

Національний
банк України

Консолідована фінансова звітність та Консолідований звіт про управління

за рік, що закінчився
31 грудня 2022 року

Національний
банк України

Консолідований звіт про управління

за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року

Зміст

Частина 1. Природа діяльності.....	i
1.1. Загальні відомості про Національний банк України	i
1.2. Керівництво Національного банку	iii
1.3. Організаційна структура. Зміни в організаційній структурі, що відбулися в 2022 році	iv
1.4. Структура та склад органів управління	iv
1.5. Процесне та проектне управління	viii
1.6. Вплив економічної ситуації на фінансовий стан і результати діяльності Національного банку	ix
1.7. Вплив на діяльність Національного банку всесвітньої пандемії, спричиненої COVID-19	xiii
1.8. Вплив на діяльність Національного банку російської агресії	xiv
Частина 2. Стратегія та цілі.....	xviii
2.1. Візія, Місія, корпоративні цінності Національного банку	xviii
2.2. Тренди та виклики сьогодення для Національного банку	xviii
2.3. Стратегічні цілі Національного банку до 2025 року	xx
Частина 3. Ресурси, ризики та відносини.....	xxi
3.1. Фінансові ресурси	xxi
3.2. Людські ресурси	xxiii
3.3. Виробничі ресурси	xxiv
3.4. Інтелектуальні ресурси	xxv
3.5. Соціально-репутаційні ресурси	xxv
3.6. Природні ресурси	xxvii
3.7. Відносини Національного банку із зацікавленими сторонами	xxviii
3.8. Основні ризики	xxxii
Частина 4. Огляд ключових показників.....	xxxv
4.1. Огляд ключових показників	xxxv
4.2. Огляд інших показників	xli
Частина 5. Перспективи розвитку.....	lviii

Частина 1. Природа діяльності

1.1. Загальні відомості про Національний банк України

Національний банк України (далі – Національний банк) є центральним банком України і здійснює свою діяльність відповідно до Конституції України, Закону України “Про Національний банк України” (далі – Закон про Національний банк) та законодавчих актів України.

Згідно із законодавством України основною функцією Національного банку є забезпечення стабільності грошової одиниці України. Під час виконання своєї основної функції Національний банк має виходити із пріоритетності досягнення та підтримки цінової стабільності в державі.

До організаційної структури Національного банку станом на 31 грудня 2022 та 2021 років входять структурні підрозділи центрального апарату Національного банку, відокремлений підрозділ [Банкнотно-монетний двір Національного банку (далі – Банкнотно-монетний двір)], що здійснюють діяльність у межах завдань і функцій Національного банку, установлених Законом про Національний банк.

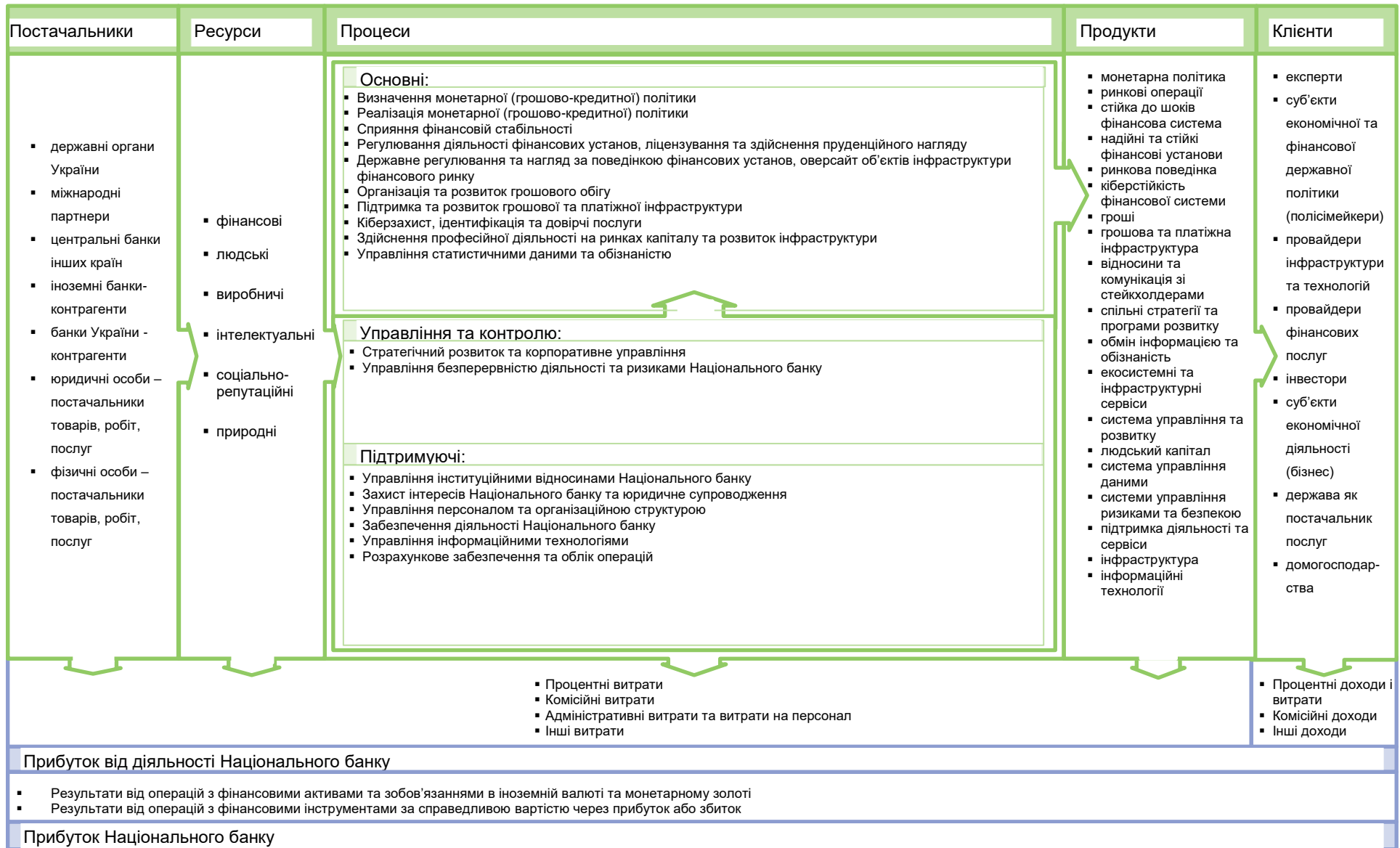
Дочірньою компанією Національного банку є ПАТ “РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР З ОБСЛУГОВУВАННЯ ДОГОВОРІВ НА ФІНАНСОВИХ РИНКАХ” (далі – Розрахунковий центр).

Розрахунковий центр відповідно до законодавства України здійснює професійну діяльність на ринках капіталу – клірингову діяльність з визначення зобов'язань та клірингову діяльність центрального контрагента.

Інвестиції Національного банку в асоційовану компанію станом на 31 грудня 2022 та 2021 років представлені Публічним акціонерним товариством “Національний депозитарій України”.

Детальну інформацію про функції, мету діяльності та частки участі Національного банку в дочірній та асоційованій компаніях зазначено в примітці 1 Консолідованої фінансової звітності Національного банку за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року (далі – Консолідована фінансова звітність Національного банку).

Схема 1. Модель діяльності Національного банку

1.2. Керівництво Національного банку

1.2.1. Рада Національного банку

Відповідно до Конституції України основними завданнями Ради Національного банку є розроблення Основних засад грошово-кредитної політики та здійснення контролю за проведенням грошово-кредитної політики. Згідно із Законом про Національний банк завданням Ради Національного банку також є здійснення нагляду за системою внутрішнього контролю Національного банку, а до повноважень належать:

- розроблення та схвалення Основних засад грошово-кредитної політики, здійснення контролю у встановленому порядку за її проведенням, унесення рекомендацій Кабінету Міністрів України стосовно впливу політики державних запозичень та податкової політики на стан грошово-кредитної сфери України;
- затвердження кошторису адміністративних витрат та звіту про його виконання;
- затвердження аудиторської фірми для проведення аудиту річної фінансової звітності, розгляд аудиторського звіту та затвердження річної фінансової звітності та річного звіту про управління Національного банку, затвердження розподілу прибутку до розподілу за звітний рік;
- прийняття рішення про збільшення статутного капіталу, у тому числі за рахунок прибутку до розподілу;
- призначення та звільнення першого заступника та заступників Голови Національного банку, затвердження методики визначення заробітної плати Голови Національного банку та його заступників (за поданням Правління Національного банку);
- визначення порядку, періодичності проведення внутрішнього аудиту, затвердження річного плану його проведення та положення про підрозділ внутрішнього аудиту, здійснення нагляду за його діяльністю, призначення та звільнення керівника підрозділу;
- затвердження рішення Правління Національного банку про участь Національного банку в міжнародних фінансових організаціях;
- підтвердження наявності або відсутності ознак нестійкого фінансового стану банківської системи, погіршення стану платіжного балансу України, виникнення обставин, що загрожують стабільності банківської та (або) фінансової системи держави;
- затвердження Регламенту Ради Національного банку, положення про Аудиторський комітет та інші робочі органи Ради Національного банку, їх створення, визначення складу та керівників;
- прийняття у визначеному порядку рішення про інформування Президента України або Верховної Ради України про виникнення підстав для звільнення з посади призначеного відповідно Президентом України або Верховною Радою України члена Ради Національного банку;

- затвердження за поданням Правління Національного банку Кодексу етики працівників Національного банку;
- оцінювання стану виконання Правлінням Національного банку рішень Ради Національного банку з питань, які є обов'язковими для виконання Правлінням Національного банку.

До складу Ради Національного банку входять члени Ради Національного банку, призначені Верховною Радою України (чотири особи) та Президентом України (чотири особи).

Голова Національного банку, який призначається на посаду Верховною Радою України за поданням Президента України, входить до складу Ради Національного банку за посадою.

Члени Ради Національного банку, призначені Верховною Радою України:

Анатолій Барсуков
Василь Горбаль
Віктор Козюк
Олена Щербакова

Члени Ради Національного банку, призначені Президентом України:

Ігор Веремій
Богдан Данилишин
Микола Каленський
Василь Фурман
Андрій Пишний – Голова Національного банку, член Ради Національного банку за посадою

1.2.2. Правління Національного банку

Функцією Правління Національного банку є управління діяльністю Національного банку, забезпечення реалізації грошово-кредитної політики згідно з Основними засадами грошово-кредитної політики через відповідні інструменти та організація виконання інших функцій відповідно до Закону про Національний банк.

Управління діяльністю Національного банку здійснювалося Правлінням Національного банку в складі шести осіб, а з кінця жовтня 2022 року в складі семи осіб: Голови Національного банку, першого заступника та заступників Голови. Голова Національного банку призначається на посаду Верховною Радою України за поданням Президента України строком на сім років. Заступники Голови призначаються на посади та звільняються з посад Радою Національного банку за поданням Голови Національного банку. Рішення Правління Національного банку приймаються на колегіальній основі простою більшістю голосів, Голова має право вирішального голосу.

Склад Правління Національного банку:

Андрій Пишний – призначений Головою Національного банку 07 жовтня 2022 року.

Катерина Рожкова – перший заступник Голови Національного банку. До сфери управління належать питання методології регулювання діяльності банків та небанківських фінансових установ, а також питання фінансової стабільності.

Ярослав Матузка – заступник Голови Національного банку. До сфери управління належать питання фінансового контролінгу, закупівель та продажів, роботи з проблемними активами, управління діяльністю Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку, забезпечення діяльності Національного банку, бухгалтерського обліку операцій та операційної діяльності, а також організації охорони праці, пожежної та екологічної безпеки.

Олексій Шабан – заступник Голови Національного банку. До сфери управління належать питання платежів та грошового обігу, регулювання безготівкових розрахунків і діяльності платіжних систем, розвитку новітніх інформаційних технологій та інформаційної інфраструктури.

Юрій Гелетій – заступник Голови Національного банку. До сфери управління належать питання регулювання грошово-кредитного та валютного ринків, проведення операцій з регулювання ліквідності банківської системи, надання кредитів банкам для підтримки ліквідності та Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, управління діяльністю Депозитарію Національного банку та реалізацією прав Національного банку як акціонера в процесі корпоративного управління в компаніях.

Сергій Ніколайчук – заступник Голови Національного банку. До сфери управління належать питання реалізації монетарної політики, макроекономічного аналізу стану та розвитку економіки України, статистики і звітності, а також розвитку міжнародних відносин Національного банку.

Дмитро Олійник – призначений заступником Голови Національного банку 25 жовтня 2022 року. До сфери управління належать питання пруденційного нагляду, зокрема: банківського нагляду, реєстрації та ліцензування, фінансового моніторингу банківської системи, інспекційних перевірок; нагляду за діяльністю на ринках небанківських фінансових послуг, реєстрації, ліцензування та інших дозвільних процедур, фінансового моніторингу ринку небанківських фінансових послуг, інспекційних перевірок.

1.3. Організаційна структура. Зміни в організаційній структурі, що відбулися в 2022 році

Інформацію про організаційну структуру Національного банку розміщено на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку за посиланням <https://bank.gov.ua/about/structure#orgchart>.

Протягом 2022 року в організаційній структурі Національного банку відбулися такі основні зміни, спрямовані на вдосконалення організаційної структури Національного банку:

- створено Відділ організації охорони праці, пожежної та екологічної безпеки. Відділ створено на базі відділу організації охорони праці, пожежної та екологічної безпеки, що входив до складу Департаменту забезпечення діяльності Національного банку, до якого передано всі функції з питань організації охорони праці, пожежної та екологічної безпеки. Метою створення самостійного Відділу організації охорони праці, пожежної та екологічної безпеки є підвищення ефективності виконання функцій організації

охорони праці, пожежної та екологічної безпеки в Національному банку, удосконалення контролю за їх виконанням з урахуванням вимог законодавства України;

- з метою вдосконалення розподілу самостійних підрозділів Національного банку між вертикалями підпорядкування в організаційній структурі Національного банку встановлено новий розподіл самостійних підрозділів Національного банку за вертикалями підпорядкування. В організаційній структурі Національного банку визначено такі вертикалі підпорядкування: Загальний блок; Фінансова стабільність; Пруденційний нагляд; Монетарна стабільність; Ринкові операції; Платіжні системи та грошовий обіг; Фінансово-адміністративний та операційний блок. Зокрема, створено нову вертикаль “Фінансова стабільність” для посилення напряму методології регулювання фінансового сектору. Змінено розподіл окремих самостійних підрозділів Національного банку між вертикалями підпорядкування.

1.4. Структура та склад органів управління

Станом на 31 грудня 2022 року в Національному банку функціонує 10 спеціалізованих комітетів Правління Національного банку. Структура системи комітетів охоплює всі основні функціональні напрями Національного банку, які потребують колегіальних рішень та поділяються на три основні групи, зазначені в схемі 2.

Схема 2. Структура та склад органів корпоративного управління

Мандат комітетів Правління Національного банку

Комітет з монетарної політики. Консультативний орган, створений з метою обміну інформацією та поглядами щодо формулювання та реалізації грошово-кредитної політики. Основними завданнями комітету є:

- формулювання принципів та реалізація монетарної політики для виконання цілей і завдань, визначених законодавством України, Стратегією монетарної політики та Основними засадами грошово-кредитної політики;
- формування проєкту пропозицій щодо цілей та орієнтирів монетарної політики;
- застосування інструментів монетарної політики.

Комітет з фінансової стабільності. Консультативно-дорадчий колегіальний орган, який розробляє пропозиції і рекомендації щодо формулювання принципів та реалізації макропруденційної політики з метою забезпечення фінансової стабільності. Основними завданнями комітету є:

- ідентифікація можливих системних ризиків, що загрожують фінансовій стабільності, та підготовка пропозицій з питань мінімізації їх негативного впливу;
- розроблення рекомендацій щодо застосування інструментів макропруденційної політики, їх

узгодження із заходами монетарної та мікропруденційної політики, а також моніторинг результатів їх застосування;

- забезпечення взаємодії підрозділів Національного банку під час розроблення рекомендацій з питань фінансової стабільності.

Кредитний комітет. Консультативно-дорадчий колегіальний орган, створений для розгляду/опрацювання питань та надання рекомендацій Правлінню Національного банку щодо:

- надання кредитів банкам для підтримки ліквідності, крім операцій із застосуванням стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи, та Фонду гарантування вкладів фізичних осіб;
- формування (вивільнення) та використання резервів на покриття фінансових ризиків, пов'язаних зі зменшенням корисності (знеціненням) активів Національного банку (уключаючи кредити, цінні папери), за винятком дебіторської заборгованості;
- роботи з повернення заборгованості банків, віднесених до категорії неплатоспроможних, за кредитами, отриманими ними від Національного банку;

- методології оцінки кредитного ризику (оцінки застави) за операціями Національного банку та управління ним.

Комітет з управління активами та пасивами.

Колегіальний орган, якому Правління Національного банку делегувало повноваження щодо прийняття рішень з питань управління активами і пасивами, у тому числі золотовалютними (міжнародними) резервами України, забезпечення моніторингу ризиків і фінансових результатів за операціями з активами і пасивами Національного банку. Основними завданнями комітету є:

- формування та реалізація політики ефективного управління активами та пасивами, у тому числі міжнародними резервами;
- визначення та реалізація інвестиційної стратегії Національного банку за операціями з розміщення міжнародних резервів;
- визначення дій на відкритих ринках;
- визначення та реалізація політики управління фінансовими ризиками міжнародних резервів і ринковими ризиками Національного банку;
- забезпечення моніторингу ринкових ризиків і фінансових результатів за операціями з активами та пасивами Національного банку.

Комітет з питань нагляду та регулювання діяльності банків, нагляду (оверсайту) платіжних систем.

Колегіальний орган, якому Правління Національного банку делегувало окремі повноваження щодо здійснення банківського регулювання і нагляду, валютного нагляду, державного регулювання і нагляду у сфері фінансового моніторингу, нагляду (оверсайту) платіжних систем. Основними завданнями комітету є:

- забезпечення стабільності й надійності банківської системи України, а також захист інтересів вкладників та інших кредиторів банків;
- вирішення пріоритетних питань нагляду за банками, їх відокремленими підрозділами та філіями іноземних банків і діяльності банківського сектору економіки України;
- визначення тенденцій розвитку банківської системи та в разі потреби надання відповідних пропозицій Правлінню Національного банку;
- забезпечення координації роботи структурних підрозділів Національного банку, що здійснюють нагляд за банками, уключаючи питання вдосконалення потоків інформації, подальшого розвитку процедур своєчасного й ефективного прийняття рішень і реагування щодо діяльності банків;
- застосування заходів впливу/санкцій за порушення банківського, валютного законодавства України, законодавства України з питань фінансового моніторингу, нормативно-правових актів Національного банку, уключаючи нормативно-правові акти Національного банку, якими запроваджені обмеження щодо проведення

операцій, які мають на меті/порушують, сприяють або можуть сприяти уникненню/порушенню обмежень, установлених персональними спеціальними економічними та іншими обмежувальними заходами (санкціями) (далі – санкційне законодавство), вимог Національного банку, установлених відповідно до статей 66, 67 Закону України “Про банки і банківську діяльність”, законодавства України з питань захисту критичної інфраструктури, кіберзахисту та інформаційної безпеки, про захист прав споживачів фінансових послуг, у тому числі вимог щодо взаємодії зі споживачами в разі врегулювання простроченої заборгованості (вимог щодо етичної поведінки), або в разі здійснення банками ризикової діяльності, яка загрожує інтересам вкладників чи інших кредиторів банку, а також у разі застосування іноземними державами або міждержавними об’єднаннями, або міжнародними організаціями санкцій до банків чи власників істотної участі в банках, що становлять загрозу інтересам вкладників чи інших кредиторів банку та/або стабільності банківської системи;

- застосування заходів впливу за порушення законодавства України, що регулює діяльність на платіжному ринку, нормативно-правових актів Національного банку;
- ужиття заходів щодо запобігання злочинності та правопорушенням у банківській системі;
- сприяння вдосконаленню законодавчого забезпечення здійснення банківського регулювання та нагляду, валютного нагляду, державного регулювання та нагляду у сфері фінансового моніторингу, нагляду за дотриманням санкційного законодавства, нагляду (оверсайту) платіжних систем шляхом ініціювання розроблення нових і внесення змін до законодавства України, нормативно-правових актів Національного банку;
- погодження, відмова в погодженні на посаду керівника (крім голови правління) банку, філії іноземного банку, головного ризик-менеджера, головного комплаєнс-менеджера, керівника підрозділу внутрішнього аудиту (кандидатів на ці посади) банку, філії іноземного банку, відповідального за проведення фінансового моніторингу працівника банку, філії іноземного банку, прийняття рішень про відповідність або невідповідність керівника (крім голови правління), головного ризик-менеджера, головного комплаєнс-менеджера, керівника підрозділу внутрішнього аудиту банку, філії іноземного банку, відповідального за проведення фінансового моніторингу працівника банку, який є членом правління банку, філії іноземного банку, кваліфікаційним вимогам, установленим законодавством України, нормативно-правовими актами Національного банку, щодо незалежного директора – та/або вимогам щодо незалежності, щодо члена наглядової ради державного банку – та/або вимогам статті 7 Закону України “Про банки і банківську діяльність”;

- забезпечення реалізації функцій Національного банку у сфері реєстрації та ліцензування банків, акредитації філій, представництва іноземних банків на території України, реєстрації платіжних систем.

Комітет з питань нагляду та регулювання діяльності ринків небанківських фінансових послуг.

Колегіальний орган, якому Правління Національного банку делегувало окремі повноваження щодо здійснення нагляду за учасниками ринків небанківських фінансових послуг та регулювання діяльності на ринках небанківських фінансових послуг у сфері захисту прав споживачів фінансових послуг, валютного нагляду, державного регулювання і нагляду у сфері фінансового моніторингу. Основними завданнями комітету є:

- забезпечення стабільності й надійності ринків небанківських фінансових послуг України;
- забезпечення захисту прав споживачів небанківських фінансових послуг;
- вирішення питань нагляду та регулювання ринків небанківських фінансових послуг України, включаючи у сфері споживчого кредитування щодо колекторських компаній;
- визначення тенденцій розвитку ринків небанківських фінансових послуг і надання (за потреби) відповідних пропозицій Правлінню Національного банку;
- забезпечення координації роботи підрозділів нагляду за ринками небанківських фінансових послуг, удосконалення обміну інформацією між ними, подальшого розвитку процедур своєчасного й ефективного прийняття рішень і реагування щодо діяльності на ринках небанківських фінансових послуг, включаючи у сфері споживчого кредитування щодо колекторських компаній;
- застосування заходів впливу/штрафних санкцій за порушення законодавства в сфері небанківських фінансових послуг, захисту прав споживачів небанківських фінансових послуг, валютного законодавства, законодавства з питань фінансового моніторингу, законодавства щодо забезпечення реалізації і моніторингу ефективності застосованих персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій), включаючи нормативно-правові акти Національного банку, такими об'єктами нагляду:
 - юридичними/фізичними особами, які надають одну чи кілька фінансових послуг, а також інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг, крім банків та об'єктів нагляду (оверсайту) платіжних систем;
 - колекторськими компаніями, небанківськими фінансовими установами, які є кредиторськими, новими кредиторами;
 - небанківськими фінансовими групами та установами, які визначені нормативно-правовими актами Національного банку з питань організації та здійснення нагляду у сфері фінансового моніторингу, валютного нагляду, нагляду з питань реалізації і моніторингу ефективності персональних спеціальних

економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій);

- сприяння вдосконаленню законодавчого забезпечення для здійснення нагляду та регулювання діяльності ринків небанківських фінансових послуг, валютного нагляду, державного регулювання та нагляду в сфері фінансового моніторингу, захисту прав споживачів небанківських фінансових послуг, надання рекомендацій щодо внесення змін до нормативно-правових та розпорядчих актів Національного банку;
- забезпечення реалізації функцій Національного банку в сфері реєстрації та ліцензування учасників ринків небанківських фінансових послуг;
- забезпечення реалізації функцій Національного банку в сфері захисту прав споживачів небанківських фінансових послуг.

Комітет з управління змінами. Колегіальний консультативно-дорадчий орган Правління Національного банку, створений для управління проектною діяльністю Національного банку з метою забезпечення змін у напрямі розбудови сучасного, інституційно спроможного центрального банку та фінансового сектору, включаючи банківську систему України. Основними завданнями комітету є:

- управління реалізацією стратегічних ініціатив у межах стратегії Національного банку, стратегії фінансового сектору та функціональних стратегій, що відповідають критеріям та ознакам проектної діяльності, або таких, що реалізуються в межах змін до процесів Національного банку без відкриття відповідних проєктів;
- погодження впровадження нових інформаційних систем і технологій, програмних комплексів, що реалізуються в межах проектної діяльності;
- розгляд питань щодо впровадження інноваційних фінансових продуктів/послуг у Національному банку.

Комітет з управління операційними ризиками та безперервністю діяльності.

Колегіальний консультативно-дорадчий орган, створений з метою координації питань щодо управління операційними ризиками, організації системи керування неперервністю діяльності Національного банку, а також організації системи внутрішнього контролю та розвитку культури управління операційними ризиками в Національному банку. Основними завданнями комітету є розгляд і надання Правлінню Національного банку рекомендацій/пропозицій щодо управління операційними ризиками, керування неперервністю діяльності, організації системи внутрішнього контролю Національного банку.

Бюджетний комітет. Консультативно-дорадчий колегіальний орган, створений з метою забезпечення умов для професійного обговорення питань, пов'язаних із забезпеченням діяльності Національного банку, що

сприятиме підвищенню якості прийняття управлінських рішень. Основними завданнями комітету є:

- сприяння формуванню та реалізації політики Національного банку, спрямованої на підвищення ефективності управління його фінансовими ресурсами;
- забезпечення процесу управління витратами, включаючи кошторисний процес та його інтеграції з процесом стратегічного планування для побудови цілісної системи управління діяльністю Національного банку;
- сприяння реалізації процесу управління витратами Національного банку для підвищення економічної обґрунтованості прийняття управлінських рішень у сфері фінансово-господарської діяльності Національного банку.

Комітет оверсайта індикаторів грошового та валютного ринків України. Колегіальний консультативний орган, створений з метою обміну інформацією та поглядами з питань визначення, розрахунку та оприлюднення індикаторів грошового та валютного ринків України, оверсайт яких здійснює Національний банк. Завданням Комітету є опрацювання

1.5. Процесне та проєктне управління

Рівень зрілості процесного управління в Національному банку

У Національному банку оцінка рівня зрілості процесного управління проводиться відповідно до моделі оцінки рівня зрілості процесного управління BPMM (Business Process Maturity Model). Рівень зрілості процесів є одним із ключових показників ефективної діяльності Національного банку та важливим елементом дорожньої карти зі стратегічного планування, адже ефективність діяльності залежить від того, наскільки процеси Національного банку відомі, погоджені, доведені до відома, зрозумілі, вимірювані та контролювані.

У 2022 році рівень зрілості процесного управління в Національному банку становить 3,76 бала з 5 можливих та згідно з моделлю BPMM визначається як “Стандартизований” з наближенням до “Передбачуваного”. Зазначений рівень зрілості Національного банку досягнуто завдяки послідовній та системній роботі над процесами всіх працівників Національного банку.

Національний банк розробив план заходів, які спрямовані на зростання рівня зрілості процесів, удосконалення процесів, досягнення запланованого рівня їх ефективності.

та обговорення питань, пов'язаних із визначенням, розрахунком та оприлюдненням індикаторів.

Змін у структурі системи комітетів Національного банку у 2022 році не було.

Мандати комітетів Ради Національного банку

Рада Національного банку створює **Аудиторський комітет** з метою оцінки надійності та результативності системи внутрішнього контролю в Національному банку, повноти та достовірності річної фінансової звітності Національного банку. Аудиторський комітет є консультативним робочим органом Ради Національного банку та діє на підставі положення, що затверджується Радою Національного банку.

Комітет з питань грошово-кредитної (монетарної) політики та фінансової стабільності Ради Національного банку є консультативним робочим органом Ради Національного банку, діє на підставі положення, що затверджується Радою Національного банку. Основними завданнями Комітету є розроблення та подання на розгляд Ради Національного банку проєктів рішень та інших матеріалів відповідно до вимог Регламенту Ради Національного банку.

Розвиток проєктного управління

У 2022 році фокус проєктного управління переважно перебував на оперативному реагуванні на зміни, спричинені розгортанням повномасштабної війни в країні, та координації дій учасників проєктів.

Проведено оперативний аудит портфеля проєктів Національного банку, щоб зрозуміти можливість подальшої їх реалізації у зв'язку з обмеженістю ресурсів, зумовленою воєнним станом, – як людських, так і фінансових. За підсумками, 20% проєктів було призупинено, щодо інших – відбулася актуалізація планування та перерозподіл ресурсів, проте їх реалізація продовжується.

Водночас забезпечено додаткове посилення синхронізації проєктів (у частині цілей, ключових результатів і термінів) зі стратегічними документами Національного банку, які також перевірено на релевантність зазначених у них завдань, урахувавши вплив воєнного стану.

Також Національний банк продовжував вдосконалювати методологію та підходи до проєктного управління. Зокрема, посилено контроль за очікуваними ефектами від продукту проєкту, зокрема виконанням фінансових показників, що плануються на початку кожного проєкту. Такий підхід дасть змогу чіткіше планувати очікування від продукту проєкту та оперативніше коригувати фактичний

стан роботи продукту проєкту, в разі виникнення розбіжностей.

Крім того, упродовж 2022 року Національний банк здійснював своєчасний моніторинг та оперативне

реагування на ризики, що виникали під час реалізації проєктів, шляхом роботи керуючих команд програм, проєктів та Комітету з управління змінами, що дало змогу не втратити темпів реалізації проєктів.

1.6. Вплив економічної ситуації на фінансовий стан і результати діяльності Національного банку

У 2022 році економіка України перебувала під негативним впливом повномасштабної війни, розв'язаної РФ. На початку 2022 року тривало економічне зростання завдяки рекордному врожаю 2020/2021 маркетингового року та подальшому поживленню споживчого та інвестиційного попиту. Проте ризики воєнної агресії Росії негативно позначалися на економічній активності, посиливши девальваційний тиск на гривню та ускладнили доступ до зовнішніх ринків капіталу.

Після 24 лютого 2022 року через повномасштабний напад Росії на Україну ділова активність в Україні різко знизилася. Бойові дії призвели до значних руйнувань інфраструктури та промислових потужностей, розриву ланцюгів постачання і виробництва між регіонами та рештою світу, масштабної міграції населення. Так, у березні активними бойовими діями було охоплено 10 областей та місто Київ, які раніше виробляли близько 55% ВВП. Різне зниження економічної активності спостерігалось й у відносно спокійних районах. У результаті, за оперативною оцінкою Державної служби статистики України (далі – ДССУ) (ukrstat.gov.ua), скорочення реального ВВП у I кварталі становило 15,1% порівняно з відповідним кварталом попереднього року та поглибилося до 37,2% у II кварталі.

Проте вже наприкінці II кварталу економічна активність певною мірою почала поживлюватися після шоку перших місяців війни. Попри важкі мінливі умови, бізнес та населення продемонстрували здатність доволі швидко пристосовуватися до викликів воєнного часу. Згідно з оперативними опитуваннями підприємств, які Національний банк проводив кожних два тижні протягом березня – травня, частка підприємств, які припинили/призупинили свою діяльність, скоротилася з 35% у середині березня до близько 15% наприкінці травня. Поживленню економічної активності сприяли звільнення частини окупованих територій (наприкінці 2022 року окупованими залишалися регіони, які раніше виробляли 10–12% ВВП), відкриття “зернового коридору”, налагодження логістики, релокація підприємств у порівняно безпечні регіони, розширення онлайн-сервісів, переорієнтація низки видів діяльності на воєнні потреби та повернення частини вимушених переселенців до місць постійного проживання, а також заходи з підтримки бізнесу та населення з боку уряду. Однак, руйнування виробничих потужностей та інфраструктури, скорочення споживчого та інвестиційного попиту та логістичні труднощі, особливо для експортних постачань через ускладнений доступ до чорноморських портів, а також значно нижчий за минулорічний урожай стримували

відновлення. Так, зменшення споживчого попиту було зумовлене складним фінансовим станом домогосподарств в умовах скорочення зайнятості, значною міграцією за кордон та зміною споживчих уподобань українців у кризових умовах. Глибокого падіння зазнала і інвестиційна діяльність, насамперед у приватному секторі. Серед основних причин – невизначеність, високі безпекові ризики, зниження платоспроможного попиту, погіршення фінансових результатів підприємств. Певну підтримку інвестиціям надали закупівлі та постачання озброєння і техніки для Збройних Сил України. У результаті спад реального ВВП у III кварталі, хоча і залишився значним, сповільнився до 30,8% порівняно з відповідним кварталом попереднього року (за оперативною оцінкою ДССУ, ukrstat.gov.ua).

Відновлення економіки зі значною імовірністю тривало б і в IV кварталі 2022 року. Проте його перервали атаки Росії на енергетичну інфраструктуру, що зумовило дефіцит електроенергії та позначилося на погіршенні ділових очікувань. Хоча значна частина бізнесу адаптувалася і до перебоїв з електропостачанням, активно закуповуючи засоби автономного енергоживлення, не для всіх це стало можливим через особливості виробничих процесів та обмеженість фінансових ресурсів. У результаті спад реального ВВП поглибився до 31,4% порівняно з відповідним кварталом попереднього року (за оперативною оцінкою ДССУ, ukrstat.gov.ua). Загалом, за розрахунками Національного банку на основі оперативних оцінок ДССУ, реальний ВВП у 2022 році скоротився на 29,2% – найбільший спад економіки за всю історію України.

Повномасштабна війна призвела і до гуманітарної кризи в Україні. Безпекові ризики, загибель близьких, фізичні та психологічні травми, втрата чи пошкодження житла, майна, ускладнений освітній процес, проблеми з доступом до медицини та навіть базових потреб людини (вода, їжа тощо), передусім на окупованих територіях, впливають на життя значної кількості громадян України. Усе це зумовило небачену з часів Другої світової війни вимушену міграцію, у тому числі за кордон. Так, за даними ООН, станом на кінець 2022 року за межами України перебувало близько 8 мільйонів осіб. Значною була і кількість внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) – у межах України, за оцінкою Міжнародної організації міграції, близько 5,5 мільйона ВПО на кінець 2022 року. Масова міграція за кордон зумовила скорочення внутрішнього споживання та зменшення пропозиції робочої сили, тоді як значна кількість ВПО посилює тиск на ринок праці всередині країни.

Ринок праці зазнав глибокого спаду. На початку повномасштабної війни попри закриття підприємств та скорочення економічної активності значна частина підприємств намагалася утримати штат працівників та зарплати незмінними. Проте з часом війна змусила підприємства оптимізувати витрати та змінити плани щодо нарощування штату працівників, у результаті кількість вакансій суттєво скоротилася. З поживленням економічної активності з травня до вересня 2022 року відновлювався й ринок праці, проте кількість вакансій залишалася значно менше ніж та, що була до повномасштабної агресії. Водночас українці активно шукали роботу попри значну міграцію за кордон. У результаті рівень безробіття залишався високим. Крім того, протягом року в Україні домінував ринок працевлаштування, що змушувало шукачів роботи погоджуватися на роботу не за спеціальністю та із нижчою заробітною платою. А втім, наявні дані свідчили про відновлення зростання номінальних доходів у другому півріччі 2022 року. Значною мірою цього досягнуто за рахунок виплат у бюджетному секторі, зокрема грошового забезпечення військовим. Вагомою була підтримка й з боку соціальних трансфертів, виплат ВПО та інших соціальних допомог. Але з урахуванням високої інфляції реальні доходи населення упродовж 2022 року скорочувалися.

Фіскальна політика очікувано та виправдано стала стимулюючою у 2022 році, що пом'якшило шок повномасштабної війни для економіки та підтримало населення. Дефіцит зведеного бюджету сягнув рекордного рівня – понад 844 мільярди гривень та 1 325 мільярдів гривень без урахування грантів у доходах (понад 17% ВВП та понад 27% ВВП відповідно за оцінкою Національного банку). Він сформувався внаслідок різкого звуження ресурсної бази та безпрецедентного нарощування видатків. Так, скорочення ресурсної бази зумовлено глибоким стисненням економічної діяльності в умовах широкомасштабної війни та запровадженням екстрених тимчасових податкових пільг після вторгнення РФ. Водночас високі фінансові результати 2021 року, адаптація бізнесу до нових умов та значні виплати військовослужбовцям, порівняно швидке відновлення імпорту, інфляційно-курсіві ефекти та поступове згорання впроваджених податкових пільг підтримали податкові надходження, загальне падіння яких у 2022 році виявилось досить помірним (7,6% у річному вимірі). Проте неподаткові надходження (які збільшилися, зокрема, завдяки благодійним унескам та гуманітарній допомозі) разом з грантовою міжнародною допомогою (понад 480 мільярдів гривень, або 14,2 мільярда доларів США) компенсували скорочення податкових надходжень та забезпечили зростання доходів зведеного бюджету на понад 32% (на 3,2% без урахування грантів у доходах). Видатки зведеного бюджету зросли більше ніж у півтора раза порівняно з 2021 роком. Передбачувано основними видатковими напрямками у 2022 році стали оборона і безпека разом із соціальними програмами підтримки населення.

Масштабні бюджетні потреби у 2022 році профінансовані насамперед завдяки міжнародній фінансовій допомозі (отримано понад 32 мільярди доларів США). Вагомою підтримку, особливо в березні – червні, коли міжнародна допомога була не ритмічною та без чітко означених обсягів, надав і Національний банк – загалом викуп облігацій внутрішньої державної позики (далі – ОВДП) у 2022 році становив 400 мільярдів гривень.

Державний та гарантований державою борг стрімко збільшився як в абсолютному вимірі, так і щодо ВВП (понад 80% ВВП за оцінкою Національного банку). Це, з одного боку, викликано низкою об'єктивних причин – значними бюджетними потребами, курсовою переоцінкою валютного боргу та суттєвим падінням ВВП, а з іншого, – управлінськими рішеннями – наданням державних гарантій для підтримки бізнесу та випуском ОВДП з метою капіталізації ПрАТ [“Українська фінансова житлова компанія”](#).

У 2022 році поточний рахунок зведено з профіцитом (8 мільярдів доларів США порівняно з дефіцитом на рівні 3,9 мільярда доларів США у 2021 році). Ключовими факторами його формування були суттєві обсяги міжнародної фінансової допомоги у вигляді грантів, а також заборона на виплату дивідендів та скорочення реінвестованих доходів. Крім того, грошові перекази продемонстрували традиційну стійкість до криз, скоротившись лише на 9% до 12,8 мільярда доларів США завдяки активному працевлаштуванню вимушених мігрантів за кордоном. Водночас дефіцит торгівлі товарами суттєво розширився (до 15,3 мільярда доларів США з 6,6 мільярда доларів США у 2021 році). Експорт товарів скоротився на 35,2% унаслідок блокади морських портів, руйнування виробничих потужностей, транспортної та енергетичної інфраструктури. Зазначені чинники найсуттєвіше вплинули на поставки продукції гірничо-металургійного комплексу, що разом із звуженням зовнішнього попиту та подорожчанням логістики призвело до скорочення експорту металургійної продукції (на 62,6%) та руд (на 56,7%). Запуск “зернового коридору” дещо пригальмував падіння експорту продовольства, яке за підсумками року становило 15,5%, однак нарощування його поставок стримувалося нижчим урожаєм основних сільськогосподарських культур та навмисним затягуванням інспекцій суден представниками РФ. Натомість імпорт товарів скоротився помірно (на 19,4%) порівняно з експортом через меншу залежність від морського транспорту, поступове відновлення внутрішнього попиту, пільгове розмитнення широкого спектра товарів у II кварталі та подорожчання енергоносіїв. Так, імпорт енергоносіїв скоротився лише на 8,9%. Зокрема, вартісні обсяги імпорту нафтопродуктів збільшилися на 63% унаслідок суттєвого їх подорожчання, серед іншого зумовленого успішною переорієнтацією закупівель з білорусі та росії на європейський ринок. Натомість імпорт природного газу зменшився на 51,2% через брак коштів для його закупівель, вугілля – на 52,7% з огляду на руйнування об'єктів енергетичної генерації та скорочення попиту з

боку металургії. Рекордні закупівлі обладнання для забезпечення енергоавтономності наприкінці року пригальмували падіння імпорту продукції машинобудування (до 32,1% у цілому за рік). Скорочення імпорту продовольчих та промислових товарів також було помірним (на 22,7% та 10,1% відповідно), передусім через значні потреби сил оборони і безпеки України. Крім того, суттєво змінилася структура торгівлі послугами. Експорт послуг зменшився на 12,4%. Блокада морських портів та призупинення польотів цивільної авіації, а також скорочення обсягів транзиту газу зумовили падіння експорту транспортних послуг (на 28,3%). Експорт толінгових послуг скоротився на 42,1% унаслідок призупинення роботи окремих заводів на початку війни та слабшого попиту з боку європейського автомобілебудування. Натомість експорт ІТ-послуг продовжував зростати (на 5,8%) завдяки вищій гнучкості цього сектору та адаптації до роботи в умовах воєнних дій та дефіциту електроенергії наприкінці року. Водночас імпорт послуг суттєво збільшився (на 85,7%) унаслідок масштабної вимушеної міграції за кордон, яка зумовила стрімке нарощування імпорту послуг за статтею “подорожі” (більше ніж утричі порівняно з минулим роком). У результаті у 2022 році сформувався нетиповий для України дефіцит торгівлі послугами (10,7 мільярда доларів США порівняно з профіцитом на рівні 4 мільярдів доларів США у 2021 році).

За фінансовим рахунком ризику воєнної агресії РФ на початку року, а згодом її повномасштабне вторгнення спричинили відплив капіталу, який становив 11,1 мільярда доларів США. Так, у реальному секторі факторами формування відпливу капіталу стали нарощування готівкової валюти поза банками та зобов'язань нерезидентів за торговими кредитами. Тим часом у банківському секторі – зростання активів у вигляді валюти та депозитів. Обсяг прямих іноземних інвестицій суттєво знизився внаслідок війни до 0,5 мільярда доларів США, які до того ж були повністю забезпечені реінвестованими доходами банків з іноземним капіталом. Загальний відплив капіталу з приватного сектору сягнув 24,2 мільярда доларів США, який лише частково був компенсований надходженнями до державного сектору (13,2 мільярда доларів США) завдяки фінансовій підтримці міжнародних партнерів. Проте з огляду на суттєвий профіцит поточного рахунку платіжний баланс був зведений з помірним дефіцитом (2,9 мільярда доларів США). Разом із надходженнями від Міжнародного валютного фонду (далі – МВФ) (2,7 мільярда доларів США) це зумовило незначне скорочення резервів – до 28,5 мільярда доларів США станом на кінець року, що вище рівня початку повномасштабного вторгнення.

У 2022 році інфляція пришвидшилася до 26,6% у річному вимірі станом на грудень переважно під впливом чинників пропозиції, спричинених повномасштабною війною РФ проти України. Проте навіть у таких складних умовах інфляційні процеси в Україні залишилися керованими й

упродовж останніх трьох місяців 2022 року показник інфляції в річному вимірі майже не змінювався.

Протягом року споживчі ціни в Україні перебували під значним тиском у бік зростання унаслідок стрімкого збільшення витрат бізнесу та скорочення пропозиції унаслідок руйнування виробничих потужностей, ланцюгів виробництва та постачання продукції та сировини. Вагомим чинником інфляційного тиску наприкінці року стала криза в енергетиці. Значним був і тиск від загальносвітових процесів – багато країн оновили свої багаторічні інфляційні максимуми, окремі розвинуті країни зіткнулися з двознаковими темпами зростання цін.

Ще одним чинником був ефект перенесення на ціни девальвації гривні на початку 2022 року та коригування фіксованого офіційного курсу гривні до долара США, яке відбулося наприкінці липня. Водночас загалом режим фіксації обмінного курсу сприяв керованості інфляційних процесів, слугуючи номінальним якорем для стабілізації очікувань. Стримували інфляцію та інфляційні очікування незмінні тарифи на житлово-комунальні послуги та поступове налагодження логістики. Незважаючи на нижчі врожаї 2022/2023 маркетингового року, пропозиція сільськогосподарської продукції була достатньою для забезпечення внутрішніх потреб України. Крім того, попри дію “зернового коридору”, логістичні труднощі та високі ризики утримували експортні ціни на українське збіжжя та іншу сільськогосподарську продукцію на низькому рівні. Це також обмежувало зростання цін і на внутрішньому ринку. Дешевші корми частково компенсували вплив скорочення поголів'я і наслідків дефіциту електроенергії на ціни продукції тваринництва.

Обмежував інфляцію й слабкий споживчий попит, а також зміни в його структурі внаслідок пріоритетності витрат. Зокрема, сповільнювалося зростання цін на товари та послуги непершочергової необхідності. Стримували посилення інфляційного тиску й висока адаптивність українського бізнесу до складних умов, а також деокупація територій. Звільнення територій, зокрема частини Херсонщини в IV кварталі, дало змогу розблокувати та налагодити постачання якісніших і дешевших товарів з інших регіонів України, зменшивши ціновий тиск на раніше окупованих територіях.

В умовах широкомасштабної збройної агресії та запровадження воєнного стану в Україні принципи реалізації монетарної політики Національним банком зазнали вимушених змін. Першочергового значення набуло забезпечення надійного та стабільного функціонування банківської і фінансової системи країни, а також максимальне забезпечення потреб обороноздатності України, безперебійного функціонування системи державних фінансів та об'єктів критичної інфраструктури. Основні пріоритети та принципи проведення монетарної політики, що діятимуть під час воєнного стану і до нормалізації функціонування економіки та фінансової системи визначені [Основними засадами грошово-кредитної політики на період воєнного](#)

[стану](#), ухваленими Радою Національного банку 15 квітня 2022 року.

На початку повномасштабної військової агресії росії з метою недопущення дестабілізації ситуації на валютному ринку Національний банк зафіксував офіційний курс гривні до долара США на рівні, на якому він діяв 24 лютого 2022 року, та ввів низку тимчасових адміністративних обмежень щодо валютних операцій та трансграничного руху капіталу. Фіксований курс та валютні інтервенції протягом року стали ключовими інструментами забезпечення Національним банком макрофінансової стабільності. Ураховуючи зниження ефективності трансмісійного механізму в умовах психологічного шоку економічних агентів Національний банк утримувався від рішень щодо зміни облікової ставки упродовж лютого – травня, тож вона залишалася незмінною на рівні 10%.

Однак у міру адаптації економіки до війни та повернення громадян і бізнесу до економічної логіки ухвалення рішень Національний банк повернувся до проведення активної монетарної політики та підвищив облікову ставку на 15 в. п. – до 25% у червні 2022 року. Метою такого кроку був захист гривневих доходів та заощаджень громадян, збільшення привабливості гривневих активів, зниження тиску на валютному ринку і в результаті – посилення спроможності Національного банку забезпечувати курсову стабільність і стримувати інфляційні процеси під час війни.

З огляду на зміну фундаментальних характеристик економіки України під час війни та зміцнення долара до інших валют, а відтак і зміцнення номінального ефективного обмінного курсу гривні у липні 2022 року Національний банк скоригував офіційний курс гривні на 25% та зафіксував його на новому рівні. Такий крок був потрібний для збільшення конкурентоспроможності українських виробників, зближення курсових умов для різних груп бізнесу та населення, а також підтримки стійкості економіки в умовах війни.

Коригування офіційного курсу гривні разом з іншими заходами щодо збалансування попиту та пропозиції сприяли послабленню дисбалансів на валютному ринку. Утримання з червня облікової ставки на високому рівні та оголошене підвищення вимог до обов'язкових резервів банків з початку 2023 року були спрямовані на збільшення привабливості гривневих активів, підтримання курсової стабільності, збереження контролю за ціновою динамікою та зниження інфляційного тиску.

Відповідно [до змін, унесених до законодавства](#), Національний банк на період воєнного стану отримав тимчасову можливість здійснювати купівлю державних облігацій для підтримки безперервності бюджетних видатків в умовах широкомасштабної збройної агресії росії. Купівля Національним банком військових ОВДП дала змогу підтримати обороноздатність країни, забезпечити безперервне функціонування критичної

інфраструктури та системи державних фінансів загалом. Проте з огляду на ризики для макрофінансової стабільності обсяги монетизації у другому півріччі були обмежені 30 мільярдами гривень на місяць. Загалом у 2022 році Національний банк купив військових ОВДП на суму 400 мільярдів гривень. Дотримання стратегії щодо монетизації сприяло стабілізації очікувань та послабленню тиску на валютний ринок.

Незважаючи на виклики повномасштабної війни, Національний банк залишається відданим режиму інфляційного таргетування з плаваючим обмінним курсом і заборонаю фінансування державного бюджету. У міру нормалізації функціонування економіки та фінансової системи Національний банк у мінімально достатні строки повернеться до застосування принципів та інструментів монетарної політики, визначених [Стратегією монетарної політики](#).

З огляду на особливості функціонування бюджетної сфери в умовах війни, ліквідність банківської системи протягом 2022 року була на високому рівні – середньоденні залишки коштів на коррахунках і депозитних сертифікатах зросли майже до 481 мільярда гривень у грудні 2022 року, більш ніж у 2 рази перевищивши показники грудня 2021 року. Це відбулось як за рахунок зростання середньоденних залишків на коррахунках банків (до 78 мільярдів гривень), так і коштів депозитних сертифікатів (за основною сумою до 403 мільярдів гривень). Значні обсяги надлишкової ліквідності послаблювали дію трансмісійного механізму.

Повномасштабні воєнні дії призвели до погіршення боргових рейтингів України. 25 лютого 2022 року агенція "Moody's" підтвердила кредитний рейтинг України на рівні "B3", а рейтингові агенції "Fitch Ratings" та "Standard & Poor's" знизили його до рівня "CCC/C" та "B-/B" відповідно. Під час наступних переглядів агенція "Moody's" знизила 04 березня 2022 року кредитний рейтинг України до рівня "Caa2", а агенція "Standard & Poor's" підтвердила 11 березня 2022 року його на рівні "B-/B". Під час наступних переглядів у II кварталі 2022 року суверенні рейтинги України продовжили зниження: "Standard & Poor's" знизила рейтинг до "CCC+/C" 27 травня, а "Moody's" – до "Caa3" 20 травня 2022 року.

Для рейтингових агенцій "Fitch Ratings" та "Standard & Poor's" перше та друге значення рейтингу боргових зобов'язань в іноземній валюті означають рейтинги для довго- і короткострокових зобов'язань відповідно. Для "Moody's" – рейтинг довгострокових боргових зобов'язань в іноземній валюті.

На початку III кварталу рейтинги продовжували зниження, зокрема, на тлі проведення перемовин щодо відстрочки на два роки погашення суверенних єврооблігацій та сплати відсотків за ними. Так, 29 липня 2022 року рейтингова агенція "Standard & Poor's" понизила кредитний рейтинг до рівня "CC/C", а 12 серпня – до рівня "SD/SD". "Fitch Ratings" 22 липня 2022 року

понирила рейтинг до "C/C", а 12 серпня – до рівня "RD/C". Зміни до умов випуску та розміщення державних фінансових інструментів у серпні 2022 року було успішно узгоджено з держателями облігацій зовнішніх державних позик та державних деривативів (ВВП-варантів). Після цього рейтинги було дещо підвищено: 17 серпня "Fitch Ratings" підвищила кредитний рейтинг боргових зобов'язань в іноземній валюті до рівня "CC/C", а "Standart & Poor's" 19 серпня підвищила рейтинг України до рівня "CCC+/C". У IV кварталі 2022 року міжнародні рейтингові агенції не переглядали суверенні кредитні рейтинги України.

Зміна операційного та політичного середовища в Україні у 2022 році

Наприкінці 2021 року – на початку 2022 року посилення геополітичної напруженості через скупчення військ росії на кордонах з Україною позначилося на настроях різних груп економічних суб'єктів та спричинило девальваційний тиск на гривню та падіння вартості українських активів. 24 лютого 2022 року розпочалося повномасштабне вторгнення росії в Україну, яке триває і досі. Частина території України була окупована. У відповідь на збройну агресію росії Указом Президента України було запроваджено воєнний стан в Україні. Завдяки героїчним зусиллям Збройних Сил України та інших військових формувань і державних органів спеціального призначення, залучених до спротиву агресору, упродовж року було деокуповано частину території, зокрема, Київської, Чернігівської, Харківської, Херсонської, Сумської областей тощо.

Військові дії росії порушують усі чинні норми міжнародного права щодо охорони природи, сталого розвитку, гуманітарного права, основних норм моралі та принципів людського співіснування. Вони призвели до суттєвих руйнувань виробничих потужностей, житла, інфраструктури, у тому числі критичної, непоправних втрат життя та здоров'я значної кількості цивільних і військових осіб, небаченої з часів Другої світової війни міграції значної кількості українців як у межах країни, так і закордон. Наприкінці року росія вдалася до терористичних атак на енергетичну інфраструктуру, що призвело до дефіциту енергопостачання та обмежень у поставках електроенергії, тепла та води населенню та бізнесу, особливо відчутних як для економічної активності підприємств України, так і для здоров'я та життя населення взимку. Оскільки воєнні дії все ще тривають, ризики ракетних атак залишаються високими для всієї країни, частина території України все ще залишається окупованою, а демографічні та економічні втрати можуть зростати.

Подальший вплив високих безпекових ризиків та розвитку подій на фронті може мати різноспрямований вплив на результати діяльності та фінансовий стан Національного банку. Однак міра такого впливу наразі не може бути достовірно визначеною. Керівництво Національного банку ретельно стежить за поточним станом розвитку подій і вживає необхідних заходів для послаблення впливу негативних чинників.

1.7. Вплив на діяльність Національного банку всесвітньої пандемії, спричиненої COVID-19

У Національному банку для забезпечення його безперервної діяльності впроваджено такі профілактичні заходи щодо запобігання занесенню та поширенню на території Національного банку COVID-19:

- працює оперативний штаб з підрозділів Національного банку щодо запобігання занесенню та поширенню на території Національного банку випадків захворювань, спричинених COVID-19;
- забезпечено засобами індивідуального захисту працівників;
- забезпечено організацію закупівель засобів індивідуального захисту (захисні маски, дезінфікуючі засоби та інші необхідні матеріали);
- організовано можливість проведення термометрії та автоматизовано дезінфекцію верхнього одягу працівників та відвідувачів на входах у будівлі;
- забезпечено організацію приміщень для медпрацівників на об'єктах Національного банку (у м. Києві);
- оптимізовано програму масових заходів з метою мінімізації участі працівників Національного банку в ролі організаторів та учасників таких заходів (як в межах України, так і за кордоном);
- затверджено порядок дій та заходи із запобігання поширення вірусу на території Національного банку в разі виявлення випадку захворювання;
- організовано для працівників Національного банку та їхніх родин проведення профілактичних щеплень у центрах вакцинації та на локаціях Національного банку.

Протягом 2021–2022 років закуплено/використано засобів індивідуального захисту:

Найменування	Од. виміру	2022 рік	2021 рік
Захисні маски	шт.	194 000	804 043
Рукавички захисні	пара	-	30 500
Антисептичні засоби	л	3 200	4 689

Заходи Національного банку, пов'язані із впливом всесвітньої пандемії, спричиненої COVID-19

З метою забезпечення безперебійної та безпечної роботи, а також запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом 2019-nCoV, на період дії на території України карантинних обмежень, визначених актами Кабінету Міністрів України, запроваджено дистанційну роботу для працівників Національного банку як форму організації праці, за якої робота виконується працівником поза робочими приміщеннями чи територією Національного банку.

Для операційного кадрового супроводження працівників Національного банку процес з оформлення режиму дистанційної роботи автоматизовано.

Для працівників Національного банку, які обіймають посади, за якими не можливе виконання роботи дистанційно відповідно до посадової/робочої інструкції та робота цими працівниками на період оголошеного карантину не повинна виконуватися на території приміщень Національного банку, розпорядчими актами

Національного банку унормовано порядок запровадження простою серед працівників Національного банку у зв'язку з поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, оплата праці на період оголошення простою здійснюється відповідно до вимог законодавства України про працю в розмірі двох третин посадового окладу (тарифної ставки), устанавленого працівникові.

Національним банком здійснювався щоденний облік випадків захворювання та контактних осіб відповідно до затвердженого розпорядчими актами плану дій.

У 2022 році проводилося навчання працівників щодо організації дистанційного формату роботи, зокрема, з питань захисту інформації, забезпечення доступу працівникам до необхідних матеріалів задля безперебійності цього формату роботи.

У 2022 році колектив Національного банку призупинив дію благодійного проєкту на підтримку України в боротьбі з поширенням коронавірусу, який започаткований ще у квітні 2020 року.

1.8. Вплив на діяльність Національного банку російської агресії

В умовах широкомасштабної військової агресії особливої актуальності набула необхідність безперебійного забезпечення потреб економіки України готівкою. З цієї метою впродовж 2022 року Національний банк передавав до уповноважених банків на зберігання запаси готівки відповідно до умов укладених договорів та встановлених лімітів запасів готівки. Водночас для зниження ризиків втрати готівки було мінімізовано ліміти запасів готівки Національного банку на зберіганні в підрозділах уповноважених банків у регіонах, в яких проводились активні бойові дії або була значна імовірність їх окупації, а отримана від Національного банку готівка одразу вкладалася до операційних кас банків для здійснення виплат населенню та військовим.

Упродовж 2022 року Національний банк здійснював підкріплення банків готівкою без обмежень для забезпечення безперервності процесів у сфері готівкового обігу на фоні підвищеного попиту на готівку на початку широкомасштабної військової агресії. Також було запроваджено норму про підкріплення банкоматів готівкою без обмежень.

Разом із зазначеним було проведено децентралізацію зберігання резервних фондів Національного банку для забезпечення збереження готівки та мінімізації ризиків її втрати.

Національний банк пом'якшив низку вимог до банків щодо організації роботи з готівкою, її зберігання та транспортування, що сприяло швидкому переміщенню готівки з регіонів, в яких спостерігалась загроза окупації, до безпечніших територій.

Для забезпечення зваженого регулювання готівково обігу в умовах воєнного стану було встановлено, зокрема, заборону на видачу готівки в гривнях з рахунку клієнта в сумі, що перевищує 100 тисяч гривень у день, за винятком певних виключень (виплата заробітної плати, окремі соціальні виплати тощо).

Було запроваджено безкоштовну видачу Національним банком готівки банкам для її подальшої видачі підрозділам Збройних Сил України та державних органів спеціального призначення (за умови отримання безготівкових коштів з кореспондентського рахунку банку та інформування про цільове призначення готівки).

Національний банк розробив та впровадив план дій із забезпечення безперервної діяльності банківської системи як важливого сегмента критичної інфраструктури в умовах тривалих перебоїв енергопостачання внаслідок пошкодження об'єктів енергетичної сфери під час російських повітряних атак.

Так, за ініціативи Національного банку була створена та функціонує POWER BANKING – об'єднана мережа відділень банків, які надаватимуть клієнтам необхідні банківські послуги навіть під час тривалої відсутності електроенергії. Ця мережа на кінець 2022 року налічувала майже 1 450 відділень, забезпечених альтернативними джерелами енергії, резервними каналами зв'язку, посиленою інкасацією готівки та додатковим персоналом. В умовах імовірного настання блекауту для всіх клієнтів мережі POWER BANKING передбачалося надання певного переліку базових і нагальних банківських послуг, зокрема отримання готівки (через банкомати або в касі банку). У більшості відділень мережі POWER BANKING також запроваджено ініціативу “банкоматного національного роумінгу”, який передбачає можливість отримання клієнтами готівки за їх платіжними картками у будь-якому банкоматі будь-якого банку для задоволення поточних потреб та формування споживачами певного запасу готівки.

Дієвим заходом стабілізації готівкового обігу, убезпечення банківських працівників-інкасаторів та зниження обсягів зустрічних перевезень готівки стало широке використання та популяризація послуги “готівка на касі”.

У перші тижні широкомасштабного російського вторгнення Національний банк рекомендував роздрібним торговцям, аптекам та автозаправним станціям забезпечити можливість зняття готівки клієнтами під час проведення безготівкових розрахунків на їхніх касах. Послугу зі зняття “готівки на касі” станом на кінець 2022 року надають тисячі пунктів роздрібної торгівлі. Максимальна сума одноразового зняття готівки становила не більше 6 000 гривень.

З початком повномасштабної війни перед Національним банком постали нові масштабні комунікаційні виклики, які потребували системної реакції.

Ключовими завданнями в перші дні війни було не допустити масової паніки, наприклад, масового зняття готівки з банкоматів чи заощаджень, яка могла б похитнути стабільну роботу банківської системи. А також роз'яснювати населенню та учасникам фінансового ринку причини та цілі антикризових заходів регулятора. Крім того, комунікаційні зусилля були спрямовані на:

- підвищення ефективності системних зусиль Національного банку в напрямі максимального посилення фінансового тиску на країну-агресора, щоб позбавити її додаткових джерел фінансування військових дій в Україні;
- забезпечення максимального сприяння для розширення міжнародної фінансової допомоги та підтримання нашої країни в життєво важливих питаннях.

На виконання цих завдань комунікаційною командою у перші дні війни було:

- переведено в режим оперативного інформування 24/7 усі комунікаційні канали Національного банку, щоб забезпечити неперервність комунікацій в умовах значних безпекових ризиків. Додатково також було забезпечено:
 - щоденну розсилку новин Національного банку в обласні військові адміністрації для інформування населення в регіонах;
 - публікації в ЗМІ, сюжети на телебаченні та засідання круглих столів за участю експертів Національного банку;
 - поширення новин Національного банку серед населення каналами партнерів;
 - сприяння в розміщенні центробанками інших країн на своїх сайтах інформації щодо умов обміну готівкової гривні на місцеву валюту;
 - розміщення роликів про умови фінансових послуг на моніторах потягів;
 - комунікаційну підтримку благодійних акцій на підтримку Збройних Сил України;
 - просвітницьку діяльність з населенням на тему нових схем шахрайства в період дії воєнного стану: проведення навчальних вебінарів, створення матеріалів для проведення уроків у начальних закладах;
- створено єдиний інформаційний портал для населення “Фінансова оборона України”: <https://promo.bank.gov.ua/fin-defense/>, щоб громадяни мали постійний доступ до актуальної інформації щодо роботи банків та їх послуг, усіх змін у валютному регулюванні;
- налагоджено оперативну комунікацію з Офісом Президента, органами державної влади, міжнародними донорами, іншими центробанками, банківською спільнотою, представниками бізнесу, загальноукраїнськими та міжнародними ЗМІ.

Деякі рішення Національного банку вимагали комунікацій для нових цільових аудиторій:

- українців, які вимушено виїхали за кордон через війну;
- волонтерів, які підтримують армію постачанням необхідного спорядження;
- ІТ-сектору, який став одним із основних джерел надходження валюти в Україну.

Такі системні комунікації допомогли забезпечити ефективну підтримку дій регулятора під час війни, мінімізувати панічні настрої населення та сприяти стабільній роботі фінансової системи.

У межах роботи з проблемними активами Національного банку, широкомасштабна збройна агресія призвела до тимчасового:

- призупинення Фондом гарантування вкладів фізичних осіб продажу активів (майна), переданих неплатоспроможними банками у заставу Національному банку;

- призупинення виконавчих проваджень зі стягнення з поручителів заборгованості за кредитами рефінансування, що були надані банкам, які наразі виводяться з ринку шляхом ліквідації (не проводились описи, оцінки майна тощо);
- призупинення Національним банком реалізації майна, набутого їм у власність у рахунок погашення заборгованості банків за наданими кредитами рефінансування;
- закриття Міністерством юстиції України доступу до державних реєстрів України в умовах воєнного стану, зокрема, до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, Державного реєстру обтяжень рухомого майна, Державного земельного кадастру, Єдиного державного реєстру судових рішень та інших.

Ураховуючи зазначені вище факти, Національний банк був змушений скоригувати прогностичний план погашення заборгованості за кредитами рефінансування, раніше наданими банкам, що наразі виводяться Фондом гарантування вкладів фізичних осіб з ринку шляхом ліквідації, у сторону зменшення.

Крім того, є істотний ризик зниження вартості активів (майна), заставлених Національному банку або набутих ним у власність, з огляду на вірогідність їх пошкодження, знищення або у зв'язку з їх розташуванням на тимчасово окупованих росією територіях і втрату предметів застави у зв'язку з протиправними діями російських військових.

Одними із заходів, які було вжито у зв'язку з впливом на діяльність Національного банку російської агресії та для забезпечення безперервної діяльності, було прийняття розпорядчих актів Національного банку організаційно-розпорядчого характеру з метою:

- забезпечення в умовах воєнного стану оперативної підготовки та подання пропозицій щодо законодавчого врегулювання питань, що належать до компетенції Національного банку, суб'єктам права законодавчої ініціативи для їх подальшого внесення на розгляд Верховної Ради України;
- врегулювання процедури підготовки та прийняття нормативно-правових актів та розпорядчих актів організаційно-розпорядчого характеру Національного банку в невідкладних випадках, пов'язаних із введенням в Україні або в окремих її місцевостях воєнного стану.

У зв'язку з російською збройною агресією проти України та для забезпечення безперебійної роботи комітетів Правління Національного банку прийняло рішення дозволити деяким комітетам Національного банку розглядати питання, якщо вони потребують обговорення, у робочому порядку та затвердити перелік питань до розгляду комітетами Національного банку в робочому порядку.

Через запровадження у лютому 2022 року воєнного стану в Україні та реалізацію низки ризиків – як для фінансового сектору, так і для регулятора – у межах діючих стратегічних цілей Національний банк здійснив актуалізацію заходів, необхідних для реалізації положень стратегічних документів Національного банку відповідно до потреб воєнного часу.

Деякі заходи були призупинені через втрату актуальності або через неможливість їх реалізації, для деяких заходів було продовжено терміни реалізації. Також були заплановані нові заходи – відповідно до нової дійсності.

Водночас для клієнтів Національний банк продовжував створювати продукти, що згруповані у шість складових ціннісної пропозиції Національного банку:

- забезпечення цінової стабільності;
- регулювання ринку фінансових послуг;
- розвиток грошового обігу та платіжних систем;
- розвиток фінансової екосистеми;
- організаційний розвиток;
- розвиток інфраструктури та корпоративного забезпечення діяльності.

Метою Національного банку є створення комплексної та гнучкої системи управління стратегічним розвитком Національного банку в умовах стрімких змін зовнішнього середовища та потреб учасників фінансової екосистеми для забезпечення ефективного виконання ним своїх функцій. Для ефективного реалізації стратегічних змін у Національному банку здійснювалось операційне планування – визначалися для підрозділів Національного банку річні плани і конкретні завдання, передбачені стратегічними документами.

Операційні плани підрозділів Національного банку на 2022 рік були затверджені у січні 2022 року та скориговані у липні відповідно до потреб воєнного часу. У грудні 2022 року розпочато наступний цикл операційного планування, до якого входить моніторинг реалізації планів 2022 року та початок планування на 2023 рік. Незважаючи на війну, продовжено розгортання у Національному банку концепції операційного планування. Влітку відбулася часткова синхронізація операційного та фінансового планування шляхом визначення та передбачення в операційних планах додаткових потреб у ресурсах, необхідних для виконання запланованих цілей та завдань.

З перших днів активних бойових дій одним із головних завдань Національного банку було забезпечення безперервного функціонування інформаційних систем Національного банку для безперебійної діяльності банківської системи України. З цією метою ІТ-командою Національного банку забезпечено введення в дію віддаленого резервного Центру обробки даних (далі – ЦОД) як основного, організацію резервних робочих місць та їх забезпечення необхідними технічними засобами та доступами до інформаційних систем. У межах загального

плану забезпечення неперервності діяльності Національного банку забезпечується наявність та актуалізація планів відновлення роботи всіх інформаційних ресурсів І рівня критичності, які тестуються не рідше ніж один раз на рік, а за потреби – і частіше (так у віддаленому резервному ЦОД додатково протестовано відновлення роботи найважливіших інформаційних ресурсів). Ураховуючи результати моделювання різних сценаріїв реалізації негативних факторів, розроблено інструкції з переключення інформаційних ресурсів, віднесених до переліку об'єктів критичної інформаційної інфраструктури Національного банку, між різними ЦОД, інструкцію для працівників, щодо порядку їх дій в умовах особливого періоду (воєнного стану).

Реалізовано механізм безпечного резервного підключення банків за технологією VPN з хмарних сервісів до інформаційної мережі Національного банку з використанням мережі Інтернет.

З метою мінімізації ризику унеможливлення роботи банківської системи України внаслідок російської агресії, тривалої відсутності електропостачання (блекаут) Національний банк разом із системно важливими банками впровадив план заходів для забезпечення безперервності роботи банківської системи.

Здійснюються заходи щодо підтримання в стані постійної готовності до роботи як головного ЦОД Національного банку кожного з резервних ЦОД Національного банку.

Забезпеченню безперебійного функціонування інформаційних систем Національного банку сприяє також постійна підтримка користувачів за допомогою системи Omnitracker, яка також розвивається і вдосконалюється, охоплюючи все більше аспектів забезпечення діяльності працівників Національного банку. Своєчасне (оперативне) та якісне обслуговування працівників Національного банку в разі виникнення під час їх роботи ситуацій, що потребують допомоги спеціалістів з питань інформаційних технологій, забезпечується на всіх локаціях Національного банку, у тому числі в регіонах України.

У зв'язку з введенням воєнного стану в Україні через російську агресію, загостренням ситуації в енергосистемі України, що має прямий вплив на організацію роботи підрозділів на об'єктах Національного банку, був створений оперативний штаб з організації роботи підрозділів на об'єктах Національного банку в період дії воєнного стану та розроблений План заходів з організації роботи підрозділів на об'єктах Національного банку, у якому були передбачені заходи щодо підтримання енергозабезпечення критичної інфраструктури об'єктів Національного банку, забезпечення питною та технічною водою, організації роботи закладів харчування для працівників, облаштування приміщень для перебування працівників Національного банку в позаробочий, нічний час і дитячих кімнат та інших заходів. На випадок

призупинення роботи міського транспортного сполучення були розроблені додаткові маршрути перевезення для доставки критичної групи працівників до/з об'єктів Національного банку від/до визначених місць збору.

Проведено закупівлю обладнання інженерно-господарського призначення та іншого обладнання для оснащення "пунктів незламності" на об'єктах Національного банку в разі настання блекауту: розкладні ліжка з матрацом, каремати, термоподи, еврокуби для зберігання палива та технічної води, гідронасосні станції, обігрівачі, теплові гармати, насоси для палива, світлодіодні настільні лампи, ємності для питної води, біотуалети (мобільні кабіни).

З метою забезпечення безперервності діяльності Національного банку в умовах воєнного стану врегульовано порядок опрацювання документів з питань трудових відносин.

Ураховуючи, що значна частина працівників Національного банку через російську агресію була позбавлена можливості працювати в офісних приміщеннях, багато працівників вимушено залишили місця свого проживання через загрозу їх життю та здоров'ю, врегульовано на час дії воєнного стану в Україні особливості опрацювання документів з кадрових питань. Зокрема, передбачено, що в разі неможливості використання паперових носіїв, СЕД АСКОД, SAP Fiori Національний банк опрацьовує первинні документи та/або інформацію для підготовки відповідних розпорядчих актів з трудових питань, надіслані наявними засобами зв'язку.

Ужиті заходи дали змогу в умовах війни забезпечити оперативне вирішення невідкладних питань щодо прийому на роботу працівників, які задіяні у виконанні критичних (невідкладних) процесів, а також переведення, звільнення, надання всіх видів відпусток працівникам Національного банку, звільнення їх від роботи у зв'язку з призовом на військову службу за мобілізацією, здійснювати своєчасні розрахунки з оплати праці, тощо.

У 2022 році загальні витрати на надання матеріальної допомоги працівникам, житло яких зазнало пошкодження внаслідок бойових дій становили 307,4 тисячі гривень, у тому числі в центральному апараті Національного банку – 229,4 тисячі гривень, на Банкотно-монетному дворі – 78,0 тисячі гривень.

У 2022 році було активізовано надходження на внутрішній благодійний рахунок, мета якого допомогти колегам-захисникам завдяки перерахуванням від працівників Національного банку. Крім того, втілено багато проектів із корпоративного волонтерства.

Частина 2. Стратегія та цілі

2.1. Візія, Місія, корпоративні цінності Національного банку

Візія

Національний банк – сучасний, інноваційний, відкритий і незалежний центральний банк, який є лідером розвитку фінансової екосистеми, дбає про користувачів фінансових послуг, інтегрований до європейської спільноти центробанків, має довіру суспільства та міжнародних партнерів.

Місія

Місією Національного банку є забезпечення цінової та фінансової стабільності з метою сприяння сталому економічному розвитку України.

Корпоративні цінності

Цінності, якими керується Національний банк у своїй роботі, є “5П”:

патріотизм – Національний банк діє в інтересах громадян та держави;

професійність – Національний банк ефективний, прагне досконалості, створює сприятливе середовище для інновацій, розвитку та поширення нових ідей;

прозорість – Національний банк відкритий, послідовний та логічний в прийнятті рішень;

порядність – Національний банк чесний та відповідальний, завжди дотримується стандартів ділової етики;

партнерство – Національний банк підтримує діалог та партнерські відносини, поважає різноманітність ідей та позицій, має спільне бачення та довіру, працює разом для реалізації Місії Національного банку.

2.2. Тренди та виклики сьогодення для Національного банку

Повномасштабне вторгнення росії в Україну та неможливість прогнозування закінчення воєнних дій суттєво погіршує інвестиційну привабливість України та економічні очікування. Унаслідок вторгнення постає проблема енергетичної стабільності та незалежності нашої країни. Економіка України зазнала значного падіння. Міжнародна фінансова допомога перетворилась у суттєве джерело надходжень бюджету, проте ритмічність надходжень і залежність бюджету від міжнародної підтримки лишатимуться суттєвими викликами. Проблемою відновлення економіки постає слабкість внутрішнього попиту, зруйновані підприємства та значні обмеження експортної логістики.

Старіння населення потребуватиме фіскальних та трудових змін та зумовлюватиме посилення конкуренції за робочу силу. Також актуальним є питання трудової міграції, особливе занепокоєння викликає зростання частки безповоротної міграції наймолодшого працездатного населення. Зниження доходів населення та зростання рівня безробіття впливатимуть на попит на роздрібні кредитні продукти банків та страхових послуги, а також на їх платоспроможність за раніше отриманими кредитами. Зростає кількість осіб, які потребуватимуть особливої уваги, протезування, психологічної реабілітації.

Найближчими роками значний вплив на економічний розвиток матимуть фактори цифровізації та ширшого застосування штучного інтелекту, що сприятимуть збільшенню попиту на автоматизацію, роботизацію, інтеграційні послуги та рішення з кібербезпеки. Проте фінансові технології є вразливими до надмірного навантаження мереж, перебоїв з електроенергією та зв'язком, через кібератаки, що скорочує доступ споживачів до фінансових послуг та збільшує потребу в готівці. Розпочалося велике зростання галузі military-tech в Україні, на озброєння стали десятки безпілотних літальних апаратів та систем, розроблених здебільшого цивільними.

Україна отримала статус кандидата ЄС. У зв'язку з цим у питаннях внутрішньої політики Україна має продовжувати структурні реформи та розвиток інституцій для їх гармонізації з європейською практикою. Відшкодування шкоди, спричиненої приватним особам під час активних бойових дій, становить складну юридичну проблему.

01 серпня 2022 року вступив у дію Закон України “Про платіжні послуги” (далі – Закон про платіжні послуги), який трансформує платіжний ринок та розширює коло його учасників, а також є підґрунтям для комплексного оновлення платіжного ландшафту України, інтеграції українського платіжного ринку з європейським.

Зважаючи на Закон про платіжні послуги, поштовхом для розвитку фінтех-ринку в Україні є впровадження відкритого банкінгу та створення регуляторної платформи (пісочниці) Національного банку, що надасть користувачам фінансових послуг безліч нових можливостей.

Перехідними положеннями Закону про платіжні послуги передбачено, що відкритий банкінг набирає чинності та вводиться в дію через 36 місяців із дня введення в дію Закону. Таким чином, у серпні 2025 року буде імплементовано отримання надавачами платіжних послуг доступу до рахунків користувачів через інтерфейси прикладного програмування (API), які є технічними інструментами, що забезпечують ширший обмін даними між банками та платіжними установами,

фінтех-компаніями, надавачами нефінансових платіжних послуг.

Завершується розробка концепції відкритого банкінгу.

Національний банк продовжує працювати над запуском регуляторної платформи (пісочниці), у межах якої Національний банк зможе запропонувати авторизованим учасникам фінансового ринку консультування, спрощені умови доступу на ринок під час тестувань, погодження тестувань інноваційних фінансових продуктів та сервісів в обмеженому форматі та в обмеженому колі споживачів із дотриманням усіх норм законодавства.

Сьогодні Україна, як і весь світ загалом, і зокрема ЄС, переводить платіжну інфраструктуру на міжнародний стандарт ISO 20022. Національний банк також завершує цю роботу 01 квітня 2023 року і в такий спосіб отримає модернізовану фінансову інфраструктуру.

Національний банк упроваджує нове покоління української системи міжбанківських електронних платежів – СЕП 4.0 – на базі міжнародного стандарту ISO 20022 та з цілодобовим режимом роботи (24/7). Це, зокрема, підвищить конкурентоспроможність нашої країни та сприятиме інтеграції платіжного ринку України зі світовим.

Незважаючи на воєнний стан, з метою тестування доопрацювання учасниками Системи електронних платежів Національного банку (далі – СЕП) функціональної взаємодії (повідомлень ISO 20022), системи захисту, взаємодії з АБС у IV кварталі 2022 року проведено серію повномасштабних тестувань учасників СЕП зі стендом СЕП-4.0. За результатами тестування підтверджено готовність учасників СЕП до впровадження СЕП 4.0.

Невід'ємною складовою інтеграції українського та європейського фінансових ринків є приєднання до Єдиної зони платежів в євро (Single Euro Payment Area, далі – SEPA), сутність якої полягає в забезпеченні рівних умов регулювання та здійснення платежів в євро як всередині держави, так і на міждержавному рівні з іншими членами SEPA.

Реалізація IBAN та впровадження стандарту ISO 20022 створюють технологічний базис для подальшої інтеграції української платіжної інфраструктури з платіжними системами в межах єдиної зони платежів у євро – SEPA. Національний банк активно працював у цьому напрямі протягом року – відкрито проект – і ці роботи значно прискорилися після отримання Україною статусу кандидата на вступ до ЄС.

Активізації дій сприяла підтримка європейських регуляторів, співпраця зі Світовим банком та з Європейською платіжною радою

Фактично зараз ведеться робота за двома напрямками:

- політичний – підтвердження відповідності України критеріям членства в SEPA як юрисдикції/території;
- технічний – опрацювання можливих варіантів інтеграції з платіжними системами SEPA.

Так, для реалізації першого напрямку було розроблено проект юридичного висновку щодо відповідності законодавства України Критеріям розширення географічного охоплення Єдиної зони платежів в євро та проведено обговорення документа з експертами Світового банку. Додатково, для забезпечення ефективної взаємодії з міністерствами та відомствами в кінці 2022 року Голова Національного банку погодив з Прем'єр-міністром створення робочої групи для опрацювання питань відповідності України критеріям приєднання до SEPA. Таким чином, зроблено всі необхідні кроки, щоб у першій половині 2023 року забезпечити подання пакета документів до Європейської платіжної ради щодо членства України в SEPA.

Успішна реалізація першого напрямку відкриває в свою чергу можливість розпочати практичну реалізацію інтеграції українських надавачів платіжних послуг до платіжних систем SEPA. Тому протягом IV кварталу 2022 року проводилися регулярні консультації в режимі питання-відповіді з представниками центробанків Польщі, Литви, Італії, Хорватії, а також експертами проекту ЄС Twinning “Посилення інституційної та регуляторної спроможності Національного банку України з метою імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС” щодо вивчення європейського досвіду та створення моделі приєднання до платіжних систем SEPA. Отримана інформація та опрацьовані матеріали дадуть змогу в II кварталі 2023 року затвердити цільовий варіант інтеграції з платіжними системами SEPA.

“Зелені” фінанси

Розуміючи сучасні глобальні виклики, які створюють зміни клімату, Національний банк продовжував у 2022 році роботу з упровадження ініціатив у сфері сталого розвитку, які в довгостроковій перспективі мають суттєвий вплив на фінансову систему та економіку.

Сталий розвиток як тривале економічне процвітання менш залежний від використання обмежених ресурсів та експлуатації природного середовища, більш соціально інклюзивний та такий, що включає екологічний, соціальний, економічний та управлінський аспекти, які тісно взаємопов'язані.

Ключовою запорукою сталого розвитку є стале фінансування, тобто інтеграція ESG-критеріїв у фінансові послуги.

Тому у 2022 році Національний банк сфокусував свої зусилля на виконанні заходів, передбачених у межах Політики з розвитку сталого фінансування в Україні до 2025 року.

Цей документ, розроблений у співпраці з Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC), спрямований на формування майбутнього ландшафту сталого фінансування в Україні. Він містить опис завдань і нового інструментарію для наближення діяльності українських фінансових установ до кращих світових стандартів інтеграції екологічних, соціальних та управлінських критеріїв (ESG) у фінансові послуги.

Зокрема, упродовж 2022 року Національний банк вивчав передові міжнародні стандарти і практику щодо розкриття фінансовими установами інформації про ESG та вимогами щодо управління екологічними та соціальними ризиками.

Крім того, у межах співпраці з Міжнародною фінансовою корпорацією фахівці Національного банку разом із представниками Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку в листопаді 2022 року взяли участь у міжнародному форумі зі сталого фінансування на базі Національного банку Грузії для обміну досвідом з центральними банками інших країн щодо реалізації цілей сталого розвитку.

2.3. Стратегічні цілі Національного банку до 2025 року

У 2022 році продовжено реалізацію Стратегії Національного банку до 2025 року, презентовану у 2021 році. Наша діяльність була спрямована на забезпечення сталого розвитку Національного банку та фінансової екосистеми України. Документ відповідає принципам та напрямам розвитку фінансового сектору, закладеним у “Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року”, у якій консолідоване бачення розвитку всіх учасників фінансової екосистеми.

Стратегія Національного банку України та Стратегія розвитку фінансового сектору України потребують оновлення з урахуванням ризиків функціонування банківської системи в умовах воєнного стану та в післявоєнний час. Робота над цим уже ведеться.

Три стратегічних напрями деталізуються у 12 стратегічних цілях:

Напрямок 1. Сприяння відновленню та розвитку економіки.

Напрямок 2. Цифрові фінанси як драйвер для цифровізації економіки.

Напрямок 3. Інституційний розвиток та операційна досконалість Національного банку.

Стратегічні напрями розвитку та цілі Національного банку до 2025 року

Сприяння відновленню та розвитку економіки

- 01 Підтримання макростабільності
- 02 Відновлення кредитування економіки
- 03 Розвиток ринку фінансових послуг
- 04 Розвиток інфраструктури ринків капіталу

Цифрові фінанси як драйвер для цифровізації економіки

- 05 Розвиток безготівкової економіки
- 06 Підвищення рівня фінансової інклюзії
- 07 Розвиток інновацій фінансового сектору
- 08 Кіберзахист фінансового сектору

Інституційний розвиток та операційна досконалість Національного банку

- 09 Підвищення операційної ефективності роботи
- 10 Партнерство та комунікація зі стейкхолдерами
- 11 Цифрова трансформація
- 12 Найкращий роботодавець

Частина 3. Ресурси, ризики та відносини

Ресурси

З метою провадження своєї діяльності для створення продуктів/ціннісної пропозиції для своїх клієнтів та досягнення цілей згідно зі своїм мандатом Національний банк використовує такі типи ресурсів:

- фінансові;
- людські;
- виробничі;
- інтелектуальні;
- соціально-репутаційні;
- природні.

3.1. Фінансові ресурси

Фінансові ресурси включають наявні засоби, які Національний банк використовує для виконання своїх функцій і надання послуг та які надходять через фінансування або створюються в результаті операцій або інвестицій.

Національний банк використовує такі види фінансових ресурсів: залучені кошти та власний капітал, а саме вкладений та зароблений капітал.

Залучені кошти, зокрема, уключають кошти, залучені від іноземних та міжнародних організацій з метою реалізації політики Національного банку:

- кредити, отримані від іноземних банків та організацій;
- кошти, отримані від МВФ, зокрема зобов'язання зі сплати внесків за квотою, зобов'язання за купівлею спеціальних прав запозичення (далі – СПЗ) (отримані кредити), зобов'язання за розподілом СПЗ.

Залучені кошти представлені в Консолідованому звіті про фінансовий стан Національного банку як зобов'язання та призводять до витрат, що визнаються у Консолідованому звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід.

Вкладений капітал – це статутний капітал, що є державною власністю, розмір його становить 100 мільйонів гривень. Джерелами формування статутного капіталу є частина прибутку до розподілу, а за потреби – Державний бюджет України.

Зароблений капітал уключає нерозподілений прибуток та резерви, що створюються за рахунок прибутку. Національний банк створює:

- загальні резерви, які використовуються на покриття його збитків та формуються на щорічній основі за рахунок розподілу частини прибутку, що зароблений протягом року;
- резерви переоцінки, які створюються на покриття нереалізованих витрат від переоцінки фінансових інструментів, монетарного золота та банківських металів.

Власний капітал Національного банку представлений у відповідному розділі Консолідованого звіту про фінансовий стан.

Загальні резерви формуються шляхом розподілу частини прибутку поточного року. Резерви переоцінки формуються шляхом накопичення результатів переоцінки фінансових інструментів, що здійснюється протягом року та визнається в Консолідованому звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід Національного банку.

Детальна інформація щодо управління капіталом Національного банку міститься в примітці 28 до Консолідованої фінансової звітності Національного банку.

3.1.1. Прогноз прибутку до розподілу

Національний банк згідно з вимогами Закону про Національний банк визначає прибуток до розподілу та у визначених Законом про Національний банк частинах розподіляє його до власного капіталу та державного бюджету. Тому можливість прогнозувати ці показники є важливою як з точки зору оцінювання майбутнього фінансового стану, розміру власного капіталу, так і в межах участі в середньостроковому бюджетному плануванні.

У Національному банку впроваджено процес фінансового прогнозування. У межах цього процесу прогнозується фінансовий стан (активи, зобов'язання, власний капітал), доходи та витрати Національного банку, що дає можливість прогнозувати прибуток до розподілу та його розподіл. Прогнозування може здійснюватися:

- на середньостроковому горизонті (тобто на три роки), що, зокрема, здійснюється для повідомлення органів влади про прогнозні перерахування до бюджету від Національного банку;
- на поточний рік – для отримання оперативнішої інформації про фінансовий стан на кінець року та прибуток до розподілу за його підсумками.

Базою для прогнозу прибутку до розподілу є макроекономічний прогноз (далі – макропрогноз), який затверджується Правлінням Національного банку в межах прийняття рішень з монетарної політики. Макропрогноз містить інформацію про прогнозні очікування Національного банку щодо показників монетарної бази, обсягу міжнародних резервів та прогнозні операції з ними, курсу гривні до іноземних валют, облікової ставки та індексу споживчих цін. Крім того, вхідними параметрами для прогнозу прибутку до розподілу є прогноз операцій на відкритому ринку, зокрема дохідність інструментів в іноземній валюті, прогноз обсягу боргових зобов'язань перед МВФ, прогнозні обсяги комісійних та інших доходів та витрат, включаючи адміністративні витрати, прогнозні очікування погашення простроченої заборгованості за кредитами банкам та формування/розформування резервів за ними тощо.

Усі вхідні параметри інтегруються до фінансової прогнозової моделі та обробляються в ній. Крім того, відбувається розрахунок низки показників згідно з алгоритмами, закладеними в моделі. Важливим елементом прогнозування є використання експертних припущень, які в умовах невизначеності дають можливість прогнозувати майбутні показники. Додатково може здійснюватися сценарне моделювання для представлення різних сценаріїв розвитку подій залежно від варіювання вхідних параметрів та експертних припущень.

3.1.2. Планування та контроль адміністративних витрат

Національний банк для забезпечення своєї діяльності складає кошторис адміністративних витрат на плановий рік, який затверджується Радою Національного банку до 15 листопада поточного року.

Кошторис адміністративних витрат включає:

- витрати на утримання персоналу;
- адміністративно-господарські та інші витрати;
- амортизаційні відрахування;
- інвестиції, що спрямовуються на забезпечення діяльності.

Планування фінансових ресурсів здійснюється з метою виконання завдань та досягнення стратегічних цілей Національного банку відповідно до потреб підрозділів Національного банку та Ради Національного банку на плановий рік з метою виконання завдань та досягнення стратегічних цілей Національного банку.

Дотримуючись принципів прозорості та ефективності витрат, що здійснює Національний банк, на законодавчому рівні впроваджено нагляд за витратами:

- відповідно до Закону про Національний банк річна фінансова звітність розкриває витрати Національного банку;
- звітність перевіряється аудиторською фірмою, що визначається за результатами проведення процедур закупівлі згідно із Законом України "Про публічні закупівлі";
- незалежна Рада Національного банку, якій підзвітний Національний банк, затверджує кошторис адміністративних витрат, до якого входять витрати на забезпечення діяльності Національного банку, та контролює хід його виконання протягом року;
- перевірка стану виконання кошторису адміністративних витрат Національного банку та зобов'язань з перерахування коштів до Державного бюджету України здійснюється Рахунковою палатою. Інформацію про результати перевірки Рахункова палата надсилає Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України, Президентові України.

Звіт про планові та фактичні витрати, здійснені Національним банком за звітний період, щомісяця розглядає Бюджетний комітет Національного банку, щокварталу – Правління Національного банку та двічі на рік (за результатами першого півріччя та року) Рада Національного банку.

Затвердження та використання кошторису адміністративних витрат Національного банку контролюються відповідно до вимог розпорядчих актів та процедур внутрішнього контролю Національного банку, а закупівлі здійснюються публічно на конкурентних засадах.

У Національному банку діє система внутрішнього контролю витрат. Усі витрати контролюються щодо обґрунтованості, економічної доцільності, відповідності цін та належної якості товарів, робіт, послуг.

У Національному банку діє система з управління витратами Національного банку, яка, зокрема, полягає у визначенні загальних витрат, що виникають у результаті діяльності підрозділів Національного банку з метою досягнення стратегічних цілей, здійсненні обліку та аналізу витрат, оцінюванні ефективності використання ресурсів і пошуку резервів економії витрат.

Одним з інструментів процесу управління витратами Національного банку є алокація витрат, яка здійснюється в Національному банку з 2019 року.

Алокація витрат полягає в розподілі витрат кошторису адміністративних витрат центрального апарату Національного банку за трьома об'єктами алокації витрат: структурними підрозділами, процесами другого рівня та визначеними функціями Національного банку.

За результатами алокації витрат регулярно формується звітність, яка містить інформацію (на звітну дату та в динаміці) щодо вартості структурних підрозділів, процесів

другого рівня та визначених функцій Національного банку. Інформація, надана в такій звітності, використовується під час оцінювання ефективності

3.2. Людські ресурси

Людські ресурси включають працівників Національного банку, їх компетенції, здібності, досвід та мотивацію до діяльності з метою виконання Національним банком його функцій, надання послуг та досягнення цілей.

Національний банк використовує під час провадження своєї діяльності людські ресурси, що представлені його персоналом:

- фахівцями, діяльність яких спрямована на виконання Національним банком його функцій як центрального банку;
- робітниками – обслуговуючим персоналом, який забезпечує функції господарського забезпечення (водії, прибиральники, працівники комплексу харчування тощо).

Людські ресурси не визнаються в Консолідованому звіті про фінансовий стан, оскільки для цього виду ресурсу не виконуються критерії визнання – Національний банк не має контролю. Однак у Консолідованому звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід за цим видом ресурсу визнаються витрати на утримання персоналу та інші витрати, резерви під забезпечення та інші витрати.

Кадрова політика

Національний банк забезпечив виконання основних завдань і функцій із супроводження та адміністрування персоналу згідно з вимогами КЗП України і розпорядчих актів Національного банку. Упродовж 2022 року на роботу до Національного банку прийнято 207 працівників, звільнено з роботи – 216. Здійснювалося документальне супроводження та оформлення відповідних документів у сфері роботи з персоналом, супроводження відсутності працівників на роботі (видання наказів про відпустки всіх видів, іншої відсутності, увільнення від роботи у зв'язку з виконанням військового обов'язку, оголошення простою у зв'язку з карантинними заходами, введенням воєнного стану на території України, облік робочого часу у відрядженнях, опрацювання листків непрацездатності).

Політика оплати праці

Військова агресія російської федерації безпосередньо вплинула на політику оплати праці. Національний банк основну увагу зосередив на забезпеченні фінансової стабільності працівників – стабільній виплаті заробітної плати, впровадженні програм матеріальної та психологічної підтримки працівників.

підрозділів, процесів другого рівня та виявлення шляхів оптимізації витрат, прийняття рішень у межах управління витратами та діяльністю Національного банку.

Враховуючи значне підсилення фокусу уваги на фінансовій стабільності працівників та зменшенні будь-яких ризиків, що призводять до зменшення впевненості та захищеності працівників у своєму майбутньому, складові заробітної плати в основному залишилися без змін так, як і в минулих періодах, включали:

- базова частина винагороди – основна заробітна плата, яка встановлюється у вигляді посадових окладів (тарифних ставок) у межах затверджених мінімальних та максимальних значень для кожного грейду посади;
- змінна частина винагороди – додаткова заробітна плата, яка встановлюється у вигляді надбавок, доплат, премій.

Інші виплати – матеріальна допомога на лікування працівників та членів їх сімей, компенсаційні виплати в разі виходу на пенсію, компенсаційні та одноразові виплати в разі звільнення працівника з Національного банку.

Розуміючи руйнівні ризики зовнішнього середовища, Національний банк, зокрема, запровадив програму допомоги працівникам, житло яких зазнало пошкоджень унаслідок бойових дій, та активно використовував надання матеріальної допомоги на лікування працівників Національного банку та членів їх сімей, пенсіонерів Національного банку, на поховання працівників/пенсіонерів Національного банку; компенсаційні виплати працівникам у разі їхнього звільнення з Національного банку; інші виплати (відрахування), зокрема відрахування Національним банком пенсійних внесків на користь працівників Національного банку до Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку, сплата страхових платежів за договором добровільного медичного страхування, відрахування внесків Національного банку до Первинної профспілкової організації працівників Національного банку на оздоровчу роботу.

У 2021–2022 роках компанія ТОВ “Ернст енд Янг” надавала Національному банку консультативні послуги з обробки даних (вибірки) щодо ринку оплати праці, за результатами яких було надано звіти щодо рівня оплати праці та актуальних практик, тенденцій у сфері управління персоналом.

3.3. Виробничі ресурси

Виробничі ресурси включають виробничі (а не природні) фізичні об'єкти, які використовуються Національним банком у процесі виконання своїх функцій та надання послуг.

До виробничих ресурсів Національного банку належать:

- основні засоби (будівлі та споруди, транспортні засоби, машини та обладнання, інструменти, прилади та інвентар, капітальні вкладення в основні засоби);
- інвестиційна нерухомість;
- запаси матеріальних цінностей;
- інші подібні активи.

Виробничі ресурси представлені в Консолідованому звіті про фінансовий стан Національного банку як активи та призводять до витрат, що визнаються в Консолідованому звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід.

Управління державним нерухомим майном

Відповідно до Закону про Національний банк майно Національного банку є об'єктом права державної власності та закріплене за Національним банком на праві господарського відання.

Об'єктами управління є:

- власне нерухоме майно Національного банку;
- нерухоме майно, отримане Національним банком у процесі звернення стягнення застави за кредитами рефінансування.

На виконання заходів Функціональної стратегії Національного банку "Стратегія розвитку інфраструктури та корпоративного забезпечення діяльності на 2021–2024 роки" та для забезпечення ефективного управління нерухомим майном, оптимізації портфеля нерухомого майна Національного банку, визначення раціональності функціонального використання наявних адміністративних та господарських площ, а також розроблення заходів щодо їх оптимізації, опрацювання та визначення доцільності реалізації проєктів, розроблених у попередні роки, затверджено перелік нерухомого майна Національного банку.

У 2022 році адміністративні будівлі Національного банку та їхні частини в регіонах, що не використовувались для здійснення основних функцій, передавались в оренду переважно державним установам відповідно до вимог Закону України "Про оренду державного та комунального майна", а саме: 22 об'єкти нерухомого майна (загальною площею 13 133,05 кв. м) під розміщення держаних органів та інших суб'єктів господарювання: Головне управління Національної поліції в Одеській області, Регіональне відділення Фонду державного майна України по Харківській області, Регіональне відділення Фонду

державного майна України по Донецькій та Луганській областях, Другий апеляційний адміністративний суд, Центрально-Західне міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Хмельницький), Західне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України та інші.

Станом на 31 грудня 2022 року до сфери управління Національного банку належало та внесено до Єдиного реєстру об'єктів державної власності 343 об'єкти власного нерухомого майна, з яких: 43 земельних ділянки та 300 будівель та інженерних споруд. За класифікатором нерухомого майна обліковувалось 149 будівель, серед яких: житлові – 4, нежитлові – 125 та інші – 20, а також 151 інженерна споруда.

Політика управління набутих заставленим майном

Національний банк надає кредити банкам під забезпечення у вигляді цінних паперів, нерухомого та рухомого майна, майнових прав за кредитними договорами, інших видів застави.

Детальнішу інформацію щодо видів забезпечення та покриття ними кредитів, наданих банкам, наведено в примітці 10 до Консолідованої фінансової звітності Національного банку.

Згідно з договорами застави заставлене майно залишається в управлінні та зберігається в заставодавця до часу звернення на нього стягнення з метою погашення заборгованості за кредитним договором, якщо є порушення зобов'язання.

Погашення заборгованості за непрацюючими кредитами, наданими банкам, здійснювалося шляхом погашення за рахунок коштів, отриманих від застави, зокрема продажу, а також за рахунок набуття заставного майна у власність Національного банку.

Національний банк відповідно до Закону про Національний банк здійснює набуття з метою покриття заборгованості Національного банку будь-яких прав та активів за умови їх відчуження в найкоротший строк.

Частина друга статті 73 Закону про Національний банк передбачає, що Національний банк здійснює відчуження майна, набутого у власність у рахунок погашення боргу за наданими банкам кредитами для підтримки ліквідності у визначеному ним порядку, без погодження з іншими органами державної влади.

У балансі Національного банку станом на 31 грудня 2022 року обліковувалось 6 об'єктів нерухомого майна загальною площею 44,1 тис. кв. м, та 140 земельних ділянок загальною площею 662,18 га, загальною балансовою вартістю 452,4 мільйона гривень (без урахування ПДВ), набуті Національним банком у

власність у рахунок часткового погашення заборгованості за наданими кредитами рефінансування, з метою їх подальшого продажу за найвищою ціною в найкоротший строк.

У 2022 році Національний банк реалізував 7 об'єктів набутого майна за загальною ціною 424,8 мільйона гривень (без врахування ПДВ).

3.4. Інтелектуальні ресурси

Інтелектуальні ресурси включають нематеріальні активи, що ґрунтуються на знаннях.

Національний банк використовує такі види інтелектуальних ресурсів:

- нематеріальні активи (програмне забезпечення як придбане, так і самостійно розроблене, ліцензії, сайти, інформація та бази даних, авторські права, права користування тощо);
- організаційні ресурси – знання, дослідження та бази знань, накопичені в Національному банку, системи, процеси та процедури.

Нематеріальні активи Національного банку, які визнані та представлені в Консолідованому звіті про фінансовий стан як активи, включають переважно програмне забезпечення зовнішніх розробників та ліцензії на право користування програмними продуктами, які мають кінцевий термін використання та призводять до витрат,

3.5. Соціально-репутаційні ресурси

Соціально-репутаційні ресурси включають інститути та відносини в межах спільнот і між групами зацікавлених сторін та іншими групами, здатність ділитися інформацією з метою збільшення індивідуального та колективного достатку.

Національний банк використовує такі види соціально-репутаційних ресурсів:

- цінності Національного банку, Кодекс етики працівника Національного банку України (далі – Кодекс етики) та норми поведінки, у тому числі антикорупційні;
- взаємовідносини зі стейкхолдерами (зацікавленими сторонами);
- нематеріальні активи, пов'язані з репутацією та брендом;
- соціальні ліцензії на роботу – законодавчо надані права на виконання основних функцій Національного банку.

Соціально-репутаційні ресурси не визнаються в Консолідованому звіті про фінансовий стан, оскільки не задовольняють критеріїв їх визнання як об'єктів фінансових звітів. Однак для їх розроблення та супроводження Національний банк несе витрати, які

Інформацію про відчуження Національним банком у рахунок погашення заборгованості за кредитами та набуття у власність такого виду майна наведено в частині 4 цього звіту.

що визнаються в Консолідованому звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід переважно як адміністративно-господарські та інші витрати.

Програмне забезпечення власного розроблення, розроблена Національним банком офіційна сторінка, бази даних, права користування земельними ділянками державної власності не задовольняють критеріям їх визнання як активів, а тому не визнаються в Консолідованому звіті про фінансовий стан. Однак для їх розроблення та супроводження Національний банк несе витрати, які визнаються в Консолідованому звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід.

Детальну інформацію про розвиток досліджень у Національному банку, модернізацію систем звітності та розвиток відкритих даних, розвиток ІТ-технологій, безпеку інформації та кіберзахист наведено в частині 4 цього звіту.

визнаються в Консолідованому звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід переважно як адміністративно-господарські та інші витрати.

Кодекс етики

Одним із головних завдань Національного банку є створення середовища, що характеризується етичною і відповідальною поведінкою, яка ґрунтується на цінностях Національного банку.

Норми і правила етичної та ділової поведінки, що стосуються працівників, зведені в Кодексі етики.

Триває процес розроблення змін до Кодексу етики, приведення його у відповідність до Стратегії Національного банку України до 2025 року, законодавства України та розпорядчих актів Національного банку, а саме:

- схвалено проект Кодексу етики.
- подано зазначений проект Раді Національного банку України на розгляд та затвердження.
- створено Робочу групу з доопрацювання проекту Кодексу етики, до складу якої входять представники Національного банку та Ради Національного банку.

Антикорупційна політика

Політика Національного банку щодо запобігання корупції ґрунтується на принципах добросовісності на публічній службі, формуванні “нульової толерантності” до будь-яких проявів корупції, невідворотності покарання за корупційні або пов’язані з корупцією правопорушення, прозорості та відкритості діяльності.

У 2022 році робота із запобігання корупції здійснювалася відповідно до вимог антикорупційного законодавства та Антикорупційної програми Національного банку України на 2022–2023 роки, затвердженої рішенням Правління Національного банку.

Національний банк на постійній основі здійснює такі заходи, спрямовані на запобігання, виявлення, усунення та протидію корупції:

- застосування принципу колегіальності під час прийняття рішень;
- регламентація процесів діяльності підрозділів Національного банку;
- проведення серед працівників Національного банку роз’яснювальної роботи щодо положень антикорупційного законодавства, надання методичної та консультаційної допомоги з питань додержання законодавства щодо запобігання корупції;
- контроль за дотриманням працівниками Національного банку антикорупційних обмежень, вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших вимог законодавства у сфері запобігання корупції;
- проведення антикорупційної експертизи проєктів нормативно-правових актів Національного банку та антикорупційної оцінки проєктів розпорядчих актів Національного банку;
- перевірка відомостей стосовно осіб, які претендують на зайняття посад посадових осіб Національного банку;
- розгляд повідомлень викривачів, звернень про порушення працівниками Національного банку вимог Закону України “Про запобігання корупції”;
- проведення службових розслідувань і перевірок та вжиття заходів щодо притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні корупційних або пов’язаних із корупцією правопорушень;
- формування в працівників Національного банку культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов’язаних із корупцією правопорушень, надання методичної допомоги та консультацій щодо здійснення таких повідомлень;
- здійснення інших заходів, визначених вимогами антикорупційного законодавства та Антикорупційною програмою.

Організація охорони праці

Основним пріоритетом діяльності Національного банку в галузі охорони праці є створення в кожному структурному підрозділі умов праці відповідно до нормативно-правових актів, а також забезпечення додержання вимог законодавства щодо прав працівників у цій галузі, а саме:

- створення безпечних умов праці на кожному робочому місці;
- на робочих місцях, де зафіксовано перевищення граничних меж небезпечних та шкідливих виробничих факторів, застосування дієвих заходів щодо зменшення їх впливу на здоров’я працівників;
- надання працівникам пільг та компенсацій за важкі та шкідливі умови праці;
- забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального та колективного захисту;
- забезпечення ефективності функціонування системи управління охороною праці шляхом проведення контролю за станом охорони праці силами профільних відділів з організації охорони праці;
- дотримання зобов’язань роботодавця зафіксованих колективним договором і реалізація комплексних заходів для досягнення встановлених нормативів та підвищення наявного рівня охорони праці;
- забезпечення належного утримання будівель і споруд, виробничого обладнання та устаткування, моніторинг за їх технічним станом;
- забезпечення протипожежного стану на об’єктах та транспортних засобах;
- забезпечення цілодобового функціонування систем протипожежного захисту та оповіщення про пожежу;
- здійснення профілактичних заходів, розроблених за результатами розслідування нещасних випадків, профзахворювань та аварій для запобігання виникненню подібних випадків у майбутньому;
- організація лабораторних досліджень умов праці, оцінка технічного стану виробничого обладнання та устаткування, атестація робочих місць на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці;
- розроблення і затвердження положень, інструкцій, інших актів з охорони праці, що діють у межах організації;
- здійснення заходів, спрямованих на подолання впливу всесвітньої пандемії, спричиненої COVID-19.

Національний банк упроваджує та застосовує:

- внутрішнє спеціальне навчання з питань охорони праці за дев’ятьма тематичними програмами та програмою пожежно-технічного мінімуму для працівників підрозділів центрального апарату Національного банку, які виконують роботи підвищеної небезпеки (у тому числі і підвищеної пожежної небезпеки);

- інструктажі з питань охорони праці та пожежної безпеки для працівників підрозділів центрального апарату Національного банку;
- затверджено інструкції з охорони праці;
- затверджено та застосовується перелік робіт, які виконуються за нарядами-допусками;
- затверджені та застосовуються норми безоплатного видавання спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту;
- санітарно-дезінфікуюче оброблення приміщень, забезпечення медичними масками, контроль за станом здоров'я працівників, вакцинація працівників та членів їх сімей.

Корпоративний недержавний пенсійний фонд Національного банку України

Мета Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку України – залучення до роботи в системі Національного банку висококваліфікованих фахівців, зменшення плинності кадрів, створення гідної підтримки для учасників після їх виходу на пенсію, а його діяльність спрямована виключно на акумулювання пенсійних внесків із подальшим управлінням активами та здійсненням пенсійних виплат учасникам фонду.

Національний банк як соціально відповідальний роботодавець забезпечує своїх працівників пенсійного віку стабільними виплатами.

Детальну інформацію про відносини Національного банку з Корпоративним недержавним пенсійним фондом Національного банку України зазначено в примітці 1 Консолідованої фінансової звітності Національного банку за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року.

Система добровільного медичного страхування

З метою додаткової мотивації персоналу, захисту здоров'я та працездатності своїх працівників Національний банк забезпечує всіх охочих працівників програмою добровільного медичного страхування.

Додатково за сприяння страхової компанії в межах системи сукупної винагороди Total Rewards застрахованим працівникам Національного банку надана можливість скористатися новим бенефітом, спрямованим на задоволення потреб у безпеці, захищеності та самореалізації: прослухати відеопорадник від спеціалістів, а також записатися на безкоштовні індивідуальні консультації.

3.6. Природні ресурси

Національний банк докладляє максимум зусиль для мінімізації використання природних ресурсів та використовує у своїй діяльності природні ресурси загальнодержавного значення, а саме: атмосферне повітря, підземні води; та місцевого значення – земельні

Програма почала діяти з липня 2020 року. За 2022 рік проведено 120 індивідуальних консультацій.

Інформацію про показники, пов'язані із турботою про здоров'я працівників, наведено в частині 4 цього звіту.

Первинна профспілкова організація працівників Національного банку (далі – Профспілка)

Соціальними ініціативами Профспілки Національного банку є:

- періодична підтримка членів Профспілки, які вступили до лав Збройних Сил України;
- підтримка членів Профспілки, житло яких постраждало у зв'язку з веденням активних бойових дій (у регіоні проживання);
- захист прав та інтересів членів Профспілки, запобігання нещасним випадкам;
- співпраця з адміністрацією Національного банку для пом'якшення несприятливих наслідків звільнень, турбота про здоров'я працівників – членів Профспілки.

Бренд Національного банку як роботодавця

У 2022 році виконано комплекс заходів щодо розвитку та просування бренду роботодавця, особлива увага приділялася роботі з молоддю. Реалізація заходів здійснювалася шляхом організації співпраці з закладами вищої освіти України, проведення тематичних зустрічей, лекцій, участі в ярмарках вакансій, стажування та практики студентів із метою підвищення привабливості бренду роботодавця та залучення найкращих студентів на стажування та подальшу роботу в Національному банку. Зокрема, взяли участь у соціальному проєкті для викладачів України “Uni-Biz Bridge” та зустрічі з експертами під час акредитації освітньої програми “Фінанси і кредит” Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

У 2022 році організовано стажування 24 стажерів та 14 практикантів із числа студентів закладів вищої освіти. Після успішного проходження стажування 3 стажисти прийняті на роботу до Національного банку.

Варто зазначити, що у 2022 році Національний банк увійшов до “ТОП-25 роботодавців, відкритих для молоді України” за версією компанії STUD-POINT та “Найкращий роботодавець 2022 року” за версією HR-бренд агенції UGEN.

ресурси. Використання інших природних ресурсів здійснюється опосередковано.

Використання природних ресурсів Національним банком виконується з додержанням обов'язкових екологічних вимог, тож Національний банк сплачує ресурсні податки

та обов'язкові платежі: за землю, за водні об'єкти, за викиди в атмосферне повітря тощо. Національний банк провадить політику охорони навколишнього середовища. Витрати на сплату податків та діяльність, пов'язану з охороною навколишнього середовища, Національний банк визнає в Консолідованому звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід переважно як адміністративно-господарські та інші витрати.

Національний банк спричиняє відносно незначний вплив на навколишнє середовище. Разом із тим до структури Національного банку входить відокремлений підрозділ – виробниче підприємство Банкнотно-монетний двір, для якого питання охорони навколишнього середовища потребує більшої уваги.

Банкнотно-монетний двір керується та дотримується в природоохоронній діяльності вимог та положень Політики Банкнотно-монетного двору у сфері охорони праці та навколишнього середовища (далі – Політика).

Діюча на Банкнотно-монетному дворі система екологічного управління відповідає вимогам стандарту ДСТУ ISO 14001:2015 та планується, реалізується, аналізується й удосконалюється на підставі ризик-орієнтовного мислення як сукупність взаємопов'язаних процесів, спрямованих на підвищення ефективності виробництва, раціональне використання природних ресурсів, зниження навантаження на навколишнє середовище в зоні можливого впливу підприємства.

Політика спрямована на реалізацію діяльності Банкнотно-монетного двору – виробництво

конкурентоспроможної продукції – банкнот, монет, державних нагород, цінних паперів та іншої продукції, що задовольняє потреби замовників і партнерів Банкнотно-монетного двору з гарантованою стабільною якістю, яка відповідає вимогам державних і міжнародних стандартів.

Шляхи реалізації та досягнення цілей з підвищення енергоефективності підприємства та забезпечення мінімального негативного впливу на навколишнє середовище у сфері охорони навколишнього середовища передбачені Політикою, а саме:

- технічне переоснащення виробничого комплексу шляхом впровадження прогресивних технологій, високопродуктивного обладнання та оснащення, інноваційних матеріалів, енергоефективних і ресурсозберігаючих технологій, маловідходних, безвідходних та екологічно безпечних технологічних процесів, що забезпечують мінімізацію негативного впливу на навколишнє середовище, здоров'я людини та задовольняє безпечні умови праці;
- управління істотними екологічними аспектами, що впливають або можуть впливати на стан навколишнього середовища;
- постійний аналіз та вдосконалення діючої системи екологічного управління;
- проведення навчання, підвищення кваліфікації, консультації та залучення працівників до розроблення, впровадження та вдосконалення системи управління охорони навколишнього середовища.

3.7. Відносини Національного банку із зацікавленими сторонами

Клієнти Національного банку та ідея накопичення цінності

Національний банк для реалізації своєї Місії працює над створенням максимальної цінності для клієнтів.

Клієнти Національного банку – це визначені Національним банком вісім груп учасників фінансової екосистеми, об'єднані відповідно до ідентичності їх потреб та природи їх діяльності, сфери інтересів, ролі групи у фінансовій екосистемі та поточних змін, що відбуваються під впливом глобальних і локальних трендів:

- експерти;
- суб'єкти економічної та фінансової державної політики (полісімейкери);
- провайдери інфраструктури та технологій;

- провайдери фінансових послуг;
- інвестори;
- суб'єкти економічної діяльності (бізнес);
- держава як постачальник послуг;
- домогосподарства.

У межах своєї ролі в екосистемі кожен учасник екосистеми виконує деякі функції, пропонуючи іншим учасникам певну цінність, яку він створює самостійно або разом із Національним банком чи іншими учасниками екосистеми. Фундаментом логіки клієнтського ряду є ідея накопичення цінності: кожен клієнт створює цінність, яка накопичується, водночас максимальні блага отримує кінцевий споживач, тобто користувачі фінансових послуг – держава, бізнес, домогосподарства.

Накопичення цінності груп клієнтів Національного банку відображено в схемі 3.

Схема 3. Накопичення цінності груп клієнтів Національного банку

Взаємодія з міжнародними партнерами

Взаємодія Національного банку з міжнародними партнерами у 2022 році визначалася потребами військового часу. З метою утримання фінансової оборони держави, одними з основних стрімів міжнародного співробітництва були: збільшення обсягів міжнародної допомоги та посилення міжнародного тиску на агресора.

Протягом 2022 року активна взаємодія з обох напрямів тривала з Національним банком Польщі, Банком Литви, Банком Швеції, Німецьким Федеральним Банком, Національним банком Бельгії, Банком Англії, Федеральною резервною системою США, Національним банком Молдови, Банком Нідерландів, Банком Франції та іншими партнерами.

З перших днів війни Національний банк постійно комунікував із партнерами, спрямовуючи до них запити щодо відключення російської банківської системи від SWIFT, блокування кореспондентських рахунків російських фінансових установ, впровадження заборони на операції у російській валюті, припинення поставок до росії та білорусії готівкової валюти, припинення операцій з картками платіжної системи "MIR" тощо.

Окремим напрямом діяльності Національного банку, робота за яким тривала весь рік, став пошук можливостей для стимулювання міжнародних банків та страхових компаній, що є на українському ринку, до припинення їх діяльності в росії та республіці білорусь.

З огляду на те, що Національний банк є активним учасником міжнародних галузевих організацій, що працюють у сфері центробанкінгу, важливим напрямом міжнародної діяльності стало лобювання припинення членства росії в них. Як наслідок, низка партнерів,

зокрема Міжнародна асоціація ринків капіталу (ICMA), Міжнародна мережа фінансової освіти Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD/INFE), Міжнародна мережа регуляторів кредитних спілок (ICURN), Міжнародна асоціація органів нагляду за страховим ринком (IAIS), Група банківських наглядовців країн Центральної та Східної Європи (BSCEE) призупинили членство російських учасників.

Під час міжнародних заходів, організаторами яких виступають міжнародні партнери, постійно піднімалося питання потреби забезпечення неперервної підтримки України. Міжнародні заходи також були платформою та активно використовувалися Національним банком для поширення актуальної інформації про поточний стан справ у фінансовому секторі та економіці України, майбутні заходи для підтримання макрофінансової та фінансової стабільності. Прямий і відкритий діалог з партнерами (дипломатичним корпусом, інституційними інвесторами, рейтинговими агенствами) став важливим кроком для формування сприятливого інвестиційного клімату в державі в умовах війни.

Важливим напрямом роботи Національного банку в умовах посилення еміграції з України стало укладання з центральними банками зарубіжних країн (Польщі, Німеччини, Бельгії, Нідерландів, Італії, Латвії, Литви, Швеції, Швейцарії, Мальти) угод про обмін готівкової гривні на місцеву валюту для покриття невідкладних життєвих потреб переселенців, що дало змогу здійснювати обмінні операції до кінця 2022 року.

2022 рік охарактеризувався значною історичною подією для України – офіційно отримано статус кандидата на вступ в ЄС. Національний банк як інститут державного управління виступав активним учасником процесу заповнення наданого стороною ЄС Опитувальника для

формування висновку про надання нашій країні статусу кандидата на вступ.

В умовах війни та нового етапу розвитку взаємовідносин істотно збільшилася фінансова допомога ЄС. Так, у 2022 році Національний банк забезпечив виконання заходів для отримання Україною 7,2 млрд євро макрофінансової допомоги ЄС для підтримки фінансової стабільності України.

Крім цього, у 2022 році попри війну тривала активна робота щодо імплементації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Зокрема підготовлено проект нової редакції Закону України “Про обов’язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів”, розроблено або вдосконалено 13 нормативно-правових актів Національного банку відповідно до Закону України “Про платіжні послуги”, забезпечено опрацювання проєктів законів України, спрямованих на приведення законодавства України у відповідність до стандартів Міжнародної групи з протидії відмиванню брудних грошей (FATF) і вимог актів ЄС щодо протидії відмиванню (легалізації) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Тривала динамічна співпраця з такими проєктами допомоги, фінансованими коштами ЄС: проєкт EU-FINREG (“Посилення регулювання та нагляду за небанківським фінансовим ринком”), проєкт EU-FAAR (“Впровадження практики ЄС з бухгалтерського обліку, фінансової звітності та аудиту в Україні”) та проєкт Twinning (“Посилення інституційної та регуляторної спроможності Національного банку з метою імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС”). Національний банк забезпечував виконання заходів зазначених проєктів попри війну.

Новий статус України та потреба в інтенсифікації інтеграції фінансового ринку України до європейського фінансового простору обумовили активізацію розвитку відносин також із фінансовими інституціями ЄС: Європейським центральним банком (ЄЦБ), Європейським органом банківського нагляду (ЕВА) та Європейською організацією зі страхування та пенсійного забезпечення (ЕІОРА). У 2022 році Національний банк активно працював над приєднанням нашої держави до Єдиної зони платежів у євро (SEPA).

З огляду на потребу залучення найкращого світового досвіду для зміцнення інституційної спроможності Національного банку, а також на інтерес з боку центральних банків та регуляторів фінсектору інших країн на отримання унікального досвіду та спеціалізованих знань із забезпечення фінансової стабільності та безперервності процесів в умовах війни особливого значення у 2022 році набуло міжнародне технічне партнерство. У зв’язку із зміною геополітичних пріоритетів, набуттям Україною статусу кандидата на членство в ЄС та більш проактивною позицією Національного банку та України у встановленні

міжнародних зв’язків, а також прагненням міжнародних партнерів збільшити допомогу нашій країні, збільшилася кількість нових проєктів/програм технічної допомоги, а також обсяг наданої допомоги від центральних банків та фінансових регуляторів країн ЄС та інших розвинутих країн світу. Цього року міжнародне технічне співробітництво Національного банку здійснювалось як для оперативного закриття критичних потреб із забезпечення фінансової стабільності, так і відповідно до стратегічних пріоритетів розвитку фінансової системи України. Найактуальнішими темами щодо ознайомлення з найкращою світовою практикою та отримання міжнародного досвіду для Національного банку були такі: упровадження монетарної політики, забезпечення фінансової стабільності, банківський нагляд та регулювання, робота платіжних систем та впровадження інновацій в надзвичайних ситуаціях, ефективні комунікації, регулювання та нагляд за небанківськими фінансовими установами тощо.

Основними міжнародними партнерами Національного банку України протягом 2022 року залишалися Міжнародний валютний фонд, Група Світового банку, Європейський Союз, Європейський банк реконструкції та розвитку, Європейський центральний банк, а також центральні банки та регулятори фінансових ринків країн ЄС та Великобританії, Резервного банку Нью-Йорка, Ізраїлю та Швейцарії. Національний банк продовжував співпрацю з Агентством із міжнародного розвитку США (USAID) у межах реалізації проєкту міжнародної технічної допомоги “Кредитування сільськогосподарських виробників” та розпочав співпрацю за новим проєктом “Реформування фінансового сектору в Україні”. Тривала й співпраця з Міжнародною фінансовою корпорацією в межах Програми “Фінансова інклюзія задля економічного зростання”, що реалізується за фінансової підтримки Державного секретаріату Швейцарії з економічних питань (SECO) та Фондом ефективного врядування Великої Британії (GGF), з Женевським інститутом міжнародних відносин та розвитку в межах “Програми двосторонньої допомоги та посилення спроможності центральних банків (BCC)”, що реалізується за фінансової підтримки SECO. У 2022 році для просування сталого фінансування в Україні підписано Меморандум про взаєморозуміння з Програмою розвитку ООН, метою якого є створення підстав для співробітництва в забезпеченні більш стійкого, інклюзивного та “зеленого” економічного зростання включно із сприянням розвитку зелених фінансів та фінансів сталого розвитку, посилення стійкості фінансової системи України до екологічних, соціальних та управлінських ризиків.

Національний банк у 2022 році продовжив практику обміну експертизою зі світовою фінансовою спільнотою, незважаючи на військову агресію. Так, Національний банк провів засідання двох міжнародних круглих столів зі стратегічного розвитку (“Стратегічний розвиток для економічного відновлення та розвитку України”, участь взяли понад 50 учасників) та інфляційного таргетування (“Інфляційне таргетування у світі значних та тривалих

шоків”, участь взяли понад 160 учасників). Також Національний банк активно запрошували до участі в міжнародних конференціях, засіданнях круглих столів, форумах, засіданнях робочих груп, під час яких Національний банк ділився досвідом із регулювання небанківських фінансових установ, монетарної політики та дослідницьких можливостей, сталого розвитку, антикризових комунікацій в умовах війни, транскордонного обміну інформацією, платежів, грошових переказів, хмарних технологій.

Важливим досягненням у міжнародному технічному партнерстві за минулий рік стало виокремлення нового напрямку – надання технічної допомоги від Національного банку, а також продовження зростання попиту на досвід Національного банку з різних питань функціонування банківського сектору. Надано технічну допомогу на запити центральних банків та регуляторів Азербайджану, Грузії, Латвії, Німеччини, Північної Македонії, Польщі, Тунісу, Туреччини, Узбекистану, Фінляндії, Чорногорії, Швеції. Кількість таких запитів у 2022 році зростає до 17 (на 3 запити більше порівняно з 2021 роком). Питання, які цікавили колег, включали розвиток фінансового сектору в умовах війни, стратегічне планування та розвиток, комунікації, монетарна політика, операції на відкритому ринку, платіжні системи (включно в умовах війни), управління персоналом, діяльність Музею грошей Національного банку, розроблення цифрової валюти центрального банку (CBDC), готівковий обіг, запобігання корупції.

Співпраця з МВФ залишалася пріоритетом. У зв'язку зі збройним вторгненням російської федерації в Україну, держава звернулася до МВФ із проханням завершити діючу на той час програму стенд-бай та виділити Україні екстрену фінансову допомогу в розмірі 1,4 мільярда доларів США через Інструмент прискореного фінансування (Rapid Financing Instrument, RFI). Виконавча рада МВФ 9 березня 2022 року ухвалила відповідне рішення.

30 вересня 2022 року Рада виконавчих директорів МВФ затвердила розширення інструментів антикризового фінансування, що дало змогу Україні звернутися за новим траншем у межах інструменту Rapid Financing Instrument (RFI) у розмірі 1,3 мільярда доларів США. Відповідне рішення ухвалено 7 жовтня 2022 року.

За результатами переговорів, проведених із МВФ Національним банком разом із Урядом України в жовтні – листопаді 2022 року, досягнуто домовленості про започаткування для України Моніторингової програми із залученням Ради директорів. Програма затверджена керівництвом Фонду та розглянута Радою директорів МВФ 19 грудня 2022 року. Вона не передбачає фінансування, однак її затвердження сприяє залученню фінансування від інших міжнародних донорів. Успішне виконання цієї програми має привести до початку роботи над програмою, яка передбачатиме фінансування для України.

Національний банк брав активну участь у межах проектної співпраці Уряду України з Міжнародним банком реконструкції та розвитку (МБРР) та Міжнародною асоціацією розвитку (МАР) із групи Світового банку в межах системних проєктів, кошти яких спрямовуються на підтримку державного бюджету та реалізацію в Україні інвестиційних проєктів з метою розвитку фінансового сектору.

Інституційні відносини з українськими стейкхолдерами

Безпекові виклики 2022 року мали значний вплив на взаємодію зі стейкхолдерами.

Перші два місяці року були присвячені підготовці роботи банківської системи та збереженню монетарної і валютної стабільності в особливий період шляхом проведення регулярних зустрічей.

За перші два місяці проведено п'ять зустрічей з представниками банківської спільноти, три зустрічі з представниками небанківських установ, дві зустрічі з бізнес-асоціаціями, також члени Правління Національного банку відвідали три публічних заходи.

У перші місяці вторгнення ділова активність знизилась. Але з метою збереження стабільності фінансової та банківської системи проводились регулярні та оперативні робочі зустрічі з банками та небанківськими установами. За наступні 10 місяців проведено: зустрічі з представниками банківської спільноти – 15, з представниками небанківських установ – 12, публічні заходи за участю спікерів Національного банку – 6, також проведено 1 зустріч із представниками волонтерського руху.

Одним із найважливіших напрямів співпраці Національного банку з іншими державними органами є участь у законотворчій діяльності, що є невід'ємною частиною функціонування центрального банку, традиційно спрямована на впровадження кращої світової практики в законодавство України, що регулює фінансовий сектор, з урахуванням актуальних викликів, створених збройною агресією на території України.

Підтвердженням цього стала участь керівництва та інших працівників Національного банку в роботі профільних комітетів Верховної Ради України. Загалом протягом 2022 року представники Національного банку 25 разів брали участь в їх засіданнях.

Національний банк брав активну участь у роботі Національної ради з відновлення України від наслідків війни (далі – Національна рада), створеної Указом Президента України. Голову Національного банку призначено одним з кураторів робочої групи Національної ради за напрямом “Функціонування фінансової системи, її реформування”. Протягом 2022 року Голова Національного банку, його заступники, а також профільні

експерти Національного банку брали участь у засіданнях робочої групи та її підгруп.

3.8. Основні ризики

Профіль ризиків Національного банку

Профіль ризиків Національного банку формують фінансові та нефінансові ризики.

До **фінансових ризиків** належать ризики Національного банку, що виникають у зв'язку з фінансовими інструментами. Фінансові ризики Національного банку поділяються на такі групи:

- фінансові ризики, пов'язані з політикою, що визначає та здійснює Національний банк (далі – фінансові ризики політики Національного банку), що виникають у зв'язку з фінансовими інструментами, визнання яких на балансі або поза балансом Національного банку пов'язане з виконанням Національним банком своєї основної функції та інших функцій відповідно до статей 6, 7 Закону про Національний банк, за винятком пункту 15 статті 7 Закону.
- фінансові ризики міжнародних (золотовалютних) резервів України;
- інші фінансові ризики.

Кожна група фінансових ризиків уключає кілька видів ризиків, що визначаються залежно від чинників, що призводять до прояву відповідних ризиків. Зокрема, Національний банк виділяє ризик ліквідності, кредитні та ринкові ризики.

Нефінансові ризики Національного банку включають такі види ризиків:

- операційний ризик – потенційна загроза прямих або опосередкованих втрат, що виникає внаслідок невідповідності або невиконання процесів, неправильних дій працівників Національного банку або внутрішніх систем, або через зовнішні події;
- комплаєнс-ризик – ризик застосування до Національного банку санкцій, отримання фінансових збитків або втрат репутації внаслідок невиконання Національним банком, його працівниками вимог законодавства України, нормативно-правових актів, розпорядчих актів Національного банку, зокрема правил етичної поведінки, правил запобігання та врегулювання конфлікту інтересів;
- стратегічний ризик – імовірність недосягнення стратегічних цілей або неефективного виконання функцій Національного банку внаслідок неправильних стратегічних управлінських рішень та неадекватного реагування на зміни в зовнішньому середовищі Національного банку.

Національний банк ураховує потенційний вплив реалізації фінансових та нефінансових ризиків на свою репутацію під час управління цими ризиками, але не виділяє окремо ризик репутації.

Політику управління окремими видами ризиків Національного банку, рівень толерантності до них та ризик-апетит визначено розпорядчими актами Національного банку з питань управління ризиками. Діяльність підрозділів Національного банку здійснюється в межах визначеного ризик-апетиту.

Процес управління ризиками

Правління Національного банку забезпечує організацію процесу і системи управління ризиками таким чином, щоб вони відповідали функціям, особливостям, ролі Національного банку як центрального банку України та особливого центрального органу державного управління, що визначає грошово-кредитну політику України.

Система управління ризиками Національного банку зосереджена на підтримці його інституційної спроможності та незалежності шляхом захисту активів, капіталу та репутації Національного банку, а також на підтримці рівня довіри до Національного банку та до політики, яку він визначає та здійснює.

Система управління ризиками Національного банку ґрунтується на комплексному управлінні ризиками

Фінансові ризики		
Імовірність виникнення збитків або додаткових втрат за фінансовими інструментами, або недоотримання доходів від фінансових інструментів, або невиконання зобов'язань за фінансовими інструментами внаслідок впливу негативних внутрішніх та зовнішніх факторів		
Групи фінансових ризиків	Фінансові інструменти та операції з ними	Процеси і рівня
Фінансові ризики політики	<ul style="list-style-type: none"> Операції зі зберігання готівки Валютні інтервенції Валютні свопи Екстрена підтримка ліквідності банків Операції з регулювання ліквідності: <ul style="list-style-type: none"> - операції з рефінансування (кредити); - депозитні сертифікати; - операції з державними облигаціями 	<ul style="list-style-type: none"> Організація та розвиток грошового обігу Реалізація монетарної (грошово-кредитної) політики Сприяння фінансової стабільності
Фінансові ризики міжнародних резервів	<ul style="list-style-type: none"> Резервні фінансові активи 	<ul style="list-style-type: none"> Реалізація монетарної (грошово-кредитної) політики
Інші фінансові ризики	<ul style="list-style-type: none"> Інші фінансові активи та зобов'язання Фінансові інвестиції Національного банку Пенсійні активи Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку України 	<ul style="list-style-type: none"> Здійснення професійної діяльності на ринках капіталу та розвиток інфраструктури Забезпечення діяльності Національного банку

До **нефінансових ризиків** належать ризики Національного банку, що виникають у зв'язку з факторами ризиків нефінансового походження.

Національного банку як систематичному та безперервному процесі, що здійснюється Правлінням та працівниками Національного банку, починаючи від розроблення стратегії Національного банку, та охоплює всю його діяльність.

Процес управління ризиками Національного банку є безперервним, складовою частиною управління Національним банком на всіх організаційних рівнях, вбудованою в корпоративну культуру і щоденну діяльність Національного банку. Цей процес спрямований на виявлення подій, що можуть негативно вплинути на діяльність Національного банку, управління ризиками, пов'язаними з цими подіями, у межах установленого ризик-апетиту для забезпечення виконання Національним банком його функцій та досягнення поставлених перед ним цілей.

Водночас у зв'язку із ситуацією, яка склалася навколо воєнної агресії росії проти України, в окремих підрозділах Національного банку змінені діючі процеси, запроваджені вимушені обмеження, зокрема, затверджена Тимчасова інвестиційна декларація міжнародних (золотовалютних) резервів України на час воєнного стану чи особливого періоду (від 27 лютого 2022 року).

Процес управління ризиками Національного банку включає такі взаємопов'язані складові:

- внутрішнє середовище та культура управління ризиками;
- обставини (контекст) управління ризиками;
- виявлення подій, що можуть негативно вплинути на діяльність Національного банку;
- оцінка ризиків;
- заходи у відповідь на ризики (реагування на ризики);
- контрольна діяльність;
- інформація, комунікації та звітування;
- моніторинг і перегляд системи управління ризиками.

Політика управління фінансовими ризиками Національного банку поширюється на всі активи та зобов'язання Національного банку (як балансові, так і позабалансові).

Інформація про етапи процесів управління фінансовими ризиками, заходи, яких Національний банк уживає у відповідь на фінансові ризики, та їх детальну оцінку наведено в примітках 22–27 Консолідованої фінансової звітності Національного банку.

Політика управління операційними ризиками Національного банку поширюється на всі процеси та проекти Національного банку.

Процес управління операційними ризиками включає такі етапи:

- попередження операційних ризиків;
- ідентифікація операційних ризиків;

- оцінювання (вимірювання) та аналіз операційних ризиків;
- моніторинг операційних ризиків та звітність;
- розроблення заходів управління операційними ризиками;
- реалізація (застосування) розроблених заходів щодо управління операційними ризиками;
- оцінка результатів реалізації (застосування) та контроль за розробленими заходами з управління операційними ризиками.

З метою поліпшення культури управління операційними ризиками, поглиблення обізнаності керівників та працівників Національного банку проводяться регулярні навчальні заходи.

Система внутрішнього контролю

У Національному банку впроваджено єдиний та структурований підхід і вимоги щодо здійснення внутрішнього контролю з метою забезпечення ефективного виконання функцій Національного банку, стабільної та безперервної його діяльності, взаємодії підрозділів Національного банку на всіх організаційних рівнях і впровадження корпоративної культури щодо організації та розвитку системи внутрішнього контролю Національного банку.

Система внутрішнього контролю та система управління ризиками Національного банку є взаємопов'язаними та взаємодоповнюючими системами, що мають узгоджені цілі та ґрунтуються на **концепції “трьох ліній захисту”**.

Підрозділи Національного банку, що виконують функції **“першої лінії захисту”**, є власниками всіх ризиків, що виникають у сфері їх відповідальності, відповідають за виявлення, оцінювання, ужиття управлінських заходів та звітування щодо таких ризиків, а також відповідають за розроблення, впровадження, дотримання та вдосконалення процедур контролю під час виконання своїх функцій/завдань.

Підрозділи **“другої лінії захисту”** надають підтримку з управління ризиками та організації процедур контролю в межах своєї компетенції та мають право надавати пропозиції/рекомендації іншим структурним підрозділам щодо вдосконалення контрольної діяльності за результатами виконання процедур контролю.

Департамент внутрішнього аудиту виконує функції **“третьої лінії захисту”**.

Управління безперервністю діяльності

З метою управління безперервністю діяльності Національного банку:

- проводиться налаштування та тестування резервних робочих місць працівників у межах реалізації Загального плану забезпечення безперервної

- діяльності Національного банку та Плану відновлення ІТ-ресурсів після збоїв;
- проводиться періодична процедура аналізу впливу негативних факторів на процеси Національного банку та безперервну роботу його підрозділів;
- оновлюються плани із забезпечення безперервної діяльності Національного банку;
- проводиться навчання з питань безперервності діяльності.

Частина 4. Огляд ключових показників

4.1. Огляд ключових показників

Національний банк складає фінансову звітність із використанням принципів та підходів Міжнародних стандартів фінансової звітності, затверджених Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (далі – МСФЗ), з 1998 року, а в повній відповідності до МСФЗ – починаючи з 2012 року.

Фінансова звітність Національного банку – консолідована фінансова звітність Національного банку, складена відповідно до МСФЗ, Закону про Національний банк та Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” щодо складання фінансової звітності.

Станом на кінець 2022 року валюта балансу Національного банку зросла на 42,25% та сягнула 1 959 мільярдів гривень.

Протягом 2022 року Національний банк продовжував виконувати свої функції як центрального банку країни, що формує відповідний профіль активів, зобов’язань та власного капіталу.

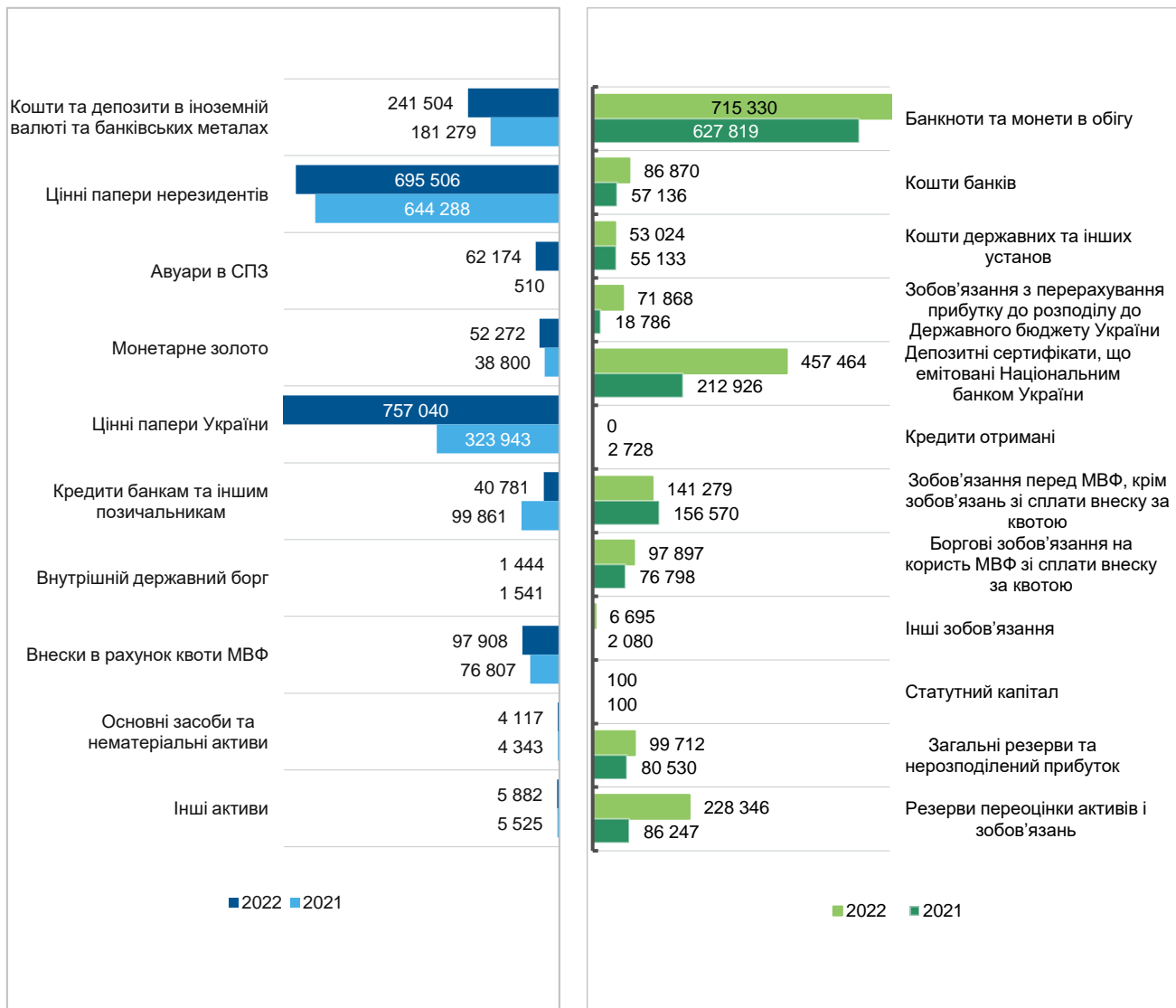
Основними статтями активів Національного банку є:

- цінні папери України;
- цінні папери нерезидентів;
- кошти та депозити в іноземній валюті та банківських металах.

Основними статтями зобов’язань Національного банку є:

- банкноти та монети в обігу;
- депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком;
- зобов’язання перед МВФ.

Графік 1. Склад та динаміка активів і пасивів Національного банку в 2021–2022 роках, млн грн

Міжнародні резерви протягом 2022 року зменшилися, що є результатом воєнних дій на території України.

Загалом міжнародні резерви зменшилися на 8% – з 30,9 мільярда доларів США на кінець 2021 року до 28,5 мільярда доларів США на кінець 2022 року.

Це зменшення спричинене від'ємним сальдо валютних інтервенцій Національного банку на міжбанківському валютному ринку України на суму 25,0 мільярдів доларів США, виплатами уряду за зовнішніми та внутрішніми зобов'язаннями на суму 6,7 мільярда доларів США, виплатами на користь МВФ на суму 2,4 мільярда доларів США.

На збільшення міжнародних резервів впливали чинники – надходження на користь уряду в сумі 31,4 мільярда доларів США, у тому числі від міжнародних кредиторів в сумі 25,6 мільярда доларів США, розміщення ОВДП в сумі 3,1 мільярда доларів США, отримання траншів від МВФ у межах Інструменту швидкого фінансування (RFI) на 2,7 мільярда доларів США та інші (зміна ринкової вартості фінансових інструментів тощо).

Основними інструментами в процесі управління міжнародними резервами були цінні папери нерезидентів та короткострокові депозити в іноземних банках.

Основна стаття активів Національного банку, номінованих у національній валюті, – цінні папери України, портфель яких у 2022 році збільшився на 433,1 мільярда гривень, або у 2,3 раза, та становив 757 мільярдів гривень. У зв'язку з цим, а також з огляду на зростання обсягів активів, що формують міжнародні резерви, частка цінних паперів України у валюті балансу зросла та становила 38,7% у 2022 році порівняно з 23,5% у 2021 році. 99,9% усіх цінних паперів України становлять цінні папери, що утримуються з метою отримання грошових потоків згідно з умовами випуску та обліковуються за амортизованою собівартістю.

Кредитний портфель Національного банку зменшився в 2,4 раза переважно за рахунок зменшення обсягів (погашення) довгострокових кредитів, наданих банкам шляхом проведення тендерів Національним банком. Так, валова балансова вартість кредитів (власне заборгованість) зменшилася на 59 мільярдів гривень – до 76 мільярдів гривень – з них майже 37 мільярдів гривень – довгострокові кредити. Разом з тим 49,6% заборгованості, що залишилася непогашеною станом на кінець 2022 року, є проблемною та пов'язана з банками, що виводяться з ринку. Однак триває поступове погашення заборгованості за такими кредитами – зокрема, протягом 2022 року погашено 1,1 мільярда гривень, а сума очікуваних кредитних збитків (сформованих резервів) зменшилася на 0,5 мільярда гривень.

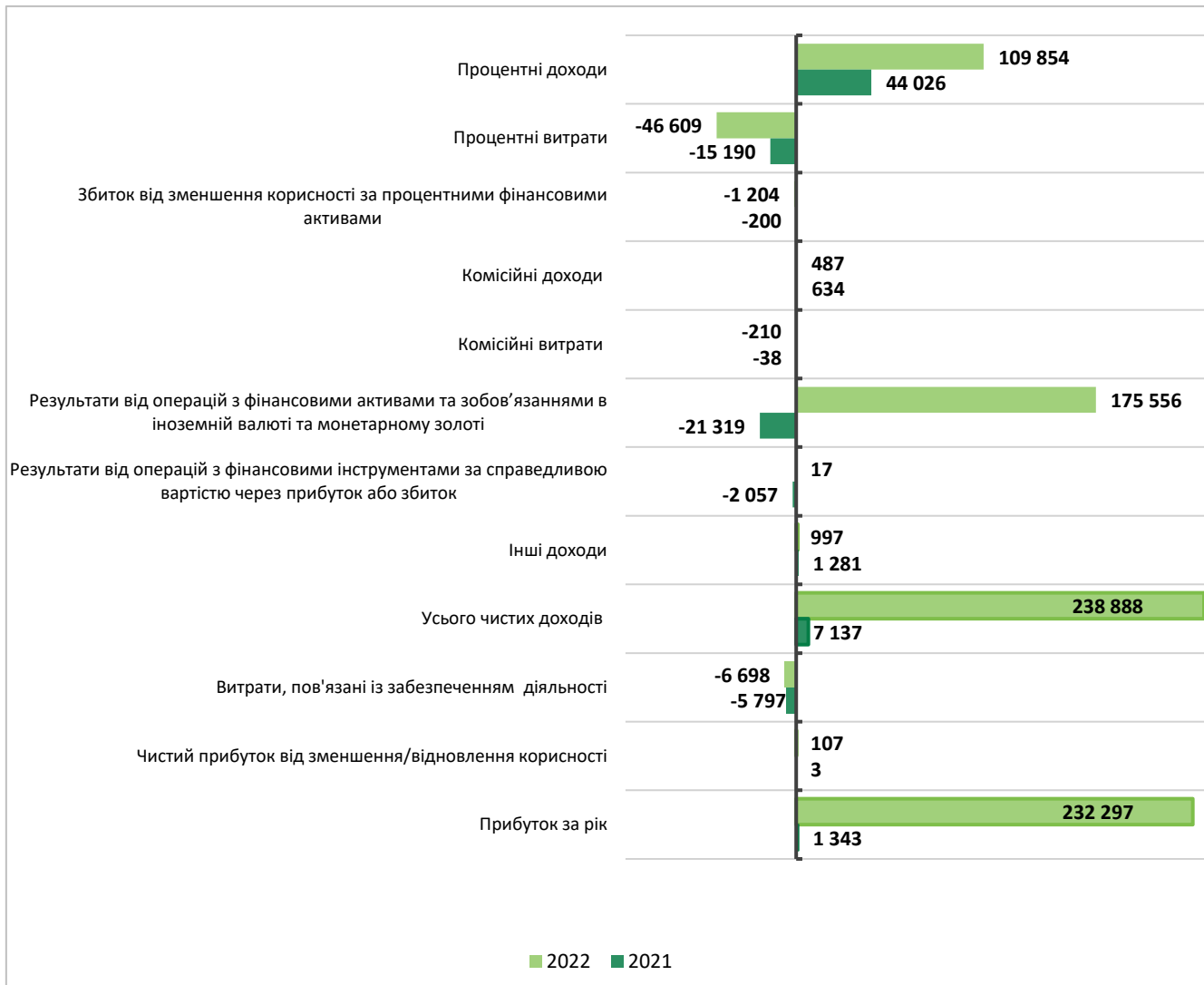
Основні зміни в зобов'язаннях Національного банку, крім зобов'язань перед МВФ, відбулися за такими статтями:

- збільшення банкнот та монет в обігу – на 13,9%;
- збільшення зобов'язань з перерахування прибутку до бюджету – в 3,8 раза;
- збільшення депозитних сертифікатів, що емітовані Національним банком – в 2,1 раза;
- збільшення коштів банків – на 52%.

Фінансові результати

Основним чинником впливу на прибуток Національного банку традиційно є процентні доходи.

Сума процентних доходів, основним джерелом яких є цінні папери України та кредити, надані банкам, порівняно з 2021 роком збільшилася та становила 110 мільярдів гривень за одночасного збільшення обсягу цінних паперів України та зростання середньозважених процентних ставок.

Графік 2. Склад та динаміка фінансових результатів Національного банку в 2021–2022 роках, млн грн

Сума процентних витрат збільшилася в 3,1 раза та становила в 2022 році 46,6 мільярда гривень передусім за рахунок збільшення витрат за депозитними сертифікатами Національного банку, що пов'язане зі збільшенням обсягів операцій та середньозважених процентних ставок з 8,47% станом на кінець 2021 року до 23% станом на кінець 2022 року. Разом з тим відбулося збільшення витрат за зобов'язаннями перед МВФ, за якими сплачуються проценти.

У 2022 році резерви Національного банку під знецінення кредитів, наданих банкам, збільшилися. Загалом сума витрат (негативний результат) у зв'язку зі зменшенням корисності за процентними фінансовими активами становила 1 204 мільйони гривень (у 2021 році – 200 мільйонів гривень).

У цілому сума чистих процентних доходів (з урахуванням зменшення корисності) становила в 2022 році 62 мільярди гривень, що в 2,2 раза вище, ніж у 2021 році.

Зміни валютних курсів суттєво впливають на результати діяльності Національного банку та спричиняють значну волатильність як відповідної статті, так і фінансового результату Національного банку. Так, у 2022 році результат від зміни валютних курсів був позитивним та становив 175,6 мільярда гривень (у 2021 році результат від зміни валютних курсів був негативним та становив 21,3 мільярда гривень).

Детальна інформація щодо встановлення валютних курсів міститься в примітці 4 до Консолідованої фінансової звітності Національного банку.

Адміністративні та інші витрати Національного банку збільшилися на 16% – з 5 797 мільйонів гривень у 2021 році до 6 698 мільйонів гривень у 2022 році. Забезпечення за судовими позовами у 2022 та 2021 роках не формувалося.

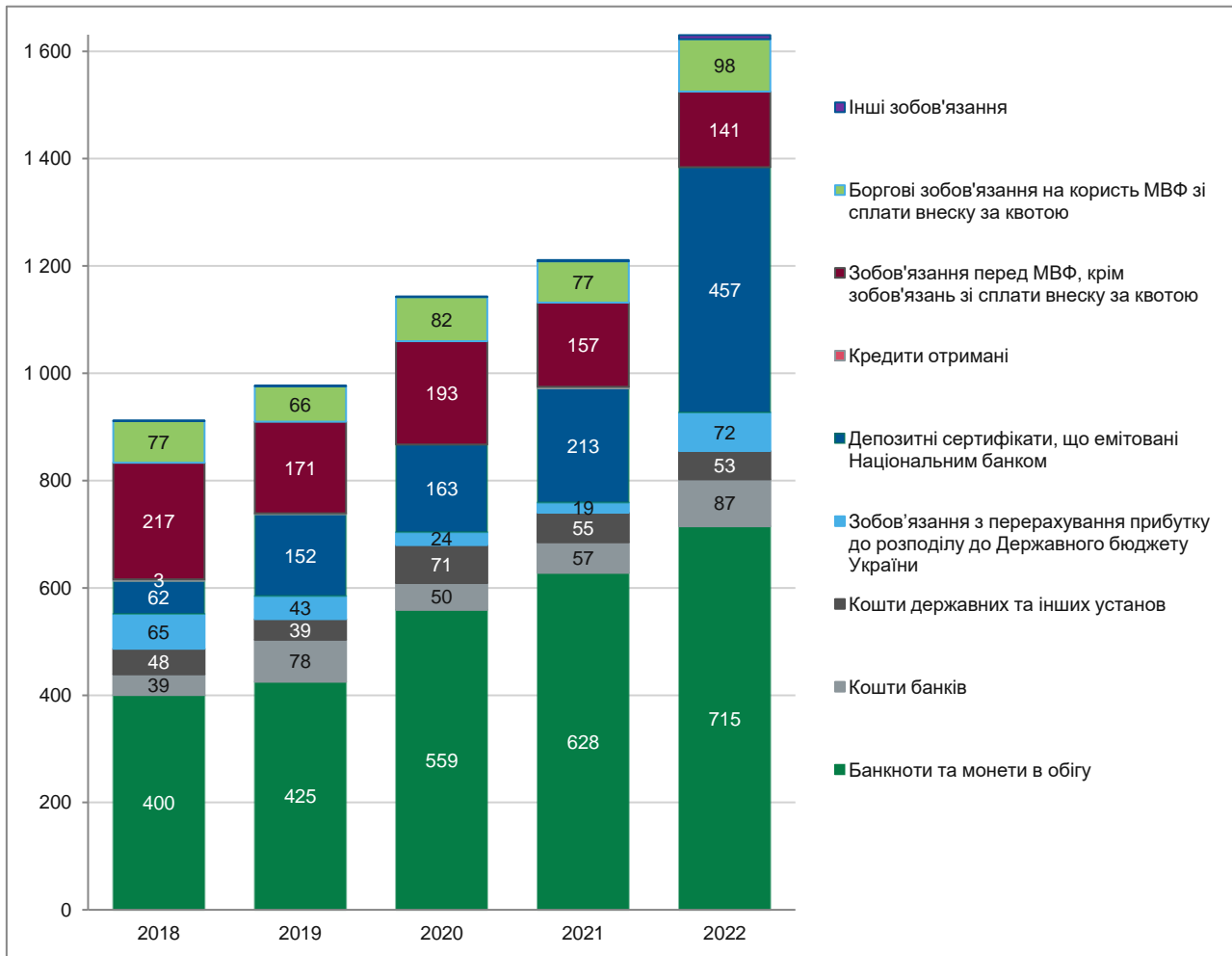
Графік 3. Структура та динаміка активів Національного банку за 2018–2022 роки, млрд грн

Загалом структура активів за останні п'ять років змінювалася в бік нарощення складових міжнародних резервів. Водночас частка цінних паперів України, що представлена у структурі активів Національного банку переважно державними облігаціями, вперше за п'ять років збільшилася.

Детальна інформація щодо збільшення у структурі активів Національного банку частки цінних паперів України міститься в примітці 9 до Консолідованої фінансової звітності Національного банку.

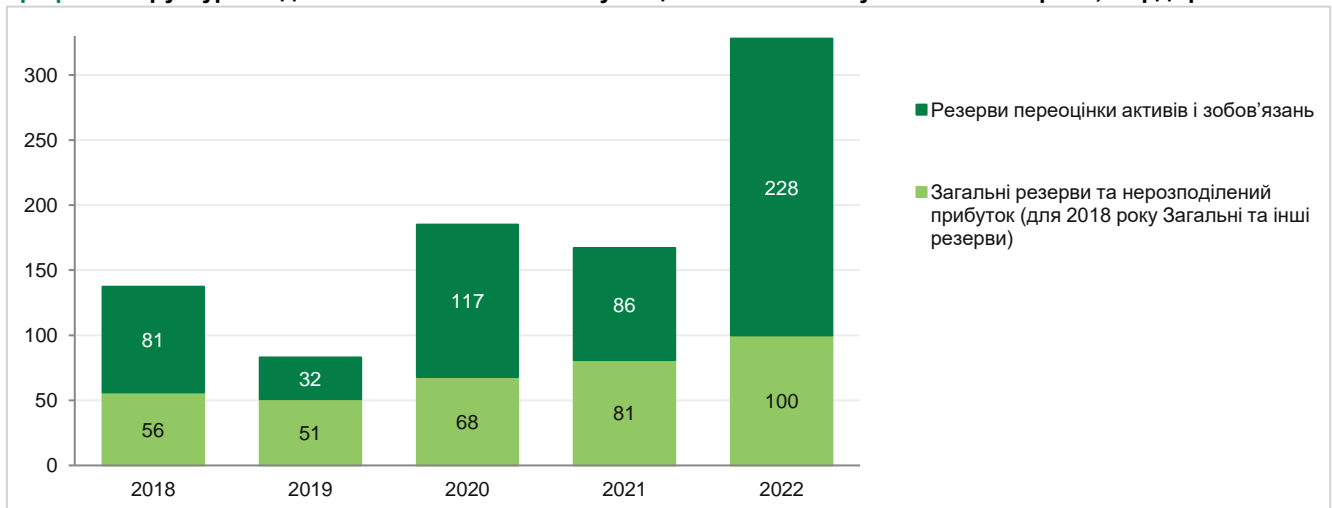
Графік 4. Структура та динаміка зобов'язань Національного банку за 2018–2022 роки, млрд грн

Загалом структура зобов'язань за останні п'ять років майже не змінювалася (крім банкнот та монет в обігу і депозитних сертифікатів, емітованих Національним банком, балансова вартість яких протягом п'яти років збільшувалася).

Суттєву частину зобов'язань Національного банку становлять банкноти та монети в обігу, зобов'язання перед МВФ та депозитні сертифікати, емітовані Національним банком.

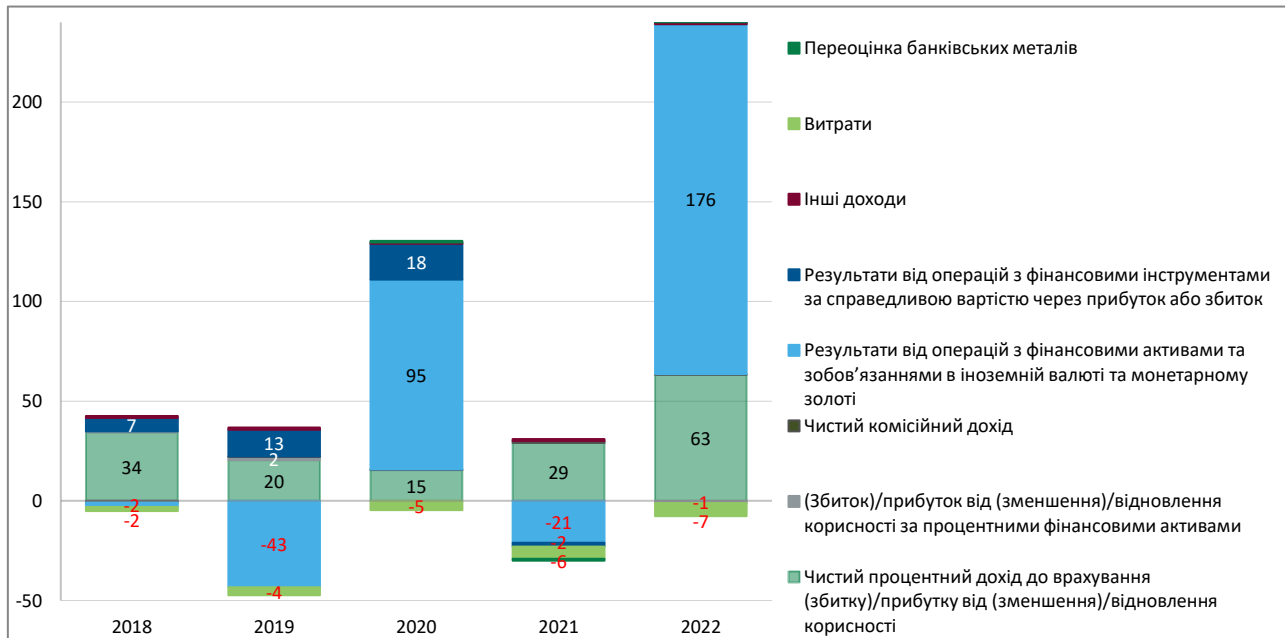
Графік 5. Структура та динаміка власного капіталу Національного банку за 2018–2022 роки, млрд грн

Власний капітал Національного банку, що являє собою залишкову вартість активів після вирахування всіх зобов'язань, формується переважно не за рахунок внесків держави. Він складається з відкладених нереалізованих результатів переоцінки активів і

зобов'язань Національного банку, у тому числі в результаті змін валютного курсу, та частини прибутку, залишеної в Національному банку відповідно до законодавства України як загальні резерви.

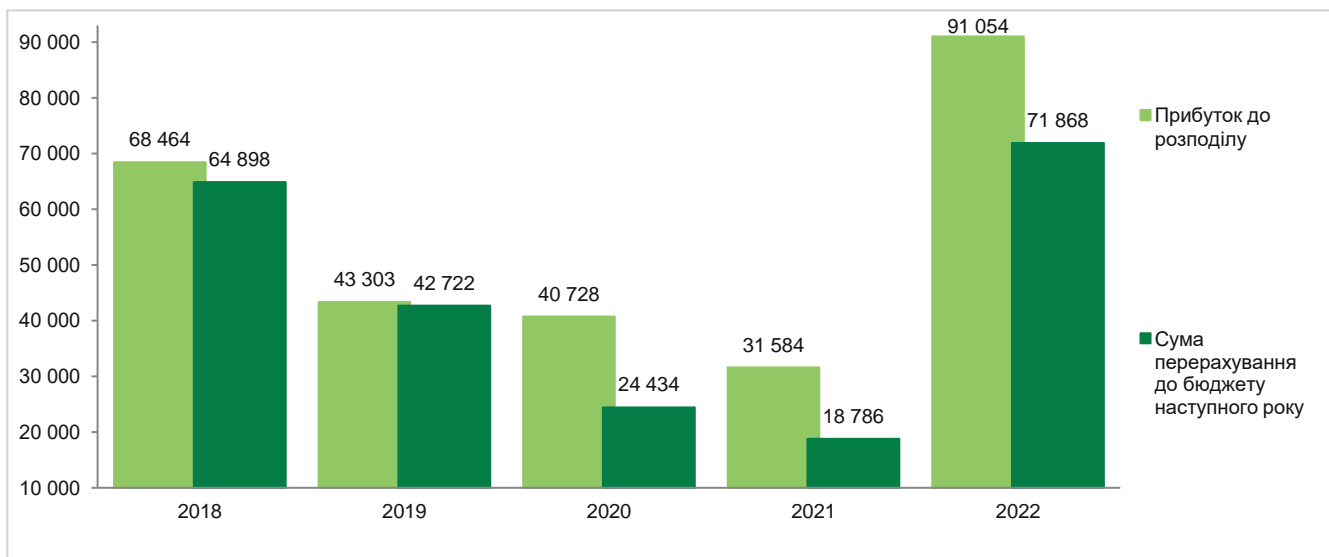
Графік 6. Структура та динаміка доходів і витрат Національного банку за 2018–2022 роки, млрд грн

У структурі фінансових результатів Національного банку традиційно ключовою статтею є чистий процентний дохід. Суттєвий вплив на фінансовий результат чинить також

результат зміни валютних курсів та значною часткою валютних статей в балансі Національного банку.

Графік 7. Перерахування Національним банком коштів до Державного бюджету України за 2018–2022 роки, млн грн

Розрахунки з Державним бюджетом України

У 2022 році сума перерахувань до Державного бюджету України становила 18,8 мільярда гривень, а станом на 31 грудня 2022 року визнане зобов'язання зі сплати

частини прибутку до Державного бюджету України за 2022 рік у сумі 71,9 мільярда гривень.

Решта прибутку Національного банку, що передбачена для розподілу, в сумі 19,2 мільярда гривень

спрямовуватиметься на формування загальних резервів Національного банку.

Детальна інформація щодо змін облікової політики міститься в примітці 4 розділу II.1 “Фінансові інструменти” щодо визначення прибутку до розподілу,

зобов'язань з перерахування прибутку до розподілу до Державного бюджету України та формування загальних резервів Національного банку – у примітці 29 до Консолідованої фінансової звітності Національного банку.

4.2. Огляд інших показників

4.2.1. Фінансові ресурси

Адміністративні витрати Національного банку

Національний банк проводить свою діяльність у межах кошторису адміністративних витрат, який складається на плановий рік та затверджується Радою Національного банку.

Дані щодо основних статей кошторису адміністративних витрат на 2022 рік та планові дані на 2023 рік наведені в таблиці.

Адміністративні витрати Національного банку (з урахуванням витрат Розрахункового центру) на 2022–2023 роки

	План на 2022 рік (переглянутий)	Фактичне виконання у 2022 році	Відсоток виконання плану в 2022 році	План на 2023 рік
(у мільйонах гривень)				
Витрати на утримання персоналу	3 341	3 256	97%	3 633
Адміністративно-господарські та інші витрати	849	641	76%	1 000
Амортизаційні відрахування	267	254	95%	317
Усього адміністративних витрат	4 457	4 151	93%	4 950
Інвестиції у створення та розвиток матеріально-технічної бази для забезпечення діяльності банку	426	253	59%	495

Наведені дані свідчать про те, що Національний банк працює в межах запланованих адміністративних витрат, забезпечуючи економію ресурсів. Це відповідає меті Національного банку з ощадливого та ефективного використання державних ресурсів.

Так, за результатами 2022 року адміністративні витрати в середньому на 7% менші від запланованих витрат.

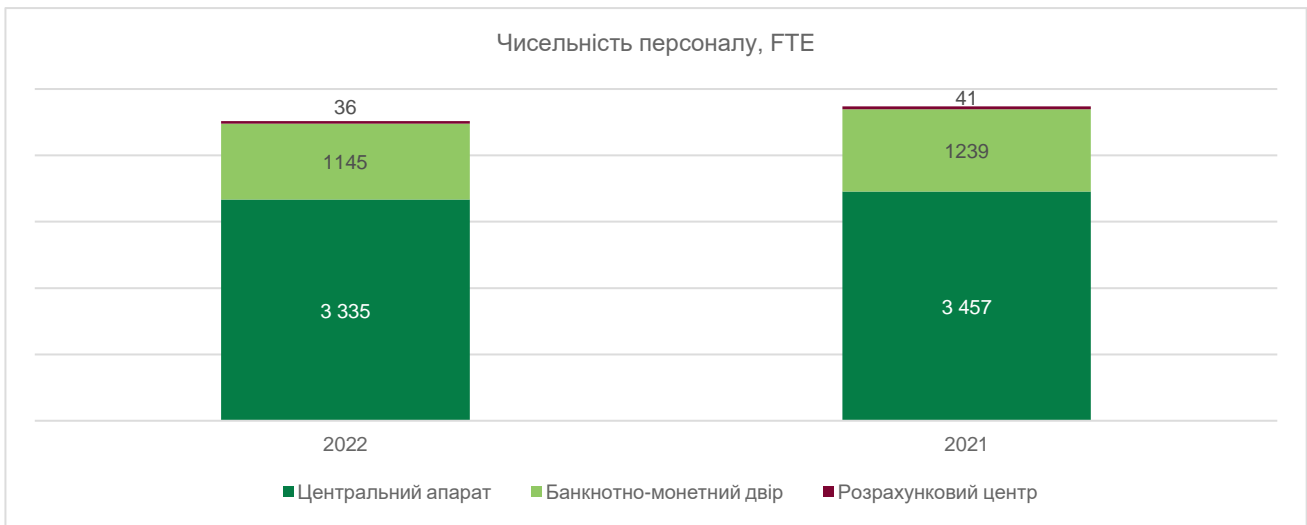
Протягом 2022 року до планових показників кошторису адміністративних витрат за розділом на 2022 рік, відповідно до діючої в Національному банку процедури, внесені зміни. Зміни, головним чином, пов'язані зі

зменшенням не критичних, в умовах воєнного стану, витрат та інвестицій та збільшення окремих витрат для забезпечення безперервності діяльності Національного банку в умовах воєнного стану.

Також у 2022 році залишилася невикористаною значна частина коштів, запланованих на розвиток матеріально-технічної бази Національного банку (близько 41% від запланованої суми). Це, головним чином, пов'язано із перенесенням строків виконання робіт, поставки обладнання, проведення закупівель тощо через воєнний стан, а також призупиненням реалізації проєктів, які не пов'язані з забезпеченням критичних потреб.

4.2.2. Людські ресурси

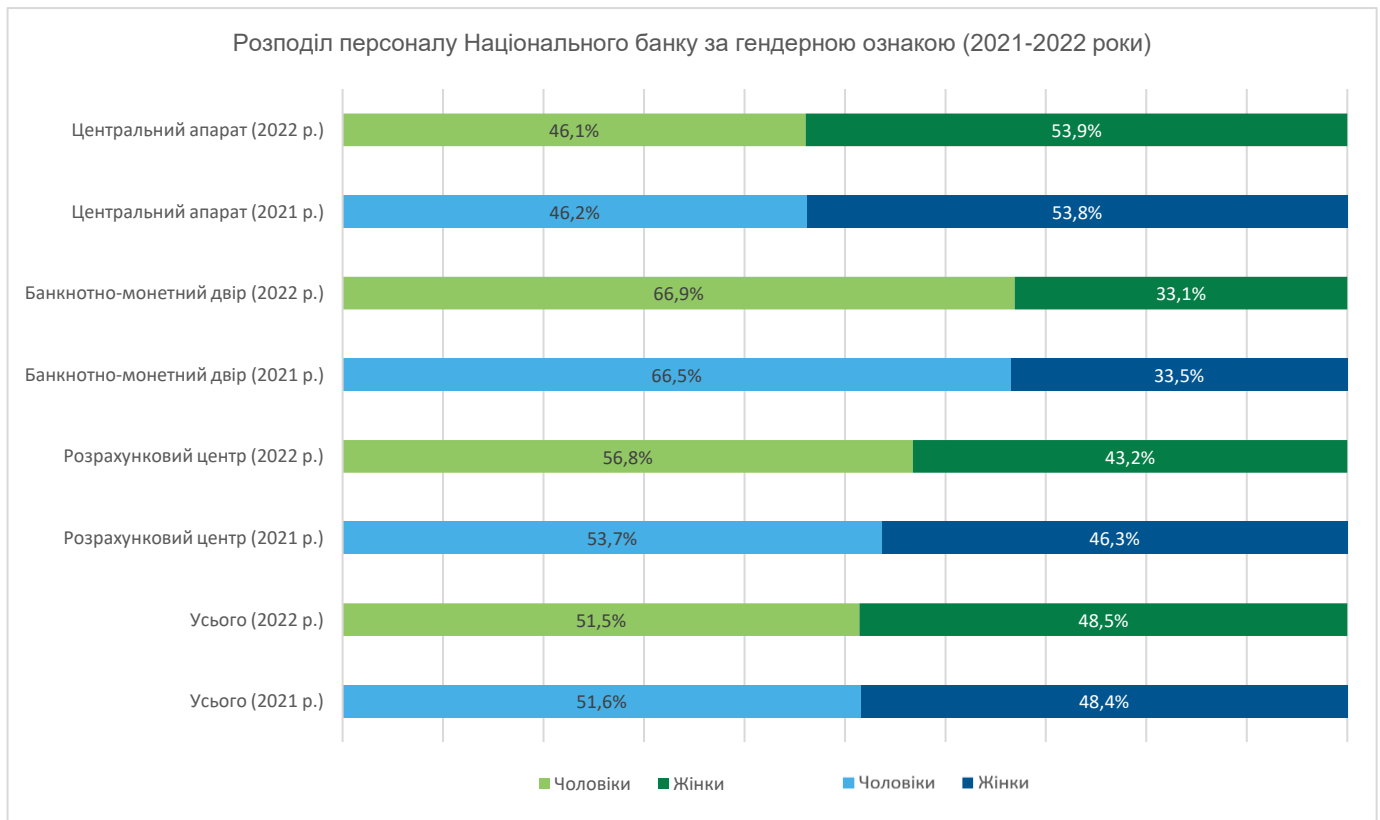
Чисельність працівників станом на 31 грудня 2022 року зменшилася на 4,66% порівняно з попереднім роком і становить 4 516 FTE (фактично працюючий персонал), станом на 31 грудня 2021 року – 4 737 FTE.

Станом на 31 грудня 2022 року середній вік працівників Національного банку становив 46 років, середній стаж роботи в Національному банку – 13 років. Розподіл персоналу Національного банку за гендерною ознакою

такий: у центральному апараті Національного банку – 53,9% жінок, 46,1% чоловіків; на Банкотно-монетному дворі – 33,1% жінок, 66,9% чоловіків; у Розрахунковому центрі – 43,2% жінок, 56,8% чоловіків.

Структуру персоналу Національного банку за гендерною ознакою станом на 31 грудня 2021–2022 років подано так:

Структуру персоналу Національного банку за класифікацією професій станом на 31 грудня 2021–2022 років подано так:

Інформація про витрати на оплату праці працівників Національного банку у 2022 році наведено в примітці 34 Консолідованої фінансової звітності Національного банку.

У 2022 році середній розмір основної заробітної плати (або базової частини винагороди) у центральному апараті Національного банку становив 41 352 гривні, Банкотно-монетному дворі – 25 340 гривень, Розрахунковому центрі – 36 819 гривень.

Середній розмір заробітної плати, включаючи додаткові виплати (надбавки, премії, доплати тощо), у центральному апараті Національного банку становив 62 042 гривні, Банкотно-монетному дворі – 34 503 гривні, Розрахунковому центрі – 44 087 гривень.

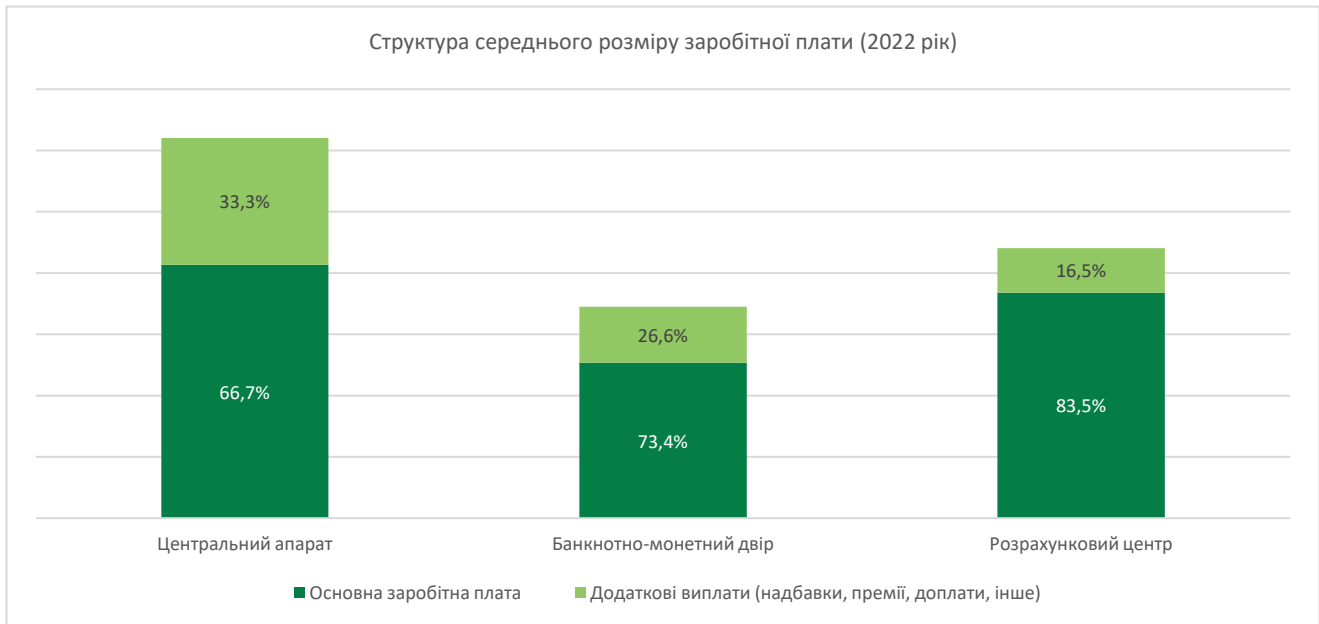
Загальна кількість проведених навчальних заходів за 2022 рік становила 494, а кількість учасників – 6 120 слухачів відповідно.

Як і в попередньому році збереглася тенденція переважання навчальних заходів “hard skills”, порівняно з “soft skills” навчанням, 277 та 182 заходів відповідно за підсумками 2022 року. Більшість навчальних заходів “soft skills” провели внутрішні тренери Національного банку.

Продовжили використовувати та комбінувати різні форми навчання як в онлайн, так і в офлайн-форматах, клубні зустрічі, peer-to-peer навчання (коли працівники підрозділів діляться своїми фаховими знаннями).

Тривало розроблення нових курсів. Особлива увага приділялася питанням безпеки: інформаційної та особистої безпеки під час воєнних дій.

Загальна кількість завершених дистанційних курсів у 2022 році дорівнює 9 599.

4.2.3. Виробничі ресурси

Управління державним майном

Станом на 01 січня 2023 року до сфери управління Національного банку належать та внесені до Єдиного реєстру об'єктів державної власності 343 об'єкти власного нерухомого майна, з яких: 43 земельних ділянки та 300 будівель та інженерних споруд. За класифікатором нерухомого майна обліковується 149 будівель, серед яких:

- Донецька область: земельні ділянки – 4 од., будівлі та споруди – 8 од.;
- Луганська область: земельні ділянки – 3 од., будівлі та споруди – 18 од.;
- АР Крим: земельні ділянки – 4 од., будівлі та споруди – 7 од.;
- м. Севастополь: земельні ділянки – 4 од., будівлі та споруди – 23 од.

На виконання “Стратегії розвитку інфраструктури та корпоративного забезпечення діяльності на 2021–2024 роки” затверджено перелік нерухомого майна Національного банку, згрупованого в чотири базові сегменти, у тому числі – що планується до вибуття шляхом безоплатного передавання (43 об'єкти) та припинення права користування на земельні ділянки (8 об'єктів). У 2022 році відбулося вибуття об'єктів державної власності в кількості 3 одиниць (передано до сфери управління іншому органу, уповноваженому управляти майном, – 1, припинено право користування – 2 земельних ділянок).

Детальну інформацію про будівлі та споруди Національного банку зазначено в примітці 30 Консолідованої фінансової звітності Національного банку.

Управління заставленим майном

Національний банк у 2022 році отримав на погашення заборгованості за кредитами рефінансування неплатоспроможних банків 1,1 мільярда гривень (у 2021 році – 1,4 мільярда гривень).

Найбільше коштів отримано від позачергового погашення кредиторських вимог АТ “Родовід Банк” перед Національним банком – 945 мільйонів гривень.

Заборгованість за наданими Національним банком кредитами рефінансування неплатоспроможних банків також частково погашена за рахунок:

- реалізації в межах виконавчого провадження заставленого нерухомого майна поручителів неплатоспроможних банків на загальну суму 28,3 мільйона гривень;
- звернення Національним банком стягнення на нерухоме майно шляхом набуття його у власність – 97,4 мільйона гривень;
- інших джерел погашення заборгованості на загальну суму 0,4 мільйона гривень.

	2022 рік			2021 рік		
	Через ФГВФО	Через третіх осіб	Усього	Через ФГВФО	Через третіх осіб	Усього
Погашення коштами за рахунок продажу застави:						
нерухомого майна	–	28	28	210	227	437
цінних паперів та банківських металів	–	–	–	161	–	161
майнових прав за заставленими кредитами	–	–	–	175	–	175
Усього погашення коштами за рахунок продажу застави	–	28	28	546	227	773
Погашення шляхом набуття у власність Національного банку:						
нерухомого майна	43	55	98	441	–	441
позачергове погашення кредиторських вимог	945	–	945	–	–	–
за рахунок інших джерел	–	–	–	193	–	193
Усього	988	83	1 071	1 180	227	1 407

У судах української юрисдикції Національний банк у межах господарських та цивільних проваджень з метою повернення кредитів рефінансування неплатоспроможних банків, які виводяться Фондом гарантування вкладів фізичних осіб (далі – ФГВФО) з ринку, пред'явив 107 позовів до майнових поручителів та 10 позовів до фінансових поручителів, а також 4 позови до 5 фізичних осіб у межах судових справ за кримінальними провадженнями.

4.2.4. Інтелектуальні ресурси

У Національному банку інтелектуальні ресурси в частині нематеріальних активів складаються головним чином із програмного забезпечення та ліцензій на право користування ним.

Удосконалення системи звітності

Для забезпечення доступу широкого кола користувачів до статистичної інформації у 2022 році продовжувалася робота з розміщення її у відкритому доступі на сайті Національного банку. Розширено перелік показників, що оприлюднюються у форматі відкритих даних (API) у частині щомісячних та річних даних про обсяги ввезення та вивезення готівкової іноземної валюти банками України.

З метою підвищення кваліфікації працівників Національного банку проведено 14 консультацій щодо використання новітніх засобів представлення даних на базі BI-платформи компанії MicroStrategy Inc, світового лідера у візуалізації даних.

Протягом року поширювалась практика використання новітніх інструментів для відображення даних, у зв'язку з

На кінець 2022 року в судах різних інстанцій за позовами Національного банку тривав розгляд 9 справ до майнових поручителів про звернення стягнення на майно, 13 справ про банкрутство майнових поручителів, а також 8 справ до фінансових поручителів та 4 цивільних позови в межах кримінальних справ.

За судовими рішеннями щодо фінансових та майнових поручителів, наразі Національним банком уживаються заходи щодо їх примусового виконання.

чим кількість візуалізацій статистичних даних зростає на 10,2%.

Відповідно до укладених угод з державними установами та міжнародними організаціями, а також з метою інформаційного забезпечення потреб внутрішніх користувачів протягом 2022 року на підставі отриманої статистичної звітності банків було підготовлено та надано майже 7,2 тисячі регулярних статистичних звітів, у тому числі до Офісу Президента України, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Державної служби статистики України, Державної податкової служби України для інформування Міжнародного валютного фонду.

Також було опрацьовано та підготовлено відповіді за зверненнями громадян, ухвалами судів України, запитами Національної поліції України, Комітетів Верховної Ради України, Антимонопольного комітету України.

Дослідження та розробки

Незважаючи на безпрецедентні виклики у 2022 році, Національний банк продовжував здійснювати економічні

дослідження найактуальніших питань розвитку економіки України в умовах воєнного стану та в період повоєнної відбудови. І хоч попередньо запланована традиційна Щорічна дослідницька конференція та деякі інші дослідницькі заходи були вимушено скасовані у 2022 році внаслідок початку активної фази повномасштабного військового вторгнення росії, Національний банк зумів адаптувати свою дослідницьку роботу та активно організовував низку наукових заходів, спрямованих на внутрішню та міжнародну співпрацю, підтримку та посилення дослідницького та аналітичного потенціалу.

Відповідаючи на нові виклики, Національний банк оновив пріоритети досліджень Національного банку на період до 2025 року, які враховують особливості функціонування економіки країни у воєнний час та в період повоєнної відбудови. Національний банк сфокусує свої дослідження в таких напрямках:

- монетарна політика у воєнний період та під час післявоєнного відновлення економіки;
- забезпечення фінансової стабільності під час великих та перманентних шоків;
- довгострокові виклики в реальному секторі економіки після тривалої війни;
- розвиток цифрових ринків, продуктів та їх регулювання.

Протягом 2022 року дослідження Національного банку були сфокусовані на темах, які набули особливої актуальності для політики центрального банку. Зокрема, в умовах обмеженого доступу до офіційних статистичних даних було розроблено декілька підходів для оцінки поточного стану економіки України. Особливості та методи оцінок ВВП під час війни опубліковано в Інфляційному звіті за липень 2022 року.

У 2022 році експерти Національного банку також продовжили попередньо ініційовані довгострокові дослідження, результати яких були опубліковані в рецензованих журналах або інших авторитетних виданнях. Вони стосувалися:

- чутливості ліквідності банків до секторальних шоків (<https://doi.org/10.1016/j.ememar.2022.100942>);
- взаємозв'язку заробітних плат та безробіття (<https://doi.org/10.1016/j.jce.2021.05.003>);
- особливостей фіскальних мультиплікаторів (<https://doi.org/10.1016/j.jmoneco.2022.09.003>);
- взаємозв'язку між фіскальною політикою та міграцією (<https://doi.org/10.1111/jmcb.12897>);
- структури мережі відділень банків (<https://doi.org/10.1016/j.ecosys.2022.101040>);
- моделей прогнозування інфляції (<https://doi.org/10.26531/vnbu2021.252.01>);
- аналізу бізнес-моделей страхових компаній в Україні (<https://doi.org/10.26531/vnbu2021.252.02>);
- боргового навантаження та “зомбі-банків” (https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/WP_2022-01_Aragon_eng.pdf);

- вибору правила монетарної політики (https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/WP_2022-03_Grui_Liebman_Nikolaychuk_Nikolsko-Rzhevskyy_eng.pdf);
- довіри до політики центрального банку (https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/WP_2022-02_Savolchuk_Grui_eng.pdf)

Посиленню довіри до монетарної політики та поширенню наукової дискусії на практичні питання політики центробанку сприяли проведені дослідницькі заходи, організовані Національним банком у 2022 році, зокрема:

- науково-практичний семінар “[Інфляційне таргетування у світі значних та тривалих шоків](#)” (25 листопада 2022 року);
- відкриті дослідницькі семінари (11 семінарів);
- змагання “[Монетарна політика: виклик Національного банку України університетам](#)” (18 листопада 2022 року).

Інформаційні технології

Одним із головних завдань у галузі інформаційних технологій в умовах широкомасштабної агресії російської федерації було забезпечення безперерійного функціонування інформаційних систем Національного банку і банківської системи України. Для його виконання протягом останніх років забезпечувався розвиток та модернізація ІТ-інфраструктури Національного банку на базі новітніх світових технологій, зокрема:

- виконано оновлення систем збереження даних, серверного обладнання, програмного забезпечення приватної хмари Національного банку, із забезпеченням технології захищеного зберігання даних на швидких флеш-носіях;
- виконано модернізацію системи резервного копіювання/відновлення даних Національного банку із запровадженням у всіх локаціях;
- упроваджений механізм віддаленого доступу (VPN) працівників Національного банку до внутрішніх ресурсів;
- оновлено та розширено можливості віддаленого доступу працівників Національного банку до інформаційних ресурсів та систем Національного банку шляхом закупівлі протягом 2021–2022 років запланованої кількості портативних комп'ютерів, оновлення системи віртуальних робочих станцій (VDI) та впровадження додаткового пулу віртуальних машин;
- оновлено систему корпоративної електронної пошти Національного банку із запровадженням реплікації поштових скриньок у всіх локаціях;
- уведено в дію новий канал зв'язку між підрозділами Національного банку, розташованими на різних локаціях у місті Києві;
- модернізовано локальну обчислювальну мережу для Державної скарбниці України та Центрального сховища Національного банку;

- на регулярній основі проводиться тестування планів відновлення роботи критичних інформаційних ресурсів після збоїв (DRP);
- уживаються заходи щодо виявлення операційних ризиків та зменшення їх впливу на роботу інформаційних систем Національного банку;
- виконано інші роботи в межах операційної діяльності.

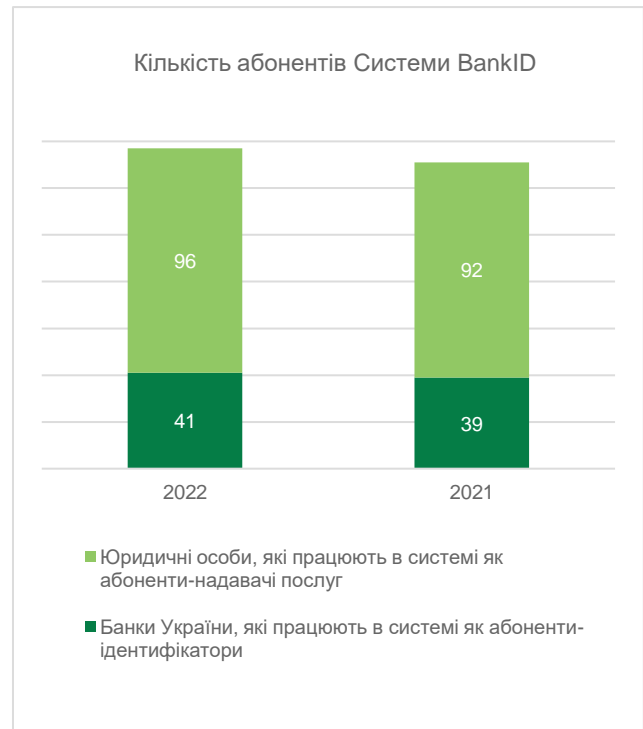
Унаслідок здійснення вищезгаданих заходів із перших днів оголошення воєнного стану в Україні ІТ-фахівці Національного банку оперативно виконали всі потрібні дії для забезпечення безперебійного функціонування інформаційної інфраструктури як фінансового сектору України, так і Національного банку, забезпечили безперебійну роботу всіх інформаційних систем, віднесених до об'єктів критичної інформаційної інфраструктури Національного банку та банківської системи України. Наразі в умовах воєнного часу, постійно забезпечується резервування цих інформаційних систем у кількох територіально відокремлених резервних ЦОД.

Завдяки вжитим заходам СЕП протягом року продовжувала працювати в штатному режимі. Так, за 2022 рік через СЕП проведено 362,7 мільйона платежів (тобто середньоденне завантаження СЕП склало 1,4 мільйона платежів) на загальну суму понад 133,5 трильйона гривень. Таким чином, за 2022 рік СЕП виконала за кількістю платежів на 18,7% менше, ніж за 2021 рік, а за сумами – у 2,3 раза більше.

Актуальною та важливою в умовах воєнного стану також була національна система електронної дистанційної ідентифікації Національного банку (далі – Система BankID Національного банку).

Станом на кінець 2022 року Система BankID Національного банку налічувала 137 абонентів, із яких:

- 41 банк України, які працюють у системі в статусі абонентів-ідентифікаторів та охоплюють за кількістю 99,9% фізичних осіб-держателів карток на ринку України, забезпечуючи їм доступ до цього сервісу;
- 96 юридичних осіб, які працюють у системі в статусі абонентів-надавачів послуг (із яких 86 комерційних та 10 некомерційних установ), у тому числі ДП “ДІЯ” із додатком “Дія” та Інтегрованою системою електронної ідентифікації ID.GOV.UA.

Протягом 2022 року в умовах воєнного стану Система BankID Національного банку активно використовувалася громадянами для дистанційного отримання фінансових та державних послуг, зокрема, через мобільний застосунок “Дія” та на порталі ID.gov.ua, віддаленого відкриття рахунків тощо.

У 2022 році запроваджено тарифи Національного банку на послуги, що надаються Національним банком абонентам у Системі BankID Національного банку, застосування яких із 13 березня 2022 року було тимчасово зупинено з метою забезпечення безперебійного доступу громадян до дистанційних сервісів та підтримки абонентів Системи BankID Національного банку в умовах воєнного стану.

У 2022 році з використанням Системи BankID Національного банку здійснено 32,8 мільйона успішних електронних ідентифікацій, що на 9% перевищило показник 2021 року (30,2 мільйона).

У 2022 році впроваджено “Особистий кабінет абонента Системи BankID Національного банку”, який спрощує обмін інформацією як між абонентами під час розрахунків, так і безпосередньо з Національним банком, та автоматизовано процеси здійснення розрахунків між абонентами та моніторингу страхових внесків.

Стратегічними цілями розвитку Системи BankID Національного банку до 2025 року є збільшення кількості абонентів системи, розширення переліку послуг, доступних для громадян із використанням системи, та впровадження тарифів, диференційованих за обсягами даних, які отримує абонент – надавач послуг засобами Системи BankID Національного банку.

Протягом 2022 року основні зусилля Національної платіжної системи “Український платіжний простір” (далі – НПС “ПРОСТІР”) спрямовані на підтримку учасників, розширення інфраструктури приймання карток НПС “ПРОСТІР” та впровадження нових сервісів для їх держателів.

Частка приймання карток НПС “ПРОСТІР” на кінець 2022 року:

- у торговельних платіжних терміналах становить 100% (+2 в. п. за рік);
- у банкоматах становить 94% (+7 в. п. за рік).

У 2022 році реалізовано можливість:

- поповнення карток НПС “ПРОСТІР” готівкою в терміналах самообслуговування в більш ніж 50 тисяч точок;
- зняття готівки через платіжні термінали на касах торгових точок, зокрема супермаркетів, аптек, автозаправних комплексів;
- здійснення P2P переказів із використанням карток НПС “ПРОСТІР” на вебресурсах п'ятьох банків.

Протягом 2022 року до НПС “ПРОСТІР” приєднався один еквайр, припинили участь у системі три банки та розпочали випуск карток НПС “ПРОСТІР” шість нових емітентів.

Міжбанківські операції, оброблені Центральним маршрутизатором НПС “ПРОСТІР” у 2022 році, збільшилися порівняно з 2021 роком на:

- 13% за кількістю і становили 4 474 тисяч штук;
- 63% за обсягом і становили 3 015 мільйонів гривень.

У 2022 році впроваджено технологію захисту операцій електронної комерції “PROSTIR e-Secure”.

Стратегічними цілями розвитку НПС “ПРОСТІР” до 2025 року є збільшення частки банків-емітентів НПС “ПРОСТІР” до 70% від загальної кількості банків України, забезпечення приймання платіжних карток НПС “ПРОСТІР” у платіжних пристроях України на рівні не нижче ніж 95%, підвищення рівня безпеки інтернет-розрахунків у результаті підключення учасників НПС “ПРОСТІР” до впровадженої у 2022 році технології “PROSTIR e-Secure”, впровадження сервісу токенизації карток НПС “ПРОСТІР” у цифрових гаманцях.

Для забезпечення надійного джерела інформації про роботу Національного банку та банківської системи України протягом року забезпечувалась підтримка роботи та розвиток офіційного Інтернет-представництва (вебсайту) Національного банку, зокрема:

- розроблено та введено в експлуатацію функціонально новий сайт для НПС “ПРОСТІР” <https://prostir.gov.ua/>;

- завершено розроблення та впроваджено в дослідно-промислову експлуатацію новий портал для подання фінансової звітності <https://portalapi.bank.gov.ua/>;
- розроблено та впроваджено мапу чергових відділень банків із фільтрами по банках та містах і можливістю пошуку за черговими відділеннями, здійснено перехід на векторні Tiles map;
- розроблено сервіс імпорту даних для мапи чергових відділень банків через адміністративну панель офіційного вебсайту Національного банку;
- розроблено мікросайт POWER BANKING <https://power.bank.gov.ua/>.

У межах розвитку систем електронного міжвідомчого обміну інформацією засобами інтеграційної шини Національного банку реалізовано та впроваджено інтеграцію із зовнішніми щодо Національного банку джерелами даних, зокрема з API Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку в частині отримання інформації про емітентів цінних паперів та інформаційною системою ДП “НАІС” Міністерства юстиції України в частині отримання даних із єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань.

Упроваджена в експлуатацію інформаційна система “РПІ”, що розроблена з метою забезпечення виконання Національним банком функції щодо ведення Реєстру платіжної інфраструктури.

У системі ведення Кредитного реєстру Національного банку реалізована нова підсистема контролю вхідних даних від банків.

Для Систем автоматизації інструментів монетарної політики (далі – САІМП):

- забезпечено автоматизацію розрахунку кумулятивного індексу UONIA та кумулятивних середніх ставок UONIA з метою їх подальшої регулярної публікації на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку;
- упроваджено в дослідно-промислову експлуатацію оновлене програмне забезпечення САІМП “Депозитарій НБУ”, ПЗ для обліку Депозитарної установи Національного банку, проведення операцій з рефінансування банків “КредЛайн3”, супроводження операцій своп процентної ставки “СвопЛайн”, обслуговування обігу депозитних сертифікатів Національного банку “СертЛайн” щодо формування технічних заявок на заміну застави в пулі рефінансування та гарантійному фонді з урахуванням особливостей підтримання ліквідності банків у період дії воєнного стану;
- запроваджено механізм та формати API-взаємодії системи автоматизації Депозитарної установи з системою депозитарного обліку Національного банку, які використовуються зокрема під час купівлі громадянами військових облигацій за допомогою

- мобільного застосунку “Дія”, як важливого інструменту фінансування української армії;
- у системах “Депозитарій НБУ” та “Депозитарна установа НБУ” запроваджено передачу реєстрів меморіальних ордерів за допомогою платіжного сервісу з використанням механізмів підписання облікових документів через ПТК КЕП;
- упроваджено в промислову експлуатацію програмне забезпечення системи розрахунку офіційного курсу гривні до іноземних валют та облікової ціни банківських металів “КУРСИ ВАЛЮТ-2”;
- підготовлено до впровадження в дослідно-промислову експлуатацію нову версію системи “Електронна форма Державного реєстру банків” у вигляді вебзастосунку.

Система автоматизації готівкового обігу (далі – САГО) – централізована система для здійснення ефективного управління банкнотами та монетами в запасах готівки та резервних фондах Національного банку, що автоматизує їх облік та операції включаючи операції з питань передавання запасів готівки Національного банку на зберігання до уповноважених банків. Протягом 2022 року, зокрема:

- розширено та оптимізовано функціонал системи для роботи з цінними паперами;
- автоматизовано нові операції з готівкою та відповідні формати документів;
- упроваджено в промислову експлуатацію функціонал щодо забезпечення децентралізації зберігання резервних фондів Національного банку в інших підрозділах Національного банку в регіонах.

З 1 січня 2022 року в САГО впроваджено в експлуатацію нову версію АРМ “Заявка-онлайн” (автоматизоване робоче місце в банку/СІТ-компанії в складі підсистеми “Автоматизація оброблення заявок банків на підкріплення готівкою, вивезення її надлишків і не придатних до обігу банкнот і монет”) у повному обсязі. Реалізовано можливість використання САГО за допомогою інфраструктури віддаленої локації.

Постійно розвивається та вдосконалюється автоматизована банківська система “БАРС Millennium” (далі – АБС “БАРС Millennium”), головна бухгалтерська книга Національного банку. Зокрема:

- з метою зниження ризику несанкціонованого доступу до даних запроваджено рольову модель адміністрування користувачів АБС “БАРС Millennium” відповідно до матриці повноважень та впроваджено в експлуатацію програмне забезпечення з автоматизації видачі ролей відповідно до матриці повноважень;
- автоматизовано алгоритм ПТК КЕП для підписання та налаштування, відображення форм документів;
- упроваджено в експлуатацію інтеграцію АБС “БАРС Millennium” із системою “СвопЛайн” засобами інтеграційної шини Національного банку щодо обміну

- даними умов своп угод для автоматизації бухгалтерських операцій СВОП процентної ставки;
- упроваджено програмне забезпечення для відображення операцій з погашення депозитних сертифікатів, що перебувають у заставі Національного банку.

Удосконалюються Аналітична система “Звітність” та Сховище даних Національного банку.

Відповідно до потреб підрозділів Національного банку постійно актуалізуються чинні та додаються нові алгоритми розрахунку показників, змінюються та оновлюються аналітичні звіти на вебпорталі подання звітності (далі – Портал звітності), зокрема:

- унесено зміни до розрахунку економічних нормативів та лімітів відкритої валютної позиції та нормативів обов’язкового резервування;
- реалізовано розрахунок обов’язкових резервів за даними, які надаються в період воєнного стану;
- розроблено консолідовані документи на базі звітності кредитних спілок для ФГВФО, показники та звіти для розрахунку та аналізу внутрішнього кредитного рейтингу для банків – резидентів України;
- оновлено алгоритми розрахунку показників відповідно до змін Методик формування показників за базовою моделлю даних FINREP;
- реалізовано звіти для забезпечення складання та подання оновленого переліку показників фінансової стійкості до МВФ.

З метою подальшої автоматизації подання звітності в Національному банку розроблено та впроваджено з вересня 2022 року модернізовану версію Порталу звітності, у межах якого суб’єктам звітування надаються автоматизовані структури файлів із показниками та контролем, модулі довідників, журнали завантаження. Реалізовано автоматизацію завантаження файлів з показниками звітності до Сховища даних і опрацювання їх в Аналітичній системі “Звітність”.

Реалізовано оновлені правила розрахунків та публікації даних. Розроблено 12 нових довідників та набори АРІ до них на Порталі звітності; оновлені моделі файлів звітності, структури розрахунків показників.

Упроваджено в експлуатацію компоненти Сховища даних Національного банку для моделювання вимірів та структур файлів звітності та xsd-схем – ПЗ “Конструктор”.

Засобами корпоративної інтеграційної сервісної шини Національного банку реалізовано оновлені сервіси інтеграції даних між системами СЕРТИФ і АБС “БАРС Millennium”, системами CAO RM і АБС “БАРС Millennium” для запровадження передавання опису (основних характеристик) цінних паперів резидентів та депозитних сертифікатів, а також розроблено автоматизований сервіс інтеграції даних про послуги СЕП між САП НБУ та

Сховищем даних НБУ для візуалізації в системі Microstrategy.

Постійно вдосконалюється та розвивається система автоматизації процесів банківської та фінансово-господарської діяльності Національного банку – САП НБУ, реалізована на базі SAP-систем, зокрема:

- упроваджено технологію реплікації DB HANA на резервні ЦОД для забезпечення швидкого відновлення інформаційного ресурсу САП НБУ;
- запроваджено передавання даних в АБС “БАРС Millennium” за допомогою платіжного вебсервісу САП НБУ з використанням механізмів підписання облікових документів через ПТК КЕП;
- розроблено вебсервіс для взаємодії САП НБУ та АБС “БАРС Millennium” для приймання вхідних платежів з АБС “БАРС Millennium” за функціональностями кредиту та збутових послуг;
- упроваджено задачу з оптимізації процесу закупівель та на виконання змін законодавства, зокрема через воєнний стан, забезпечено інші доопрацювання процесу управління закупівельною діяльністю та договірною роботою;
- упроваджено універсальний вебсервіс для передавання від інформаційних систем Національного банку даних у САП НБУ щодо наданих послуг, які обліковуються у функціональності “Збут”;
- упроваджено в САП НБУ функціонал оброблення електронних лікарняних; відображено законодавчі зміни, що стосуються воєнного стану;
- доопрацьовано звітність щодо заробітної плати, зокрема розрахунку резерву під невикористані відпустки;
- виконано автоматизацію обліку дебіторської/кредиторської заборгованості в частині формування актів звіряння розрахунків з кредиторами за господарською діяльністю.

Для здійснення автоматизованої перевірки факту подання декларацій суб'єктами декларування Національного банку розроблена система “ДЕКАРТ”, що дає змогу на основі даних Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, формувати структуровані відомості, які можуть використовуватися для проведення заходів із виявлення та запобігання конфлікту інтересів у працівників Національного банку та дотримання ними обмежень, визначених антикорупційним законодавством.

Розробляються та постійно вдосконалюються мобільні додатки Національного банку. Так, останнім часом розроблено та запроваджено мобільний додаток “Щомісячні опитування керівників підприємств України”.

З метою оптимізації процесу управління нематеріальними активами Національного банку забезпечується ведення Реєстру програмного

забезпечення, що використовується в національному банку (на кінець звітного року – 362 одиниці).

У межах заходів із розвитку інформаційної інфраструктури, запровадження новітніх інформаційних технологій, побудови та забезпечення функціонування сучасної інформаційної інфраструктури в Національному банку, забезпечення працівників, які працюють дистанційно, необхідними технічними засобами та доступами до інформаційних систем у 2022 році здійснено організаційні заходи з підготовки та проведення 74 процедур закупівель: мережевого та телекомунікаційного обладнання, портативних комп'ютерів та комп'ютерного обладнання, інформаційних систем, програмного забезпечення, послуг із модернізації, технічного обслуговування інформаційних систем, обладнання, супроводження програмного забезпечення, послуг телефонного зв'язку та передавання даних Національного банку тощо.

Безпека інформації та кіберзахист

В умовах збройної агресії РФ та оголошеного в Україні воєнного стану Національний банк зосередив свої зусилля на забезпеченні сталої роботи банківської системи України, захисту критичної інфраструктури в банківській системі України, посиленні її кібербезпеки та кіберзахисту.

Цілеспрямовані дії ворога призвели до значного зростання кількості кіберзагроз та кібератак, спрямованих на Національний банк та інші банки України.

Задля забезпечення сталої роботи інформаційних ресурсів Національного банку та банківської системи України, своєчасного реагування на виклики та загрози, які виникають в умовах війни, та оперативного прийняття

відповідних управлінських рішень у Національному банку створені:

- Оперативний штаб Національного банку щодо забезпечення безперервної діяльності банківської системи України в період дії воєнного стану;
- Робоча група для опрацювання питань, пов'язаних із забезпеченням функціонування банківської системи України на територіях, що тимчасово не контролюються українською владою або перебувають під загрозою окупації;
- Штаб з організації роботи підрозділів на об'єктах Національного банку України в період дії воєнного стану;
- Група реагування на кіберінциденти та кібератаки в Національному банку України.

Центр кіберзахисту Національного банку та Команда реагування на кіберінциденти в банківській системі України (CSIRT-NBU) були переведені в посилений режим роботи та здійснювали постійний моніторинг ризиків та кіберзагроз інформаційним ресурсам Національного банку та банківської системи України, забезпечили вжиття своєчасних та адекватних заходів реагування та протидії.

Упродовж 2022 року CSIRT-NBU виявив та провів аналіз близько 11 280 (у 2021 році – 2000) зразків шкідливого програмного забезпечення, забезпечив своєчасне інформування банків України про виявлені інциденти кібербезпеки та зафіксовані спроби вчинення кібератак. На платформі обміну інформацією про актуальні кіберзагрози “Malware Information Sharing Platform & Threat Sharing” (MISP-NBU), якою активно користуються банки України, Національний банк розмістив близько 300 повідомлень про кіберінциденти та індикатори кіберзагроз.

Національний банк також активно протидіяв значному зростанню проявів кібершахрайства та кіберзлочинності, здебільшого пов'язаних із програмами надання державної та міжнародної фінансової допомоги громадянам України. Шляхом застосування фішингових ресурсів, ошукаючи громадян, зловмисники намагались отримати доступ до персональних даних населення України, даних про їх платіжні інструменти та грошей на рахунках.

Завдяки безперервному моніторингу кіберпростору у 2022 році CSIRT-NBU виявив та ініціював блокування близько 4 500 фішингових ресурсів стилізованих під банки України та платіжні сервіси, урядові портали Кабінету Міністрів України, Дія, Є-Допомога та інших.

Продовжилась активна співпраця з європейськими та американськими інституціями, які працюють у сфері

забезпечення кібербезпеки, що дало змогу Національному банку отримати допомогу в питаннях організації кібербезпеки та кіберзахисту банківського й фінансового секторів України під час війни, адаптувати роботу Центру кіберзахисту та CSIRT-NBU до умов невинно зростаючої кількості та складності кіберзагроз, удосконалити та пристосувати інструменти реагування та протидії.

Додаткову увагу Національний банк приділив забезпеченню належного рівня кіберзахисту та надійності інформаційних ресурсів, функціонування яких забезпечується Національним банком.

Застосовані заходи децентралізації, територіального розподілення та дублювання (резервування) технологічних платформ інформаційних ресурсів та систем Національного банку, з організацією роботи персоналу на нових локаціях, забезпечили функціональність, безперервність роботи та гнучкість управління цими ресурсами та системами, їх цілісність і стійкість не тільки відносно до кіберагресії (кіберзагроз), а й інших можливих ризиків та загроз з боку агресора.

Інформаційну безпеку та кіберзахист Системи BankID було посилено за рахунок впровадження додаткових вимог до систем захисту інформації, засобів захисту мережі та інших засобів захисту інформації під час перевірки претендентів для прийняття рішення про надання їм дозволу на приєднання до Системи BankID.

Постійно здійснювався “online Fraud моніторинг” платіжних карток Національної платіжної системи “ПРОСТІР” задля виявлення відносно них шахрайських операцій, а отримана інформація опрацьовувалась спільно із підрозділами безпеки банків та правоохоронними органами України. Вагомими результатами цієї роботи стало викриття спільними зусиллями CSIRT-NBU та правоохоронних органів України великої злочинної групи шахраїв.

Крім того, проведений у 2022 році зовнішній аудит відповідності інфраструктури SWIFT Національного банку положенням Концепції забезпечення безпеки користувачів SWIFT (Customer Security Controls Framework – CSCF) v2022, підтвердив впровадження Національним банком усіх обов'язкових елементів контролю відповідно до вимог CSCF v2022.

4.2.5. Соціально-репутаційні ресурси

Охорона праці

З метою створення та підтримання безпечних умов праці Національним банком у 2022 році реалізовано низку заходів.

Витрати на охорону праці Національного банку:

	2022	2021
	(у тисячах гривень)	
На заходи з охорони праці	114	455
На спецодяг, взуття	157	545
На обов'язковий і періодичний медогляд	402	513
На обов'язкове страхування від нещасних випадків на тран.засобах	2	4
На придбання медикаментів для аптечок	33	63

У 2021–2022 роках проведено комплекс навчань з охорони праці:

	2022		2021	
	Кількість заходів	Кількість слухачів	Кількість заходів	Кількість слухачів
Охорона праці	17	228	9	218
Пожежна безпека	6	350	8	423
Дистанційне навчання з охорони праці (внутрішнє)	11	1 051	6	1 334
Усього	34	1 629	23	1 975

Діяльність Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку України (далі – Фонд)

Станом на 31 грудня 2022 року учасниками Фонду є 12 750 осіб (станом на 31 грудня 2021 року – 12 720 осіб), з яких 3 416 осіб отримують пенсійні виплати на визначений строк (станом на 31 грудня 2021 року – 3 430 осіб). Балансова вартість активів Фонду станом на 31 грудня 2022 року становила 1 779 мільйонів гривень (станом на 31 грудня 2021 року – 1 680 мільйонів гривень). Внесок засновника до Фонду за 2022 рік становить 76 мільйонів гривень (за 2021 рік – 60 мільйонів гривень).

Добровільне медичне страхування

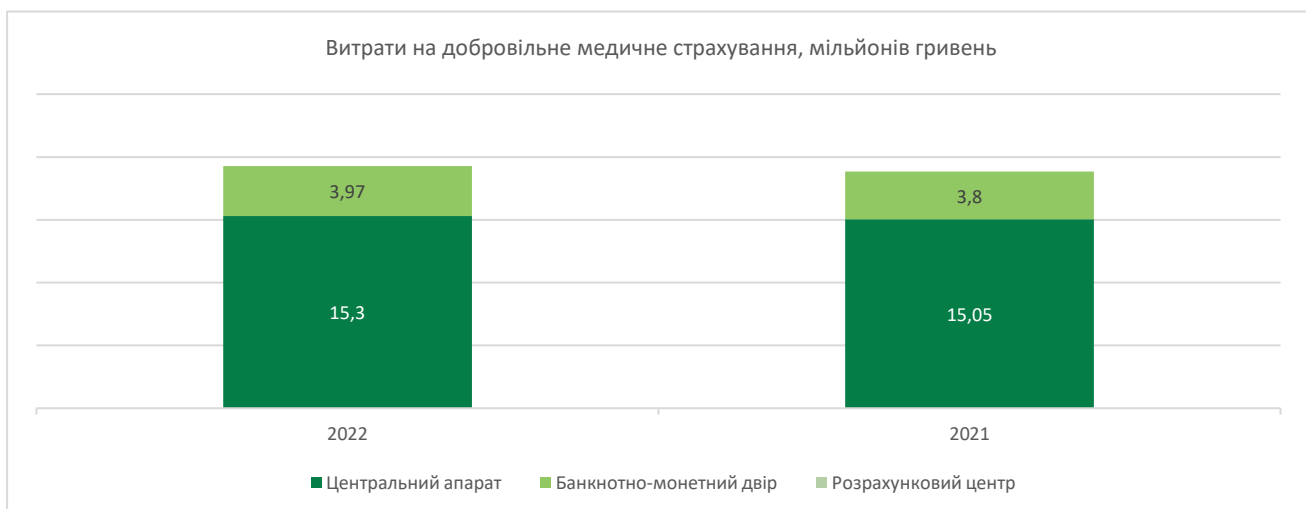
Кількість застрахованих у 2022 році становила 3 615 працівників, зокрема 2 857 – працівників центрального апарату Національного банку та 758 – працівників Банкнотно-монетного двору (у 2021 році кількість застрахованих становила 3 678 працівників,

зокрема 2 939 – працівників центрального апарату Національного банку та 739 – працівників Банкнотно-монетного двору).

Витрати на ДМС за 2022 рік становили 19,27 мільйона гривень, у тому числі в центральному апараті Національного банку – 15,3 мільйона гривень, у Банкнотно-монетному дворі – 3,97 мільйона гривень (у 2021 році витрати на ДМС становили 18,85 мільйона гривень, у тому числі в центральному апараті Національного банку – 15,05 мільйона гривень, у Банкнотно-монетному дворі – 3,8 мільйона гривень).

У Розрахунковому центрі система ДМС не запроваджена.

Загальні витрати Національного банку на матеріальну допомогу та інші компенсаційні витрати за 2022 рік становлять 11,39 мільйона гривень, зокрема працівникам центрального апарату Національного банку – 10,77 мільйона гривень, працівникам Банкнотно-монетного двору – 0,62 мільйона гривень.

Діяльність Первинної профспілкової організації працівників Національного банку

У 2022 році Профспілка Національного банку:

- надавала допомогу членам Профспілки при народженні дитини, на поховання родичів першого ступеня споріднення, на лікування;
- надавала одноразові виплати працівникам Національного банку, які виховують трьох і більше дітей та дітей з інвалідністю;
- надавала допомогу членам Профспілки основне житло, яких постраждало у зв'язку з ведення в регіоні проживання активних бойових дій;
- надавала періодичну допомогу працівникам Національного банку, які долучилися до лав Збройних сил України;
- організувала навчання з надання домедичної допомоги;
- у межах благодійних ініціатив надала:
 - допомогу Київському військовому госпіталю для лікування поранених;
 - допомогу постраждалим жителям м. Херсон, м. Балаклія, м. Ізюм;
 - адресні допомоги пораненим;
 - різдвяні подарунки (солодощі) дітям-сиротам, що навчаються в Таращанському навчально-реабілітаційному центрі;
- підтримала створення дитячих кімнат на локаціях Національного банку в місті Києві та регіонах;
- забезпечила укриття Національного банку в місті Києві та регіонах часом та печивом для комфортного перебування працівників під час тривалих повітряних тривог;
- організувала відпочинок та оздоровлення 139 дітей членів Профспілки (у тому числі за кордоном).

Кількість працівників, які вступили до Профспілки протягом 2022 року, становила 208 осіб (у 2021 році – 210).

Фінансова грамотність

Цього року Національний банк сконцентрував свою увагу на декількох напрямках соціальної діяльності: інформування про роботу фінансового сектору під час війни, підвищення рівня фінансової грамотності населення та благодійних ініціативах на підтримку оборони України.

З метою покращення обізнаності населення про особливості роботи фінансової системи під час війни в березні 2022 року Національний банк запустив сайт “Фінансова оборона України” (<https://promo.bank.gov.ua/fin-defense/>). Сайт складається з дев'яти тематичних розділів: гривня, іноземна валюта, картки, перекази, кредити, депозити, страхування, шахрайства та інше.

Користувачами сайту стали не тільки громадяни, які проживають в Україні, але й українці, які змушені були виїхати за кордон. Разом із сайтом Національний банк запустив інформаційну кампанію “Фінансова оборона України”, під час якої інформували різними каналами (канали Національного банку, сайти та соцмережі обласних державних адміністрацій, ЗМІ тощо) жителів всієї України про роботу банків та небанківських фінансових установ під час війни.

З метою захисту прав позичальників та поліпшення знань громадян про кредитні послуги, їхні права та обов'язки Національний банк додатково провів інформаційну кампанію “Знай свої права. Кредити”. До кампанії долучилося більше ніж 50 партнерів, разом із якими Національному банку за три місяці вдалося доставити 6 мільйонів меседжів до цільової аудиторії.

За напрямом фінансової грамотності з'явився новий потужний напрям – підготовка педагогів до викладання в школах дисципліни “Підприємництво та фінансова грамотність”. Цей предмет у 2025 році вводиться в усіх школах України для 8 класів, а з 2026 року стартує для 9 класів.

Національний банк, щоб підготувати педагогів до викладання цієї дисципліни цього року запустив спеціалізований сайт – Центр фінансових знань “Талан”. (<https://talan.bank.gov.ua/>) На сайті розміщено багато корисних матеріалів для проведення уроків, а також публікуються анонси заходів Національного банку, що можуть безкоштовно відвідувати педагоги, їхні учні та студенти.

Також Національний банк провів літню школу (далі – Школа) для педагогів на базові фінансові теми. Школа складалася з 18 лекцій. Школу успішно закінчили 264 педагоги зі всієї України. Більше ніж 3 000 педагогів зареєструвалися на наступний набір до Школи.

Благодійні ініціативи працівників

Окремим новим напрямом для Національного банку стала робота над благодійними проектами.

У перший же день повномасштабної війни Національний банк відкрив спеціальний рахунок для збору коштів на підтримку Сил оборони України.

Усі кошти, що акумулюються на спецрахунку, Національний банк переказує до військових відомств (за їхніми запитами та погодження Міністерства оборони України), що надалі самостійно розподіляють кошти.

Із 27 лютого 2022 року Національний банк постійно інформує громадськість про стан цього спецрахунку, а також організовує та підтримує ініціативи, спрямовані на збір коштів для потреб оборони.

Так, Національний банк ініціював проведення благодійної акції “Смілива гривня”. Протягом трьох місяців (з 1 серпня до 31 жовтня минулого року) по всій Україні тривав збір монет номіналами 10, 50 копійок та 1, 2, 5 і 10 гривень. Сума зібраних коштів перераховувалася на спецрахунок. Учасники цієї благодійної акції зібрали монетами майже 5 мільйонів гривень.

Рушійною силою акції стали діти – дошкільнята, школярі та студенти. До акції долучилося 2 573 навчальні заклади з усіх куточків України, навіть з окупованих територій.

Також до Дня Незалежності України Національний банк спільно з ПриватБанком провели благодійний збір коштів “Монета за донат для ЗСУ” – усі зібрані кошти були перераховані на спецрахунок (зібрано майже 8,6 мільйона гривень). Кожен, хто зробив донат на Збройні сили України, мав шанс отримати одну з 10 ексклюзивних пам’ятних монет “Ой у лузі червона калина” (п’ять зі срібла та п’ять із нейзильберу) – з підписами Голови Національного банку та Головнокомандувача Збройних Сил України Валерія Залужного. (<https://bank.gov.ua/ua/news/all/moneta-za-donat-dlya-zsu-uchasniki-blagodiynogo-zboru-koshtiv-zibrali-mayje-86-mln-griven>)

У травні 2022 року спецрахунок Національного банку був інтегрований у фандрейзингову платформу United24, що стартувала за ініціативи Президента України Володимира Зеленського.

4.2.6. Природні ресурси

Захист навколишнього середовища, скорочення негативного впливу на довкілля – одна з цілей Національного банку навіть під час воєнного стану в Україні.

Національний банк запровадив управління у сферах охорони навколишнього природного середовища. Управління процесами націлене на виконання законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища та мінімізації впливу негативних чинників на довкілля.

Для мінімізації впливу негативних чинників на довкілля проводиться роздільний збір відходів. Небезпечні відходи передаються організаціям, що мають ліцензію на

культура благодійності є складовою фінансової культури, тому Національний банк вбачає потребу розвивати її серед молоді. У листопаді Національний банк доєднався до міжнародного благодійного руху #ЩедрийВівторок та провів для педагогів Школу благодійності. Для педагогів організовано 18 виступів від спікерів Національного банку, благодійних фондів, громадських організацій.

На Школу зареєструвалось понад 2 400 педагогів, 1 429 відвідали вебінари онлайн, решта проходили навчання дистанційно, переглядаючи записи вебінарів.

Після Школи благодійності Національний банк запустив проєкт Марафон добрих справ. Це освітня ініціатива, де діти та молодь навчаються благодійності, роблять добрі справи та діляться ними в соціальних мережах. До Марафону добрих справ долучилося 679 навчальних закладів: 75 закладів дошкільної освіти, 501 заклад шкільної освіти, 9 закладів позашкільної освіти, 25 закладів професійної (професійно-технічної) освіти, 21 закладів фахової передвищої освіти, 10 закладів вищої освіти, 38 інших закладів. Учасники Марафону зробили 3 526 добрих справ за 2022 рік. 70% із них – допомога Армії. (<https://promo.bank.gov.ua/giving-tuesday/>)

Усього у 2022 році Національний банк у межах підвищення фінансової грамотності населення організував 18 освітніх проєктів.

поводження з небезпечними відходами. Ресурсоцінні відходи продаються для повторної переробки.

Усі процеси, що відбуваються в Національному банку, проводяться з додержанням вимог, визначених законодавством у сфері охорони навколишнього природного середовища, що включає сплату ресурсних податків та обов’язкових платежів, таких як земельний податок, платежі за використання водних об’єктів, викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря та інші. Крім того, Національний банк займається підвищенням екологічної свідомості своїх працівників. Організовано дистанційне навчання “Екологічна обізнаність”, де надана вся потрібна інформація та знання для того, щоб дії працівників не завдавали шкоди навколишньому середовищу.

	2022		2021	
	Вага, кг	Сума, тис. грн	Вага, кг	Сума, тис. грн
Макулатура на переробку	117 814	278,41	84 071	203,49
Пет-тара (пляшки пластикові)	-	-	-	-
Відходи поліетилену змішаного (несортовані)	3 850	1,6	2 120	7,34
Пластикові касети (тара пластикова)	-	-	29 599	72
Батареї свинцеві зіпсовані або відпрацьовані	10 937	164,07	5 454	136,4
Брухт монет	70 375	3 270,00	45 770	1 262,22
Усього		3 714,08		1 681,45

Збільшення обсягів викидів забруднюючих речовин CO₂ від споживання природного газу, пов'язане з проведенням інвентаризації видів та обсягів забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря.

Незважаючи на введення воєнного стану в країні, Національний банк надає перевагу збереженню довкілля та дотриманню екологічних норм, що підтверджує його відповідальний підхід, як показник цього, запроваджено заходи щодо підтримання в справному стані стаціонарних джерел викидів, технічне обслуговування систем водопідготовки, контроль за якістю стічних вод, роздільне збирання відходів та інші заходи.

Водоспоживання

Принцип управління водними ресурсами в Національному банку — економне та раціональне використання. Для забезпечення оптимального водоспоживання підприємства використовують як оборотні системи водопостачання, так і повторне використання вод.

Національний банк щоквартально здійснює контроль за якістю стічних вод, упроваджуються заходи щодо зменшення концентрації миючих та небезпечних речовин у зворотних водах. Промислові об'єкти Національного банку оснащені власними очисними спорудами та промислово-санітарними лабораторіями.

Забір води Національним банком за 2022 та 2021 рік подано таким чином:

	2022				2021			
	Центральний апарат	Банкотно-монетний двір	Розрахунковий центр	Усього	Центральний апарат	Банкотно-монетний двір	Розрахунковий центр	Усього
Поверхневі води	-	214,7	-	214,7	-	411,878	-	411,878
Інші джерела	-	45,6	-	45,6	-	-	-	-
Вода, яку постачають комунальні господарства	30,2		0,672	30,872	29,8	37,965	1,082	68,847
Підземні води	-	55,455	-	55,455	-	66,218	-	66,218
Усього, тис. м куб.	30,2	315,755	0,672	346,627	29,8	516,061	1,082	546,943
Чисельність персоналу, осіб (FTE)	3335,25	1145	35,75	4516	3457	1239	40,82	4736,82
Використання води в розрахунку на 1 особу, м куб.	9,05	275,77	18,80	76,75	8,62	416,51	26,51	115,47

Відповідальне споживання

Споживання електричної енергії та природного газу Національним банком у 2021–2022 роках:

	2022			2021		
	Обсяг, тис.од.	Чисельність персоналу, осіб (FTE)	Споживання в розрахунку на 1 особу, тис.од.	Обсяг, тис.од.	Чисельність персоналу, осіб (FTE)	Споживання в розрахунку на 1 особу, тис.од.
Споживання електричної енергії Національним банком за рік, тис.кВт*год						
Центральним апаратом Національного банку	7 665,643	3335,25	2,298	8 758,682	3457	2,534
Банкотно-монетним двором	22 285,327	1145	19,463	33 841,395	1239	27,313
Розрахунковим центром	311,460	35,75	8,712	334,191	40,82	8,187
Усього	30 262,430	4516	6,701	42 934,268	4736,82	9,064
Споживання природного газу Національним банком за рік, тис.м куб.						
Центральним апаратом Національного банку	348,890	3335,25	0,105	388,333	3457	0,112
Банкотно-монетним двором	3 067,982	1145	2,679	4 238,392	1239	3,421
Розрахунковим центром	17,763	35,75	0,497	25,818	40,82	0,632
Усього	3 434,635	4516	0,761	4 652,543	4736,82	0,982

Викиди забруднюючих речовин

Відповідно до вимог природоохоронного законодавства Національний банк здійснює моніторинг впливу на довкілля. Створено систему контролю, що охоплює весь виробничий цикл:

- здійснення лабораторних досліджень викидів та скидів підприємств;

- оцінювання місць видалення відходів у частині впливу на ґрунт, ґрунтові води й повітря;
- відбирання для контролю якості атмосферного повітря та підземних вод на межі санітарно-захисної зони підприємств;
- перевірка технічного стану природоохоронних об'єктів та очисного обладнання.

	2022			2021		
	Викиди двоокису вуглецю, CO ₂ пов'язані зі споживанням природного газу, тонн	Споживання природного газу Національним банком за рік, тис.м куб.	Викиди в розрахунку на 1 тис.м куб. газу, тонн	Викиди двоокису вуглецю, CO ₂ пов'язані зі споживанням природного газу, тонн	Споживання природного газу Національним банком за рік, тис.м куб.	Викиди в розрахунку на 1 тис.м куб. газу, тонн
Центральним апаратом Національного банку	661,636	348,890	1,896	245,114	388,333	0,631
Банкотно-монетним двором	5 513,827	3 067,982	1,797	7 883,792	4 238,392	1,860
Розрахунковим центром	31,970	17,763	1,800	55,742	25,818	2,159
Усього	6 207,433	3 434,635	1,807	8 184,648	4 652,543	1,759

Дані моніторингу дають змогу визначати ступінь впливу виробництва на стан довкілля та своєчасно приймати

управлінські рішення, спрямовані на запобігання та зменшення впливу на навколишнє природне середовище

4.2.7. Взаємодія з МВФ

У 2021 та 2022 році Україна продовжувала активну співпрацю з МВФ. У відносинах України з МВФ Національний банк безпосередньо є отримувачем коштів від МВФ як за розподілом СПЗ, так і за купівлею СПЗ (отримує кредити від МВФ), так і виконує функції банку-депозитарію.

Кінцевий отримувач коштів від імені України за окремими траншами програм кредитування МВФ або за розподілом СПЗ визначається МВФ під час кожного надходження коштів (Уряд України або Національний банк). Сторона, що отримує кошти, бере на себе відповідні зобов'язання щодо погашення основної суми та платежів за

обслуговування такого боргу (сплату процентів, комісій та інших платежів).

Національний банк на виконання функції банку-депозитарія веде рахунки МВФ №1 і №2 та рахунки цінних паперів за зобов'язаннями перед МВФ.

Боргове зобов'язання зі сплати внесків за квотою випущене Національним банком від імені України,

визнається як зобов'язання Національного банку та відображається в консолідованій фінансовій звітності Національного банку.

Нижче наведена інформація щодо залишків за зобов'язаннями України перед МВФ у розрізі Національного банку та Уряду України.

	2022 рік			2021 рік		
	від імені Національно го банку	від імені Уряду	Усього	від імені Національно го банку	від імені Уряду	Усього
	(у мільйонах гривень)					
Зобов'язання перед МВФ за купівлею СПЗ	137 293	236 138	373 431	153 455	119 456	272 911
Зобов'язання перед МВФ за розподілом СПЗ	3 982	154 309	158 291	3 112	120 508	123 620
Рахунок №1	246	–	246	193	–	193
Рахунок №2	4	–	4	3	–	3
Боргове зобов'язання зі сплати внесків за квотою	97 651	–	97 651	76 605	–	76 605
Зобов'язання перед МВФ	239 176	390 447	629 623	233 368	239 964	473 332

Детальна інформація щодо визначення зобов'язань за квотою міститься в примітці 8 розділу II.11 “Фінансові активи та зобов'язання” Консолідованої фінансової звітності.

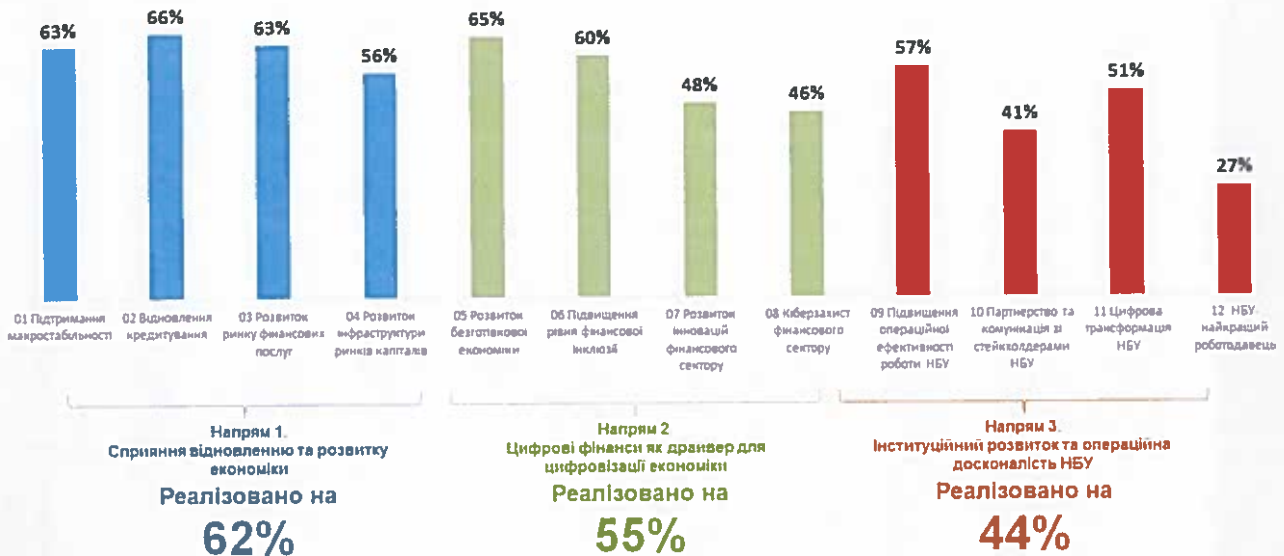
Частина 5. Перспективи розвитку

У 2022 році, незважаючи на повномасштабне вторгнення росії, Національний банк продовжив успішну реалізацію Стратегії Національного банку до 2025 року, презентовану у 2021 році. Попри війну діяльність була спрямована на забезпечення сталого розвитку Національного банку та фінансової екосистеми України.

менше від запланованих значень. Найбільший показник виконання зафіксовано за напрямом 1 “Сприяння відновленню та розвитку економіки” – 62%. Напрямом 2 “Цифрові фінанси як драйвер для цифровізації економіки” реалізовано на 55%, напрямом 3 “Інституційний розвиток та операційна досконалість НБУ” – на 44%.

За 2021–2022 роки вдалося реалізувати стратегічні цілі Національного банку на 56% в цілому. Це лише на 5 в. п.

Прогрес у реалізації стратегічних цілей:

Розпочато роботу над оновленням Стратегії Національного банку та Стратегії розвитку фінансового сектору України з урахуванням ризиків функціонування банківської системи в умовах воєнного стану та в післявоєнний час. Зокрема, проаналізовано розвиток та зміни, що відбулися за низкою напрямів: політичні, економічні, соціальні, технологічні, юридичні та екологічні.

У звітному році Національний банк узяв активну участь у підготовці відповідей до представленого стороною ЄС опитувальника, на основі якого було сформовано позитивний висновок про спроможність нашої держави виконувати зобов'язання щодо членства в ЄС та надано Україні статус країни-кандидата.

За результатами подальших напрацювань Національного банку та інших стейкхолдерів, заплановано презентувати оновлені стратегічні документи Національного банку та фінансового сектору у 2023 році.

Протягом 2023 року Національний банк долучиться до проведення первинної оцінки стану імплементації актів права ЄС у розрізі переговорних розділів та підготовки Національної програми імплементації законодавства України до права ЄС.

Схвалено Правлінням Національного банку України 6 квітня 2023 року.

Підписано 7 квітня 2023 року.

Голова

Андрій ПИШНИЙ

Головний бухгалтер – директор
Департаменту бухгалтерського обліку

Богдан ЛУКАСЕВИЧ

Національний
банк України

Консолідована фінансова звітність

за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року

Зміст

ЗВІТ НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТОРА

КОНСОЛІДОВАНА ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ:

Консолідований звіт про фінансовий стан	1
Консолідований звіт про прибутки та збитки та інший сукупний дохід	2
Консолідований звіт про зміни у власному капіталі	3
Консолідований звіт про рух грошових коштів	4
Примітки до консолідованої фінансової звітності.....	5
Розділ I. Основа складання фінансової звітності	5
1. Основна діяльність	5
2. Основи облікової політики та складання звітності	7
3. Вплив економічної ситуації на фінансовий стан і результати діяльності Національного банку	9
Розділ II.I. Фінансові інструменти	11
4. Облікова політика. Подання фінансових інструментів за категоріями оцінки	11
5. Основні оцінки та судження під час застосування принципів бухгалтерського обліку фінансових інструментів	18
Розділ II.II. Фінансові активи та зобов'язання.....	21
6. Кошти та депозити в іноземній валюті та банківських металах	21
7. Цінні папери нерезидентів	22
8. Операції з МВФ	26
8.1. Авуари в СПЗ	27
8.2. Внески в рахунок квоти МВФ	28
8.3. Зобов'язання перед МВФ	28
9. Цінні папери України	29
10. Кредити банкам та іншим позичальникам	31
11. Інші фінансові активи	39
12. Кошти банків	40
13. Кошти державних та інших установ	41
14. Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	42
15. Інші фінансові зобов'язання	43
16. Грошові кошти та їх еквіваленти	44
Розділ II.III. Фінансові результати за фінансовими інструментами.....	45
17. Процентні доходи та витрати	46
18. Результати від операцій з фінансовими активами та зобов'язаннями в іноземній валюті та монетарному золоті	46
19. Результати від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	47
20. Прибутки/(збитки) від відновлення/(зменшення) корисності фінансових та нефінансових активів	48
Розділ II.IV. Справедлива вартість фінансових активів та зобов'язань.....	49
21. Справедлива вартість фінансових активів та зобов'язань	49

Розділ III. Управління ризиками.....	53
22. Управління фінансовими ризиками	53
23. Аналіз фінансових активів і зобов'язань у розрізі концентрації географічного ризику	56
24. Кредитний ризик	58
25. Валютний ризик	62
26. Процентний ризик	64
27. Ризик ліквідності	67
Розділ IV. Управління капіталом.....	70
28. Управління капіталом	70
29. Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до Державного бюджету України	71
Розділ V.I. Нефінансові активи та зобов'язання.....	73
30. Основні засоби та нематеріальні активи	73
31. Інші нефінансові активи	75
32. Інші нефінансові зобов'язання	77
Розділ V.II. Інші доходи і витрати (крім фінансових результатів за фінансовими інструментами).....	78
33. Інші доходи	78
34. Витрати на утримання персоналу	79
35. Адміністративно-господарські та інші витрати	79
Розділ VI. Інші примітки.....	80
36. Операції зі зв'язаними сторонами	80
37. Поточні та непоточні активи і зобов'язання	82
38. Події після звітної дати	83
39. Уведення нових та змінених стандартів і тлумачень фінансової звітності	84

Звіт незалежного аудитора

Раді та Правлінню Національного банку України

Звіт щодо аудиту консолідованої фінансової звітності

Думка із застереженням

Ми провели аудит консолідованої фінансової звітності Національного банку України та його дочірньої компанії (далі – «Національний банк»), представленої на сторінках 1–84, що складається з консолідованого звіту про фінансовий стан на 31 грудня 2022 року, та консолідованого звіту про прибутки та збитки та інший сукупний дохід, консолідованого звіту про зміни у власному капіталі та консолідованого звіту про рух грошових коштів за рік, що закінчився зазначеною датою, та приміток до консолідованої фінансової звітності, включаючи стислий виклад значущих облікових політик.

На нашу думку, за винятком впливу питання, описаного в розділі «Основа для думки із застереженням» нашого звіту, консолідована фінансова звітність, що додається, відображає достовірно, в усіх суттєвих аспектах консолідований фінансовий стан Національного банку на 31 грудня 2022 року, та його консолідовані фінансові результати і консолідовані грошові потоки за рік, що закінчився зазначеною датою, відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності («МСФЗ») та відповідає вимогам Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV щодо складання фінансової звітності.

Основа для думки із застереженням

Балансова вартість цінних паперів України (боргові цінні папери за амортизованою вартістю) складала 756 580 мільйони гривень станом на 31 грудня 2022 року. Як зазначено у Примітках 5 та 9 до консолідованої фінансової звітності за такими цінними паперами не було визнано резерву під очікувані кредитні збитки. Також, як зазначено у Примітці 5, Національним банком було побудовано ряд сценаріїв, за якими результат оцінки ймовірних збитків був відмінний від нуля та визначено діапазон таких збитків станом на 31 грудня 2022 року. На нашу думку, відповідно до вимог МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» резерв під очікувані кредитні збитки за цінними паперами України мав бути визнаний. Враховуючи наявність кількох можливих сценаріїв та невизначеність щодо їх ймовірності, ми не змогли визначити негативний вплив зазначеного питання на фінансовий стан Національного банку на 31 грудня 2022 року, а також на фінансовий результат за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року.

Документ підписано у сервісі Вчасно (печаток)

(i)

Ми провели аудит відповідно до Міжнародних стандартів аудиту («МСА»). Нашу відповідальність згідно з цими стандартами викладено в розділі «Відповідальність аудитора за аудит консолідованої фінансової звітності» нашого звіту. Ми є незалежними по відношенню до Національного банку згідно з прийнятим Радою з міжнародних стандартів етики для бухгалтерів («РМСЕБ») Міжнародним кодексом етики професійних бухгалтерів (включаючи Міжнародні стандарти незалежності) («Кодекс РМСЕБ») та етичними вимогами, застосовними в Україні до нашого аудиту консолідованої фінансової звітності, а також виконали інші обов'язки з етики відповідно до цих вимог та Кодексу РМСЕБ. Ми вважаємо, що отримані нами аудиторські докази є достатніми і прийнятними для використання їх як основи для нашої думки із застереженням.

Пояснювальний параграф

Звертаємо вашу увагу на Примітку 3 до консолідованої фінансової звітності, в якій описуються економічні умови в Україні за триваючої військової агресії Російської Федерації, та їх вплив на діяльність Національного банку України. Обставини, про які йдеться у Примітці 3, можуть негативно вплинути на фінансовий стан і результати діяльності Національного банку України у такий спосіб і такою мірою, що наразі не можуть бути визначені. Нашу думку не було модифіковано щодо цього питання.

Ключові питання аудиту, що охоплюють найбільш значущі ризики суттєвих викривлень, включно з оціненими ризиками суттєвих викривлень внаслідок шахрайства

Ключові питання аудиту - це питання, які на наше професійне судження, були найбільш значущими під час нашого аудиту консолідованої фінансової звітності за поточний період. Додатково до питання, описаного в розділі «Основа для думки із застереженням», ми визначили, що описане нижче питання є ключовим питанням аудиту, яке слід відобразити в нашому звіті. Це питання розглядалося в контексті нашого аудиту консолідованої фінансової звітності в цілому та враховувалося при формуванні думки щодо неї, при цьому ми не висловлюємо окремої думки щодо цього питання. Щодо питання, описаного нижче, наш опис того, як відповідне питання розглядалось під час нашого аудиту, наведено в цьому контексті.

Ми виконали обов'язки, що описані в розділі «Відповідальність аудитора за аудит консолідованої фінансової звітності» нашого звіту, в тому числі щодо цих питань. Відповідно, наш аудит включав виконання процедур, розроблених у відповідь на нашу оцінку ризиків суттєвого викривлення консолідованої фінансової звітності. Результати наших аудиторських процедур, в тому числі процедур, що були виконані під час розгляду зазначеного нижче питання, служать основою для висловлення нашої аудиторської думки щодо консолідованої фінансової звітності, що додається.

Ключове питання аудиту

Як відповідне ключове питання було розглянуто під час нашого аудиту

Оцінка боргових цінних паперів за справедливою вартістю через прибутки чи збитки

Станом на 31 грудня 2022 року, портфель цінних паперів нерезидентів Національного банку включав боргові цінні папери

балансовою вартістю 695 506 мільйонів гривень, які оцінюються за справедливою вартістю через прибутки чи збитки та складають 35% консолідованих загальних активів (Примітка 7). Ці цінні папери було класифіковано за Рівнями 1, 2 та 3 ієрархії справедливої вартості.

Боргові цінні папери за справедливою вартістю через прибутки чи збитки було оцінено виходячи з котирувань на активному ринку (вхідні дані Рівня 1) або, у випадку коригувань, за скоригованими котируваннями (вхідні дані Рівня 2), або, за відсутності котирувань на активному ринку, із застосуванням моделей оцінки (Рівень 3) (Примітка 21). Судження щодо використання вхідних даних можуть призводити до різної класифікації за рівнями ієрархії справедливої вартості та сум справедливої вартості.

Ми визначили оцінку боргових цінних паперів за справедливою вартістю через прибутки чи збитки як ключове питання аудиту внаслідок застосованих суджень щодо оцінки справедливої вартості, а також внаслідок значущості таких активів для консолідованої фінансової звітності та впливу зміни в оцінці на прибутки та збитки.

Наші аудиторські процедури, виконані щодо оцінки боргових цінних паперів за справедливою вартістю через прибутки чи збитки як ключового питання аудиту, серед іншого, включали:

- а) Отримання розуміння процесу оцінки справедливої вартості, ключових джерел вхідних даних та припущень застосованих Національним банком;
- б) Залучення наших спеціалістів з оцінки для оцінки правильності методології та ключових припущень, що було використано керівництвом при оцінці справедливої вартості боргових цінних паперів;
- в) Здійснення незалежної оцінки боргових цінних паперів нашими внутрішніми спеціалістами з оцінки на основі загальнодоступних ринкових даних та порівняння з оцінкою Національного банку;
- г) Тестування ключових вхідних даних (ставок дисконтування, грошових потоків) та перерахунок сум справедливої вартості вибірки боргових цінних паперів класифікованих за Рівнем 3;
- г) Аналіз розкриттів щодо боргових цінних паперів за справедливою вартістю через прибутки чи збитки, що представлені у примітках до консолідованої фінансової звітності.

Інша інформація, що включена до Консолідованого звіту про управління Національного банку за 2022 рік

Інша інформація складається з інформації, яка міститься в Консолідованому звіті про управління Національного банку за 2022 рік, але не містить консолідованої фінансової звітності та нашого звіту аудитора щодо неї, який ми отримали до дати цього звіту аудитора. Управлінський персонал несе відповідальність за іншу інформацію.

(iii)

Наша думка щодо консолідованої фінансової звітності не поширюється на іншу інформацію та ми не робимо висновок з будь-яким рівнем впевненості щодо цієї іншої інформації.

У зв'язку з нашим аудитом консолідованої фінансової звітності нашою відповідальністю є ознайомитися з іншою інформацією та при цьому розглянути, чи існує суттєва невідповідність між іншою інформацією та консолідованою фінансовою звітністю або нашими знаннями, отриманими під час аудиту, або чи ця інша інформація виглядає такою, що містить суттєве викривлення.

Якщо, на основі проведеної нами роботи, ми доходимо висновку, що існує суттєве викривлення іншої інформації, ми зобов'язані повідомити про цей факт. Як описано вище у розділі «Основа для думки із застереженням» нашого звіту, Національний банк мав визнати резерв під очікувані кредитні збитки за цінними паперами України, але, враховуючи наявність кількох можливих сценаріїв та невизначеність щодо їх ймовірності, ми не змогли визначити негативний вплив цього питання на фінансовий стан Національного банку на 31 грудня 2022 року, а також на фінансовий результат за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року. Ми дійшли висновку, що інша інформація суттєво викривлена з тієї самої причини стосовно сум чи інших статей в Консолідованому звіті про управління Національного банку за 2022 рік, на які впливає невизнання резерву під очікувані кредитні збитки за державними цінними паперами України за амортизованою вартістю.

Відповідальність управлінського персоналу та Ради Національного банку України за консолідовану фінансову звітність

Управлінський персонал несе відповідальність за складання і достовірне подання консолідованої фінансової звітності відповідно до МСФЗ та за таку систему внутрішнього контролю, яку управлінський персонал визначає потрібною для того, щоб забезпечити складання консолідованої фінансової звітності, що не містить суттєвих викривлень внаслідок шахрайства або помилки.

При складанні консолідованої фінансової звітності управлінський персонал несе відповідальність за оцінку здатності Національного банку продовжувати свою діяльність на безперервній основі, розкриваючи, де це застосовно, питання, що стосуються безперервності діяльності, та використовуючи припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку, окрім випадків, коли управлінський персонал має намір ліквідувати Національний банк чи припинити діяльність, або не має інших реальних альтернатив цьому.

Рада Національного банку України несе відповідальність за нагляд за процесом фінансового звітування Національного банку.

Відповідальність аудитора за аудит консолідованої фінансової звітності

Нашими цілями є отримання обґрунтованої впевненості, що консолідована фінансова звітність в цілому не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства або помилки, та випуск звіту аудитора, що містить нашу думку. Обґрунтована впевненість є високим рівнем впевненості, проте не гарантує, що аудит, проведений відповідно до МСА, завжди виявить суттєве викривлення, коли воно існує. Викривлення можуть бути результатом шахрайства або помилки; вони вважаються суттєвими, якщо окремо або в сукупності, як обґрунтовано очікується, вони можуть впливати на економічні рішення користувачів, що приймаються на основі цієї консолідованої фінансової звітності.

Виконуючи аудит відповідно до вимог МСА, ми використовуємо професійне судження та професійний скептицизм протягом всього завдання з аудиту. Окрім того, ми:

- ▶ ідентифікуємо та оцінюємо ризики суттєвого викривлення консолідованої фінансової звітності внаслідок шахрайства чи помилки, розробляємо та виконуємо аудиторські процедури у відповідь на ці ризики, та отримуємо аудиторські докази, що є достатніми та прийнятними для використання їх як основи для нашої думки. Ризик невиявлення суттєвого викривлення внаслідок шахрайства є вищим, ніж для викривлення внаслідок помилки, оскільки шахрайство може включати змову, підробку, навмисні пропуски, невірні твердження або нехтування заходами внутрішнього контролю;
- ▶ отримуємо розуміння заходів внутрішнього контролю, що стосуються аудиту, для розробки аудиторських процедур, які б відповідали обставинам, а не для висловлення думки щодо ефективності системи внутрішнього контролю Національного банку;
- ▶ оцінюємо прийнятність застосованих облікових політик та обґрунтованість облікових оцінок і відповідних розкриттів інформації, зроблених управлінським персоналом;
- ▶ доходимо висновку щодо прийнятності використання управлінським персоналом припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку та, на основі отриманих аудиторських доказів, доходимо висновку, чи існує суттєва невизначеність щодо подій або умов, що може поставити під значний сумнів здатність Національного банку продовжувати свою діяльність на безперервній основі. Якщо ми доходимо висновку щодо існування такої суттєвої невизначеності, ми повинні привернути увагу в нашому звіті аудитора до відповідних розкриттів інформації у консолідованій фінансовій звітності або, якщо такі розкриття інформації є неналежними, модифікувати свою думку. Наші висновки ґрунтуються на аудиторських доказах, отриманих до дати нашого звіту аудитора. Тим не менш, майбутні події або умови можуть примусити Національний банк припинити свою діяльність на безперервній основі;
- ▶ оцінюємо загальне подання, структуру та зміст консолідованої фінансової звітності включно з розкриттями інформації, а також те, чи показує консолідована фінансова

(v)

звітність операції та події, що лежать в основі її складання, так, щоб досягти достовірного подання;

- ▶ отримуємо прийнятні аудиторські докази в достатньому обсязі щодо фінансової інформації суб'єктів господарювання або господарської діяльності Національного банку та його дочірньої компанії для висловлення думки щодо консолідованої фінансової звітності. Ми несемо відповідальність за керування, нагляд та виконання аудиту Національного банку та його дочірньої компанії. Ми несемо відповідальність за висловлення нами аудиторської думки.

Ми повідомляємо Аудиторському комітету Ради Національного банку разом з іншими питаннями інформацію про запланований обсяг та час проведення аудиту та суттєві аудиторські результати, включаючи будь-які суттєві недоліки системи внутрішнього контролю, виявлені нами під час аудиту.

Ми також надаємо Аудиторському комітету Ради Національного банку твердження, що ми виконали відповідні етичні вимоги щодо незалежності, та повідомляємо їм про всі стосунки й інші питання, які могли б обґрунтовано вважатись такими, що впливають на нашу незалежність, а також, де це застосовно, щодо дій, вжитих для усунення загроз, або запроваджених застережних заходів.

З переліку всіх питань, інформація щодо яких надавалась Аудиторському комітету Ради Національного банку ми визначили ті, що були найбільш значущими під час аудиту консолідованої фінансової звітності поточного періоду, тобто ті, які є ключовими питаннями аудиту.

Звіт щодо вимог інших законодавчих і нормативних актів

Додатково до вимог Міжнародних стандартів аудиту, у звіті незалежного аудитора ми надаємо також інформацію відповідно до ч. 4 ст. 14 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258-VIII («Закон № 2258-VIII»):

Призначення аудитора та загальна тривалість продовження повноважень

22 жовтня 2019 року нас було вперше призначено Радою Національного банку в якості незалежних аудиторів для проведення обов'язкового аудиту консолідованої фінансової звітності Національного банку строком на п'ять років. Загальна тривалість безперервного виконання наших повноважень із проведення обов'язкового аудиту Банку становить чотири роки.

Щодо узгодження звіту незалежного аудитора з додатковим звітом для аудиторського комітету

Ми підтверджуємо, що наш звіт незалежного аудитора узгоджується з додатковим звітом для Аудиторського комітету Ради Національного банку, який ми випустили 6 квітня 2023 року відповідно до вимог ст. 35 Закону № 2258-VIII.

(vi)

Надання неаудиторських послуг

Ми заявляємо, що неаудиторські послуги, на які встановлено обмеження у ч. 4 ст. 6 Закону № 2258-VIII, нами не надавались. Також, ми не надавали Національному банку жодних неаудиторських послуг, окрім тих, що розкриті в консолідованій фінансовій звітності або консолідованому звіті про управління.

Партнером завдання з аудиту, результатом якого є цей звіт незалежного аудитора, є Студинська Ю.С.

Від імені ТОВ «Ернст енд Янг Аудиторські послуги»:

Свістич О.М.
Генеральний директор

Студинська Ю.С.
Партнер

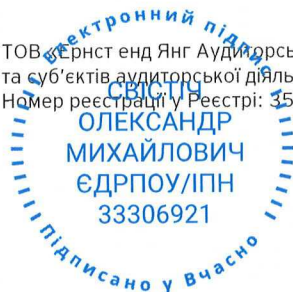
Номер запису в Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності 101250

Номер запису в Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності 101256

м. Київ, Україна

10 квітня 2023 року

ТОВ «Ернст енд Янг Аудиторські послуги» включено до Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, який веде Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю. Номер реєстрації у Реєстрі: 3516.

(vii)

Документ підписано у сервісі Вчасно (продовження)
22 NBU - UKR ISA 700 Auditor Report.pdf

Документ відправлено: 15:51 10.04.2023

Власник документу

Електронний підпис

15:51 10.04.2023
ЄДРПОУ/ІПН: 33306921
Юр. назва: ТОВ "ЕРНСТ ЕНД ЯНГ АУДИТОРСЬКІ ПОСЛУГИ"
Власник ключа: Студинська Юлія Сергіївна
Час перевірки КЕП/ЕЦП: 15:51 10.04.2023
Статус перевірки сертифікату: Сертифікат діє
Серійний номер: 3ВВВС90700000000000000000000000000001
Тип підпису: удосконалений

Електронна печатка

15:51 10.04.2023
ЄДРПОУ/ІПН: 33306921
Юр. назва: ТОВ "ЕРНСТ ЕНД ЯНГ АУДИТОРСЬКІ ПОСЛУГИ"
Власник ключа: ТОВ "ЕРНСТ ЕНД ЯНГ АУДИТОРСЬКІ ПОСЛУГИ"
Час перевірки КЕП/ЕЦП: 15:51 10.04.2023
Статус перевірки сертифікату: Сертифікат діє
Серійний номер: 60В2930700000000000000000000000000001
Тип підпису: удосконалений

Електронний підпис

16:02 10.04.2023
ЄДРПОУ/ІПН: 33306921
Юр. назва: ТОВ "ЕРНСТ ЕНД ЯНГ АУДИТОРСЬКІ ПОСЛУГИ"
Генеральний директор: СВИСТІЧ ОЛЕКСАНДР МИХАЙЛОВИЧ
Час перевірки КЕП/ЕЦП: 16:02 10.04.2023
Статус перевірки сертифікату: Сертифікат діє
Серійний номер: 13СА93070000000000000000000000000001
Тип підпису: удосконалений

Консолідований звіт про фінансовий стан
на 31 грудня 2022 року

	Примітки	2022	2021
(у мільйонах гривень)			
Активи			
Кошти та депозити в іноземній валюті та банківських металах	6	241 504	181 279
Цінні папери нерезидентів	7	695 506	644 288
Авуари в СПЗ	8.1	62 174	510
Монетарне золото		52 272	38 800
Цінні папери України	9	757 040	323 943
Кредити банкам та іншим позичальникам	10	40 781	99 861
Внутрішній державний борг		1 444	1 541
Внески в рахунок квоти МВФ	8.2	97 908	76 807
Основні засоби та нематеріальні активи	30	4 117	4 343
Інші активи	11, 31	5 882	5 525
Усього активів		1 958 628	1 376 897
Зобов'язання			
Банкноти та монети в обігу		715 330	627 819
Кошти банків	12	86 870	57 136
Кошти державних та інших установ	13	53 024	55 133
Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до Державного бюджету України	29	71 868	18 786
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком України	14	457 464	212 926
Кредити отримані		–	2 728
Зобов'язання перед МВФ, крім зобов'язань зі сплати внеску за квотою	8.3	141 279	156 570
Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою	8.3	97 897	76 798
Інші зобов'язання	15, 32	6 695	2 080
Усього зобов'язань		1 630 427	1 209 976
Власний капітал			
Статутний капітал	28	100	100
Загальні резерви та нерозподілений прибуток	28	99 712	80 530
Резерви переоцінки активів і зобов'язань	28	228 346	86 247
Усього власного капіталу		328 158	166 877
Неконтрольована частка		43	44
Усього капіталу		328 201	166 921
Усього пасивів		1 958 628	1 376 897

Схвалено Правлінням Національного банку України 6 квітня 2023 року.

Підписано 7 квітня 2023 року.

Голова

Андрій ПИШНИЙ

Головний бухгалтер – директор
Департаменту бухгалтерського обліку

Богдан ЛУКАСЕВИЧ

Примітки, подані на сторінках 5–84, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

Консолідований звіт про прибутки та збитки та інший сукупний дохід за 2022 рік

	Примітка	2022	2021
(у мільйонах гривень)			
Процентні доходи	17	109 854	44 026
Процентні витрати	17	(46 609)	(15 190)
Чистий процентний дохід до врахування збитку від зменшення корисності		63 245	28 836
Збиток від зменшення корисності за процентними фінансовими активами	20	(1 204)	(200)
Чистий процентний дохід після врахування збитку від зменшення корисності		62 041	28 636
Комісійні доходи		487	634
Комісійні витрати		(210)	(38)
Чистий комісійний дохід		277	596
Результати від операцій з фінансовими активами та зобов'язаннями в іноземній валюті та монетарному золоті	18	175 556	(21 319)
Результати від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	19	17	(2 057)
Інші доходи	33	997	1 281
Усього чистих доходів		238 888	7 137
Витрати на утримання персоналу	34	(3 256)	(2 563)
Витрати, пов'язані з виготовленням банкнот, монет, сувенірної та іншої продукції		(1 920)	(1 990)
Адміністративно-господарські та інші витрати	35	(1 521)	(1 244)
Вивільнення резерву забезпечення під імовірні зобов'язання	32	129	–
(Збиток)/прибуток від (зменшення)/відновлення корисності за іншими активами	20	(22)	3
Прибуток до оподаткування		232 298	1 343
Витрати з податку на прибуток дочірньої компанії		(1)	–
Прибуток за рік		232 297	1 343
Інші сукупні доходи, які не підлягають перекласифікації як складові прибутків або збитків у наступних періодах:			
переоцінка банківських металів		851	(521)
Інші сукупні доходи/(витрати) за рік		851	(521)
Разом сукупні доходи за рік		233 148	822
Прибуток за рік, який належить:			
Національному банку України		232 298	1 343
неконтрольованій частці участі		(1)	–
		232 297	1 343
Разом сукупні доходи, які належать:			
Національному банку України		233 149	822
неконтрольованій частці участі		(1)	–
		233 148	822

Схвалено Правлінням Національного банку України 6 квітня 2023 року.

Підписано 7 квітня 2023 року.

Голова

Андрій ПИШНИЙ

Головний бухгалтер – директор
Департаменту бухгалтерського обліку

Богдан ЛУКАСЕВИЧ

Примітки, подані на сторінках 5–84, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

Консолідований звіт про зміни у власному капіталі
за 2022 рік

	Приміт-ка	Статутний капітал	Загальні резерви та нерозподілений прибуток	Резерв переоцінки активів і зобов'язань	Усього власного капіталу	Неконтрольована частка участі	Усього капіталу
(у мільйонах гривень)							
Залишок на 01 січня 2021 року		100	67 734	117 092	184 926	44	184 970
Усього сукупних доходів за 2021 рік		–	1 343	(521)	822	–	822
Результат від передавання активів	30	–	(85)	–	(85)	–	(85)
Реалізований результат переоцінки за банківськими металами, що вибули	29	–	186	(186)	–	–	–
Реалізований результат переоцінки за цінними паперами та деривативами, що вибули	29	–	7 955	(7 955)	–	–	–
Компенсація резервом переоцінки нереалізованих результатів від переоцінки фінансових інструментів	19	–	721	(721)	–	–	–
Компенсація резервом переоцінки нереалізованих результатів від переоцінки фінансових активів і зобов'язань в іноземній валюті та монетарному золоті	18	–	21 462	(21 462)	–	–	–
Частина прибутку до розподілу за 2021 рік, що підлягає перерахуванню до Державного бюджету України	29	–	(18 786)	–	(18 786)	–	(18 786)
Залишок на 31 грудня 2021 року		100	80 530	86 247	166 877	44	166 921
Усього сукупних доходів за 2022 рік		–	232 298	851	233 149	(1)	233 148
Реалізований результат переоцінки за банківськими металами, що вибули	29	–	56	(56)	–	–	–
Реалізований результат переоцінки за цінними паперами та деривативами, що вибули	29	–	883	(883)	–	–	–
Спрямування нереалізованих результатів від переоцінки фінансових інструментів до резерву переоцінки	19	–	(2 592)	2 592	–	–	–
Спрямування нереалізованих результатів від переоцінки фінансових активів і зобов'язань в іноземній валюті та монетарному золоті до резерву переоцінки	18	–	(139 595)	139 595	–	–	–
Частина прибутку до розподілу за 2022 рік, що підлягає перерахуванню до Державного бюджету України	29	–	(71 868)	–	(71 868)	–	(71 868)
Залишок на 31 грудня 2022 року		100	99 712	228 346	328 158	43	328 201

Схвалено Правлінням Національного банку України 6 квітня 2023 року.

Підписано 7 квітня 2023 року.

Голова

Андрій ПИШНИЙ

Головний бухгалтер – директор
Департаменту бухгалтерського обліку

Богдан ЛУКАСЕВИЧ

Примітки, подані на сторінках 5–84, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

Консолідований звіт про рух грошових коштів за 2022 рік

	Примітка	2022	2021
(у мільйонах гривень)			
Операційна діяльність			
Проценти отримані		66 753	42 635
Комісії отримані		487	633
Інші доходи		998	1 265
Проценти сплачені		(45 536)	(15 125)
Комісії сплачені		(47)	(37)
Інші витрати		(6 064)	(5 255)
Сплачені податки, збори і платежі		(1 198)	(991)
Перерахування коштів до Державного бюджету України	29	(18 786)	(24 434)
Зменшення/(збільшення) кредитів банкам та іншим позичальникам		55 279	(32 810)
Погашення внутрішнього державного боргу		132	132
Збільшення коштів банків на вимогу		25 307	8 293
Зменшення коштів державних та інших установ		(5 192)	(13 711)
Зменшення/(збільшення) інших активів		1 138	(253)
(Зменшення)/збільшення інших зобов'язань		(756)	1 093
Інший рух коштів		628	(127)
Чиста зміна грошових коштів від операційної діяльності		73 143	(38 692)
Інвестиційна діяльність			
Збільшення розміщених строкових депозитів у золоті		(173)	(993)
Чисте зменшення/(збільшення) цінних паперів нерезидентів		90 059	(1 110)
Придбання монетарного золота		(61)	(13)
Чисте (збільшення)/зменшення цінних паперів України		(388 531)	12 891
Інвестиції в асоційовану компанію		2	2
Придбання основних засобів та нематеріальних активів		(215)	(516)
Продаж основних засобів та нематеріальних активів		–	5
Чиста зміна грошових коштів від інвестиційної діяльності		(298 919)	10 266
Фінансова діяльність			
Випуск банкнот та монет в обіг	16	87 511	69 125
Погашення зобов'язань перед МВФ	16	(53 316)	(25 227)
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком України	16	244 089	49 358
Погашення кредитів отриманих	16	(2 925)	–
Чиста зміна грошових коштів від фінансової діяльності		275 359	93 256
Вплив зміни валютних курсів		70 791	(5 153)
Чистий рух грошових коштів та їх еквівалентів		120 374	59 677
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок звітного року		178 087	118 410
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець звітного року	16	298 461	178 087

Схвалено Правлінням Національного банку України 6 квітня 2023 року.

Підписано 7 квітня 2023 року.

Голова

Андрій ПИШНИЙ

Головний бухгалтер – директор
Департаменту бухгалтерського обліку

Богдан ЛУКАСЕВИЧ

Примітки, подані на сторінках 5–84, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

Примітки до консолідованої фінансової звітності

Розділ I. Основа складання фінансової звітності

1. Основна діяльність

Національний банк України (далі – Національний банк) є центральним банком України і здійснює свою діяльність відповідно до Конституції України, Закону України “Про Національний банк України” та інших законодавчих актів України. Згідно із законодавством України основною функцією Національного банку є забезпечення стабільності грошової одиниці України. Під час виконання своєї основної функції Національний банк має виходити із пріоритетності досягнення та підтримання цінової стабільності в державі. Національний банк сприяє дотриманню стабільності банківської системи, а також додержанню сталих темпів економічного зростання та підтримує економічну політику Кабінету Міністрів України за умови, якщо це не перешкоджає досягненню цінової стабільності.

Національний банк не має на меті отримання прибутку. Фінансові результати діяльності Національного банку, а також структура його активів, зобов'язань і капіталу визначаються функціями Національного банку як особливого центрального органу державного управління.

Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” Національний банк виконує такі основні функції:

визначає та проводить грошово-кредитну політику відповідно до Основних засад грошово-кредитної політики, розроблених Радою Національного банку;

монополює здійснює емісію національної валюти України та організовує готівковий грошовий обіг;

забезпечує накопичення та зберігання міжнародних (золотовалютних) резервів України (далі – міжнародні резерви) і здійснення операцій із золотовалютним резервом та банківськими металами;

є кредитором останньої інстанції для банків і організовує систему рефінансування;

здійснює банківське регулювання та нагляд на індивідуальній та консолідованій основі;

здійснює державне регулювання та нагляд на індивідуальній та консолідованій основі на ринках небанківських фінансових послуг за діяльністю небанківських фінансових установ та інших осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги в межах, визначених Законом України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” та іншими законами України;

представляє інтереси України в центральних банках інших держав, міжнародних банках та інших кредитних установах, де співробітництво здійснюється на рівні центральних банків;

здійснює відповідно до визначених спеціальним законом повноважень валютне регулювання, визначає порядок здійснення операцій в іноземній валюті, організовує і здійснює валютний нагляд за банками та іншими фінансовими установами, які отримали ліцензію Національного банку на здійснення валютних операцій;

організовує та здійснює інкасацію коштів та перевезення валютних цінностей, у визначеному Національним банком порядку видає юридичним особам ліцензії на надання банкам послуг з інкасації, зупиняє, поновлює та відкликає їх;

визначає особливості функціонування банківської системи України в разі введення воєнного стану чи особливого періоду, здійснює мобілізаційну підготовку системи Національного банку;

здійснює захист прав споживачів фінансових послуг, що надаються банками, а також іншими фінансовими установами та особами, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк;

організовує роботу та здійснює заходи з підвищення рівня фінансової грамотності населення;

здійснює інші функції у фінансово-кредитній сфері в межах компетенції, визначеної Законом України “Про Національний банк України”.

Згідно із Законом України “Про Національний банк України” Національний банк надає кредити банкам для підтримки ліквідності, купує та продає на відкритому ринку цінні папери, валютні цінності, дорогоцінні метали, продає пам'ятні монети з дорогоцінних і недорогоцінних металів на внутрішньому і зовнішньому ринках, виконує операції з обслуговування державного боргу, пов'язані з розміщенням державних цінних паперів, їх погашенням і виплатою доходу за ними, веде рахунки Державної казначейської служби України, рахунки міжнародних організацій та здійснює інші операції, необхідні для забезпечення виконання своїх функцій.

Національний банк також виконує функції депозитарію державних цінних паперів України.

Статутний капітал Національного банку є державною власністю.

До структури Національного банку станом на 31 грудня 2022 та 2021 років входять центральний апарат та відокремлений підрозділ (Банкотно-монетний двір), які здійснюють діяльність виключно в межах завдань і функцій Національного банку, установлених Законом України “Про Національний банк України”.

Дочірньою компанією Національного банку є ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО “РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР З ОБСЛУГОВУВАННЯ ДОГОВОРІВ НА ФІНАНСОВИХ РИНКАХ” (далі – Розрахунковий центр).

Частка Національного банку в капіталі Розрахункового центру становить 83,55% станом на 31 грудня 2022 року (станом на 31 грудня 2021 року – 83,55%).

Статутний капітал Розрахункового центру на 31 грудня 2022 та 2021 років становить 206,7 мільйона гривень, який складається з простих іменних акцій номінальною вартістю 1 000 гривень кожна.

Розрахунковий центр відповідно до законодавства України здійснює професійну діяльність на ринках капіталу – клірингову діяльність із визначення зобов'язань та клірингову діяльність центрального контрагента.

До функцій Розрахункового центру належать, зокрема:

здійснення/забезпечення грошових розрахунків за укладеними деривативними контрактами та правочинами щодо інструментів грошового ринку, активів, допущених до торгів на організованому товарному ринку, за умови проведення розрахунків за принципом “поставка проти оплати” та за правочинами щодо цінних паперів за умови проведення розрахунків за принципом “поставка цінних паперів проти оплати”;

реалізація прав (у тому числі отримання доходів) за активами, які внесені на відповідні рахунки Розрахункового центру для здійснення/забезпечення розрахунків за деривативними контрактами та правочинами щодо фінансових інструментів, інших активів; пред'явлення вимог за гарантіями банків;

вчинення правочинів щодо деривативних контрактів, фінансових інструментів, інших активів з метою забезпечення виконання зобов'язань.

Національний банк є засновником Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку (далі – КНПФ).

Національний банк здійснює адміністрування, управління активами та зберігання активів КНПФ.

Національний банк проаналізував наявність контролю, необхідного для консолідації відповідно до Міжнародного стандарту фінансової звітності (далі – МСФЗ) 10 “Консолідована фінансова звітність” стосовно КНПФ. Національний банк є засновником, проте не зазнає ризиків та не має права щодо змінних результатів його діяльності. Відповідно до МСФЗ 10 “Консолідована фінансова звітність” Національний банк не має контролю за КНПФ та відповідно КНПФ не було консолідовано під час складання цієї консолідованої фінансової звітності.

Інвестиції Національного банку в асоційовану компанію станом на 31 грудня 2022 та 2021 років були представлені інвестиціями в статутний капітал ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА “НАЦІОНАЛЬНИЙ ДЕПОЗИТАРІЙ УКРАЇНИ” (далі – Національний депозитарій).

Національний банк, Національна комісія з цінних паперів і фондового ринку та інші учасники фондового ринку є акціонерами Національного депозитарію. Згідно зі статутом Національний депозитарій провадить діяльність із депозитарного обліку та обслуговування обліку цінних паперів і корпоративних операцій емітента на рахунках у цінних паперах клієнтів.

Станом на 31 грудня 2022 та 2021 років Національний банк володів 2 580 простими іменними акціями Національного депозитарію номінальною вартістю 10 000 гривень кожна, загальною номінальною вартістю 25,8 мільйона гривень. Частка участі Національного банку в статутному капіталі Національного депозитарію на 31 грудня 2022 року становить 25% (на 31 грудня 2021 року – 25%).

Затвердження консолідованої фінансової звітності належить до повноважень Ради Національного банку.

2. Основи облікової політики та складання звітності

Цей розділ містить облікову політику Національного банку, яка стосується фінансової звітності в цілому. Якщо облікова політика може бути застосована до конкретної примітки цієї фінансової звітності, то облікова політика і відповідні розкриття надаються у відповідній примітці.

Консолідована фінансова звітність Національного банку складена відповідно до МСФЗ, затверджених Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, та вимог Законів України “Про Національний банк України”, “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” щодо складання фінансової звітності.

Ця консолідована фінансова звітність підготовлена на основі припущення, що Національний банк є організацією, здатною продовжувати свою діяльність на безперервній основі. Керівництво Національного банку провело оцінку подій та обставин, які описано в примітці 3, та дійшло висновку, що внаслідок особливого статусу та функцій Національного банку як центрального банку країни, а також організації роботи, яка забезпечує безперервність діяльності навіть під час дії воєнного стану, немає суттєвої невизначеності щодо подальшого виконання Національним банком його функцій як визначено Законом України “Про Національний банк України”, а отже, припущення щодо продовження діяльності на безперервній основі є належним.

Ця консолідована фінансова звітність складена за принципом оцінки за історичною вартістю, за винятком фінансових активів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток та похідних фінансових інструментів. Консолідована фінансова звітність подана в національній валюті України – гривні, що є функціональною валютою та валютою подання консолідованої фінансової звітності. Консолідована фінансова звітність Національного банку складається в мільйонах гривень.

Основа консолідації

Консолідована фінансова звітність складається з фінансової звітності Національного банку та його дочірньої компанії станом на 31 грудня 2022 року.

Дочірньою компанією є компанія, яку контролює Національний банк. Наявність контролю визначається в разі виконання одночасно таких умов:

- наявність владних повноважень стосовно об'єкта інвестування;
- права щодо змінних результатів діяльності об'єкта інвестування та можливість зазнавати ризиків;
- спроможність використовувати свої владні повноваження щодо об'єкта інвестування з метою впливу на результати Національного банку.

Дочірня компанія повністю консолідується починаючи з дати фактичного отримання Національним банком

контролю за нею (яка, як правило, є датою придбання) і консолідація припиняється починаючи з дати втрати контролю.

Зміна частки участі в дочірній компанії без втрати контролю обліковується як операція з капіталом. Збитки дочірньої компанії відносяться на неконтрольовану частку участі, навіть якщо це призводить до виникнення від'ємного залишку неконтрольованої частки участі.

Якщо Національний банк втрачає контроль за дочірньою компанією, то він припиняє визнання активів та зобов'язань дочірньої компанії (у тому числі відповідного гудвілу), балансової вартості неконтрольованої частки участі, визнає справедливую вартість отриманої винагороди, справедливую вартість інвестиції, що залишається, а також результат операції у складі прибутків або збитків, перекласифіковує частку Національного банку в компонентах, що раніше були визнані в складі іншого сукупного доходу, до складу прибутків або збитків. У разі вибуття дочірньої компанії шляхом передавання контролю державі в особі Кабінету Міністрів України чи інших державних органів та установ результат такої операції відображається в капіталі.

Під час консолідації звітності дочірньої компанії виключаються всі залишки за внутрішньогруповими операціями, у тому числі суми доходів і витрат за операціями між дочірньою компанією і Національним банком. Національний банк і його дочірня компанія застосовують єдину облікову політику для складання консолідованої фінансової звітності. Фінансову звітність дочірньої компанії складено за той самий звітний період, що і консолідовану фінансову звітність Національного банку.

Інвестиції в асоційовану компанію

Асоційована компанія – компанія, на діяльність якої Національний банк має суттєвий вплив. Суттєвий вплив – повноваження брати участь у прийнятті рішень з фінансової та операційної політики об'єкта інвестицій, але не контроль чи спільний контроль за фінансовою та операційною політикою.

Інвестиції в асоційовану компанію відображаються за методом участі в капіталі з урахуванням визнаного зменшення корисності та включаються до статті “Інші активи”. Подальші зміни в балансовій вартості відображають зміни частки Національного банку в чистих активах асоційованої компанії, що відбулися після придбання. Частка Національного банку в прибутках або збитках асоційованої компанії з часу здійснення інвестицій визнається в складі інших доходів або витрат консолідованого звіту про прибутки та збитки та інший сукупний дохід. Сума визнаного зменшення корисності асоційованої компанії з часу здійснення інвестицій визнається в складі збитків від зменшення корисності за іншими активами консолідованого звіту про прибутки та

збитки та інший сукупний дохід. Частка Національного банку в інших змінах капіталу асоційованої компанії, що відбулися з часу здійснення інвестицій, визнається в складі консолідованих звітів про прибутки та збитки та інший сукупний дохід та про зміни у власному капіталі. Проте, якщо частка Національного банку у збитках асоційованої компанії дорівнює або перевищує його частку участі в асоційованій компанії, то Національний банк не визнає подальших збитків, за винятком випадків, коли він має зобов'язання здійснювати платежі асоційованій компанії або від її імені. За методом участі в капіталі інвестиції в асоційовану компанію відображаються до останнього дня місяця, в якому об'єкт інвестування не відповідає критеріям асоційованої компанії.

Інформацію про введення нових та змінених стандартів і тлумачень фінансової звітності наведено в примітці 39.

Зміна формату подання

Під час складання цієї консолідованої фінансової звітності Національний банк змінив представлення депозитів овернайт, що розміщені з ініціативи банку-

кореспондента, з метою підвищення доречності та зрозумілості інформації. У примітці “Кошти та депозити в іноземній валюті та банківських металах” консолідованої фінансової звітності за рік, що закінчився 31 грудня 2021 року, такі депозити овернайт наведено в статті “Строкові депозити в іноземній валюті”. Для забезпечення послідовного представлення інформації за 2021 рік відповідні депозити овернайт було виділено зі статті “Строкові депозити в іноземній валюті” до статті “Депозити овернайт, що розміщені з ініціативи банку-кореспондента” цієї примітки. Відповідна зміна представлення застосована у примітках 6 та 16.

Основні оцінки та судження під час застосування принципів бухгалтерського обліку

Національний банк використовує оцінки, припущення і професійні судження, які впливають на суми активів і зобов'язань, що відображені в консолідованій фінансовій звітності. Оцінки та судження регулярно переглядаються й ґрунтуються на досвіді керівництва Національного банку та інших факторах, уключаючи майбутні події, очікування яких за наявних умов є обґрунтованими. Основні оцінки та судження наведені в примітках 5, 30, 32, 36.

3. Вплив економічної ситуації на фінансовий стан і результати діяльності Національного банку

У 2022 році економіка України перебувала під негативним впливом повномасштабної війни, розв'язаної російською федерацією. Реальний ВВП у 2022 році скоротився на 29,2% (за оцінками Національного банку на основі оперативних даних ДССУ, ukrstat.gov.ua). Основними причинами найглибшого спаду в історії країни були наслідки воєнних дій: окупація окремих територій, руйнування інфраструктури та виробничих потужностей, розрив логістичних зв'язків та падіння експорту, скорочення інвестицій та слабкий споживчий попит, у тому числі через активну міграцію, а також значно нижчий, ніж рік тому, врожай (зокрема зернових та зернобобових культур – майже на 40%). Наприкінці року додатковий негативний вплив на економічну активність мала і серія масштабних атак росії на енергетичну інфраструктуру, яка призвела до значного дефіциту електроенергії.

Проте, попри важкі й мінливі умови, бізнес та населення проявили здатність доволі швидко пристосовуватися до викликів воєнного часу. Після шоку перших місяців війни економіка України поступово відновлювалася завдяки налагодженню логістики, релокації підприємств, розширенню онлайн-сервісів, переорієнтації низки видів діяльності на воєнні потреби. Звільнення тимчасово окупованих територій та повернення частини вимушених переселенців до місць постійного проживання, відкриття “зернового коридору” також підтримали поживлення економічної активності. Значна частина бізнесу адаптувалася і до перебоїв енергопостачання, закуповуючи засоби автономного енергоживлення. Хоча не для всіх це було можливо через особливості виробничих процесів та обмеженість фінансових ресурсів.

Глибокого спаду зазнав і ринок праці: попит та пропозиція робочої сили зменшилися. Закриття підприємств та скорочення економічної активності призвели, за оцінками Національного банку, до стрімкого збільшення рівня безробіття та скорочення трудових доходів домогосподарств, що лише частково компенсувалося виплатами військовим та соціальною допомогою. На ринок праці впродовж року суттєво впливала і велика кількість переселенців у межах України та мігрантів в інші країни. Так, за даними ООН, станом на кінець 2022 року за межами України залишалось близько 8 мільйонів осіб, переважно жінок та дітей, які поступово адаптуються до життя за кордоном. Разом з участю значної кількості населення у воєнних діях це суттєво змінює демографічний ландшафт країни та закладає довгострокові ризики для українського ринку праці.

Рекордне збільшення дефіциту зведеного бюджету в 2022 році до понад 844 мільярдів гривень та 1 325 мільярдів гривень без урахування грантів у доходах зумовлене різким звуженням ресурсної бази разом із запровадженням екстрених податкових пільг та

безпрецедентним нарощуванням видатків в умовах повномасштабної агресії російської федерації. Масштабні бюджетні потреби профінансовані переважно міжнародною фінансовою допомогою (у 2022 році отримано понад 32 мільярди доларів США, з яких понад 14,2 мільярда доларів США – грантові кошти), а також монетарним фінансуванням. Водночас викуп Національним банком облігацій внутрішньої державної позики (далі – ОВДП) у другому півріччі 2022 року був обмежений 30 мільярдами гривень на місяць, що відповідало домовленостям між Національним банком та Міністерством фінансів України. Це сприяло стабілізації очікувань та послабленню тиску на валютний ринок. Загалом викуп Національним банком ОВДП у 2022 році становив узгоджені 400 мільярдів гривень. Обсяг державного та гарантованого державою боргу стрімко збільшився як в абсолютному вимірі, так і відносно ВВП (понад 80% ВВП, за оцінкою Національного банку). Це, з одного боку, пов'язано з низкою об'єктивних причин, таких як значні бюджетні потреби, профінансовані за рахунок кредитних коштів, курсова переоцінка валютного боргу та суттєве падіння ВВП в умовах війни, а з іншого, – управлінськими рішеннями: про надання державних гарантій для підтримки підприємств та випуск ОВДП з метою капіталізації ПрАТ “Українська фінансова житлова компанія”.

У 2022 році поточний рахунок зведено з профіцитом (8 мільярдів доларів США) завдяки суттєвим обсягам міжнародної фінансової допомоги у вигляді грантів, забороні на виплати дивідендів, скороченню реінвестованих доходів та стійкості грошових переказів. Водночас дефіцит торгівлі товарами суттєво розширився (до 15,3 мільярда доларів США порівняно з 6,6 мільярда доларів США у 2021 році). Робота “зернового коридору” дещо стримала падіння експорту товарів, проте воно залишалось значним (на 35,2%) унаслідок блокади морських портів, руйнування виробничих потужностей, транспортної та енергетичної інфраструктури, а також нижчого врожаю. Скорочення імпорту товарів (на 19,4%) було стриманішим порівняно з експортом через меншу залежність від морського транспорту, поступове відновлення внутрішнього попиту, подорожчання енергоносіїв та суттєве нарощування закупівель товарів для забезпечення енергоавтономності наприкінці року. Крім того, масштабна вимушена міграція за кордон зумовила стрімке нарощування імпорту послуг за статтею “подорожі”, що призвело до формування нетипового дефіциту торгівлі послугами (10,7 мільярда доларів США порівняно з профіцитом на рівні 4 мільярдів доларів США у 2021 році). За фінансовим рахунком повномасштабне вторгнення спричинило відплив капіталу, який становив 11,1 мільярда доларів США. Так, у результаті значного нарощування готівкової валюти поза банками та зобов'язань нерезидентів за торговими кредитами відплив капіталу з приватного сектору сягнув 24,2 мільярда доларів. Чисті надходження державного

сектору (13,2 мільярда доларів США) сформувалися завдяки фінансовій підтримці міжнародних партнерів. Проте з огляду на суттєвий профіцит поточного рахунку сформувався помірний дефіцит зведеного платіжного балансу (2,9 мільярда доларів). Завдяки отриманій фінансовій допомозі від партнерів скорочення міжнародних резервів було незначним – до 28,5 мільярда доларів США станом на кінець року, що вище рівня резервів на початку повномасштабного вторгнення.

У 2022 році інфляція прискорилася до 26,6%. Передусім це було пов'язано з наслідками російської агресії, що зумовило різке збільшення витрат бізнесу та скорочення пропозиції. Ще одним чинником був ефект перенесення на ціни коригування офіційного курсу гривні до долара США, яке відбулося наприкінці липня. Значним був і тиск з боку загальносвітових інфляційних процесів. Водночас навіть у таких складних умовах інфляційні процеси в Україні залишилися керованими й упродовж останніх трьох місяців року показник інфляції в річному вимірі майже не змінювався. Стримували інфляцію незмінні тарифи на житлово-комунальні послуги, стабілізація інфляційних очікувань, фіксований курс гривні та налагодження логістики. Крім того, інфляційний тиск стримували деокупація територій, розширення пропозиції продуктів харчування та слабший споживчий попит в умовах енергетичного терору росії.

Валютні інтервенції у поєднанні з обмеженнями на рух капіталу були найбільш дієвими інструментами забезпечення макрофінансової стабільності від початку війни. Липнєве коригування офіційного курсу гривні разом з іншими заходами щодо збалансування попиту та пропозиції сприяли послабленню дисбалансів на валютному ринку. Цьому також сприяло збереження з червня облікової ставки на високому рівні та оголошення про підвищення вимог до обов'язкових резервів банків з початку 2023 року.

Ліквідність банківської системи надалі зростала – у IV кварталі 2022 року вона сягнула чергового рекорду (середньоденні залишки коштів на коррахунках і в депозитних сертифікатах становили майже 415 мільярдів гривень порівняно з 268 мільярдами гривень у III кварталі).

25 лютого 2022 року агенція “Moody’s” підтвердила кредитний рейтинг України на рівні “B3”, а рейтингові агенції “Fitch Ratings” та “Standard & Poor’s” знизили його до рівня “CCC/C” та “B-/B” відповідно. Під час наступних переглядів агенція “Moody’s” знизила 04 березня 2022 року кредитний рейтинг України до рівня “Caa2”, а агенція “Standard & Poor’s” підтвердила 11 березня 2022 року його на рівні “B-/B”. Під час наступних переглядів у II кварталі 2022 року суверенні рейтинги України продовжили зниження: “Standard & Poor’s” знизила рейтинг до “CCC+/C” 27 травня, а “Moody’s” – до “Caa3” 20 травня 2022 року.

На початку III кварталу тривало зниження рейтингів, зокрема на тлі проведення перемовин щодо відстрочення на два роки погашення суверенних єврооблігацій та сплати відсотків за ними. Так, 29 липня 2022 року рейтингова агенція “Standard & Poor’s” понизила кредитний рейтинг до рівня “CC/C”, а 12 серпня 2022 року – до рівня “SD/SD”. “Fitch Ratings” 22 липня 2022 року понизила рейтинг до “C/C”, а 12 серпня 2022 року – до рівня “RD/C”. Зміни до умов випуску та розміщення державних фінансових інструментів у серпні 2022 року було успішно погоджено з держателями облігацій зовнішніх державних позик та державних деривативів (ВВП-варантів). Після цього рейтинги було дещо підвищено: 17 серпня 2022 року “Fitch Ratings” підвищила кредитний рейтинг боргових зобов'язань в іноземній валюті до рівня “CC/C”, а “Standard & Poor’s” 19 серпня 2022 року підвищила рейтинг України до рівня “CCC+/C”.

У IV кварталі 2022 року міжнародні рейтингові агенції не переглядали суверенні кредитні рейтинги України.

Надалі широкомасштабна військова агресія російської федерації може мати вплив на результати діяльності та фінансовий стан Національного банку, який на сьогодні не може бути визначено. Керівництво Національного банку ретельно стежить за поточним станом розвитку подій і вживає необхідних заходів для послаблення впливу негативних чинників.

Розділ II.1. Фінансові інструменти

4. Облікова політика. Подання фінансових інструментів за категоріями оцінки

Операції з фінансовими інструментами

Національний банк класифікує всі фінансові активи в категорії за справедливою вартістю через прибуток або збиток та амортизованою собівартістю відповідно до визначених моделей управління фінансовими активами та характеристик грошових потоків. Національний банк не класифікує жодних активів у категорію за справедливою вартістю через прибуток або збиток з метою усунення або значного зменшення невідповідності в обліку. Національний банк не класифікує жодних активів у категорію за справедливою вартістю через інший сукупний дохід.

Фінансові активи Національного банку класифікуються таким чином:

Кошти та депозити в іноземній валюті за амортизованою собівартістю

Кошти та депозити в іноземній валюті розміщуються Національним банком у банках-контрагентах у межах моделі управління фінансовими активами, якою передбачено отримання грошових потоків, визначених умовами договору. Ці кошти не пов'язані з похідними інструментами, не котируються на ринку і підлягають поверненню на вимогу, на фіксовану дату або дату, яка може бути визначена.

Боргові цінні папери за амортизованою собівартістю

До цієї категорії належать цінні папери, стосовно яких виконуються такі обидві умови:

- цінні папери утримуються в межах моделі управління фінансовими активами, відповідно до якої цінні папери утримуються для отримання грошових потоків згідно з умовами їх випуску;
- договірними умовами передбачається виникнення на визначені дати грошових потоків, які є виключно платежами щодо погашення основної суми та процентів за цінними паперами.

До таких цінних паперів належать ОВДП із фіксованою ставкою купона, а також ОВДП, сума купона за якими розраховується як індекс інфляції за останні 12 місяців плюс визначена маржа (далі – інфляційні державні облігації), та ОВДП з плаваючою процентною ставкою, яка обраховується на основі середнього значення облікової ставки Національного банку за річний період, який закінчується першого числа місяця, що передуює місяцю здійснення чергових купонних виплат та починається першого числа цього самого місяця попереднього року (далі разом – ОВДП з плаваючою процентною ставкою).

Боргові цінні папери за справедливою вартістю з відображенням переоцінки в прибутках чи збитках

Національний банк управляє групою таких фінансових інструментів відповідно до задокументованої моделі діяльності, що використовується для управління фінансовими активами Національного банку і належить до інших типів моделей управління фінансовими активами, ніж модель управління фінансовими активами, якою передбачається отримання грошових потоків згідно з умовами договору (випуску), та модель управління фінансовими активами, якою передбачається як отримання грошових потоків згідно з умовами договору (випуску), так і продаж таких активів.

Також до цієї категорії належать цінні папери, які не відповідають критеріям оцінки за амортизованою собівартістю або за справедливою вартістю із відображенням переоцінки в інших сукупних доходах у зв'язку з отриманими результатами аналізу характеристик грошових потоків за фінансовими активами, що не передбачають погашення тільки основної суми та процентів.

Справедлива вартість цих цінних паперів визначається за ринковими котируваннями на головному або найсприятливішому ринку, а якщо немає котирувань, – на основі моделей оцінки (примітка 21).

Кредити банкам та іншим позичальникам за амортизованою собівартістю

Кредити, надані банкам та іншим позичальникам, визнаються, якщо Національний банк надає кошти контрагентам – банкам та іншим позичальникам у межах моделі управління фінансовими активами, якою передбачено отримання грошових потоків, передбачених умовами договору і які є виключно платежами щодо погашення основної суми боргу та процентів.

Внутрішній державний борг за амортизованою собівартістю

Внутрішній державний борг – заборгованість за кредитами, наданими Урядом України до 2035 року. Внутрішній державний борг обліковується в межах моделі управління фінансовими активами, якою передбачено отримання грошових потоків, визначених умовами договору, які виключно є платежами щодо погашення основної суми боргу та процентів. Внутрішній державний борг є незабезпеченим.

Грошові кошти та їх еквіваленти

З метою звітування про рух грошових коштів до грошових коштів та їх еквівалентів уключаються готівкова іноземна валюта, авуари в СПЗ, кошти на вимогу, депозити в іноземній валюті з терміном погашення до трьох місяців з дати виникнення, використання яких не є обмеженим і

може бути здійснене на першу вимогу та які мають незначний ризик коливання вартості.

Фінансові зобов'язання Національного банку класифікуються таким чином:

- банкноти та монети в обігу. Сума банкнот і монет в обігу – номінальна вартість банкнот і монет (розмінних, обігових, пам'ятних, інвестиційних), які є засобами платежу і випущені в обіг Національним банком після введення гривні у вересні 1996 року. Готівкові кошти в національній валюті, що зберігаються у сховищах і касах Національного банку, у тому числі передані Національним банком уповноваженим банкам на зберігання, не включаються до суми банкнот та монет в обігу;
- кошти банків. Ці зобов'язання не є похідними інструментами;
- кошти державних та інших установ є непохідними зобов'язаннями перед державними та іншими клієнтами;
- депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком;
- кредити отримані.

Усі фінансові зобов'язання Національного банку (крім похідних фінансових інструментів) оцінюються за амортизованою собівартістю.

Похідні фінансові інструменти

До похідних фінансових інструментів належать похідні цінні папери, операції своп, форвардні та ф'ючерсні операції. Похідні фінансові інструменти обліковуються за справедливою вартістю з відображенням переоцінки в прибутках чи збитках. Усі похідні фінансові інструменти відображаються як активи, якщо їх справедлива вартість позитивна, і як зобов'язання, якщо їх справедлива вартість від'ємна.

Визнання та оцінка фінансових інструментів

Первісне визнання фінансових інструментів здійснюється таким чином:

операції з фінансовими інструментами відображаються в консолідованому звіті про фінансовий стан на дату розрахунку, тобто на дату набуття (передавання) права власності на них, крім похідних фінансових інструментів;

боргові цінні папери, інструменти капіталу та інші фінансові інструменти за справедливою вартістю з відображенням переоцінки в прибутках чи збитках первісно визнаються за справедливою вартістю на дату розрахунку;

кошти та депозити в іноземній валюті, боргові цінні папери за амортизованою собівартістю, кредити банкам та іншим позичальникам і всі фінансові зобов'язання (крім похідних фінансових інструментів) первісно визнаються за справедливою вартістю на дату операції з урахуванням витрат на операцію;

банкноти та монети в обігу визнаються зобов'язаннями за номінальною вартістю з часу видачі їх банкам і клієнтам Національного банку.

Найкращим свідченням справедливої вартості фінансового інструменту під час первісного визнання є ціна операції (тобто справедлива вартість компенсації, виплаченої або отриманої). Якщо справедлива вартість, визначена на дату операції, відрізняється від ціни операції, то інструмент обліковується на дату первісного визнання таким чином:

за вартістю оцінки, що вимагається під час первісного визнання, якщо про справедливую вартість є свідчення цін котирування на активному ринку для ідентичних активів або зобов'язань (тобто вхідні дані рівня 1) або коли вона визначається на основі методики оцінки, яка використовує лише ті дані, що є спостережуваними на ринку. Національний банк визнає різницю між справедливою вартістю на дату операції і ціною операції як прибуток або збиток (крім операцій із засновником, які відображаються в складі власного капіталу Національного банку);

у всіх інших випадках – за вартістю оцінки, що вимагається під час первісного визнання, з урахуванням коригування щодо перенесення на майбутні періоди різниці між справедливою вартістю на дату операції і ціною операції. Після первісного визнання Національний банк визнає цю перенесену на майбутні періоди різницю як прибуток або збиток тією мірою, якою вона виникає в результаті зміни чинників (включно з фактором часу), які учасники ринку враховували б під час визначення ціни активу або зобов'язання.

Подальший облік фінансових інструментів Національного банку здійснюється таким чином:

боргові цінні папери, інструменти капіталу та інші фінансові інструменти за справедливою вартістю із відображенням переоцінки в прибутках чи збитках та похідні фінансові інструменти переоцінюються в разі кожної зміни їх справедливої вартості, але не рідше ніж станом на звітну дату. Результат від зміни справедливої вартості включається до складу фінансових результатів консолідованого звіту про прибутки та збитки та інший сукупний дохід у тому періоді, у якому він виник;

кошти та депозити в іноземній валюті, боргові цінні папери за амортизованою собівартістю, кредити банкам та іншим позичальникам, а також внутрішній державний борг та всі фінансові зобов'язання, крім похідних фінансових інструментів, обліковуються за амортизованою собівартістю із застосуванням методу ефективної ставки відсотка;

банкноти та монети в обігу обліковуються за номінальною вартістю і надалі не переоцінюються.

Станом на 31 грудня 2022 року фінансові активи розподілялися за категоріями оцінки таким чином:

	Активи за справедливою вартістю з відображенням переоцінки в прибутках чи збитках	Активи за амортизованою собівартістю	Усього
(у мільйонах гривень)			
Фінансові активи			
Кошти та депозити в іноземній валюті	–	236 534	236 534
Цінні папери нерезидентів	695 506	–	695 506
Авуари в СПЗ	–	62 174	62 174
Цінні папери України	460	756 580	757 040
Кредити банкам та іншим позичальникам	–	40 781	40 781
Внутрішній державний борг	–	1 444	1 444
Внески в рахунок квоти МВФ	–	97 908	97 908
Інші фінансові активи	5	81	86
Усього фінансових активів	695 971	1 195 502	1 891 473

Станом на 31 грудня 2021 року фінансові активи розподілялися за категоріями оцінки таким чином:

	Активи за справедливою вартістю з відображенням переоцінки в прибутках чи збитках	Активи за амортизованою собівартістю	Усього
(у мільйонах гривень)			
Фінансові активи			
Кошти та депозити в іноземній валюті	33	177 552	177 585
Цінні папери нерезидентів	644 288	–	644 288
Авуари в СПЗ	–	510	510
Цінні папери України	1 082	322 861	323 943
Кредити банкам та іншим позичальникам	–	99 861	99 861
Внутрішній державний борг	–	1 541	1 541
Внески в рахунок квоти МВФ	–	76 807	76 807
Інші фінансові активи	278	300	578
Усього фінансових активів	645 681	679 432	1 325 113

Політика зменшення корисності фінансових активів та принципи формування резервів під очікувані кредитні збитки

Під час визначення зменшення корисності та здійснення оцінки очікуваних кредитних збитків для фінансових активів (крім інвестицій до статутних капіталів асоційованих і дочірніх компаній) Національний банк керується вимогами МСФЗ 9 “Фінансові інструменти”.

Кредитні збитки Національний банк визначає як різницю між усіма грошовими потоками, які має сплатити контрагент/емітент/позичальник відповідно до умов договору, та всіма грошовими потоками, які Національний банк очікує отримати, що дисконтуються за ефективною ставкою відсотка. Під час визначення майбутніх грошових потоків для розрахунку очікуваних кредитних збитків ураховуються всі умови фінансового інструменту протягом строку його дії (наприклад, опціон дострокового погашення, продовження строку, вимог дострокового повернення кредиту та інші подібні опціони). Грошові потоки, які враховуються, включають грошові потоки від продажу заставного майна або інших джерел підвищення кредитної якості фінансового інструменту, що є невід’ємною частиною умов договору. Застосовується

професійне судження/припущення щодо можливості достовірної оцінки очікуваного строку дії фінансового інструменту.

Резерв під очікувані кредитні збитки формується шляхом віднесення відповідної суми змін у резерві на витрати (у складі статей “Збиток від зменшення корисності за процентними фінансовими активами” та “(Збиток)/прибуток від (зменшення)/відновлення корисності за іншими активами”.

Формування і розформування резервів під очікувані кредитні збитки здійснюються відповідно до рішення Правління Національного банку не рідше ніж один раз на місяць (за дебіторською заборгованістю та договірними активами – не рідше ніж один раз на квартал, за інвестиціями до статутних капіталів асоційованих і дочірніх компаній – не рідше ніж один раз на рік) станом на кінець останнього робочого дня місяця/кварталу/року. Національний банк визнає резерви під очікувані кредитні збитки за фінансовими активами (наданими депозитами, кредитами за амортизованою собівартістю, борговими цінними паперами за амортизованою собівартістю,

дебіторською заборгованістю, інвестиціями до статутних капіталів асоційованих і дочірніх компаній) та за зобов'язаннями кредитного характеру.

Національний банк відносить фінансові інструменти (крім інвестицій до статутних капіталів асоційованих і дочірніх компаній) до однієї з таких стадій зменшення корисності:

перша стадія зменшення корисності (стадія 1) – фінансові активи, для яких на звітну дату не відбулося значного збільшення кредитного ризику з дати їх первісного визнання;

друга стадія зменшення корисності (стадія 2) – фінансові активи, для яких на звітну дату відбулося значне збільшення кредитного ризику з дати первісного визнання, але немає наявних об'єктивних свідчень зменшення корисності;

третья стадія зменшення корисності (стадія 3) – фінансові активи, для яких на звітну дату є об'єктивні свідчення зменшення корисності;

первісно знецінені фінансові активи – фінансові активи, за якими на дату первісного визнання є об'єктивні свідчення зменшення корисності.

На дату операції фінансові активи, за винятком придбаних або створених первісно знецінених фінансових активів, відносяться до першої стадії зменшення корисності.

Залежно від стадії зменшення корисності для фінансових активів формуються резерви під очікувані кредитні збитки в сумі очікуваних кредитних збитків:

- за період 12 місяців – для фінансових активів, які перебувають на першій стадії зменшення корисності;
- за весь строк дії фінансового інструменту – для фінансових активів, які перебувають на другій або третій стадії зменшення корисності.

Очікувані кредитні збитки за період 12 місяців є частиною очікуваних кредитних збитків за весь строк дії, які можуть виникнути в разі настання події дефолту позичальника протягом 12 місяців після звітної дати (або в коротший строк, якщо очікуваний строк дії фінансового активу менший, ніж 12 місяців).

Очікувані кредитні збитки за період 12 місяців відображають очікувані недоотримані суми грошових коштів за весь строк дії, що можуть виникнути в разі настання події дефолту протягом 12 місяців після звітної дати, зважені на ймовірність певного діапазону можливих сценаріїв настання події дефолту (або погашення фінансового активу), оцінену на підставі кумулятивної ймовірності дефолту позичальника протягом 12 місяців після звітної дати (або строку дії, що залишився).

Очікувані кредитні збитки за весь строк дії фінансового інструменту є очікуваними кредитними збитками за весь строк дії, які можуть виникнути в разі настання події дефолту позичальника протягом дії фінансового інструменту.

Очікувані кредитні збитки за весь строк дії фінансового інструменту відображають очікувані недоотримані суми грошових коштів за весь строк дії, що можуть виникнути в разі настання події дефолту протягом усього строку дії після звітної дати, зважені на ймовірність певного діапазону можливих сценаріїв настання події дефолту (або погашення фінансового активу), оцінену на підставі кумулятивної ймовірності дефолту позичальника за весь строк дії фінансового інструменту, що залишився станом на звітну дату.

Придбані або створені первісно знецінені фінансові активи первісно визнаються за справедливою вартістю із подальшим визнанням процентного доходу за ефективною ставкою відсотка, скоригованою з урахуванням кредитного ризику.

Після первісного визнання за придбаними або створеними первісно знеціненими фінансовими активами резерви під очікувані кредитні збитки формуються або розформовуються лише в сумі змін в очікуваних кредитних збитках та відображаються у складі прибутків чи збитків як прибуток або збиток від зменшення корисності.

З метою визначення стадії зменшення корисності на кожну звітну дату для фінансових активів у розрізі окремих інструментів здійснюється індивідуальна оцінка кредитного ризику для встановлення:

- значного збільшення кредитного ризику з дати первісного визнання;
- об'єктивних свідчень зменшення корисності (знецінення).

Оцінювання значного збільшення кредитного ризику проводиться на основі кількісних та якісних чинників, беручи до уваги, зокрема, категорії внутрішнього кредитного рейтингу позичальників, що враховує зміну ступеня кредитного ризику станом на звітну дату.

Для резервних активів та нерезервних боргових цінних паперів (коштів на вимогу та строкових депозитів в іноземній валюті, цінних паперів, які оцінюються за амортизованою собівартістю) ознаками значного зростання кредитного ризику є, зокрема, прострочення хоча б одного платежу понад 30 календарних днів, відкликання всіх зовнішніх кредитних рейтингів для контрагента/емітента, зниження категорії довгострокових кредитних рейтингів для контрагента/емітента з дати первісного визнання більше ніж на три рейтингових пункти.

Для зобов'язань держави, номінованих у валюті цієї держави, та зобов'язань іноземного центрального банку, номінованих у валюті країни походження цього центрального банку, ознакою значного збільшення кредитного ризику з дати первісного визнання є прострочення хоча б одного платежу понад 30 календарних днів станом на звітну дату.

Для кредитів банкам та іншим позичальникам ознаками значного збільшення кредитного ризику з дати первісного визнання є, зокрема, прострочення платежів за договором від двох до семи календарних днів, фактичне зниження внутрішнього кредитного рейтингу позичальника з дати первісного визнання відповідно до матриці міграції рейтингів, фактичне зниження зовнішнього кредитного рейтингу позичальника за зобов'язаннями в національній валюті на чотири рівні, порушення позичальником визначених регуляторних вимог, віднесення позичальника до категорії проблемних.

Об'єктивним свідченням зменшення корисності (знецінення) фінансових активів є інформація стосовно таких збиткових подій:

значні фінансові труднощі, що виникли в боржника або емітента;

порушення боржником умов договору або порушення емітентом цінних паперів умов їх випуску;

ймовірність банкрутства чи іншої фінансової реорганізації боржника або емітента;

надання кредитором поступок у зв'язку з економічними або юридичними причинами, що пов'язані з фінансовими труднощами боржника або емітента, таких умов, які не були б надані за інших обставин (зміна процентної ставки, пролонгація тощо);

наявність інформації про значне скорочення розрахункових майбутніх грошових потоків за групою фінансових активів з часу їх первісного визнання тощо.

Визнання об'єктивних свідчень зменшення корисності здійснюється на рівні фінансового інструменту. Підходом на рівні фінансового інструменту передбачається, що за наявності принаймні однієї ознаки об'єктивного свідчення зменшення корисності на рівні фінансового інструменту цей фінансовий інструмент та всі фінансові інструменти цього позичальника визнаються як такі, за якими є об'єктивні свідчення зменшення корисності. Подія дефолту є однією з ознак об'єктивного свідчення зменшення корисності.

Для всіх груп активів Національний банк визначає дефолт як неспроможність або небажання контрагента/емітента/позичальника виконати свої фінансові зобов'язання перед Національним банком, що призводить до прямих фінансових втрат від реалізації кредитного ризику.

Подія дефолту за фінансовими активами Національним банком визнається також за тими фінансовими активами, за якими на звітну дату є хоча б один прострочений платіж понад 90 календарних днів.

Якщо немає власних історичних даних або недостатньо історичних даних про збитки, то допускається використання історичних даних інших установ щодо порівняних груп активів. Також допускається використання професійного судження працівників Національного банку.

Власний досвід про збитки коригується на підставі поточної інформації та прогнозу майбутньої економічної ситуації з метою відображення впливу поточних та прогнозних економічних умов, які не діяли в період, до якого належать наявні історичні дані про збитки, і виключення впливу умов зазначеного історичного періоду, яких немає станом на звітну дату.

У разі використання власної історичної статистичної інформації про збитки з метою оцінки майбутніх грошових потоків такі історичні дані застосовуються тільки відносно тих груп активів, що визначені на підставі принципів, схожих із принципами, що застосовувалися до груп, на яких засновані зазначені історичні дані про збитки.

Інформація про фактичні та прогнозні значення майбутніх економічних умов (макроекономічні показники) використовується для визначення ймовірності дефолту з урахуванням впливу майбутніх економічних умов та під час вибору дисконтів, що застосовуються до вартості застави залежно від стадії економічного циклу.

Таким чином, застосовувані методи дають змогу використовувати історичні дані про збитки за групою активів зі схожими характеристиками кредитного ризику та актуальні дані, що відображають поточні умови та прогнози майбутньої економічної ситуації.

Національний банк здійснює оцінку збитку від зменшення корисності на індивідуальній та груповій основі.

Оцінка на індивідуальній основі проводиться для фінансових активів, за якими виявлені об'єктивні свідчення зменшення корисності, та активів, що є державними зобов'язаннями, зобов'язаннями, гарантованими державою, або зобов'язаннями державних підприємств та організацій (у тому числі державних банків та Фонду гарантування вкладів фізичних осіб).

Оцінка на груповій основі проводиться за фінансовими інструментами, які мають спільні характеристики кредитного ризику (наприклад, депозити в іноземних банках групуються за кредитними рейтингами, установленними міжнародними рейтинговими компаніями "Fitch Ratings", "Moody's" та "Standard & Poor's", а кредити, надані банкам України для підтримання їх ліквідності – за

рейтингами, які визначені згідно з внутрішньою методологією Національного банку).

Для розрахунку очікуваних кредитних збитків Національний банк використовує такі три підходи:

1) оцінка на груповій основі (параметри кредитного ризику), згідно з якою очікуваним кредитним збитком є добуток експозиції під ризиком дефолту, ймовірності дефолту і рівня втрат у разі дефолту з урахуванням прогнозних сценаріїв, зважених на ймовірність;

2) оцінка на груповій основі (сценарії погашення) з урахуванням безумовної ймовірності їх настання, згідно з якою очікуваним кредитним збитком є теперішня вартість різниці між передбаченими договірними грошовими потоками, належними до сплати на користь Національного банку, за кредитними договорами, дискontованими за ефективною ставкою відсотка, та всіма грошовими потоками, які Національний банк очікує одержати, за ймовірними сценаріями погашення кредиту, дискontованими за ефективною ставкою відсотка;

3) оцінка на індивідуальній основі (кастомізований сценарій погашення), згідно з якою очікуваним кредитним збитком є теперішня вартість різниці між передбаченими договірними грошовими потоками, належними до сплати на користь Національного банку за кредитним договором, дискontованими за ефективною ставкою відсотка, та всіма грошовими потоками, які Національний банк очікує одержати за кастомізованим сценарієм погашення кредиту, дискontованими за ефективною ставкою відсотка.

Оцінка кредитних збитків за несуттєвою фінансовою дебіторською заборгованістю та договірними активами здійснюється за спрощеним методом.

Оцінка та визнання зменшення корисності за інвестиціями до статутних капіталів асоційованих і дочірніх компаній здійснюються згідно з вимогами Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку (далі – МСБО) 36 “Зменшення корисності активів” та МСБО 28 “Інвестиції в асоційовані підприємства”.

У разі зменшення суми очікуваних кредитних збитків у зв'язку з подіями, що свідчать про зменшення кредитного ризику фінансового інструменту, відбувається відновлення корисності такого фінансового інструменту. Сума зменшення очікуваних кредитних збитків відображається в складі фінансових результатів у консолідованому звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід.

За банкнотами і монетами в запасах готівки, оборотних касах та банкоматах, наявність яких непідтверджена та за якими втрачено контроль, визнається забезпечення під втрати за готівковими коштами. Формування такого забезпечення відображається в складі фінансових

результатів у консолідованому звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід.

Списання фінансових активів

Фінансові активи, повне або часткове погашення яких неможливе, списуються за рахунок сформованого резерву під очікувані кредитні збитки після завершення всіх необхідних процедур щодо відшкодування активу, коли немає обґрунтованих очікувань щодо повернення договірних грошових потоків.

Зміна класифікації

Цінні папери, як виняток, можуть бути перекласифіковані між категоріями (за амортизованою собівартістю, за справедливою вартістю з відображенням переоцінки в прибутках чи збитках, за справедливою вартістю з відображенням переоцінки в інших сукупних доходах) у разі зміни моделі управління фінансовими активами. Вимоги щодо класифікації та оцінки, які належать до нової категорії, застосовуються перспективно з першого дня звітної року, наступного за роком, в якому визнано зміни в моделі управління активами, які привели до перекласифікації.

Зміна умов (модифікація) фінансових активів

Якщо відбувається суттєва зміна умов за фінансовим активом, то Національний банк припиняє визнавати такий актив та визнає новий фінансовий актив за справедливою вартістю з відображенням результату в складі фінансових результатів у консолідованому звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід.

Якщо зміна умов є несуттєвою, то за такими активами коригується валова балансова вартість. Сума коригування визначається як різниця між теперішньою вартістю нових грошових потоків з урахуванням змінених умов, дискontованих за первісною ефективною ставкою відсотка (поточною ефективною ставкою відсотка, якщо кредити видані під плаваючу ставку, або ефективною ставкою відсотка, скоригованою з урахуванням кредитного ризику, за первісно знеціненим фінансовим активом), та валовою балансовою вартістю фінансового активу на дату зміни умов та визнається як доходи/витрати від зміни умов (модифікації) фінансових активів у складі консолідованого звіту про прибутки та збитки та інший сукупний дохід.

Операції репо

Кошти, сплачені за договорами купівлі-продажу цінних паперів із банками-контрагентами із зобов'язанням зворотного викупу (зворотне репо), відображаються як кредити, надані банкам. Різниця між ціною придбання та ціною подальшого продажу відображається як процентний дохід, що визнається за методом ефективної ставки відсотка протягом строку дії договорів.

Кошти, отримані за договорами купівлі-продажу цінних паперів (пряме репо), уключаються до статті “Кошти банків” консолідованого звіту про фінансовий стан. Цінні папери залишаються в складі активів Національного

банку. Різниця між ціною продажу цінних паперів та ціною їх зворотного викупу відображається як процентні витрати, що визнаються за методом ефективної ставки відсотка протягом строку дії договорів.

Операції в іноземній валюті та монетарному золоті

Монетарні активи і монетарні зобов'язання в іноземній валюті та монетарному золоті первісно визнаються за офіційним курсом гривні до іноземних валют/обліковою ціною банківських металів на дату, яка настає раніше: або на дату розрахунку, або на дату нарахування монетарних активів і зобов'язань, і надалі переоцінюються під час кожної зміни офіційного курсу/облікової ціни.

Станом на 31 грудня 2021 року та в період до 23 лютого 2022 року (включно) для розрахунку офіційного курсу гривні до долара США враховувалася інформація про всі угоди з купівлі/продажу доларів США на умовах "тод", "том" і "спот", які в день розрахунку офіційного курсу укладалися банками на валютному ринку України з іншими банками та з Національним банком та інформація про які надавалася Національному банку торговельно-інформаційними системами через відповідні канали обміну інформацією.

Станом на 31 грудня 2021 року та в період до 23 лютого 2022 року (включно) офіційний курс гривні до інших іноземних валют установлювався на підставі інформації про офіційний курс гривні до долара США та про котирування BFIX (значення середньозважених курсових/цінових котирувань Bloomberg Generic Price іноземних валют на ринку спот до долара США/долара США до іноземних валют за даними TIC BLOOMBERG) – для валют, за якими в день розрахунку офіційного курсу гривні TIC BLOOMBERG оприлюднила котирування BFIX.

З 24 лютого 2022 року на період запровадження воєнного стану, з метою збереження макроекономічної стабільності в Україні, стримування панічних настроїв та недопущення розкручування інфляційних процесів зафіксовано офіційний курс гривні до долара США на рівні, на якому він діяв 24 лютого 2022 року, – 29,2549 гривень за 1 доллар США. Національний банк з 9.00 21 липня 2022 року скоригував офіційний курс гривні до долара США на 25% до 36,5686 гривні за 1 доллар США з огляду на зміну фундаментальних характеристик економіки України під час війни та зміцнення долара США до інших валют. Такий крок сприяв підвищенню конкурентоспроможності українських виробників, зближенню курсових умов для різних груп бізнесу та населення і підтриманню стійкості економіки в умовах війни.

У період з 24 лютого 2022 року до 20 березня 2022 року офіційний курс гривні до інших іноземних валют, спеціальних прав запозичення, а також облікову ціну банківських металів було зафіксовано на рівнях, на яких вони діяли 24 лютого 2022 року.

З 21 березня 2022 року офіційний курс гривні до інших іноземних валют установлювався, облікова ціна банківських металів розраховувалася відповідно до порядку, який діяв до запровадження воєнного стану – на підставі інформації про офіційний курс гривні до долара США та про котирування BFIX.

Офіційний курс гривні до долара США у 2021–2022 роках установлювався кожного робочого дня.

Монетарні активи і зобов'язання в іноземній валюті та монетарному золоті відображаються в консолідованій фінансовій звітності за офіційним курсом гривні до іноземних валют/обліковою ціною банківських металів, установленим/розрахованою Національним банком на дату складання консолідованого звіту про фінансовий стан.

Монетарне золото – запаси золота в зливках світового стандарту та монетах не нижче 995 проби, що належать Національному банку та входять до складу міжнародних резервів. Операції з монетарним золотом можуть здійснюватися тільки між органами грошово-кредитного регулювання різних країн або між цими органами та міжнародними фінансово-кредитними установами.

Золото, що належить Національному банку, але не є резервним активом, до монетарного не включається.

Монетарне золото обліковується за масою в тройських унціях і його вартістю в гривнях за обліковою ціною банківських металів. Облікова ціна банківських металів розраховується на підставі інформації про цінові котирування BFIX долара США до банківських металів, оприлюдненої TIC BLOOMBERG (або інформації про останню наявну ціну банківських металів, отриманої з офіційного Інтернет-представництва Лондонської асоціації учасників ринку дорогоцінних металів, або TIC) та офіційного курсу гривні до долара США.

Золото, яке розміщене в іноземних банках і на яке нараховуються проценти, включається до складу коштів та депозитів в іноземній валюті та банківських металах (нефінансові активи) і відображається в консолідованій фінансовій звітності за обліковою ціною банківських металів на дату складання консолідованого звіту про фінансовий стан.

Основні офіційні курси гривні до іноземних валют/облікова ціна банківських металів, за якими відображені монетарні статті Консолідованого звіту про фінансовий стан, та монетарного золота були такими:

	31 грудня 2022 року (у гривнях)	31 грудня 2021 року (у гривнях)
1 долар США	36,5686	27,2782
1 СПЗ	48,667093	38,178401
1 євро	38,951	30,9226
1 фунт стерлінгів	44,0048	36,8392
1 тройська унція золота	66 075,8	49 115,22

Результати переоцінки монетарних активів і зобов'язань в іноземній валюті та монетарному золоті, а також золота, яке розміщене в іноземних банках, у зв'язку зі зміною офіційного курсу гривні до іноземних валют/облікової ціни банківських металів включаються до складу фінансових результатів консолідованого звіту про прибутки та збитки та інший сукупний дохід у тому періоді, у якому вони виникли.

Взаємні заліки

Взаємозалік фінансових активів і зобов'язань (із подальшим уключенням до консолідованого звіту про фінансовий стан лише чистої суми) може здійснюватися тільки за наявності юридично визначеного права взаємозаліку визнаних сум, якщо є намір одночасно реалізувати актив і розрахуватися за зобов'язаннями або провести розрахунок на основі чистої суми.

Підхід до розкриття інформації про зміни в балансовій вартості фінансових інструментів за звітний рік

У цій консолідованій фінансовій звітності застосовується такий підхід до розкриття інформації:

за фінансовими активами, що оцінюються за амортизованою собівартістю, зміни валової балансової вартості та резервів під очікувані кредитні збитки відображаються лише за тими фінансовими активами, за якими була непогашена заборгованість станом на початок та/або на кінець звітного періоду (примітка 10);

зміни справедливої вартості відображаються лише за тими фінансовими активами за справедливою вартістю з відображенням переоцінки в прибутках чи збитках, що включені до рівня 3 оцінки справедливої вартості, за якими була непогашена заборгованість станом на початок та/або на кінець звітного періоду (примітка 21).

5. Основні оцінки та судження під час застосування принципів бухгалтерського обліку фінансових інструментів

Професійне судження/припущення – задокументоване обґрунтоване рішення працівників Національного банку, яке базується на:

відповідності фактичних дій щодо визначення кожного з компонентів оцінки очікуваних кредитних збитків вимогам методики Національного банку з питань оцінки очікуваних кредитних збитків за фінансовими інструментами;

комплексному та об'єктивному аналізу всієї інформації, що впливає на визначення розміру компонентів і чинників (подій, ознак) оцінки кредитного ризику та очікуваних кредитних збитків;

власному досвіді Національного банку, що ґрунтується на надійних, безперервних, повних та цілісних статистичних даних, період накопичення яких становить щонайменше три останні роки поспіль;

забезпеченні повної, своєчасної та об'єктивної оцінки кредитного ризику й очікуваних кредитних збитків з дотриманням принципів, визначених методикою Національного банку з питань оцінки очікуваних кредитних збитків за фінансовими інструментами.

Оцінка очікуваних кредитних збитків для коштів на вимогу та строкових депозитів в іноземній валюті та монетарному золоті

Національний банк регулярно переглядає кошти на вимогу та строкові депозити в іноземній валюті та монетарному золоті, які обліковуються за амортизованою собівартістю, щодо можливого зменшення їх корисності.

Для визначення необхідності визнання витрат на формування резервів під очікувані кредитні збитки керівництво Національного банку використовує зведену статистичну інформацію міжнародних рейтингових агентств "Fitch Ratings", "Moody's" і "Standard & Poor's" за період, який дає змогу врахувати вплив економічного циклу (не менше 10 років) для оцінки ймовірності дефолту (probability of default, PD) та рівня втрат у разі дефолту (loss given default, LGD).

Кошти на вимогу та строкові депозити в іноземній валюті вважаються такими, що мають низький рівень кредитного ризику, якщо категорія довгострокових кредитних рейтингів контрагента за відповідним фінансовим інструментом на звітну дату є не нижчою ніж "BBB-", тобто належить до "інвестиційного класу", що підтверджує високу здатність контрагента виконувати всі свої контрактні зобов'язання найближчим часом (його високу поточну кредитоспроможність) навіть за умови, що

несприятливі зміни економічного середовища та ділової активності в довгостроковій перспективі можуть, але не обов'язково, знизити кредитоспроможність такого контрагента.

Умовно позбавленими кредитного ризику вважаються кошти на вимогу та строкові депозити в іноземній валюті та монетарному золоті, що є прямими зобов'язаннями:

- Міжнародного валютного фонду (далі – МВФ) та Банку міжнародних розрахунків, номінованими в будь-якій валюті;
- держави, номінованими у валюті цієї держави, крім зобов'язань в євро;
- іноземного центрального банку, номінованими у валюті країни походження цього центрального банку, крім зобов'язань в євро;
- Європейського центрального банку, уряду Федеративної Республіки Німеччина та центрального банку Федеративної Республіки Німеччина, номінованими в євро.

Станом на 31 грудня 2022 та 2021 років усі кошти на вимогу та строкові депозити в іноземній валюті та монетарному золоті мали низький рівень кредитного ризику або були умовно позбавленими кредитного ризику.

Оцінка очікуваних кредитних збитків для цінних паперів, які оцінюються за амортизованою собівартістю

Національний банк регулярно переглядає свій портфель цінних паперів, які обліковуються за амортизованою собівартістю, щодо можливого знецінення.

Для визначення необхідності визнання витрат на формування резервів під очікувані кредитні збитки керівництво Національного банку застосовує професійні судження про наявність ознак, що свідчать про значне збільшення кредитного ризику (примітка 4) та зменшення майбутніх грошових потоків за портфелем цінних паперів. Такі ознаки можуть включати дані, що характеризують негативну зміну платоспроможності емітента.

Державні боргові цінні папери, номіновані в національній валюті держави-емітента цих цінних паперів, крім зобов'язань у євро, вважаються умовно позбавленими кредитного ризику. Для боргових цінних паперів, які вважаються умовно позбавленими кредитного ризику, ймовірність дефолту для періоду 12 місяців і для строку дії фінансового інструменту вважається несуттєвою, тобто такою, що наближається до нуля.

З метою оцінки очікуваних кредитних збитків за державними борговими цінними паперами України в портфелі Національного банку, номінованими в національній валюті, керівництво Національного банку використовує всю наявну внутрішню і зовнішню інформацію, що є доречною для цього фінансового інструменту.

Національний банк має особливий статус, функції, характеристики та обставини діяльності та відрізняється від усіх інших фінансових організацій країни. Зокрема, Національний банк веде рахунки Державної казначейської служби України, виконує операції з обслуговування державного боргу, функції депозитарію державних цінних паперів України, функції банку-депозитарію у відносинах України з МВФ, представляє інтереси України в центральних банках інших держав, міжнародних банках та інших кредитних установах, регулярно збирає інформацію, аналізує її та прогнозує динаміку макроекономічних, грошово-кредитних, валютних і фінансових показників, у тому числі складає платіжний баланс, монопольно здійснює емісію національної валюти України. У межах членства України в міжнародних фінансових організаціях Національний банк разом із Міністерством фінансів України активно співпрацює з такими установами, як МВФ, Група Світового банку, Європейський банк реконструкції та розвитку, Чорноморський банк торгівлі та розвитку, Європейський інвестиційний банк.

Ураховуючи особливу роль Національного банку як центрального банку як на рівні країни в цілому, так і стосовно Уряду України, будучи стороною, яка надає банківські та депозитарні послуги власній державі, Національний банк отримує та має практичну можливість оцінювати більш релевантну та своєчасну інформацію про емітента цінних паперів у режимі реального часу.

Під час здійснення аналізу ризику настання дефолту емітента за зобов'язаннями Національний банк ураховує як дані міжнародних рейтингових агентств, так і інформацію, що є доступною Національному банку, ураховуючи його особливу роль. Зокрема, Національний банк ураховує те, що немає інформації щодо прострочень та неплатежів, що були допущені державою як у звітному періоді, так і в історичні періоди, коли за даними рейтингових агентств Україна була оцінена як близька до оголошення дефолту (1998 та 2015 роки), проте Уряд України не допускав прострочень за виплатами за борговими цінними паперами в національній валюті, навіть якщо не було такої значної міжнародної підтримки, яка фактично є у 2022 та 2023 роках, бере до уваги історичну інформацію та прогнози щодо формування й обслуговування державного боргу України, ураховує відмінності в економічній та політичній ситуації країн, що формують статистику дефолтів, яка наведена в офіційних даних зовнішніх рейтингових агентств тощо.

Керівництво Національного банку здійснило аналіз виконання критеріїв низького кредитного ризику стосовно державних боргових цінних паперів України в портфелі Національного банку, номінованих у національній валюті. На підставі аналізу інформації, що доступна Національному банку, у тому числі стосовно статистики та прогнозів щодо державного боргу та Державного бюджету України (далі – Державний бюджет), керівництво Національного банку вважає, що емітент державних цінних паперів має потужний потенціал виконувати свої

договірні зобов'язання в національній валюті в короткостроковій перспективі, у тому числі з огляду на міжнародну підтримку – фактично отриману, таку, щодо якої Україна отримала тверді зобов'язання, та прогнозовану, а також з огляду на економічну і фінансову політику, можливості та плани щодо залучення коштів на внутрішньому ринку. Таким чином, станом на звітну дату, ризик настання дефолту за зобов'язаннями в національній валюті визначено як низький. Несприятливі зміни в економічних і політичних умовах можуть у довгостроковій перспективі, але не обов'язково, знизити здатність емітента виконувати свої зобов'язання. На підставі вищезазначеного керівництво Національного банку дійшло висновку, що державні боргові цінні папери України в портфелі Національного банку, номіновані в національній валюті, є такими, що мають низький кредитний ризик.

Під час аналізу очікуваних кредитних збитків (суми теперішньої вартості недоотриманих сум грошових коштів) Національний банк побудував кілька сценаріїв вірогідності кредитних збитків, серед яких були сценарії, за якими збитки не виникають, і такі, за якими результат оцінки ймовірних збитків був відмінний від нуля. Сума очікуваних кредитних збитків за такими сценаріями становила від 12 177 мільйонів гривень до 29 345 мільйонів гривень. Було оцінено ймовірності реалізації цих сценаріїв. За результатами здійсненого сценарного аналізу та висновку про низький кредитний ризик керівництво Національного банку вважає, що станом на 31 грудня 2022 року не відбулося значного збільшення кредитного ризику за державними борговими цінними паперами України в портфелі Національного банку, номінованими в національній валюті, з дати їх первісного визнання, такі цінні папери є умовно позбавленими кредитного ризику. Відповідно керівництво Національного банку визначило, що сума очікуваних Національним банком кредитних збитків за державними борговими цінними паперами України в портфелі Національного банку, емітованими в національній валюті, є наближеною до нуля (примітка 9). Національний банк на щоквартальній основі будує/розробляє власний макроекономічний прогноз і публікує його в Інфляційному звіті, що дає змогу оперативно здійснювати перегляд стратегії управління ризиками. Національний банк регулярно, але не рідше ніж раз на квартал, у тому числі за результатами макроекономічного прогнозування, аналізує спроможність емітента, економічну та політичну ситуацію в країні з метою підтримання в актуальному стані оцінок очікуваних кредитних збитків за зазначеними фінансовими інструментами.

Оцінка очікуваних кредитних збитків для кредитів, наданих банкам та іншим позичальникам

Національний банк регулярно перевіряє свій кредитний портфель щодо можливого зменшення корисності.

Більшість кредитів банкам та іншим позичальникам оцінюється на груповій основі за сценаріями погашення. Сценарії погашення, ймовірність їх реалізації розраховуються на підставі наявної в Національного банку статистики щодо способів погашення наданих банкам України кредитів з урахуванням можливого впливу майбутніх економічних умов та регулярно переглядаються Правлінням Національного банку.

Кредити банкам, які перебувають у стадії ліквідації, визнані неплатоспроможними або мають значні фінансові труднощі (стадія 3), оцінюються на індивідуальній основі. Під час оцінки майбутніх втрат від знецінення за такими кредитами керівництво застосовує судження та розраховує майбутні грошові потоки переважно від реалізації застави.

Вартість нерухомості, отриманої як забезпечення кредитних операцій, визначається Національним банком за справедливою вартістю. Резерв під очікувані кредитні збитки зазнає впливу від застосування оціночної вартості заставного майна, що потребує здійснення професійних суджень. Облікові оцінки, пов'язані з оцінкою нерухомості, в умовах, коли немає ринкових цін, які формуються на активному ринку, є основним джерелом виникнення невизначеності оцінки, тому що: (i) їй властива висока мінливість від періоду до періоду та (ii) визнання зміни оцінок може потенційно справляти суттєвий вплив. Методика та припущення, що використовуються для оцінювання сум і строків майбутніх грошових потоків, постійно аналізуються для уникнення будь-якої розбіжності між розрахунковими і фактичними витратами.

Зменшення або збільшення на 10% майбутніх дисконтованих грошових потоків за кредитами, що перебувають на стадії 3 та оцінюються на індивідуальній основі, яке можливе в результаті виникнення різниці в сумах і строках грошових потоків, призведе до збільшення очікуваних кредитних збитків у сумі 365 мільйонів гривень або до зменшення очікуваних кредитних збитків у сумі 365 мільйонів гривень відповідно станом на 31 грудня 2022 року (станом на 31 грудня 2021 року це призвело б до збільшення резервів під знецінення кредитного портфеля в сумі 427 мільйонів гривень або до зменшення резервів під знецінення кредитного портфеля в сумі 427 мільйонів гривень відповідно).

Розділ II.ІІ. Фінансові активи та зобов'язання

6. Кошти та депозити в іноземній валюті та банківських металах

	2022	2021
	(у мільйонах гривень)	
Фінансові активи за амортизованою собівартістю		
Готівкова іноземна валюта	39 474	20 677
Кошти на вимогу	83 227	58 631
Депозити овернайт, що розміщені з ініціативи банку-кореспондента	113 833	49 200
Строкові депозити в іноземній валюті	–	49 049
Резерви під очікувані кредитні збитки за розміщеними депозитами в іноземній валюті за амортизованою собівартістю	–	(5)
Усього фінансових активів за амортизованою собівартістю	236 534	177 552
Фінансові активи за справедливою вартістю з відображенням переоцінки в прибутках чи збитках		
Кошти на вимогу для розрахунків за ф'ючерсними операціями	–	33
Усього фінансових активів	236 534	177 585
Нефінансові активи		
Строкові депозити у золоті	4 970	3 694
Усього нефінансових активів	4 970	3 694
Усього коштів та депозитів в іноземній валюті та банківських металах	241 504	181 279

Станом на 31 грудня 2022 та 2021 років усі кошти та депозити в іноземній валюті не забезпечуються заставою.

Станом на 31 грудня 2022 року валова балансова вартість за коштами на вимогу становила 83 227 мільйонів гривень та змінилася протягом 2022 року переважно за рахунок збільшення залишків на кореспондентських рахунках у банках-нерезидентах (станом на 31 грудня 2021 року – 58 631 мільйон гривень та змінилася протягом 2021 року переважно за рахунок зменшення залишків на кореспондентських рахунках у банках-нерезидентах).

Протягом 2022 та 2021 років кошти на вимогу перебували на стадії 1 для оцінки очікуваних кредитних збитків. Резерви під очікувані кредитні збитки за коштами на вимогу протягом 2022 та 2021 років не формувалися (примітка 5).

Станом на 31 грудня 2022 року валова балансова вартість за депозитами овернайт, що розміщені з ініціативи банку-кореспондента, становила 113 833 мільйони гривень і змінилася за 2022 рік за рахунок збільшення розміщення суми таких депозитів (станом на 31 грудня 2021 року – 49 200 мільйонів гривень

та змінилися за 2021 рік за рахунок розміщення депозитів).

Протягом 2022 та 2021 років депозити овернайт, що розміщені з ініціативи банку-кореспондента, перебували на стадії 1 для оцінки очікуваних кредитних збитків. Резерви під очікувані кредитні збитки за депозитами овернайт, що розміщені з ініціативи банку-кореспондента, протягом 2022 та 2021 років не формувалися (примітка 5).

Для цілей консолідованого звіту про рух грошових коштів грошові потоки від строкових депозитів у золоті класифікуються як інвестиційна діяльність.

Аналіз коштів і депозитів в іноземній валюті в розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 23, аналіз кредитного ризику – у примітці 24, аналіз валютного ризику – у примітці 25, аналіз процентного ризику – у примітці 26, аналіз ризику ліквідності – у примітці 27.

Інформація щодо класифікації коштів і депозитів в іноземній валюті та банківських металах на поточні та непоточні наведена в примітці 37.

7. Цінні папери нерезидентів

Станом на 31 грудня 2022 року цінні папери нерезидентів подані таким чином:

	Державні облігації	Цінні папери міжнародних агенцій, банків та інших емітентів	Усього
(у мільйонах гривень)			
Цінні папери нерезидентів за справедливою вартістю через прибутки або збитки:			
Боргові цінні папери в розрізі емітентів:			
цінні папери емітентів США:			
номіновані в доларах США	583 952	–	583 952
цінні папери емітентів держав ЄС:			
номіновані в доларах США	946	22 302	23 248
номіновані в євро	–	975	975
цінні папери інших емітентів:			
номіновані в доларах США	–	55 652	55 652
номіновані в євро	–	9 701	9 701
номіновані в австралійських доларах	797	408	1 205
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	3 664	1 532	5 196
номіновані в юанях Женьміньбі	–	10 456	10 456
номіновані в японських єнах	409	4 088	4 497
Усього боргових цінних паперів	589 768	105 114	694 882
Інструменти капіталу:			
акції Чорноморського банку торгівлі та розвитку	–	624	624
Усього інструментів капіталу	–	624	624
Усього цінних паперів нерезидентів за справедливою вартістю через прибутки або збитки	589 768	105 738	695 506

Цінні папери міжнародних агенцій, банків та інших емітентів уключають боргові цінні папери, випущені іноземними центральними та інвестиційними банками, міжнародними агенціями та іншими емітентами.

Аналіз цінних паперів нерезидентів у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 23, аналіз кредитного ризику за борговими цінними паперами – у

примітці 24, аналіз валютного ризику – у примітці 25, аналіз процентного ризику – у примітці 26, аналіз ризику ліквідності – у примітці 27.

Інформація щодо класифікації цінних паперів нерезидентів на поточні та непоточні наведена в примітці 37.

Станом на 31 грудня 2021 року цінні папери нерезидентів подані таким чином:

	Державні облигації	Цінні папери міжнародних агенцій, банків та інших емітентів	Усього
(у мільйонах гривень)			
Цінні папери нерезидентів за справедливою вартістю через прибутки або збитки:			
Боргові цінні папери в розрізі емітентів:			
цінні папери емітентів США:			
номіновані в доларах США	462 574	299	462 873
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	–	844	844
цінні папери емітентів держав ЄС:			
номіновані в доларах США	2 337	21 679	24 016
номіновані в євро	–	10 218	10 218
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	–	2 029	2 029
цінні папери інших емітентів:			
номіновані в доларах США	3 178	85 487	88 665
номіновані в євро	1 546	21 877	23 423
номіновані в австралійських доларах	665	297	962
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	3 555	2 830	6 385
номіновані в юанях Женьміньбі	–	14 687	14 687
номіновані в японських єнах	355	9 710	10 065
Усього боргових цінних паперів	474 210	169 957	644 167
Інструменти капіталу:			
акції Чорноморського банку торгівлі та розвитку	–	120	120
інвестиція в Міждержавний банк	–	1	1
Усього інструментів капіталу	–	121	121
Усього цінних паперів нерезидентів за справедливою вартістю через прибутки або збитки	474 210	170 078	644 288

Інформацію про номінальну вартість, купон та строки погашення боргових цінних паперів нерезидентів станом на 31 грудня 2022 року зазначено в таблиці нижче:

	Загальна номінальна вартість в іноземній валюті, у мільйонах	Загальна номінальна вартість у гривневому еквіваленті, у мільйонах гривень	Розмір купона, % річних	Періодичність сплати купона	Строки погашення
Боргові цінні папери за справедливою вартістю із відображенням переоцінки в прибутках чи збитках у розрізі емітентів:					
Державні облигації:					
цінні папери емітентів США:					
номіновані в доларах США	16 183	591 782	0–2,75	Кожні 6 місяців, без сплати купона	Від 15 днів до 11,6 місяця
цінні папери емітентів держав ЄС:					
номіновані в доларах США	26	954	0–0,625	1 раз на рік, без сплати купона	Від 2,5 місяця до 3,9 місяця
цінні папери інших емітентів:					
номіновані в австралійських доларах	32	784	5,5	Кожні 6 місяців	3,7 місяця
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	84	3 674	0,125	Кожні 6 місяців	1 місяць
номіновані в японських єнах	1 500	410	0,02	Кожні 6 місяців	2,5 року
Облігації міжнародних агенцій, банків та інших емітентів:					
цінні папери емітентів держав ЄС:					
номіновані в доларах США	614	22 457	0–4,89514	Щокварталу, кожні 6 місяців, 1 раз на рік, без сплати купона	Від 17 днів до 1,2 року
номіновані в євро	25	974	2,593	Щокварталу	2,2 місяця
цінні папери інших емітентів:					
номіновані в доларах США	1 521	55 623	0–5,72271	Щокварталу, кожні 6 місяців, 1 раз на рік, без сплати купона	Від 3 днів до 2,3 року
номіновані в євро	250	9 738	0	Без сплати купона	Від 1,3 місяця до 2,6 місяця
номіновані в австралійських доларах	17	410	0	Без сплати купона	2 місяця
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	35	1 540	0	Без сплати купона	1,6 місяця
номіновані в юанях Женьміньбі	2 000	10 503	0–3,4	Кожні 6 місяців, 1 раз на рік, без сплати купона	Від 1 місяця до 2,6 року
номіновані в японських єнах	15 000	4 104	0–0,295	Кожні 6 місяців, без сплати купона	Від 5,2 місяця до 1,8 року

Інформацію про номінальну вартість, купон та строки погашення боргових цінних паперів нерезидентів станом на 31 грудня 2021 року зазначено в таблиці нижче:

	Загальна номінальна вартість в іноземній валюті, у мільйонах	Загальна номінальна вартість у гривневому еквіваленті, у мільйонах гривень	Розмір купона, % річних	Періодичність сплати купона	Строки погашення
Боргові цінні папери за справедливою вартістю із відображенням переоцінки в прибутках чи збитках у розрізі емітентів:					
Державні облигації:					
цінні папери емітентів США:					
номіновані в доларах США	16 800	458 264	0–2,5	Кожні 6 місяців, без сплати купона	Від 15 днів до 1,1 року
цінні папери емітентів держав ЄС:					
номіновані в доларах США	85	2 319	0,125–1,875	Кожні 6 місяців, 1 раз на рік	Від 6,9 місяця до 9,6 місяця
цінні папери інших емітентів:					
номіновані в доларах США	115	3 137	2,125–2,625	Кожні 6 місяців	Від 25 днів до 10,2 місяця
номіновані в євро	50	1 546	0,125	1 раз на рік	4,9 року
номіновані в австралійських доларах	33	650	0,25–5,75	Кожні 6 місяців	Від 6,5 місяця до 2,9 року
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	97	3 581	0,125–0,75	Кожні 6 місяців	Від 6,8 місяця до 2,1 року
номіновані в японських єнах	1 500	355	0,02	Кожні 6 місяців	3,5 року
Облігації міжнародних агенцій, банків та інших емітентів:					
цінні папери емітентів США:					
номіновані в доларах США	11	303	0,625–0,75	1 раз на рік	Від 4,1 місяця до 4,1 року
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	24	884	0,25	1 раз на рік	5,7 року
цінні папери емітентів держав ЄС:					
номіновані в доларах США	792	21 600	0–2,75	Щокварталу, кожні 6 місяців, 1 раз на рік, без сплати купона	Від 18 днів до 4,8 року
номіновані в євро	330	10 204	0–0,5	Щокварталу, 1 раз на рік, без сплати купона	Від 2,4 місяця до 6,9 року
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	55	2 026	0–1	1 раз на рік, без сплати купона	Від 1,2 місяця до 11,6 місяця
цінні папери інших емітентів:					
номіновані в доларах США	3 133	85 460	0–3,25	Щокварталу, кожні 6 місяців, 1 раз на рік, без сплати купона	Від 11 днів до 4,8 року
номіновані в євро	704	21 770	0–0,75	Щокварталу, 1 раз на рік	Від 24 днів до 6,7 року
номіновані в австралійських доларах	15	297	0	Без сплати купона	5 місяців
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	77	2 837	0–0,375	1 раз на рік, без сплати купона	Від 12 днів до 1,6 року
номіновані в юанях Женьміньбі	3 459	14 804	0–3,4	Кожні 6 місяців, 1 раз на рік, без сплати купона	Від 1,5 місяця до 3,6 року
номіновані в японських єнах	41 000	9 713	0–0,295	Кожні 6 місяців, без сплати купона	Від 4,8 місяця до 2,8 року

8. Операції з МВФ

Облікова політика

У відносинах України з МВФ Національний банк виконує функції банку-депозитарію.

У консолідованій фінансовій звітності Національного банку відображаються всі суми вимог України до МВФ і зобов'язань перед МВФ у частині отриманих Національним банком коштів.

Сума відповідних активів уключає:

- авуари в спеціальних правах запозичення (далі – СПЗ);
- внески в рахунок квоти МВФ (у тому числі резервна позиція в МВФ).

Сума відповідних зобов'язань уключає:

- вартість цінних паперів, випущених на користь МВФ Національним банком за квотою і його запозиченнями;
- кошти на рахунках МВФ № 1 та № 2. Рахунок № 1 призначений для проведення операцій з МВФ, уключаючи сплату внесків за квотою, купівлю і викуп коштів. Рахунок № 2 використовується для розрахунків за операціями МВФ у валюті України.

Активи та зобов'язання, номіновані в СПЗ, у тому числі внески в рахунок квоти МВФ, перераховуються в гривні за офіційним курсом гривні до СПЗ на дату консолідованого звіту про фінансовий стан. Офіційний курс гривні до СПЗ розраховується на підставі інформації про курс СПЗ до долара США, установлений МВФ, та про офіційний курс гривні до долара США, установлений Національним банком. Національний банк класифікує авуари в СПЗ та внески в рахунок квоти МВФ у категорію за амортизованою собівартістю.

Доходи, отримані за авуарами в СПЗ, відображаються як процентні доходи, а витрати, сплачені за користування коштами МВФ, відображаються як процентні та комісійні витрати в консолідованому звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід. Комісія за домовленістю про купівлю СПЗ, що сплачується на початку кожного 12-місячного періоду відповідної домовленості і яка підлягає відшкодуванню у разі отримання окремих траншів, відображається у складі інших активів. Невідшкодована комісія за домовленістю про купівлю СПЗ відображається як комісійні витрати. Амортизація витрат, пов'язаних з операціями з МВФ, здійснюється із застосуванням ефективної ставки відсотка та відображається як процентні витрати.

8.1. Авуари в СПЗ

Авуари в СПЗ – кошти до запитання в СПЗ на рахунку, який відкрито в МВФ для України.

Нижче наведено рух коштів за рахунками авуарів у СПЗ протягом 2022 та 2021 років:

	2022	2021
	(у мільйонах гривень)	
Залишок авуарів у СПЗ станом на 1 січня	510	128
Надходження коштів від МВФ:		
на користь Уряду	88 181	18 756
Надходження коштів міжнародної фінансової допомоги Україні від донорів:		
на користь Уряду	87 648	–
Надходження коштів від розподілу СПЗ	–	72 817
Купівля СПЗ	25 326	44 805
Інші надходження та платежі	26	540
Погашення кредиту:		
від імені Національного банку (примітка 8.3)	(53 316)	(25 227)
від імені Уряду	(14 161)	(12 409)
Сплата комісій, пов'язаних з отриманням кредиту	(441)	(215)
Конвертація СПЗ в інші іноземні валюти:		
на користь Національного банку	(71 884)	–
на користь Уряду	–	(92 188)
Сплата відсотків за користування позицією МВФ:		
від імені Національного банку	(4 912)	(4 278)
від імені Уряду	(5 351)	(2 729)
Сплата відсотків за користування коштами, отриманими за розподілом СПЗ:		
від імені Національного банку	(31)	(6)
від імені Уряду	(1 112)	(32)
Інші платежі	(1)	(1)
Доходи за авуарами в СПЗ	688	7
Курсові різниці	11 004	542
Залишок авуарів у СПЗ станом на 31 грудня	62 174	510

Упродовж 2022 та 2021 років коштів від МВФ за кредитними програмами на користь Національного банку не надходило.

У квітні 2022 року Рада директорів МВФ схвалила створення для України рахунку, що адмініструється МВФ, надаючи донорам безпечний засіб для спрямування фінансової допомоги Україні у формі грантів та позик. Упродовж 2022 року з цього рахунку на рахунок авуарів у СПЗ надійшли кошти на користь Уряду в сумі 2 081 мільйонів СПЗ, або 87 648 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на дату надходження коштів, які зараховано на рахунок Державної казначейської служби України.

У червні 2021 року на рахунок авуарів України відповідно до рішення Ради директорів МВФ зараховано 12,53 мільйона СПЗ, або 486 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на дату надходження коштів. Сума цих надходжень визнана доходами Національного банку та включена до статті “Інші доходи”

Консолідованого звіту про прибутки та збитки та інший сукупний дохід.

МВФ відповідно до прийнятого рішення Ради керуючих МВФ схвалив загальний розподіл СПЗ для забезпечення ліквідності в глобальній економічній системі шляхом поповнення валютних резервів держав – членів МВФ. У серпні 2021 року на рахунок авуарів у СПЗ надійшли кошти на суму 1 928 мільйонів СПЗ (72 817 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату надходження коштів) за загальним розподілом СПЗ, які у вересні та грудні 2021 року конвертовано в долари США та євро і зараховано на рахунки Державної казначейської служби України.

Аналіз авуарів у СПЗ у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 23, аналіз валютного ризику – у примітці 25, аналіз процентного ризику – у примітці 26, аналіз ризику ліквідності – у примітці 27.

Інформація щодо класифікації авуарів у СПЗ на поточні та непоточні наведена в примітці 37.

8.2. Внески в рахунок квоти МВФ

Сума квоти – спеціальний тип активу, який є внеском України як члена МВФ. Величина квоти залежить від економічного розвитку країни і визначається Радою керуючих МВФ. Квота визначає для країни-члена кількість голосів у МВФ, ліміти доступу до фінансових ресурсів МВФ та частку в розподілі СПЗ – одиниці обліку МВФ. Основна частина квоти України сплачена шляхом випуску Національним банком безпроцентного боргового зобов'язання на користь МВФ, а решта суми квоти – зарахована на рахунки МВФ № 1 та № 2 (примітка 8.3).

Станом на 31 грудня 2022 року загальна сума квоти України становить 2 012 мільйонів СПЗ (97 908 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на кінець року) (станом на 31 грудня 2021 року – 2 012 мільйонів СПЗ, або 76 807 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на кінець року). Проценти за квотою не нараховуються.

Резервна позиція в МВФ – спеціальний тип активу, який утворюється в результаті обміну частини внеску в

рахунок квоти на ліквідні вимоги держави-члена до МВФ. Резервна позиція є частиною валютних резервів країни.

Станом на 31 грудня 2022 року резервна позиція України в МВФ становить 241 031 СПЗ, або 11,7 мільйона гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на кінець року (станом на 31 грудня 2021 року – 241 031 СПЗ, або 9,2 мільйона гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на кінець року). Сума резервної позиції включається до статті “Внески в рахунок квоти МВФ” Консолідованого звіту про фінансовий стан.

Аналіз внесків у рахунок квоти МВФ у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 23, аналіз валютного ризику – у примітці 25, аналіз ризику ліквідності – у примітці 27.

Інформація щодо класифікації внесків у рахунок квоти МВФ на поточні та непоточні наведена в примітці 37.

8.3. Зобов'язання перед МВФ

	2022	2021
		(у мільйонах гривень)
Боргові зобов'язання перед МВФ за купівлею СПЗ	137 293	153 455
Зобов'язання перед МВФ за розподілом СПЗ	3 982	3 112
Рахунок МВФ № 2	4	3
Зобов'язання перед МВФ, крім зобов'язань зі сплати внеску за квотою	141 279	156 570
Боргове зобов'язання перед МВФ зі сплати внеску за квотою	97 651	76 605
Рахунок МВФ № 1	246	193
Боргові зобов'язання перед МВФ зі сплати внеску за квотою	97 897	76 798
Усього зобов'язань перед МВФ	239 176	233 368

Зобов'язання перед МВФ за розподілом СПЗ – кошти, отримані Національним банком у результаті спеціального розподілу СПЗ.

Боргові зобов'язання перед МВФ за купівлею СПЗ – кредити, отримані від МВФ на рахунки в Національному банку. Упродовж 2022 та 2021 років надходжень від МВФ на користь Національного банку не було (примітка 8.1).

Рахунок МВФ № 1 – гривневий рахунок МВФ у Національному банку, що використовується для відображення операцій з МВФ, пов'язаних із використанням та поверненням кредитів МВФ; рахунок МВФ № 2 – гривневий рахунок МВФ у Національному банку, що використовується для надходжень та адміністративних видатків МВФ у гривні на території України.

Боргові зобов'язання перед МВФ зі сплати внеску за квотою – зобов'язання зі сплати квоти. Упродовж 2022 та 2021 років змін у боргових зобов'язаннях за квотою у зв'язку зі здійсненням адміністративних витрат МВФ у гривні не було.

Упродовж 2022 та 2021 років змін у розмірі квоти не було (примітка 8.2).

Упродовж 2022 року відбулося погашення зобов'язань перед МВФ на суму 1 211 мільйонів СПЗ (53 316 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату здійснення платежу, або 47 859 мільйонів гривень за річним курсом МВФ) [упродовж 2021 року відбулося погашення зобов'язань перед МВФ на суму 649 мільйонів СПЗ (25 227 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату здійснення платежу, або 24 996 мільйонів гривень за річним курсом МВФ)] (примітка 8.1).

Аналіз зобов'язань перед МВФ у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 23, аналіз валютного ризику – у примітці 25, аналіз процентного ризику – у примітці 26 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 27.

Інформація щодо класифікації зобов'язань перед МВФ на поточні та непоточні наведена в примітці 37.

9. Цінні папери України

	2022	2021
	(у мільйонах гривень)	
Цінні папери за справедливою вартістю через прибуток або збиток:		
в іноземній валюті:		
державні деривативи, номіновані в доларах США	460	1 082
Усього цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток або збиток	460	1 082
Боргові цінні папери за амортизованою собівартістю:		
у національній валюті:		
ОВДП (з фіксованою процентною ставкою)	292 165	171 759
ОВДП (з плаваючою процентною ставкою)	464 415	151 102
Усього боргових цінних паперів за амортизованою собівартістю	756 580	322 861
Усього цінних паперів України	757 040	323 943

Відповідно до статті 54 Закону України “Про Національний банк України” Національний банк не має права купувати на первинному ринку цінні папери, емітовані Кабінетом Міністрів України, державною установою, іншою юридичною особою, майно якої перебуває у державній власності.

Проте з 7 березня 2022 року згідно із Законом України “Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану” від 3 березня 2022 року № 2118-IX дію цієї статті тимчасово зупинено в період дії воєнного стану в Україні.

Таким чином, Національний банк у березні – грудні 2022 року придбав на первинному ринку в емітента, Міністерства фінансів України, ОВДП з фіксованою процентною ставкою і ОВДП з плаваючою процентною ставкою загальною номінальною вартістю 400 000 мільйонів гривень. Ці ОВДП мають номінальну вартість 1 000 гривень кожна, в тому числі з фіксованою процентною ставкою 120 000 мільйонів гривень, з

плаваючою процентною ставкою – 280 000 мільйонів гривень.

У 2021 році Національний банк ОВДП не придбавав.

Кожен державний дериватив має умовну суму в розмірі 1 000 доларів США або таку сукупну суму, яка є цілим кратним числом, що дорівнює 1 000 доларів США (далі – умовна сума). Виплати за державними деривативами залежать від досягнення певних показників ВВП та показника приросту реального ВВП за 2019–2038 роки.

Аналіз кредитного ризику за цінними паперами України наведено в примітці 24, аналіз валютного ризику – у примітці 25, аналіз процентного ризику – у примітці 26, аналіз ризику ліквідності – у примітці 27. Інформацію про розрахункову справедливу вартість цінних паперів України наведено в примітці 21.

Інформація щодо класифікації за цінними паперами України на поточні та непоточні наведена в примітці 37.

Інформацію про номінальну вартість, дохідність до погашення, купон та строки погашення цінних паперів України станом на 31 грудня 2022 року надано в таблиці нижче:

	Загальні номінальна вартість та умовна сума в гривневному еквіваленті, у мільйонах гривень	Загальні номінальна вартість та умовна сума в іноземній валюті, у мільйонах	Дохідність до погашення, % річних	Розмір купона, % річних	Періодичність сплати купона	Строки погашення
Цінні папери за справедливою вартістю через прибуток або збиток:						
в іноземній валюті:						
державні деривативи	1 603	44	–	–	–	До 17,4 року
Боргові цінні папери за амортизованою собівартістю:						
у національній валюті:						
ОВДП (з фіксованою процентною ставкою)	279 572	–	12,27–22,28	8,12–21,33	1 раз на рік, кожні 6 місяців	Від 0,6 місяця до 14,3 року
ОВДП (з плаваючою процентною ставкою)	425 173	–	5,95–15,92	21,50–27,50	1 раз на рік	Від 10,4 року до 29,4 року

Інформацію про номінальну вартість, дохідність до погашення, купон та строки погашення цінних паперів України станом на 31 грудня 2021 року надано в таблиці нижче:

	Загальні номінальна вартість та умовна сума в гривневному еквіваленті, у мільйонах гривень	Загальні номінальна вартість та умовна сума в іноземній валюті, у мільйонах	Дохідність до погашення, % річних	Розмір купона, % річних	Періодичність сплати купона	Строки погашення
Цінні папери за справедливою вартістю через прибуток або збиток:						
в іноземній валюті:						
державні деривативи	1 196	44	–	–	–	До 18,4 року
Боргові цінні папери за амортизованою собівартістю:						
у національній валюті:						
ОВДП (з фіксованою процентною ставкою)	167 579	–	9,67–13,10	8,12–17,25	Кожні 6 місяців	Від 0,2 місяця до 13,9 року
ОВДП (з плаваючою процентною ставкою)	145 173	–	6,97–9,39	9,9–12,4	1 раз на рік	Від 14,4 року до 25,9 року

Станом на 31 грудня 2022 року валова балансова вартість державних цінних паперів становила 756 580 мільйонів гривень (станом на 31 грудня 2021 року – 322 861 мільйон гривень). Протягом 2022 та 2021 років боргові цінні папери за амортизованою собівартістю (державні цінні папери) перебували на

стадії 1. Зміни валової балансової вартості протягом 2022 року зумовлені переважно купівлею ОВДП (протягом 2021 року – погашенням цінних паперів). Резерв під очікувані кредитні збитки за державними цінними паперами протягом 2022 та 2021 років не формувався (примітка 5).

10. Кредити банкам та іншим позичальникам

Кредити банкам та іншим позичальникам за цільовим призначенням класифікуються таким чином:

	2022	2021
	(у мільйонах гривень)	
Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності:		
для стабілізації роботи банків	37 853	38 955
шляхом проведення тендерів Національним банком:		
довгострокові	36 899	88 852
короткострокові	1 542	6 578
овернайт	–	470
інші	10	10
Кредити, надані в межах кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	21	36
Інші	–	2
Резерв під очікувані кредитні збитки за кредитами банкам та іншим позичальникам	(35 544)	(35 042)
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам	40 781	99 861

Протягом 2022 року Національний банк підтримував ліквідність банків через постійно діючу лінію рефінансування (кредити овернайт), рефінансування банків строком від 14 до 90 днів та до одного року шляхом проведення тендерів [протягом 2021 року – через постійно діючу лінію рефінансування (кредити овернайт), рефінансування банків строком від 14 до 90 днів та від одного до п'яти років шляхом проведення тендерів].

Національний банк здійснює операції з рефінансування банків шляхом надання банкам кредитів овернайт і кредитів рефінансування та має непогашену заборгованість за такими кредитами станом на 31 грудня 2022 року і 31 грудня 2021 року. Національний банк надає банкам кредити овернайт та кредити рефінансування під заставу пулу, що може складатися з таких видів активів (майна): цінні папери [державні облігації України, облігації міжнародних фінансових організацій (емісія яких здійснюється відповідно до законодавства України), облігації підприємств, розміщення яких здійснено під гарантію Кабінету Міністрів України, облігації внутрішніх місцевих позик], включаючи майнові права на майбутні надходження грошових коштів у національній та/або іноземній валюті як сплата доходу та/або погашення заставлених цінних паперів на окремі рахунки банку в Національному банку; депозитні сертифікати

Національного банку, включаючи майнові права на майбутні надходження грошових коштів як сплата доходу та/або погашення заставлених депозитних сертифікатів на окремі рахунки банку в Національному банку; іноземна валюта (долари США, євро, англійські фунти стерлінгів, швейцарські франки, японські єни); грошові кошти в національній та/або іноземній валюті, що перераховані як сплата доходу та/або погашення заставлених цінних паперів та/або депозитних сертифікатів, майнові права на майбутні надходження за якими передано в заставу.

Як забезпечення виконання зобов'язань за стабілізаційними кредитами, що були надані банкам для підтримання їх ліквідності до 2017 року та залишалися непогашеними станом на 31 грудня 2022 та 2021 років, приймалися цінні папери (державні облігації України, облігації підприємств, у тому числі ті, розміщення яких здійснено під гарантію Кабінету Міністрів України), іноземна валюта, акції власників істотної участі банку, нерухоме майно та майнові права за кредитними договорами. З 2017 року надання стабілізаційних кредитів Національний банк не здійснює. Замість стабілізаційних кредитів Національний банк може надавати банкам кредити для екстреної підтримки ліквідності, але такі кредити банкам ще не надавалися.

У валовій балансовій вартості за кредитами, наданими для стабілізації роботи банків, протягом 2022 року відбулися такі зміни:

	Стадія 1	Стадія 2	Стадія 3	Первісно знецінені активи	Усього
	(у мільйонах гривень)				
Валова балансова вартість за кредитами, наданими для стабілізації роботи банків, на 01 січня 2022 року	–	–	38 955	–	38 955
Придбані/ініційовані кредити	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 1	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 2	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 3	–	–	–	–	–
Кредити, визнання яких було припинено або погашені (крім списаних та частково погашених)	–	–	–	–	–
Списання активів за рахунок резервів (у тому числі часткове)	–	–	(31)	–	(31)
Інші зміни (у тому числі часткове погашення)	–	–	(1 071)	–	(1 071)
Валова балансова вартість за кредитами, наданими для стабілізації роботи банків, на 31 грудня 2022 року	–	–	37 853	–	37 853

У резервах під очікувані кредитні збитки за кредитами, наданими для стабілізації роботи банків, протягом 2022 року відбулися такі зміни:

	Стадія 1	Стадія 2	Стадія 3	Первісно знецінені активи	Усього
	(у мільйонах гривень)				
Резерв під очікувані кредитні збитки за кредитами, наданими для стабілізації роботи банків, на 01 січня 2022 року	–	–	34 688	–	34 688
Придбані/ініційовані кредити	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 1	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 2	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 3	–	–	–	–	–
Кредити, визнання яких було припинено або погашені (крім списаних та частково погашених)	–	–	–	–	–
Списання активів за рахунок резервів (у тому числі часткове)	–	–	(31)	–	(31)
Коригування процентних доходів за кредитами	–	–	(689)	–	(689)
Зміна параметрів/моделей, що використовуються для розрахунку резервів, та часткове погашення	–	–	233	–	233
Резерв під очікувані кредитні збитки за кредитами, наданими для стабілізації роботи банків, на 31 грудня 2022 року	–	–	34 201	–	34 201

У валовій балансовій вартості за кредитами, наданими для стабілізації роботи банків, протягом 2021 року відбулися такі зміни:

	Стадія 1	Стадія 2	Стадія 3	Первісно знецінені активи	Усього
	(у мільйонах гривень)				
Валова балансова вартість за кредитами, наданими для стабілізації роботи банків, на 01 січня 2021 року	–	–	41 434	–	41 434
Придбані/ініційовані кредити	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 1	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 2	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 3	–	–	–	–	–
Кредити, визнання яких було припинено або погашені	–	–	(5)	–	(5)
Списання та інше припинення визнання кредитів за рахунок резервів	–	–	(1 233)	–	(1 233)
Інші зміни (у тому числі часткове погашення)	–	–	(1 241)	–	(1 241)
Валова балансова вартість за кредитами, наданими для стабілізації роботи банків, на 31 грудня 2021 року	–	–	38 955	–	38 955

У резервах під очікувані кредитні збитки за кредитами, наданими для стабілізації роботи банків, протягом 2021 року відбулися такі зміни:

	Стадія 1	Стадія 2	Стадія 3	Первісно знецінені активи	Усього
	(у мільйонах гривень)				
Резерв під очікувані кредитні збитки за кредитами, наданими для стабілізації роботи банків, на 01 січня 2021 року	–	–	36 470	–	36 470
Придбані/ініційовані кредити	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 1	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 2	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 3	–	–	–	–	–
Кредити, визнання яких було припинено або погашені (крім списаних та частково погашених)	–	–	(5)	–	(5)
Списання активів за рахунок резервів (у тому числі часткове)	–	–	(1 233)	–	(1 233)
Коригування процентних доходів за кредитами	–	–	(779)	–	(779)
Зміна параметрів/моделей, що використовуються для розрахунку резервів, та часткове погашення	–	–	235	–	235
Резерв під очікувані кредитні збитки за кредитами, наданими для стабілізації роботи банків, на 31 грудня 2021 року	–	–	34 688	–	34 688

У валовій балансовій вартості за довгостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, протягом 2022 року відбулися такі зміни:

	Стадія 1	Стадія 2	Стадія 3	Первісно знецінені активи	Усього
					(у мільйонах гривень)
Валова балансова вартість за довгостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, на 01 січня 2022 року	88 852	–	–	–	88 852
Придбані/ініційовані кредити	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 1	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 2	(5 647)	5 647	–	–	–
Переведення до стадії 3	–	–	–	–	–
Кредити, визнання яких було припинено або погашені (крім списаних та частково погашених)	(48 172)	–	–	–	(48 172)
Списання активів за рахунок резервів (у тому числі часткове)	–	–	–	–	–
Інші зміни (у тому числі часткове погашення)	(2 596)	(1 185)	–	–	(3 781)
Валова балансова вартість за довгостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, на 31 грудня 2022 року	32 437	4 462	–	–	36 899

У резервах під очікувані кредитні збитки за довгостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, протягом 2022 року відбулися такі зміни:

	Стадія 1	Стадія 2	Стадія 3	Первісно знецінені активи	Усього
					(у мільйонах гривень)
Резерв під очікувані кредитні збитки за довгостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, на 01 січня 2022 року	24	–	–	–	24
Придбані/ініційовані кредити	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 1	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 2	(2)	2	–	–	–
Переведення до стадії 3	–	–	–	–	–
Кредити, визнання яких було припинено або погашені (крім списаних та частково погашених)	(18)	–	–	–	(18)
Списання активів за рахунок резервів (у тому числі часткове)	–	–	–	–	–
Коригування процентних доходів за кредитами	–	–	–	–	–
Зміна параметрів/моделей, що використовуються для розрахунку резервів, та часткове погашення	252	750	–	–	1 002
Резерв під очікувані кредитні збитки за довгостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, на 31 грудня 2022 року	256	752	–	–	1 008

У валовій балансовій вартості за довгостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, протягом 2021 року відбулися такі зміни:

	Стадія 1	Стадія 2	Стадія 3	Первісно знецінені активи	Усього
	(у мільйонах гривень)				
Валова балансова вартість за довгостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, на 01 січня 2021 року	48 381	–	–	–	48 381
Придбані/ініційовані кредити	42 954	–	–	–	42 954
Переведення до стадії 1	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 2	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 3	–	–	–	–	–
Кредити, визнання яких було припинено або погашені (крім списаних та частково погашених)	(1 663)	–	–	–	(1 663)
Списання активів за рахунок резервів (у тому числі часткове)	–	–	–	–	–
Інші зміни (у тому числі часткове погашення)	(820)	–	–	–	(820)
Валова балансова вартість за довгостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, на 31 грудня 2021 року	88 852	–	–	–	88 852

У резервах під очікувані кредитні збитки за довгостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, протягом 2021 року відбулися такі зміни:

	Стадія 1	Стадія 2	Стадія 3	Первісно знецінені активи	Усього
	(у мільйонах гривень)				
Резерв під очікувані кредитні збитки за довгостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, на 01 січня 2021 року	5	–	–	–	5
Придбані/ініційовані кредити	16	–	–	–	16
Переведення до стадії 1	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 2	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 3	–	–	–	–	–
Кредити, визнання яких було припинено або погашені (крім списаних та частково погашених)	–	–	–	–	–
Списання активів за рахунок резервів (у тому числі часткове)	–	–	–	–	–
Коригування процентних доходів за кредитами	–	–	–	–	–
Зміна параметрів/моделей, що використовуються для розрахунку резервів, та часткове погашення	3	–	–	–	3
Резерв під очікувані кредитні збитки за довгостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, на 31 грудня 2021 року	24	–	–	–	24

У валовій балансовій вартості за короткостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, протягом 2022 року відбулися такі зміни:

	Стадія 1	Стадія 2	Стадія 3	Первісно знецінені активи	Усього
	(у мільйонах гривень)				
Валова балансова вартість за короткостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, на 01 січня 2022 року	6 296	–	282	–	6 578
Придбані/ініційовані кредити	1 259	–	–	–	1 259
Переведення до стадії 1	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 2	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 3	–	–	–	–	–
Кредити, визнання яких було припинено або погашені (крім списаних та частково погашених)	(6 295)	–	–	–	(6 295)
Списання активів за рахунок резервів (у тому числі часткове)	–	–	–	–	–
Інші зміни (у тому числі часткове погашення)	–	–	–	–	–
Валова балансова вартість за короткостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, на 31 грудня 2022 року	1 260	–	282	–	1 542

У резервах під очікувані кредитні збитки за короткостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, протягом 2022 року відбулися такі зміни:

	Стадія 1	Стадія 2	Стадія 3	Первісно знецінені активи	Усього
	(у мільйонах гривень)				
Резерв під очікувані кредитні збитки за короткостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, на 01 січня 2022 року	–	–	282	–	282
Придбані/ініційовані кредити	22	–	–	–	22
Переведення до стадії 1	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 2	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 3	–	–	–	–	–
Кредити, визнання яких було припинено або погашені (крім списаних та частково погашених)	–	–	–	–	–
Списання активів за рахунок резервів (у тому числі часткове)	–	–	–	–	–
Коригування процентних доходів за кредитами	–	–	–	–	–
Зміна параметрів/моделей, що використовуються для розрахунку резервів, та часткове погашення	–	–	–	–	–
Резерв під очікувані кредитні збитки за короткостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, на 31 грудня 2022 року	22	–	282	–	304

У валовій балансовій вартості за короткостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, протягом 2021 року відбулися такі зміни:

	Стадія 1	Стадія 2	Стадія 3	Первісно знецінені активи	Усього
	(у мільйонах гривень)				
Валова балансова вартість за короткостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, на 01 січня 2021 року	13 473	–	443	–	13 916
Придбані/ініційовані кредити	6 296	–	–	–	6 296
Переведення до стадії 1	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 2	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 3	–	–	–	–	–
Кредити, визнання яких було припинено або погашені (крім списаних та частково погашених)	(13 473)	–	(161)	–	(13 634)
Списання активів за рахунок резервів (у тому числі часткове)	–	–	–	–	–
Інші зміни (у тому числі часткове погашення)	–	–	–	–	–
Валова балансова вартість за короткостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, на 31 грудня 2021 року	6 296	–	282	–	6 578

У резервах під очікувані кредитні збитки за короткостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, протягом 2021 року відбулися такі зміни:

	Стадія 1	Стадія 2	Стадія 3	Первісно знецінені активи	Усього
	(у мільйонах гривень)				
Резерв під очікувані кредитні збитки за короткостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, на 01 січня 2021 року	–	–	326	–	326
Придбані/ініційовані кредити	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 1	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 2	–	–	–	–	–
Переведення до стадії 3	–	–	–	–	–
Кредити, визнання яких було припинено або погашені (крім списаних та частково погашених)	–	–	(44)	–	(44)
Списання активів за рахунок резервів (у тому числі часткове)	–	–	–	–	–
Коригування процентних доходів за кредитами	–	–	–	–	–
Зміна параметрів/моделей, що використовуються для розрахунку резервів, та часткове погашення	–	–	–	–	–
Резерв під очікувані кредитні збитки за короткостроковими кредитами, наданими банкам шляхом проведення тендерів, на 31 грудня 2021 року	–	–	282	–	282

Станом на 31 грудня 2022 та 2021 років інші кредити були на стадії 3, валова балансова вартість становила 10 мільйонів гривень, резерв під очікувані кредитні збитки – 10 мільйонів гривень.

Станом на 31 грудня 2022 та 2021 років кредити, надані в межах кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від

Європейського банку реконструкції та розвитку, та інші кредити перебували на стадії 3, валова балансова вартість станом на 31 грудня 2022 року становила 21 мільйон гривень, резерв під очікувані кредитні збитки – 21 мільйон гривень (станом на 31 грудня 2021 року: валова балансова вартість – 38 мільйонів гривень, резерв під очікувані кредитні збитки – 38 мільйонів гривень).

Нижче наведена інформація про валову балансову вартість кредитів за видами забезпечення станом на 31 грудня 2022 року:

	Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності	Кредити, надані в межах кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	Кредити, надані Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та інші	Внутрішній державний борг	Усього
(у мільйонах гривень)					
Кредити забезпечені:					
нерухомим майном	4 819	–	–	–	4 819
цінними паперами	36 790	–	–	–	36 790
майновими правами за кредитними договорами	666	–	–	–	666
іншими видами застави	1 845	–	–	–	1 845
Кредити незабезпечені	32 184	21	–	1 444	33 649
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам	76 304	21	–	1 444	77 769

Нижче наведена інформація про валову балансову вартість кредитів за видами забезпечення станом на 31 грудня 2021 року:

	Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності	Кредити, надані в межах кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	Кредити, надані Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та інші	Внутрішній державний борг	Усього
(у мільйонах гривень)					
Кредити забезпечені:					
нерухомим майном	5 434	–	–	–	5 434
цінними паперами	81 509	–	–	–	81 509
майновими правами за кредитними договорами	590	–	–	–	590
іншими видами застави	14 662	–	–	–	14 662
іншими видами забезпечення	300	–	–	–	300
Кредити незабезпечені	32 370	36	2	1 541	33 949
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам	134 865	36	2	1 541	136 444

Аналіз кредитів банкам та іншим позичальникам у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 23, аналіз кредитного ризику – у примітці 24, аналіз валютного ризику – у примітці 25, аналіз процентного ризику – у примітці 26, аналіз ризику ліквідності – у примітці 27. Розрахункова справедлива вартість кредитів банкам та іншим позичальникам зазначена в примітці 21. Інформацію про класифікацію кредитів банкам та іншим позичальникам на поточні та непоточні наведено в примітці 37.

Зобов'язання з надання кредитів

Станом на 31 грудня 2022 року Національний банк мав зобов'язання з кредитування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у межах відкритої відкритої відновлюваної кредитної лінії на загальну суму 3 000 мільйонів гривень (станом на 31 грудня 2021 року Національний банк не мав зобов'язання з кредитування).

11. Інші фінансові активи

	2022	2021
	(у мільйонах гривень)	
Інші фінансові активи за амортизованою собівартістю:		
кредити працівникам Національного банку	37	46
резерв під очікувані кредитні збитки за кредитами працівникам	(12)	(5)
вимоги за облігаціями інших державних установ	-	37
резерви під очікувані кредитні збитки за вимогами за облігаціями інших державних установ	-	(37)
дебіторська заборгованість	51	228
резерв під очікувані кредитні збитки під дебіторську заборгованість	(17)	(13)
інші	22	44
Усього інших фінансових активів за амортизованою собівартістю	81	300
Інші фінансові активи за справедливою вартістю через прибутки або збитки:		
похідні фінансові активи (валютний своп)	-	273
майнові права за кредитними договорами, права вимоги за якими перейшли до Національного банку	5	5
Усього інших фінансових активів	86	578

Інші фінансові активи є незабезпеченими.

Станом на 31 грудня 2022 та 2021 років кредити працівникам були на стадіях 1, 2 та 3 (примітка 24). Протягом року, що закінчився 31 грудня 2022 року, переходу між стадіями та будь-яких інших суттєвих змін не відбувалося (протягом року, що закінчився 31 грудня 2021 року, переходу між стадіями та будь-яких інших суттєвих змін не відбувалося).

Станом на 31 грудня 2021 року до вимог за облігаціями інших державних установ віднесено вимоги за облігаціями Державної іпотечної установи з додатковим забезпеченням у формі державної гарантії за зобов'язаннями емітента, що видані Кабінетом Міністрів України (далі – облігації ДІУ), за якими минув строк погашення згідно з умовами випуску.

У травні 2022 року за облігаціями ДІУ заборгованість погашена, а відповідні резерви під очікувані кредитні збитки розформовані.

За операціями валютного свопу та своп процентної ставки станом на 31 грудня 2022 року похідних фінансових активів за справедливою вартістю не було (станом на 31 грудня 2021 року до інших фінансових активів включено похідні фінансові активи за операціями валютного свопу. За операціями своп процентної ставки похідних фінансових активів за справедливою вартістю не було). Похідні фінансові зобов'язання за операціями валютного свопу та своп процентної ставки з описом умов угод розкрито в складі інших фінансових зобов'язань (примітка 15).

З метою управління міжнародними резервами Національний банк протягом 2022 та 2021 років здійснював операції валютного свопу з іноземними банками з термінами виконання станом на 31 грудня 2022 року до одного місяця, на 31 грудня 2021 року – до трьох місяців.

Станом на 31 грудня 2022 року Національний банк мав дві угоди своп з іноземною валютою, суми активів до отримання за якими становлять 1 834 мільйони гривень, а суми зобов'язань до постачання – 47,5 мільйона доларів США (1 737 мільйонів гривень за офіційним курсом на кінець року).

Станом на 31 грудня 2021 року Національний банк мав 15 угод своп з іноземною валютою, суми активів до отримання за якими становлять 770 мільйонів доларів США (21 004 мільйони гривень за офіційним курсом на кінець року) та 2 684 мільйони гривень, а суми зобов'язань до постачання становлять 87 564 мільйони японських ен (20 745 мільйонів гривень за офіційним курсом на кінець року) та 100 мільйонів доларів США (2 728 мільйонів гривень за офіційним курсом на кінець року).

Аналіз інших фінансових активів у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 23, аналіз кредитного ризику – у примітці 24, аналіз валютного ризику – у примітці 25, аналіз процентного ризику – у примітці 26, аналіз ризику ліквідності – у примітці 27.

Інформація щодо класифікації інших фінансових активів на поточні та непоточні наведена в примітці 37.

12. Кошти банків

	2022	2021
	(у мільйонах гривень)	
Кореспондентські рахунки:		
у національній валюті	77 245	34 843
в іноземній валюті	66	–
Інші кошти банків на вимогу:		
в іноземній валюті	4 562	–
Кошти банків на рахунках із спеціальним режимом використання:		
у національній валюті	2 518	1 644
в іноземній валюті	671	148
Кошти, розміщені як грошове покриття для забезпечення погашення заборгованості банку перед Національним банком:		
в іноземній валюті	1 615	20 501
Кошти банків для забезпечення виконання зобов'язань перед Національним банком:		
в іноземній валюті	193	–
Усього коштів банків	86 870	57 136

Станом на 31 грудня 2022 та 2021 років встановлення процентних ставок за залишками коштів у національній валюті на кореспондентських рахунках нормативно-правовими актами Національного банку не передбачено, а отже, відсотки не нараховувалися.

Інші кошти банків на вимогу включають кошти, що розміщені банками-резидентами в Національному банку згідно з нормативно-правовими та розпорядчими актами Національного банку, укладеними договорами. Станом на 31 грудня 2022 року на залишки інших коштів банків на вимогу в іноземній валюті встановлено процентну ставку 4,25% (станом на 31 грудня 2021 року – операції не проводилися).

Кошти банків на рахунках із спеціальним режимом використання станом на 31 грудня 2022 та 2021 років включають кошти для проведення розрахунків ліквідаційними комісіями в разі припинення діяльності банків та в інших випадках, визначених законодавством України та нормативно-правовими актами Національного банку.

Кошти банків для забезпечення виконання зобов'язань перед Національним банком на 31 грудня 2022 року

включають кошти пулу активів (майна), що забезпечують виконання зобов'язань за кредитами рефінансування, перераховані як сплата доходу та/або погашення заставлених цінних паперів, майнові права на майбутні надходження за якими передано в заставу (станом на 31 грудня 2021 року – операції не проводилися). Відсотки за цими коштами не нараховувалися.

Кошти, розміщені як грошове покриття для забезпечення погашення заборгованості банку перед Національним банком, включають кошти банків-резидентів, розміщені на рахунках Національного банку як грошове покриття заборгованості за наданими кредитами відповідно до умов кредитних договорів та як гарантійне покриття за операціями своп процентної ставки.

Аналіз коштів банків у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 23, аналіз валютного ризику – у примітці 25, аналіз процентного ризику – у примітці 26 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 27.

Інформація щодо класифікації коштів банків на поточні та непоточні наведена в примітці 37.

13. Кошти державних та інших установ

	2022	2021
	(у мільйонах гривень)	
Кошти бюджетів та бюджетних установ:		
у національній валюті	15 102	15 672
в іноземній валюті	35 974	38 638
Фонд гарантування вкладів фізичних осіб:		
у національній валюті	947	675
Інші:		
у національній валюті	714	54
в іноземній валюті	287	94
Усього коштів державних та інших установ	53 024	55 133

Національний банк обслуговує кошти Державного бюджету і місцевих бюджетів, які консолідовані на єдиному казначейському рахунку.

Відповідно до Закону України "Про Національний банк України" за залишками коштів бюджетних установ проценти не сплачуються, за коштами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб станом на 31 грудня 2022 року встановлено процентну ставку 4,49% (станом на 31 грудня 2021 року – 4,80%).

Аналіз коштів державних та інших установ у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 23, аналіз валютного ризику – у примітці 25, аналіз процентного ризику – у примітці 26 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 27.

Інформація щодо класифікації коштів державних та інших установ на поточні та непоточні наведена в примітці 37.

14. Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком

Депозитний сертифікат Національного банку – один із монетарних інструментів, що є борговим зобов'язанням Національного банку в бездокументарній формі, який засвідчує розміщення в Національному банку коштів банків та їхнє право на отримання внесеної суми і

процентів після закінчення встановленого строку. Витратність депозитних сертифікатів установлюється відповідно до Основ процентної політики Національного банку з урахуванням її поточних цілей.

	2022	2021
		(у мільйонах гривень)
Депозитні сертифікати за амортизованою собівартістю:		
депозитні сертифікати овернайт	457 464	112 147
депозитні сертифікати строком до 100 днів	–	100 779
Усього депозитних сертифікатів за амортизованою собівартістю	457 464	212 926

Станом на 31 грудня 2022 та 2021 років в обігу перебували депозитні сертифікати номінальною вартістю 1 мільйон гривень кожен.

Інформацію про номінальну вартість, середньозважену витратність, розмір процентної ставки та строки розміщення станом на 31 грудня 2022 року наведено в таблиці нижче:

	Загальна номінальна вартість депозитних сертифікатів, у мільйонах гривень	Середньозважена витратність, % річних	Розмір процентної ставки, % річних	Періодичність сплати процентів	Строк розміщення, календарних днів
Депозитні сертифікати за амортизованою собівартістю:					
депозитні сертифікати овернайт	456 888	23,00	23,00	Один раз під час погашення	3
депозитні сертифікати строком до 100 днів	–	–	–	–	–

Інформацію про номінальну вартість, середньозважену витратність, розмір процентної ставки та строки розміщення станом на 31 грудня 2021 року наведено в таблиці нижче:

	Загальна номінальна вартість депозитних сертифікатів, у мільйонах гривень	Середньозважена витратність, % річних	Розмір процентної ставки, % річних	Періодичність сплати процентів	Строк розміщення, календарних днів
Депозитні сертифікати за амортизованою собівартістю:					
депозитні сертифікати овернайт	112 122	8,00	8,00	Один раз під час погашення	4
депозитні сертифікати строком до 100 днів	100 677	9,00	9,00	Один раз під час погашення	15

Аналіз депозитних сертифікатів у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 23, аналіз валютного ризику – у примітці 25, аналіз процентного ризику – у примітці 26 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 27.

Інформація щодо депозитних сертифікатів на поточні та непоточні наведена в примітці 37.

15. Інші фінансові зобов'язання

	2022	2021
	(у мільйонах гривень)	
Інші фінансові зобов'язання за амортизованою собівартістю:		
резерви під зобов'язання за виплатами працівникам	648	531
кредиторська заборгованість	1 357	154
інші	28	46
Усього інших фінансових зобов'язань за амортизованою собівартістю	2 033	731
Інші фінансові зобов'язання за справедливою вартістю через прибуток або збиток:		
похідні фінансові зобов'язання (валютний своп, операції своп процентної ставки)	4 453	1 105
інші	7	3
Усього інших фінансових зобов'язань	6 493	1 839

Станом на 31 грудня 2022 року до інших фінансових зобов'язань включено похідні фінансові зобов'язання за операціями своп процентної ставки в сумі 4 390 мільйонів гривень, валютного свопу – 63 мільйони гривень (на 31 грудня 2021 року – 1 105 мільйонів гривень за операціями своп процентної ставки). Похідні фінансові активи за операціями своп процентної ставки, валютного свопу та опис умов угод включено до примітки 11.

Станом на 31 грудня 2022 року Національний банк мав 60 угод своп процентної ставки, загальна умовна сума за якими становить 16 981 мільйон гривень із термінами виконання за умовами угод від двох до п'яти років (із них: умовна вартість операцій строком до двох років становила 550 мільйонів гривень, строком до трьох років – 8 961 мільйон гривень, строком до чотирьох років – 4 470 мільйонів гривень, строком до п'яти років – 3 000 мільйонів гривень). 3 01 жовтня 2021 року в межах згортання антикризових заходів проведення цих операцій було припинено.

Станом на 31 грудня 2021 року Національний банк мав 72 угоди своп процентної ставки, загальна умовна сума за якими становить 19 411 мільйонів гривень із термінами виконання за умовами угод від двох до п'яти років (із них: умовна вартість операцій строком до двох років становила 2 980 мільйонів гривень, строком до трьох років – 8 961 мільйон гривень, строком до чотирьох років – 4 470 мільйонів гривень, строком до п'яти років – 3 000 мільйонів гривень).

Аналіз інших фінансових зобов'язань у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 23, аналіз валютного ризику – у примітці 25, аналіз процентного ризику – у примітці 26 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 27.

Інформація щодо класифікації інших фінансових зобов'язань на поточні та непоточні наведена в примітці 37.

16. Грошові кошти та їх еквіваленти

	Примітка	2022	2021
(у мільйонах гривень)			
Готівкова іноземна валюта	6	39 474	20 677
Кошти на вимогу	6	83 235	58 661
Депозити овернайт, що розміщені з ініціативи банку-кореспондента	6	113 833	49 200
Розміщені короткострокові депозити з терміном погашення до трьох місяців (крім депозитів у золоті)	6	–	49 041
Авуари в СПЗ	8.1	61 919	508
Усього грошових коштів та їх еквівалентів		298 461	178 087

Зміни в зобов'язаннях, зумовлені фінансовою діяльністю, за 2022 рік:

	Примітка	На 01 січня 2022 року	Випуск/ залучення/ (погашення) зобов'язань	Процентні витрати сплачені	Зміна валютних курсів	Процентні витрати нараховані	Інші	На 31 грудня 2022 року
(у мільйонах гривень)								
Банкноти та монети в обігу		627 819	87 511	–	–	–	–	715 330
Зобов'язання перед МВФ	8.3	233 368	(53 316)	(4 943)	58 510	5 433	124	239 176
Кредити отримані		2 728	(2 925)	(15)	197	15	–	–
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком України	14	212 926	244 089	(40 317)	–	40 766	–	457 464

У березні 2022 року Національний банк повернув кредит, отриманий від Національного банку Швейцарії, у сумі 100 мільйонів доларів США (2 925 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату здійснення платежу).

Національний банк класифікує сплачені проценти як грошові кошти від операційної діяльності в консолідованому звіті про рух грошових коштів.

Зміни в зобов'язаннях, зумовлені фінансовою діяльністю, за 2021 рік:

	Примітка	На 01 січня 2021 року	Випуск/ залучення/ (погашення) зобов'язань	Процентні витрати сплачені	Зміна валютних курсів	Процентні витрати нараховані	Інші	На 31 грудня 2021 року
(у мільйонах гривень)								
Банкноти та монети в обігу		558 694	69 125	–	–	–	–	627 819
Зобов'язання перед МВФ	8.3	275 388	(25 227)	(4 284)	(16 795)	4 127	159	233 368
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком України	14	163 485	49 358	(10 573)	–	10 656	–	212 926

Розділ II.III. Фінансові результати за фінансовими інструментами

Облікова політика

Визнання доходів та витрат

Процентні доходи та витрати

Процентні доходи та витрати визнаються в консолідованому звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід для всіх боргових інструментів (крім фінансових активів за справедливою вартістю через прибуток або збиток) за принципом нарахування з використанням методу ефективної ставки відсотка:

за фінансовими активами в першій, другій стадії зменшення корисності – на основі валової балансової вартості;

за фінансовими активами в третій стадії зменшення корисності та за фінансовими зобов'язаннями – на основі амортизованої собівартості;

за первісно знеціненими придбаними або створеними фінансовими активами – із застосуванням ефективної ставки відсотка, скоригованої з урахуванням кредитного ризику, до амортизованої собівартості.

Національний банк обліковує інфляційні державні облігації як боргові інструменти з плаваючою ставкою відсотка та визнає процентні доходи за ними із застосуванням ефективної ставки відсотка, яка переглядається щомісячно на підставі фактичних показників інфляції за звітний період, а не на підставі майбутніх очікувань та прогнозів щодо рівня інфляції.

Національний банк обліковує державні облігації з плаваючою ставкою, яка обраховується, зважаючи на середнє значення облікової ставки Національного банку за річний період, як боргові інструменти з плаваючою ставкою відсотка та визнає процентні доходи за ними із застосуванням ефективної ставки відсотка, яка переглядається щомісячно на підставі фактичних значень облікової ставки Національного банку, які діяли протягом відповідного звітного періоду, а не на підставі майбутніх очікувань та прогнозів облікової ставки Національного банку.

Процентні доходи за борговими цінними паперами за справедливою вартістю через прибуток або збиток визначаються на основі номінальної процентної ставки та

визнаються в консолідованому звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід у складі результатів від операцій із борговими цінними паперами за справедливою вартістю.

Комісійні доходи й витрати

Інші комісійні доходи й витрати визнаються за принципом нарахування у звітному періоді, у якому надані або отримані відповідні послуги.

Доходи/витрати від переоцінки активів і зобов'язань

Нереалізовані доходи/витрати від переоцінки активів і зобов'язань в іноземній валюті (банківських металах) та монетарного золота визнаються у зв'язку зі змінами курсу гривні до іноземних валют, облікової ціни банківських металів протягом звітного року.

Нереалізовані доходи/витрати від переоцінки активів і зобов'язань, що класифікуються в категорію за справедливою вартістю через прибуток або збиток, визнаються за цінними паперами, похідними та іншими фінансовими інструментами у зв'язку з їх переоцінкою до поточної справедливої вартості.

Доходи/витрати від переоцінки активів і зобов'язань визнаються реалізованими під час вибуття або погашення відповідних переоцінених активів, зобов'язань у сумі кумулятивних нереалізованих переоцінок станом на дату такого вибуття або погашення.

Доходи/витрати від переоцінки іноземної валюти та монетарного золота, банківських металів визнаються реалізованими на кінець звітного місяця в разі зменшення загальної відкритої позиції в іноземній валюті та монетарному золоті, банківських металах, у сумі, що є пропорційною до суми такого зменшення.

Результати переоцінки монетарних активів і зобов'язань в іноземній валюті та монетарному золоті, а також золота, яке розміщене в іноземних банках, у зв'язку зі зміною офіційного курсу гривні до іноземних валют/облікової ціни банківських металів, а також результати переоцінки активів і зобов'язань за справедливою вартістю через прибуток або збиток, уключаються до складу фінансових результатів консолідованого звіту про прибутки та збитки та інший сукупний дохід у тому періоді, у якому вони виникли.

17. Процентні доходи та витрати

	2022	2021
	(у мільйонах гривень)	
Процентні доходи		
Доходи за цінними паперами України за амортизованою собівартістю	90 626	36 850
Доходи за кредитами банкам	15 569	6 922
Доходи за коштами та депозитами в іноземній валюті	2 842	97
Доходи за авуарами в СПЗ	688	7
Доходи за внутрішнім державним боргом	126	134
Інші	3	16
Усього процентних доходів за ефективною ставкою	109 854	44 026
Процентні витрати		
Витрати за депозитними сертифікатами, що емітовані Національним банком	(40 766)	(10 656)
Витрати за операціями з МВФ	(5 557)	(4 266)
Витрати за коштами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	(210)	(70)
Витрати за отриманими кредитами	(15)	(85)
Витрати за коштами банків	(14)	–
Усього процентних витрат за ефективною ставкою	(46 562)	(15 077)
Процентні витрати за коштами на вимогу та строковими депозитами з від'ємною ставкою	(47)	(113)
Чистий процентний дохід	63 245	28 836

До інших процентних доходів віднесено процентні доходи за кредитами, наданими працівникам.

У 2022 році до складу доходів за цінними паперами України за амортизованою собівартістю включено доходи за ОВДП з плаваючою процентною ставкою у розмірі 64 308 мільйонів гривень (у 2021 році – 18 233 мільйони гривень).

18. Результати від операцій з фінансовими активами та зобов'язаннями в іноземній валюті та монетарному золоті

	2022	2021
	(у мільйонах гривень)	
Нереалізований результат від операцій з фінансовими активами та зобов'язаннями в іноземній валюті та монетарному золоті	139 595	(21 462)
Реалізований результат від операцій з фінансовими активами та зобов'язаннями в іноземній валюті та монетарному золоті	35 961	143
Усього результати від операцій з фінансовими активами та зобов'язаннями в іноземній валюті та монетарному золоті	175 556	(21 319)

19. Результати від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток

	2022	2021
	(у мільйонах гривень)	
Цінні папери нерезидентів за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки в прибутках або збитках		
Процентні доходи	5 585	7 549
Нереалізовані доходи, що спрямовуються до резерву переоцінки фінансових інструментів до їх справедливої вартості	2 909	268
Нереалізовані витрати, що компенсуються резервом переоцінки фінансових інструментів до їх справедливої вартості	(144)	(965)
Нереалізовані витрати, що не компенсуються резервом переоцінки фінансових інструментів до їх справедливої вартості	(479)	(2 051)
Усього нереалізованих результатів від цінних паперів нерезидентів за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки в прибутках або збитках	2 286	(2 748)
Реалізований результат за цінними паперами нерезидентів за справедливою вартістю через прибуток або збиток (нереалізовані результати поточного року, що стали реалізованими)	(3 013)	(6 101)
Усього результатів від цінних паперів нерезидентів за справедливою вартістю через прибуток або збиток	4 858	(1 300)
Похідні фінансові інструменти		
Нереалізовані доходи, що спрямовуються до резерву переоцінки фінансових інструментів до їх справедливої вартості	–	157
Нереалізовані витрати, що компенсуються резервом переоцінки фінансових інструментів до їх справедливої вартості	(676)	(181)
Нереалізовані витрати, що не компенсуються резервом переоцінки фінансових інструментів до їх справедливої вартості	(3 485)	(922)
Усього нереалізованих результатів від похідних фінансових інструментів	(4 161)	(946)
Реалізований результат від похідних фінансових інструментів (нереалізовані результати поточного року, що стали реалізованими)	(1 182)	189
Усього результатів від похідних фінансових інструментів	(5 343)	(757)
Інструменти капіталу за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки в прибутках або збитках		
Нереалізовані доходи, які спрямовуються до резерву переоцінки інструментів капіталу до їх справедливої вартості	503	–
Нереалізовані витрати, які не компенсуються резервом переоцінки інструментів капіталу до їх справедливої вартості	(1)	–
Усього нереалізованих результатів за інструментами капіталу	502	–
Усього результатів від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки в прибутку або збитку	17	(2 057)

У 2022 році отримані проценти за цінними паперами нерезидентів, уключені в чисте збільшення цінних паперів нерезидентів Консолідованого звіту про рух грошових коштів, становили 7 076 мільйонів гривень (у 2021 році – 6 956 мільйонів гривень). Нереалізовані доходи, що спрямовуються до резервів переоцінки, та нереалізовані витрати, що компенсуються резервом переоцінки, подано на чистій основі в консолідованому звіті про зміни у власному капіталі.

20. Прибутки/(збитки) від відновлення/(зменшення) корисності фінансових та нефінансових активів

Прибутки/(збитки) від відновлення/(зменшення) корисності фінансових та нефінансових активів:

	2022	2021
	(у мільйонах гривень)	
Прибутки/(збитки) від відновлення/(зменшення) корисності за розміщеними депозитами в іноземній валюті за амортизованою собівартістю	4	(5)
Прибутки від відновлення корисності за вимогами за облігаціями інших державних установ за амортизованою собівартістю	37	14
Збитки від зменшення корисності за кредитами банкам	(1 238)	(210)
(Збитки)/прибутки від (зменшення)/відновлення корисності за кредитами працівникам	(7)	1
Збитки від зменшення корисності за процентними фінансовими активами	(1 204)	(200)
(Збитки)/прибутки від (зменшення)/відновлення корисності за дебіторською заборгованістю	(5)	3
Збитки від зменшення корисності за іншими нефінансовими активами	(12)	–
Збитки від зменшення корисності інвестицій до статутного капіталу асоційованої компанії	(5)	–
(Збитки)/прибутки від (зменшення)/відновлення корисності за іншими активами	(22)	3

Розділ II.IV. Справедлива вартість фінансових активів та зобов'язань

21. Справедлива вартість фінансових активів та зобов'язань

Ринок, на якому Національний банк, як правило, здійснює операції продажу активу або передавання зобов'язання, вважається головним ринком або, якщо немає головного ринку, найсприятливішим ринком. У Національного банку має бути доступ до основного або найсприятливішого ринку на дату оцінки. Національний банк оцінює справедливу вартість активу або зобов'язання, користуючись припущеннями, якими користувалися б учасники ринку, складаючи ціну активу або зобов'язання, та припускаючи, що учасники ринку діють у своїх економічних інтересах.

Якщо для активу або зобов'язання є головний ринок, то оцінка справедливої вартості представляє ціну на такому ринку (незалежно від того, чи ця ціна є безпосередньо відкритою, чи її оцінку отримано за іншою методикою оцінювання), навіть якщо ціна на іншому ринку є потенційно сприятливішою на дату оцінки.

Для визначення справедливої вартості фінансових інструментів, щодо яких немає інформації про ринкові ціни із зовнішніх джерел, використовуються такі методики оцінки, як дисконтування грошових потоків і аналіз фінансової інформації про об'єкти інвестування. Застосування методик оцінки може потребувати припущень, що не підкріплені ринковими даними. У цій консолідованій фінансовій звітності інформація щодо припущень розкривається в тих випадках, за яких заміна такого припущення можливим альтернативним варіантом може призвести до суттєвої зміни сум прибутку, доходів, витрат, загальної суми активів чи зобов'язань.

Національний банк застосовує методики оцінювання, що відповідають обставинам і для яких є достатньо даних, щоб оцінити справедливу вартість, максимізуючи використання доречних відкритих вхідних даних та мінімізуючи використання закритих вхідних даних.

Усі активи та зобов'язання, справедлива вартість яких оцінюється або розкривається в консолідованій фінансовій звітності, класифікуються в межах ієрархії рівнів справедливої вартості, зазначеної нижче, на підставі вхідних даних найнижчого рівня, що є суттєвими для оцінки справедливої вартості в цілому:

- рівень 1 – ціни котирування ідентичних активів або зобов'язань на активному ринку (без будь-яких коригувань);
- рівень 2 – моделі оцінки, у яких суттєві для оцінки справедливої вартості в цілому вхідні дані, що належать до найнижчого рівня ієрархії, є прямо або опосередковано спостережуваними на ринку;
- рівень 3 – моделі оцінки, у яких суттєві для оцінки справедливої вартості в цілому вхідні дані, що

належать до найнижчого рівня ієрархії, не спостерігаються на ринку.

Національний банк визначає розрахункову справедливу вартість фінансових активів і зобов'язань, використовуючи ринкову інформацію (за її наявності) і відповідні методики оцінки. Проте для тлумачення ринкової інформації з метою визначення розрахункової справедливої вартості неодмінно потрібне професійне судження. Розрахункова справедлива вартість не завжди відповідає реальним сумам, за які Національний банк міг би реалізувати фінансові активи та зобов'язання з урахуванням поточних обставин, оскільки активність фінансового ринку України залишається низькою.

Фінансові активи та зобов'язання за справедливою вартістю.

До фінансових інструментів за справедливою вартістю, належать цінні папери нерезидентів, похідні фінансові інструменти.

Справедлива вартість боргових цінних паперів нерезидентів (крім інструментів капіталу) визначається на підставі котирувань на активному ринку (вхідні дані рівня 1), інших котирувань з торгово-інформаційних систем (вхідні дані рівня 2) або, якщо немає інформації про котирування на активному ринку, на підставі дохідного підходу та вхідних даних рівня 3 (дохідність цінних паперів під час їх первинного розміщення емітентом та припущення щодо незмінності цієї дохідності до дати погашення відповідних цінних паперів, ураховуючи короткі строки до погашення). Справедлива вартість інструментів капіталу визначена зовнішнім оцінювачем витратним методом на підставі вхідних даних рівня 3.

Справедлива вартість похідних фінансових інструментів (ф'ючерсів, державних деривативів) визначається на підставі котирувань на активному ринку (вхідні дані рівня 1).

Під час визначення справедливої вартості таких похідних фінансових інструментів, як процентний та валютний свопи, використовується метод оцінки із застосуванням даних, що відкрито спостерігаються на ринку (рівень 2). Справедлива вартість визначається на основі моделей оцінки, заснованих на поточній ринковій і договірній вартості відповідних базових інструментів та інших чинників. Моделі включають різні дані, в тому числі форвардні та спотові курси валют, волатильність валютного курсу, індекси процентних ставок на міжбанківських ринках, криві дохідності тощо.

Фінансові активи та зобов'язання за амортизованою собівартістю.

Національний банк визначив, що справедлива вартість певних фінансових активів і зобов'язань за амортизованою собівартістю суттєво не відрізняється від їх балансової вартості для цілей розкриття справедливої вартості. До цих фінансових активів і зобов'язань належать кошти та депозити в іноземній валюті, авуари в СПЗ та внески в рахунок квоти МВФ, інші фінансові активи, банкноти та монети в обігу, кошти банків, кошти державних та інших установ, депозитні сертифікати Національного банку, зобов'язання перед МВФ та інші фінансові зобов'язання.

До фінансових інструментів за амортизованою собівартістю, справедлива вартість яких може суттєво відрізнятися від їх балансової вартості, належать цінні папери України, внутрішній державний борг у національній валюті, кредити банкам та іншим позичальникам. Усі ці фінансові інструменти не мають активного ринку.

Справедливу вартість тих фінансових активів і зобов'язань, для яких немає активного ринку, Національний банк розраховує для розкриття в консолідованій фінансовій звітності за методом дисконтування грошових потоків (дохідний підхід). Зазначена модель ураховує майбутні процентні платежі та погашення основної суми заборгованості, строки погашення та ставку дисконтування.

Справедливу вартість цінних паперів України, Національний банк визначає на підставі дохідного підходу та такої інформації:

для довгострокових інфляційних державних облігацій – вхідних даних рівня 2 (спот-ставок, розрахованих на основі кривої безкупонної дохідності, побудованої за

даними фактично укладених та виконаних договорів з ОВДП із застосуванням параметричної моделі Свенссона, та фактичних значень індексу споживчих цін до попереднього місяця з квітня до листопада 2022 року) та рівня 3 (консенсусний прогноз значень індексу споживчих цін на 2022–2027 роки із щомісячного видання FOCUSECONOMICS за грудень 2022 року та цільові значення індексу споживчих цін, визначених Національним банком на період із 2028 до 2047 років);

для інших державних облігацій України – вхідних даних рівня 2 (спот-ставок, розрахованих на основі кривої безкупонної дохідності, побудованої за даними фактично укладених та виконаних договорів з ОВДП із застосуванням параметричної моделі Свенссона, значень облікових ставок, визначених у прогнозі Національного банку.

Як ставка дисконтування для визначення справедливої вартості внутрішнього державного боргу в національній валюті використовується середньозважена ставка Національного банку за всіма інструментами рефінансування (вхідні дані рівня 3).

Станом на 31 грудня 2022 року як ставка дисконтування для визначення справедливої вартості кредитів, наданих банкам та іншим позичальникам, використана ринкова ставка (облікова ставка Національного банку, що визначена процентною політикою Національного банку як гранична процентна ставка (нижня точка діапазону) для кредитів банкам) на дату розрахунку (вхідні дані рівня 3). Станом на 31 грудня 2021 року як ставка дисконтування для визначення справедливої вартості кредитів, наданих банкам та іншим позичальникам, використана ринкова ставка (облікова ставка Національного банку плюс 1% для кредитів овернайт; облікова ставка Національного банку – для інших кредитів рефінансування) на дату розрахунку (вхідні дані рівня 3).

Використані ставки дисконтування були такими:

	2022	2021
	Ставка дисконтування, у % річних	Ставка дисконтування, у % річних
Цінні папери України в національній валюті:		
ОВДП (з фіксованою процентною ставкою)	12,27–22,28	9,67–13,10
ОВДП (з плаваючою процентною ставкою)	5,95–15,92	6,97–9,39
Внутрішній державний борг у національній валюті (1994–1996 роки)	27,00	9,92
Кредити банкам та іншим позичальникам у національній валюті	25,00	9,00–10,00

У наведеній нижче таблиці подано балансову вартість та оцінку справедливої вартості фінансових активів, що не відображаються в Консолідованому звіті про фінансовий стан Національного банку за їх справедливою вартістю:

	2022		2021	
	Балансова вартість	Справедлива вартість	Балансова вартість	Справедлива вартість
(у мільйонах гривень)				
Цінні папери України в національній валюті:				
ОВДП (з фіксованою процентною ставкою)	292 165	242 168	171 759	161 952
ОВДП (з плаваючою процентною ставкою)	464 415	474 623	151 102	134 319
Внутрішній державний борг	1 444	757	1 541	1 451
Кредити банкам та іншим позичальникам	40 781	42 754	99 861	100 987

Оскільки розрахунки оціночної справедливої вартості ґрунтуються на певних припущеннях, то слід ураховувати те, що надана інформація може не повністю відображати вартість, яка може бути реалізована.

Справедлива вартість фінансових інструментів за рівнями її оцінки розподілялася таким чином:

	2022			2021		
	Рівень 1	Рівень 2	Рівень 3	Рівень 1	Рівень 2	Рівень 3
(у мільйонах гривень)						
Активи, які оцінені за справедливою вартістю						
Кошти та депозити в іноземній валюті (ф'ючерси)	–	–	–	33	–	–
Цінні папери нерезидентів, які обліковуються за справедливою вартістю	607 882	59 957	27 667	498 539	128 800	16 949
Цінні папери України за справедливою вартістю:						
державні деривативи	460	–	–	1 082	–	–
Інші фінансові активи за справедливою вартістю:						
валютний своп	–	–	–	–	273	–
Активи, справедлива вартість яких розкривається						
Цінні папери України в національній валюті:						
ОВДП (з фіксованою процентною ставкою)	–	242 168	–	–	161 952	–
ОВДП (з плаваючою процентною ставкою)	–	311 705	162 918	–	–	134 319
Внутрішній державний борг	–	–	757	–	–	1 451
Кредити банкам та іншим позичальникам	–	–	42 754	–	–	100 987
Зобов'язання, які оцінені за справедливою вартістю						
Інші фінансові зобов'язання за справедливою вартістю:						
своп процентної ставки	–	4 390	–	–	1 105	–
валютний своп	–	63	–	–	–	–

У 2022 році не було суттєвих переведень фінансових інструментів між рівнями 1 і 2 оцінки справедливої вартості, а також не було переведень фінансових інструментів до рівня 3 оцінки справедливої вартості або з нього.

Довгострокові інфляційні ОВДП, справедлива вартість яких розкривається, включені до рівня 3 оцінки справедливої вартості.

Зміну справедливої вартості цінних паперів нерезидентів, що оцінюються на дату звітності за справедливою вартістю та включені до рівня 3 оцінки справедливої вартості, подано таким чином:

Справедлива вартість цінних паперів нерезидентів, які оцінені за справедливою вартістю з відображенням переоцінки в прибутках чи збитках та віднесені до рівня 3 оцінки	
(у мільйонах гривень)	
Цінні папери нерезидентів станом на 01 січня 2021 року	24 999
Доходи/(витрати), визнані протягом звітного періоду в складі прибутків або збитків, у тому числі:	(1 599)
нереалізовані доходи/(витрати) від переоцінки фінансових інструментів до справедливої вартості	16
нереалізовані доходи/(витрати) від переоцінки у зв'язку зі зміною офіційного валютного курсу гривні до іноземних валют	(171)
Придбані цінні папери нерезидентів	16 999
Погашені цінні папери нерезидентів	(23 450)
Цінні папери нерезидентів станом на 31 грудня 2021 року	16 949
Доходи/(витрати), визнані протягом звітного періоду в складі прибутків або збитків, у тому числі:	2 323
нереалізовані доходи/(витрати) від переоцінки фінансових інструментів до справедливої вартості	622
нереалізовані доходи/(витрати) від переоцінки у зв'язку зі зміною офіційного валютного курсу гривні до іноземних валют	982
Придбані цінні папери нерезидентів	26 190
Погашені цінні папери нерезидентів	(17 795)
Цінні папери нерезидентів станом на 31 грудня 2022 року	27 667

Доходи та витрати від зміни справедливої вартості цінних паперів нерезидентів, що оцінюються на дату звітності за справедливою вартістю та віднесені до рівня 3 оцінки справедливої вартості, уключено до результатів від операцій з фінансовими активами та зобов'язаннями в іноземній валюті та монетарному золоті та до результатів від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток Консолідованого звіту про прибутки та збитки та інший сукупний дохід (примітка 18 та 19 відповідно).

Середньозважена модифікована дюрація за фінансовими активами за справедливою вартістю, що належать до рівня 3 ієрархії справедливої вартості (крім

інструментів капіталу за справедливою вартістю з відображенням переоцінки в прибутках чи збитках), становить 0,19 станом на 31 грудня 2022 року (0,45 – станом на 31 грудня 2021 року). Збільшення ставок дохідності, використаних для визначення справедливої вартості таких фінансових активів станом на 31 грудня 2022 року (вхідні дані рівня 3), на 1 базисний пункт призведе до зменшення справедливої вартості відповідних активів на 52 мільйони гривень (станом на 31 грудня 2021 року – 76 мільйонів гривень), а зменшення цих ставок дохідності на 1 базисний пункт – до збільшення справедливої вартості активів на 52 мільйони гривень (станом на 31 грудня 2021 року – 76 мільйонів гривень).

Розділ III. Управління ризиками

22. Управління фінансовими ризиками

Метою управління фінансовими ризиками Національного банку є обмеження потенційних втрат фінансових активів Національного банку, забезпечення своєчасного виконання його фінансових зобов'язань і захист його капіталу для сприяння досягненню стратегічних цілей та ефективному виконанню функцій Національного банку, визначених Законом України “Про Національний банк України”, підтримки його інституційної спроможності та незалежності.

Процеси управління фінансовими ризиками включають такі етапи:

- 1) організація системи управління фінансовими ризиками;
- 2) виявлення негативних подій/ідентифікація фінансових ризиків у процесах/продуктах Національного банку;
- 3) оцінка фінансових ризиків;
- 4) визначення і вжиття заходів у відповідь на фінансові ризики (реагування на фінансові ризики);
- 5) контрольна діяльність;
- 6) комунікації та звітування;
- 7) моніторинг системи управління фінансовими ризиками.

Етапи процесів управління фінансовими ризиками детально визначені в регламентах процесів та інших розпорядчих актах Національного банку з питань управління фінансовими ризиками.

Правління Національного банку відповідає за впровадження системи управління ризиками та забезпечення управління ризиками Національного банку.

Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” Правління Національного банку створило Комітет з управління активами та пасивами Національного банку, якому делегувало повноваження щодо прийняття рішень з питань управління активами і пасивами, у тому числі золотовалютним резервом України, забезпечення моніторингу ризиків і фінансових результатів за операціями з активами і пасивами Національного банку.

Правління Національного банку або Комітет з управління активами та пасивами Національного банку в межах повноважень, делегованих йому Правлінням Національного банку, обирає та затверджує заходи у відповідь на фінансові ризики (реагування на фінансові ризики) відповідно до пропозицій підрозділів, які здійснюють операції з фінансовими інструментами та

Департаменту ризик-менеджменту шляхом прийняття рішень з питань управління фінансовими ризиками та/або включення таких заходів до нормативно-правових та/або розпорядчих актів Національного банку.

Підрозділи Національного банку, що відповідають за проведення та/або здійснюють операції з фінансовими інструментами, є “першою лінією захисту” у процесах управління фінансовими ризиками та відповідають за виявлення, оцінювання фінансових ризиків, визначення та вжиття заходів у відповідь на фінансові ризики та звітування щодо фінансових ризиків, пов'язаних з операціями, що належать до сфери відповідальності цих підрозділів.

Департамент ризик-менеджменту є “другою лінією захисту” у процесах управління фінансовими ризиками та відповідає за:

- 1) методичну, координаційну та організаційну підтримку процесів управління фінансовими ризиками в Національному банку, уключаючи актуалізацію політики управління фінансовими ризиками;
- 2) розроблення і супроводження порядків і методик, що використовуються для оцінки фінансових ризиків;
- 3) контроль, моніторинг та незалежний аналіз фінансових ризиків на рівні “другої лінії захисту” Національного банку;
- 4) здійснення на запити аналізу нових операцій з фінансовими інструментами, нових фінансових інструментів, змін до операцій з фінансовими інструментами щодо їх впливу на фінансові ризики Національного банку, надання рекомендацій щодо заходів у відповідь на виявлені фінансові ризики (реагування на ризики);
- 5) оцінку профілю фінансових ризиків Національного банку;
- 6) звітування щодо фінансових ризиків Національного банку Комітету з управління активами та пасивами Національного банку.

Фінансові ризики Національного банку поділяються на такі групи:

- фінансові ризики, пов'язані з політикою, яку визначає та здійснює Національний банк, що виникають у зв'язку з фінансовими інструментами та пов'язані з виконанням Національним банком своєї основної функції та інших функцій відповідно до статей 6, 7 Закону України “Про Національний банк України”, крім пункту 15 статті 7 Закону України “Про Національний банк України”;

- фінансові ризики міжнародних резервів України;
- інші фінансові ризики Національного банку.

Заходи, які Національний банк уживає у відповідь на фінансові ризики, залежать від толерантності Національного банку до відповідної групи ризиків.

До основних заходів, які Національний банк уживає у відповідь на фінансові ризики, належать:

1) уникнення або запобігання фінансовому ризику шляхом свідомої відмови від операцій та фінансових інструментів, що наражають Національний банк на ризики, рівень яких перевищує рівень толерантності Національного банку до відповідної групи ризиків;

2) обмеження або зменшення фінансового ризику за допомогою:

- диверсифікації;
- установлення лімітів на кількісні показники ризику;
- визначення умов та правил для якісних показників ризику;
- використання різних видів забезпечення виконання зобов'язань боржником або контрагентом і коригування справедливої вартості такого забезпечення з урахуванням знижок за ризики або коригуючих коефіцієнтів;

3) перенесення фінансового ризику за допомогою хеджування;

4) прийняття фінансового ризику шляхом створення резервів та покриття фінансових ризиків за рахунок власних ресурсів Національного банку.

Залежно від чинників, які призводять до відповідних фінансових ризиків, Національний банк виділяє кредитний ризик, ринкові ризики та ризик ліквідності.

Кредитний ризик

Кредитний ризик – імовірність виникнення збитків або додаткових витрат, або недоотримання доходів через неспроможність банку-позичальника, іншого боржника чи контрагента Національного банку виконати взяті на себе зобов'язання відповідно до погоджених умов. Кредитний ризик може мати такі прояви:

ризик дефолту – кредитний ризик, що виникає внаслідок неспроможності контрагента/емітента/боржника виконати свої зобов'язання перед Національним банком, у тому числі передрозрахунковий ризик (ризик дефолту контрагента до дати здійснення розрахунків за операцією з Національним банком) та розрахунковий ризик (ризик дефолту контрагента в день здійснення розрахунків за

операцією з Національним банком після виконання зобов'язань Національним банком, але до виконання зобов'язань контрагентом);

ризик зниження кредитного рейтингу контрагента/емітента нижче ніж мінімальний допустимий рівень кредитного рейтингу для врахування активів у складі міжнародних резервів.

Ринкові ризики

Ринкові ризики – імовірність виникнення збитків або додаткових витрат, або недоотримання доходів через несприятливі зміни ринкових цін, наприклад курсів іноземних валют, процентних ставок, цін фінансових інструментів і товарів. Ринкові ризики можуть мати такі прояви:

валютний ризик – ринковий ризик, що виникає через несприятливі коливання курсів іноземних валют;

процентний ризик – ринковий ризик, який виникає через несприятливі зміни ринкових процентних ставок, що негативно впливають на вартість боргових цінних паперів або інших інструментів з фіксованим доходом та вартість похідних фінансових інструментів (деривативів);

ризик кредитного спреду – ринковий ризик, що виникає через розширення (збільшення) кредитного спреду між дохідністю до погашення цінного папера або іншого фінансового інструменту з фіксованим доходом та безризиковою дохідністю до погашення з аналогічною дюрацією, що негативно впливає на ринкову вартість таких інструментів. Розширення кредитного спреду може бути пов'язане як зі зниженням кредитного рейтингу/кредитної якості емітента фінансового інструменту, так із загальними змінами ринкової кон'юнктури;

фондовий ризик – ринковий ризик, що виникає через несприятливі зміни ринкової вартості акцій та інших цінних паперів із нефіксованим доходом;

товарний ризик – ринковий ризик, що виникає через несприятливі зміни ринкової вартості товарів, включаючи дорогоцінні метали (наприклад, золото);

ризик волатильності – ринковий ризик, що виникає через несприятливі зміни волатильності ринкових цін, процентних ставок, ринкових індексів і валютних курсів, які призводять до зменшення вартості опціонів, у тому числі вбудованих в інші фінансові інструменти.

Серед ринкових ризиків найбільший вплив на Національний банк мають валютний та процентний ризики.

У наведеній нижче таблиці подано аналіз чутливості позицій Національного банку до валютного ризику, що розраховано на підставі припущення про 20% збільшення і зменшення курсу долара США, євро, СПЗ та інших валют відносно гривні у 2022 та 2021 роках відповідно. До

аналізу чутливості включено тільки суми в іноземній валюті (за винятком немонетарних активів), наявні на кінець періоду, під час конвертації яких на кінець періоду використовуються курси, змінені на 20% відносно діючих на кінець 2022 та 2021 років.

Вплив зміни курсів на прибуток або збиток та прибуток за рік подано таким чином:

	31 грудня 2022 року		31 грудня 2021 року	
	+20%	-20%	+20%	-20%
	(у мільйонах гривень)			
Долари США	165 116	(165 116)	133 310	(133 310)
Євро	6 766	(6 766)	9 725	(9 725)
СПЗ	(16 781)	16 781	(31 174)	31 174
Англійські фунти стерлінгів	1 652	(1 652)	2 570	(2 570)
Інші валюти	4 641	(4 641)	6 039	(6 039)

У наведеній нижче таблиці подано аналіз чутливості позицій Національного банку до процентного ризику. Вплив на прибуток або збиток та прибуток за рік подано таким чином:

	31 грудня 2022 року		31 грудня 2021 року	
	+100 б. п.	-100 б. п.	+100 б. п.	-100 б. п.
	(у мільйонах гривень)			
Чутливість процентних фінансових активів	9 687	(9 687)	4 715	(4 715)
Чутливість процентних фінансових зобов'язань	(5 926)	5 926	(3 730)	3 730
Чистий вплив на прибуток або збиток та прибуток до розподілу	3 761	(3 761)	985	(985)

Ідентифікація джерел процентного ризику здійснюється шляхом аналізу наявної структури процентних активів і пасивів. Національний банк здійснює оцінку процентного ризику за допомогою аналізу чутливості до зміни процентних ставок, тобто змін ринкової вартості інструментів та портфелів у результаті загальної зміни кривої дохідності на певну кількість базисних пунктів. Відповідно до методології використовувані сценарії включають паралельне зміщення всієї кривої на один процентний пункт (+/-100 базисних пунктів). Чутливість до процентного ризику обчислюється на підставі сценарію, відповідно до якого всі криві процентних ставок вважаються такими, що змінюються однаково незалежно від фінансового інструменту або валюти. Оцінки включають процентний ризик за всіма позиціями Національного банку для інструментів з фіксованою та плаваючою процентною ставкою, як визначено за відповідною моделлю.

Ризик ліквідності

За характером прояву ризику ліквідності Національний банк розділяє:

ризик ліквідності міжнародних резервів, що проявляється в можливих складнощах швидко продати або достроково відкликати великий обсяг активів, у які розміщені міжнародні резерви, іноді також за несприятливих ринкових умов, що призводять до зниження вартості таких активів;

ризик ліквідності Національного банку в іноземній валюті, що проявляється в неспроможності Національного банку виконати свої зобов'язання в іноземній валюті в установлені строки.

У зв'язку з тим, що відповідно до пункту 2 статті 7 Закону України "Про Національний банк України" Національний банк монополює емісію національної валюти України та організовує готівковий грошовий обіг, для нього не є властивим ризик ліквідності в національній валюті України, тобто ризик неспроможності виконати свої зобов'язання в національній валюті України в установлені строки.

Управління ризиком ліквідності Національного банку здійснюється шляхом:

- утримання певних нормативно визначених обсягів коштів у грошовій формі на кореспондентських рахунках;
- утримання достатнього обсягу високоліквідних фінансових інструментів, що можуть бути швидко переведені в грошові кошти;
- установлення вимог до ліквідності активів, у які Національний банк розміщує міжнародні резерви.

Детальну оцінку фінансових ризиків наведено в примітках 23–27.

23. Аналіз фінансових активів і зобов'язань у розрізі концентрації географічного ризику

Станом на 31 грудня 2022 року фінансові активи і зобов'язання Національного банку в розрізі концентрації географічного ризику подані таким чином:

	Україна	Країни ОЕСР	МВФ	Інші	Усього
	(у мільйонах гривень)				
Фінансові активи					
Кошти та депозити в іноземній валюті	39 543	196 991	–	–	236 534
Цінні папери нерезидентів	–	653 181	–	42 325	695 506
Авуари в СПЗ	–	–	62 174	–	62 174
Цінні папери України	757 040	–	–	–	757 040
Кредити банкам та іншим позичальникам	40 781	–	–	–	40 781
Внутрішній державний борг	1 444	–	–	–	1 444
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	97 908	–	97 908
Інші фінансові активи	63	23	–	–	86
Усього фінансових активів	838 871	850 195	160 082	42 325	1 891 473
Фінансові зобов'язання					
Банкноти та монети в обігу	715 330	–	–	–	715 330
Кошти банків	86 870	–	–	–	86 870
Кошти державних та інших установ	53 024	–	–	–	53 024
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	457 464	–	–	–	457 464
Зобов'язання перед МВФ, крім зобов'язань зі сплати внеску за квотою	–	–	141 279	–	141 279
Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою	–	–	97 897	–	97 897
Інші фінансові зобов'язання	6 372	118	–	3	6 493
Усього фінансових зобов'язань	1 319 060	118	239 176	3	1 558 357
Чиста балансова позиція	(480 189)	850 077	(79 094)	42 322	333 116
Позабалансові активи та зобов'язання					
Активи до отримання за угодами своп	–	1 834	–	–	1 834
Зобов'язання з надання кредитів банкам та іншим позичальникам	3 000	–	–	–	3 000
Активи до постачання за угодами своп	–	1 737	–	–	1 737
Чиста позабалансова позиція	(3 000)	97	–	–	(2 903)
Чиста позиція	(483 189)	850 174	(79 094)	42 322	330 213

Станом на 31 грудня 2021 року фінансові активи і зобов'язання Національного банку в розрізі концентрації географічного ризику подані таким чином:

	Україна	Країни ОЕСР	МВФ	Інші	Усього
	(у мільйонах гривень)				
Фінансові активи					
Кошти та депозити в іноземній валюті	20 677	156 903	–	5	177 585
Цінні папери нерезидентів	–	577 242	–	67 046	644 288
Авуари в СПЗ	–	–	510	–	510
Цінні папери України	323 943	–	–	–	323 943
Кредити банкам та іншим позичальникам	99 861	–	–	–	99 861
Внутрішній державний борг	1 541	–	–	–	1 541
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	76 807	–	76 807
Інші фінансові активи	103	296	179	–	578
Усього фінансових активів	446 125	734 441	77 496	67 051	1 325 113
Фінансові зобов'язання					
Банкноти та монети в обігу	627 819	–	–	–	627 819
Кошти банків	57 136	–	–	–	57 136
Кошти державних та інших установ	55 132	1	–	–	55 133
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	212 926	–	–	–	212 926
Кредити отримані	–	2 728	–	–	2 728
Зобов'язання перед МВФ, крім зобов'язань зі сплати внеску за квотою	–	–	156 570	–	156 570
Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою	–	–	76 798	–	76 798
Інші фінансові зобов'язання	1 781	58	–	–	1 839
Усього фінансових зобов'язань	954 794	2 787	233 368	–	1 190 949
Чиста балансова позиція	(508 669)	731 654	(155 872)	67 051	134 164
Позабалансові активи та зобов'язання					
Активи до отримання за угодами своп	–	23 688	–	–	23 688
Зобов'язання з надання кредитів банкам та іншим позичальникам	–	–	–	–	–
Активи до постачання за угодами своп	–	23 473	–	–	23 473
Чиста позабалансова позиція	–	215	–	–	215
Чиста позиція	(508 669)	731 869	(155 872)	67 051	134 379

24. Кредитний ризик

Нижче наведено інформацію щодо валової балансової вартості фінансових активів Національного банку за стадіями зменшення корисності та за кредитними рейтингами контрагентів, установленними міжнародними рейтинговими компаніями "Fitch Ratings", "Moody's" та "Standard & Poor's". У поданих нижче розкриттях на 31 грудня 2022 та 2021 років для кожного контрагента

враховується нижчий із двох кращих рейтингів, присвоєних йому вищезазначеними рейтинговими компаніями. Рейтинги наводяться відповідно до кодування рейтингової компанії "Fitch Ratings" із застосуванням таблиці відповідностей рейтингів інформаційної системи "Bloomberg".

Нижче наведена інформація станом на 31 грудня 2022 року:

	Кредитний рейтинг	Усього	% у статті фінансових активів	Стадія 1	Стадія 2	Стадія 3
(у мільйонах гривень)						
Кошти та депозити в іноземній валюті:						
кошти на вимогу	AAA	65 676	27,8	65 676	–	–
	AA+	10	–	10	–	–
	AA	3 955	1,7	3 955	–	–
	AA-	1 526	0,6	1 526	–	–
	A+	2 272	1,0	2 272	–	–
	A	9 656	4,1	9 656	–	–
	A-	63	–	63	–	–
	CCC-	69	–	69	–	–
депозити овернайт, що розміщені з ініціативи банку-кореспондента	AA+	93 699	39,6	93 699	–	–
	AA	9 171	3,9	9 171	–	–
	A+	10 963	4,6	10 963	–	–
готівкова іноземна валюта	Без ризику	39 474	16,7	39 474	–	–
Усього коштів та депозитів в іноземній валюті		236 534	100,0	236 534	–	–
Цінні папери нерезидентів:						
державні облигації	AAA	584 750	84,2	584 750	–	–
	AA+	945	0,1	945	–	–
	AA-	3 664	0,5	3 664	–	–
	A+	409	0,1	409	–	–
облигації міжнародних агенцій, банків та інших емітентів	AAA	7 868	1,1	7 868	–	–
	AA+	942	0,1	942	–	–
	AA	6 189	0,9	6 189	–	–
	AA-	6 714	1,0	6 714	–	–
	A+	27 817	4,0	27 817	–	–
	A	52 267	7,5	52 267	–	–
	A-	3 317	0,5	3 317	–	–
Усього боргових цінних паперів нерезидентів		694 882	100,0	694 882	–	–
Цінні папери України:						
державні цінні папери	CCC-	757 040	100,0	757 040	–	–
Усього цінних паперів України		757 040	100,0	757 040	–	–
Кредити банкам та іншим позичальникам:						
кредити, надані банкам	CCC	5 899	7,7	2 617	3 282	–
	CCC-	18 451	24,2	18 451	–	–
	Без рейтингу	51 954	68,1	12 628	1 180	38 146
кредити, надані іншим позичальникам	Без рейтингу	21	–	–	–	21
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам		76 325	100,0	33 696	4 462	38 167
Внутрішній державний борг	CCC-	1 444	100,0	1 444	–	–
Інші фінансові активи						
	AAA	13	11,3	13	–	–
	AA	2	1,7	2	–	–
	A+	8	7,0	8	–	–
	Без рейтингу	92	80,0	83	1	8
Усього інших фінансових активів		115	100,0	106	1	8

Нижче наведена інформація станом на 31 грудня 2021 року:

	Кредитний рейтинг	Усього	% у статті фінансових активів	Стадія 1	Стадія 2	Стадія 3
(у мільйонах гривень)						
Кошти та депозити в іноземній валюті:						
кошти на вимогу	AAA	33 293	18,8	33 293	–	–
	AA+	7	–	7	–	–
	AA	204	0,1	204	–	–
	AA-	2	–	2	–	–
	A+	21 568	12,1	21 568	–	–
	A	3 590	2,0	3 590	–	–
депозити овернайт, що розміщені з ініціативи банку-кореспондента	AA+	34 395	19,4	34 395	–	–
	A+	7 985	4,5	7 985	–	–
	A	6 820	3,8	6 820	–	–
строкові депозити	AAA	34 937	19,7	34 937	–	–
	AA-	153	0,1	153	–	–
	A+	6 312	3,6	6 312	–	–
	A	7 647	4,3	7 647	–	–
готівкова іноземна валюта	Без ризику	20 677	11,6	20 677	–	–
Усього коштів та депозитів в іноземній валюті		177 590	100	177 590	–	–
Цінні папери нерезидентів:						
державні облигації	AAA	464 881	72,2	464 881	–	–
	AA+	1 385	0,2	1 385	–	–
	AA-	4 659	0,7	4 659	–	–
	A+	3 285	0,5	3 285	–	–
облігації міжнародних агенцій, банків та інших емітентів	AAA	11 663	1,9	11 663	–	–
	AA+	3 415	0,5	3 415	–	–
	AA	9 908	1,5	9 908	–	–
	AA-	11 314	1,8	11 314	–	–
	A+	41 515	6,4	41 515	–	–
	A	83 680	13,0	83 680	–	–
	A-	8 462	1,3	8 462	–	–
Усього боргових цінних паперів нерезидентів		644 167	100,0	644 167	–	–
Цінні папери України:						
державні цінні папери	B	323 943	100,0	323 943	–	–
Усього цінних паперів України		323 943	100,0	323 943	–	–
Кредити банкам та іншим позичальникам:						
кредити, надані банкам	B+	620	0,5	620	–	–
	B	42 714	31,7	42 714	–	–
	B-	8 614	6,4	8 614	–	–
	Без рейтингу	82 917	61,4	43 670	–	39 247
кредити, надані іншим позичальникам	Без рейтингу	38	–	–	–	38
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам		134 903	100,0	95 618	–	39 285
Внутрішній державний борг	B	1 541	100,0	1 541	–	–
Інші фінансові активи						
	AAA	170	28,5	170	–	–
	AA	105	17,6	105	–	–
	Без рейтингу	321	53,9	321	–	–
Усього інших фінансових активів		596	100,0	596	–	–

Кредити, надані банкам, що не мають міжнародного рейтингу, складаються з кредитів, наданих банкам України для підтримання їх ліквідності, рейтинг яких визначено за внутрішньою методологією Національного банку.

Станом на 31 грудня 2022 року банки, валова балансова вартість кредитів яким становила 13 808 мільйонів гривень, мали внутрішні рейтинги: "А" у сумі 854 мільйони гривень, "BBB" у сумі 3 271 мільйон гривень, "BB" у сумі 6 106 мільйонів гривень, "B" у сумі 2 944 мільйони гривень, "CCC" у сумі 489 мільйонів гривень, "CC" у сумі 144 мільйони гривень (станом на 31 грудня 2021 року – 43 670 мільйонів гривень, з них: "AAA" у сумі 558 мільйонів гривень, "AA" у сумі 2 096 мільйонів гривень, "A" у сумі 9 809 мільйонів гривень, "BBB" у сумі 24 672 мільйони гривень, "BB" у сумі 3 821 мільйонів гривень, "B" у сумі 2 267 мільйонів гривень, "CCC" у сумі 447 мільйонів гривень).

Національний банк визначає внутрішні рейтинги таким чином:

рейтинг "AAA" – найвищий рівень кредитоспроможності контрагента. Фінансовий стан контрагента оцінюється як стійкий та стабільний у довгостроковій перспективі, спроможність вчасно й у повному обсязі виплачувати проценти й основну суму за борговими зобов'язаннями дуже висока;

рейтинг "AA" – дуже високий рівень кредитоспроможності контрагента. Фінансовий стан контрагента оцінюється як стійкий та стабільний у довгостроковій перспективі, спроможність вчасно й у повному обсязі виплачувати проценти й основну суму за борговими зобов'язаннями висока;

рейтинг "A" – високий рівень кредитоспроможності контрагента. Фінансовий стан оцінюється як стійкий і стабільний у середньостроковій перспективі, спроможність вчасно й у повному обсязі виплачувати проценти й основну суму за борговими зобов'язаннями не викликає сумніву;

рейтинг "BBB" – середній рівень кредитоспроможності контрагента. Фінансовий стан контрагента оцінюється як стійкий і стабільний у середньостроковій перспективі, боргові зобов'язання контрагента більше піддаються ризику невиконання порівняно з контрагентом із вищими рейтингами. Проте можуть виникнути труднощі зі своєчасною та в повному обсязі виплатою процентів та основної суми за борговими зобов'язаннями в разі несприятливих змін у комерційних, фінансових і економічних умовах, хоча найближчим часом імовірність невиконання контрагентом боргових зобов'язань незначна;

рейтинг "BB" – середній рівень кредитоспроможності. Фінансовий стан контрагента оцінюється як задовільний і стабільний у короткостроковій перспективі, на момент аналізу контрагент спроможний виплачувати проценти й основну суму за борговими зобов'язаннями, але має більш високу ймовірність дефолту за зобов'язаннями, ніж контрагент із рейтингом "BBB";

рейтинг "B" – рівень кредитоспроможності контрагента дещо нижчий, ніж середній. Основні показники фінансового стану контрагента оцінюються як задовільні й стабільні в короткостроковій перспективі, достатній рівень фінансової надійності. Своєчасність і повнота виплат за борговими зобов'язаннями значною мірою залежать від комерційних, фінансових та економічних умов;

рейтинг "CCC" – рівень кредитоспроможності контрагента нижчий, ніж середній. Основні показники фінансового стану контрагента оцінюються як задовільні, але їх стабільність у короткостроковій перспективі сумнівна, низький ступінь фінансової надійності; Платоспроможність банку-контрагента повністю залежить від внутрішньоекономічної ситуації;

рейтинг "CC" – низький рівень кредитоспроможності контрагента. Основні показники фінансового стану контрагента оцінюються як задовільні, але ймовірність їх погіршення в короткостроковій перспективі досить висока, дуже низький рівень фінансової надійності. Платоспроможність банку-контрагента повністю залежить від внутрішньоекономічної ситуації;

рейтинг "C" – дуже низький рівень кредитоспроможності контрагента. Фінансовий стан контрагента нестабільний і оцінюється як незадовільний. Виплати процентів і основної суми за борговими зобов'язаннями можуть бути зупинені контрагентом без досягнення згоди кредиторів щодо реструктуризації заборгованості до настання строку платежу. Платоспроможність банку-контрагента повністю залежить від внутрішньоекономічної ситуації.

Валова балансова вартість кредитів, наданих п'ятьом банкам із найбільшою сумою кредитної заборгованості, станом на 31 грудня 2022 року становила 45 352 мільйони гривень (станом на 31 грудня 2021 року – 53 796 мільйонів гривень), або 59% (станом на 31 грудня 2021 року – 40%) від загальної валової балансової вартості кредитів, наданих банкам та іншим позичальникам до формування резерву під очікувані кредитні збитки. Резерв під очікувані кредитні збитки, визнаний за кредитами, наданими цим п'ятьом банкам, становив 22 364 мільйони гривень станом на 31 грудня 2022 року (станом на 31 грудня 2021 року – 15 606 мільйонів гривень).

Нижче наведена інформація про чистий кредитний ризик у розрізі видів отриманої застави під забезпечення кредитів станом на 31 грудня 2022 року:

	Максимальний розмір кредитного ризику	Вартість застави, прийнятої як забезпечення	Вартість іншого забезпечення	Чистий розмір кредитного ризику (кредити, надані банкам)	Чистий розмір кредитного ризику (внутрішній державний борг)
(у мільйонах гривень)					
Кредити забезпечені:					
нерухомим майном	2 782	4 874	–	2 782	–
цінними паперами	35 771	66 766	–	–	–
іншими видами застави	2 228	2 831	–	871	–
Кредити незабезпечені	1 444	–	–	–	1 444
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам	42 225	74 471	–	3 653	1 444

Нижче наведена інформація про чистий кредитний ризик у розрізі видів отриманої застави під забезпечення кредитів станом на 31 грудня 2021 року:

	Максимальний розмір кредитного ризику	Вартість застави, прийнятої як забезпечення	Вартість іншого забезпечення	Чистий розмір кредитного ризику (кредити, надані банкам)	Чистий розмір кредитного ризику (внутрішній державний борг)
(у мільйонах гривень)					
Кредити забезпечені:					
нерухомим майном	3 128	5 477	–	3 128	–
цінними паперами	81 486	115 764	–	–	–
іншими видами застави	14 965	21 067	–	857	–
іншими видами забезпечення	282	–	300	282	–
Кредити незабезпечені	1 541	–	–	–	1 541
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам	101 402	142 308	300	4 267	1 541

Максимальний розмір кредитного ризику відображає балансову вартість кредитної заборгованості на звітну дату. Вартість застави, прийнятої як забезпечення, – справедлива вартість застави, прийнята Національним банком під час розрахунку резерву на звітну дату.

Для інших фінансових інструментів Національного банку їх балансова вартість відображає найкращу оцінку максимальної вразливості до кредитного ризику станом на звітну дату.

25. Валютний ризик

Станом на 31 грудня 2022 року Національний банк мав такі валютні позиції:

	Гривні	Долари США	Євро	СПЗ	Англійські фунти стерлінгів	Інші	Немонетарні	Усього
(у мільйонах гривень)								
Фінансові активи								
Кошти та депозити в іноземній валюті	–	187 267	39 119	–	3 077	7 071	–	236 534
Цінні папери нерезидентів	–	662 852	10 676	–	5 196	16 158	624	695 506
Авуари в СПЗ	–	–	–	62 174	–	–	–	62 174
Цінні папери України	756 580	460	–	–	–	–	–	757 040
Кредити банкам та іншим позичальникам	40 781	–	–	–	–	–	–	40 781
Внутрішній державний борг	1 444	–	–	–	–	–	–	1 444
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	97 908	–	–	–	97 908
Інші фінансові активи	61	10	15	–	–	–	–	86
Усього фінансових активів	798 866	850 589	49 810	160 082	8 273	23 229	624	1 891 473
Фінансові зобов'язання								
Банкноти та монети в обігу	715 330	–	–	–	–	–	–	715 330
Кошти банків	79 763	5 580	1 522	–	2	3	–	86 870
Кошти державних та інших установ	16 763	17 328	14 119	4 809	5	–	–	53 024
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	457 464	–	–	–	–	–	–	457 464
Зобов'язання перед МВФ, крім зобов'язань зі сплати внеску за квотою	–	–	–	141 279	–	–	–	141 279
Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою	–	–	–	97 897	–	–	–	97 897
Інші фінансові зобов'язання	5 765	365	340	–	4	19	–	6 493
Усього фінансових зобов'язань	1 275 085	23 273	15 981	243 985	11	22	–	1 558 357
Чиста балансова позиція	(476 219)	827 316	33 829	(83 903)	8 262	23 207	624	333 116
Позабалансові активи та зобов'язання								
Активи до отримання за угодами своп	1 834	–	–	–	–	–	–	1 834
Зобов'язання з надання кредитів банкам та іншим позичальникам	3 000	–	–	–	–	–	–	3 000
Активи до постачання за угодами своп	–	1 737	–	–	–	–	–	1 737
Чиста позабалансова позиція	(1 166)	(1 737)	–	–	–	–	–	(2 903)
Чиста позиція	(477 385)	825 579	33 829	(83 903)	8 262	23 207	624	330 213

Станом на 31 грудня 2021 року Національний банк мав такі валютні позиції:

	Гривні	Долари США	Євро	СПЗ	Англійські фунти стерлінгів	Інші	Немоне-тарні	Усього
(у мільйонах гривень)								
Фінансові активи								
Кошти та депозити в іноземній валюті	-	106 513	41 236	-	3 592	26 244	-	177 585
Цінні папери нерезидентів	-	575 554	33 641	-	9 258	25 714	121	644 288
Авуари в СПЗ	-	-	-	510	-	-	-	510
Цінні папери України	322 861	1 082	-	-	-	-	-	323 943
Кредити банкам та іншим позичальникам	99 861	-	-	-	-	-	-	99 861
Внутрішній державний борг	1 541	-	-	-	-	-	-	1 541
Внески в рахунок квоти МВФ	-	-	-	76 807	-	-	-	76 807
Інші фінансові активи	376	-	23	179	-	-	-	578
Усього фінансових активів	424 639	683 149	74 900	77 496	12 850	51 958	121	1 325 113
Фінансові зобов'язання								
Банкноти та монети в обігу	627 819	-	-	-	-	-	-	627 819
Кошти банків	36 487	5 565	15 080	-	1	3	-	57 136
Кошти державних та інших установ	16 401	26 574	11 164	-	-	994	-	55 133
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	212 926	-	-	-	-	-	-	212 926
Кредити отримані	-	2 728	-	-	-	-	-	2 728
Зобов'язання перед МВФ, крім зобов'язань зі сплати внеску за квотою	-	-	-	156 570	-	-	-	156 570
Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою	-	-	-	76 798	-	-	-	76 798
Інші фінансові зобов'язання	1 781	7	31	-	-	20	-	1 839
Усього фінансових зобов'язань	895 414	34 874	26 275	233 368	1	1 017	-	1 190 949
Чиста балансова позиція	(470 775)	648 275	48 625	(155 872)	12 849	50 941	121	134 164
Позабалансові активи та зобов'язання								
Активи до отримання за угодами своп	2 684	21 004	-	-	-	-	-	23 688
Активи до постачання за угодами своп	-	2 728	-	-	-	20 745	-	23 473
Чиста позабалансова позиція	2 684	18 276	-	-	-	(20 745)	-	215
Чиста позиція	(468 091)	666 551	48 625	(155 872)	12 849	30 196	121	134 379

Активи і зобов'язання в інших валютах переважно складаються зі статей у швейцарських франках, австралійських доларах, японських єнах та юанях Женьміньбі.

26. Процентний ризик

Станом на 31 грудня 2022 року Національний банк мав таку структуру середньозважених процентних ставок за основними валютами для монетарних фінансових інструментів, за якими нараховуються проценти. Процентні ставки за кожним фінансовим інструментом розраховувались як середньозважені ефективні процентні ставки на звітну дату.

	Гривні	Долари США	Євро	СПЗ	Англійські фунти стерлінгів	Інші	Загальна середньозважена ставка
							(у %)
Фінансові активи							
Депозити овернайт, що розміщені з ініціативи банку-кореспондента	–	4,30	–	–	–	–	4,30
Цінні папери нерезидентів	–	2,81	2,05	–	1,65	1,82	2,77
Авуари в СПЗ	–	–	–	2,92	–	–	2,92
Цінні папери України	18,90	–	–	–	–	–	18,90
Кредити банкам та іншим позичальникам	28,14	–	–	–	–	–	28,14
Внутрішній державний борг	8,67	–	–	–	–	–	8,67
Фінансові зобов'язання							
Інші кошти банків на вимогу	–	4,25	–	–	–	–	4,25
Фонд гарантування вкладів фізичних осіб	4,49	–	–	–	–	–	4,49
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	23,00	–	–	–	–	–	23,00
Зобов'язання перед МВФ, крім зобов'язань зі сплати внеску за квотою	–	–	–	5,36	–	–	5,36

Позначка “–” у таблиці означає, що Національний банк не має відповідних активів або зобов'язань у зазначеній валюті, за якими нараховуються проценти.

До складу цінних паперів України включаються ОВДП з фіксованою процентною ставкою та ОВДП з плаваючою процентною ставкою.

За змінною ставкою нараховуються проценти за авуарами в СПЗ та кредитом МВФ (процентна ставка переглядається щотижня).

Процентна ставка, за якою нараховуються витрати за коштами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, не є фіксованою, її розмір відповідає середньозваженій процентній ставці за вкладами (депозитами) на вимогу фізичних осіб у національній валюті.

Проценти за цінними паперами нараховуються як за змінною ставкою, так і за фіксованою.

Станом на 31 грудня 2021 року Національний банк мав таку структуру середньозважених процентних ставок за основними валютами для монетарних фінансових інструментів, за якими нараховуються проценти. Процентні ставки за кожним фінансовим інструментом розраховувались як середньозважені ефективні процентні ставки на звітну дату.

	Гривні	Долари США	Євро	СПЗ	Англійські фунти стерлінгів	Інші	Загальна середньозважена ставка
							(у %)
Фінансові активи							
Строкові депозити в банках країн ОЕСР	–	0,12	–	–	0,09	2,49	0,19
Цінні папери нерезидентів	–	0,36	0,04	–	0,61	1,72	0,40
Авуари в СПЗ	–	–	–	0,08	–	–	0,08
Цінні папери України	10,14	–	–	–	–	–	10,14
Кредити банкам та іншим позичальникам	9,50	–	–	–	–	–	9,50
Внутрішній державний борг	8,67	–	–	–	–	–	8,67
Фінансові зобов'язання							
Фонд гарантування вкладів фізичних осіб	4,80	–	–	–	–	–	4,80
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	8,47	–	–	–	–	–	8,47
Кредити отримані	–	3,05	–	–	–	–	3,05
Зобов'язання перед МВФ, крім зобов'язань зі сплати внеску за квотою	–	–	–	2,44	–	–	2,44

Аналіз фінансових активів і зобов'язань за строками перегляду процентних ставок

У наведеній нижче таблиці розкривається аналіз фінансових активів і зобов'язань за строками перегляду процентних ставок.

Для фінансових активів і зобов'язань із фіксованою процентною ставкою строковість визначалася з

урахуванням періоду від дати консолідованого звіту про фінансовий стан до дати погашення згідно з контрактом, для активів і зобов'язань зі змінною процентною ставкою – з урахуванням найближчого терміну перегляду процентних ставок чи дати погашення залежно від того, що настає раніше.

Станом на 31 грудня 2022 року фінансові активи і зобов'язання за строками перегляду процентних ставок відображаються таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1–3 місяці	3–12 місяців	1–5 років	Понад 5 років	Безпроцентні	Усього
(у мільйонах гривень)							
Фінансові активи							
Кошти та депозити в іноземній валюті	113 833	–	–	–	–	122 701	236 534
Цінні папери нерезидентів	127 855	211 453	349 953	5 621	–	624	695 506
Авуари в СПЗ	62 174	–	–	–	–	–	62 174
Цінні папери України	306 861	5 294	167 321	50 536	226 568	460	757 040
Кредити банкам та іншим позичальникам	3 653	282	956	35 890	–	–	40 781
Внутрішній державний борг	–	53	152	620	619	–	1 444
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	–	–	97 908	97 908
Інші фінансові активи	16	–	1	5	19	45	86
Усього фінансових активів	614 392	217 082	518 383	92 672	227 206	221 738	1 891 473
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	–	–	–	–	–	715 330	715 330
Кошти банків	4 551	–	–	–	–	82 319	86 870
Кошти державних та інших установ	947	–	–	–	–	52 077	53 024
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	457 464	–	–	–	–	–	457 464
Зобов'язання перед МВФ, крім зобов'язань зі сплати внеску за квотою	140 012	–	–	–	–	1 267	141 279
Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою	–	–	–	–	–	97 897	97 897
Інші фінансові зобов'язання	–	–	–	–	–	6 493	6 493
Усього фінансових зобов'язань	602 974	–	–	–	–	955 383	1 558 357
Чистий розрив	11 418	217 082	518 383	92 672	227 206	(733 645)	333 116
Сумарний розрив	11 418	228 500	746 883	839 555	1 066 761	333 116	
Позабалансові активи та зобов'язання							
Умовні вимоги з фіксованою ставкою за операціями своп процентної ставки	1 603	190	7 821	8 970	–	–	18 584
Умовні зобов'язання з плаваючою ставкою за операціями своп процентної ставки	2 795	14 517	–	–	–	–	17 312
Чистий розрив	(1 192)	(14 327)	7 821	8 970	–	–	1 272
Сумарний розрив	(1 192)	(15 519)	(7 698)	1 272	1 272	1 272	
Усього чистий розрив	10 226	202 755	526 204	101 642	227 206	(733 645)	334 388
Усього сумарний розрив	10 226	212 981	739 185	840 827	1 068 033	334 388	

Станом на 31 грудня 2021 року фінансові активи і зобов'язання за строками перегляду процентних ставок відображаються таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1–3 місяці	3–12 місяців	1–5 років	Понад 5 років	Безпроцентні	Усього
(у мільйонах гривень)							
Фінансові активи							
Кошти та депозити в іноземній валюті	98 249	–	–	–	–	79 336	177 585
Цінні папери нерезидентів	57 250	123 769	398 012	59 736	5 400	121	644 288
Авуари в СПЗ	510	–	–	–	–	–	510
Цінні папери України	2 668	–	160 422	50 300	109 471	1 082	323 943
Кредити банкам та іншим позичальникам	11 032	240	168	88 421	–	–	99 861
Внутрішній державний борг	–	55	156	640	690	–	1 541
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	–	–	76 807	76 807
Інші фінансові активи	5	1	4	11	6	551	578
Усього фінансових активів	169 714	124 065	558 762	199 108	115 567	157 897	1 325 113
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	–	–	–	–	–	627 819	627 819
Кошти банків	–	–	–	–	–	57 136	57 136
Кошти державних та інших установ	675	–	–	–	–	54 458	55 133
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	212 926	–	–	–	–	–	212 926
Кредити отримані	–	2 728	–	–	–	–	2 728
Зобов'язання перед МВФ, крім зобов'язань зі сплати внеску за квотою	155 946	–	–	–	–	624	156 570
Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою	–	–	–	–	–	76 798	76 798
Інші фінансові зобов'язання	–	–	–	–	–	1 839	1 839
Усього фінансових зобов'язань	369 547	2 728	–	–	–	818 674	1 190 949
Чистий розрив	(199 833)	121 337	558 762	199 108	115 567	(660 777)	134 164
Сумарний розрив	(199 833)	(78 496)	480 266	679 374	794 941	134 164	
Позабалансові активи та зобов'язання							
Умовні вимоги з фіксованою ставкою за своєю процентної ставки	1 196	–	2 431	16 981	–	–	20 608
Умовні зобов'язання з плаваючою ставкою за своєю процентної ставки	3 121	16 315	–	–	–	–	19 436
Чистий розрив	(1 925)	(16 315)	2 431	16 981	–	–	1 172
Сумарний розрив	(1 925)	(18 240)	(15 809)	1 172	1 172	1 172	
Усього чистий розрив	(201 758)	105 022	561 193	216 089	115 567	(660 777)	135 336
Усього сумарний розрив	(201 758)	(96 736)	464 457	680 546	796 113	135 336	

Станом на 31 грудня 2022 року частка цінних паперів нерезидентів зі змінною ставкою становила 4,7% від загального портфеля (станом на 31 грудня 2021 року – 5,4%).

27. Ризик ліквідності

Для оцінки ризику ліквідності фінансові активи групуються відповідно до контрактних на звітну дату строків отримання грошових потоків для їх погашення з урахуванням періоду, що залишився від звітної дати до контрактної дати погашення відповідного грошового потоку. Внески в рахунок квоти МВФ відображаються як активи на вимогу на основі статті XXVI Статей угоди з МВФ, але таке групування не означає наявності очікувань того, що Україна скористається цією статтею. Фінансові зобов'язання групуються за строками погашення з урахуванням періоду, що згідно з контрактом залишився від звітної дати до дати погашення.

Суми фінансових активів і зобов'язань, наведені в таблиці ризику ліквідності, відображають дисконтовані грошові потоки за контрактами, фінансових інструментів за справедливою вартістю. Похідні фінансові інструменти,

розрахунки за якими проводимуться на підставі чистої суми, наведені за чистою сумою, що, як очікується, буде сплачена. Знецінені кредити включені до таблиці за балансовою вартістю на підставі очікуваних термінів отримання грошових коштів.

Цінні папери нерезидентів включені до таблиці з урахуванням періоду, що згідно з контрактом залишився від звітної дати до дати погашення. Зважаючи на історичні дані, такі дати суттєво не відрізняються від очікувань щодо вибуття таких цінних паперів.

Якщо суми, що підлягають сплаті, не є фіксованими, то такі суми наводяться в аналізі ліквідності з урахуванням умов, що були на звітну дату. Позиції в іноземній валюті перераховані за курсами спот на звітну дату.

Оцінка ризику ліквідності Національного банку станом на 31 грудня 2022 року подана таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1–3 місяці	3–12 місяців	1–5 років	Понад 5 років	Строк погашення не визначений	Усього
(у мільйонах гривень)							
Фінансові активи							
Кошти та депозити в іноземній валюті	236 534	–	–	–	–	–	236 534
Цінні папери нерезидентів	117 454	197 309	366 352	13 767	–	624	695 506
Авуари в СПЗ	62 174	–	–	–	–	–	62 174
Цінні папери України	2 749	5 294	7 018	50 536	691 443	–	757 040
Кредити банкам та іншим позичальникам	3 653	282	956	35 890	–	–	40 781
Внутрішній державний борг	–	53	152	620	619	–	1 444
Внески в рахунок квоти МВФ	97 908	–	–	–	–	–	97 908
Інші фінансові активи	30	–	16	5	19	16	86
Усього фінансових активів	520 502	202 938	374 494	100 818	692 081	640	1 891 473
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	715 330	–	–	–	–	–	715 330
Кошти банків	86 870	–	–	–	–	–	86 870
Кошти державних та інших установ	53 024	–	–	–	–	–	53 024
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	457 464	–	–	–	–	–	457 464
Зобов'язання перед МВФ, крім зобов'язань зі сплати внеску за квотою	–	21 507	38 518	77 287	–	3 967	141 279
Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою	97 897	–	–	–	–	–	97 897
Інші фінансові зобов'язання	654	3 804	–	–	–	2 035	6 493
Зобов'язання з надання кредитів	3 000	–	–	–	–	–	3 000
Усього за фінансовими зобов'язаннями	1 414 239	25 311	38 518	77 287	–	6 002	1 561 357
Розрив ліквідності за фінансовими інструментами	(893 737)	177 627	335 976	23 531	692 081	(5 362)	330 116
Сумарний розрив ліквідності	(893 737)	(716 110)	(380 134)	(356 603)	335 478	330 116	

Оцінка ризику ліквідності Національного банку станом на 31 грудня 2021 року подана таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1–3 місяці	3–12 місяців	1–5 років	Понад 5 років	Строк погашення не визначений	Усього
(у мільйонах гривень)							
Фінансові активи							
Кошти та депозити в іноземній валюті	177 585	–	–	–	–	–	177 585
Цінні папери нерезидентів	49 832	100 702	403 944	84 289	5 400	121	644 288
Авуари в СПЗ	510	–	–	–	–	–	510
Цінні папери України	2 667	–	9 320	50 300	261 656	–	323 943
Кредити банкам та іншим позичальникам	11 032	240	168	88 421	–	–	99 861
Внутрішній державний борг	–	55	156	640	690	–	1 541
Внески в рахунок квоти МВФ	76 807	–	–	–	–	–	76 807
Інші фінансові активи	326	2	24	22	14	190	578
Усього фінансових активів	318 759	100 999	413 612	223 672	267 760	311	1 325 113
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	627 604	–	–	–	–	215	627 819
Кошти банків	57 136	–	–	–	–	–	57 136
Кошти державних та інших установ	55 133	–	–	–	–	–	55 133
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	212 926	–	–	–	–	–	212 926
Кредити отримані	–	2 728	–	–	–	–	2 728
Зобов'язання перед МВФ, крім зобов'язань зі сплати внеску за квотою	–	16 398	30 216	104 512	2 335	3 109	156 570
Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою	76 798	–	–	–	–	–	76 798
Інші фінансові зобов'язання	9	5	155	1 068	–	602	1 839
Зобов'язання з надання кредитів	–	–	–	–	–	–	–
Усього за фінансовими зобов'язаннями	1 029 606	19 131	30 371	105 580	2 335	3 926	1 190 949
Розрив ліквідності за фінансовими інструментами	(710 847)	81 868	383 241	118 092	265 425	(3 615)	134 164
Сумарний розрив ліквідності	(710 847)	(628 979)	(245 738)	(127 646)	137 779	134 164	

Суми, що зазначаються в наведених нижче таблицях, не відповідають сумам, відображеним у Консолідованому звіті про фінансовий стан, оскільки подана нижче інформація включає аналіз за строками погашення

фінансових зобов'язань, що відображає загальну суму майбутніх недисконтованих платежів за договорами (включаючи виплату процентів), які не визнаються в консолідованому звіті про фінансовий стан.

Періоди виплат за недисконтованими грошовими потоками за фінансовими зобов'язаннями згідно з договорами станом на 31 грудня 2022 року подані таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1–3 місяці	3–12 місяців	1–5 років	Понад 5 років	Строк погашення не визначений	Усього
(у мільйонах гривень)							
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	715 330	–	–	–	–	–	715 330
Кошти банків	86 870	–	–	–	–	–	86 870
Кошти державних та інших установ	53 024	–	–	–	–	–	53 024
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	457 752	–	–	–	–	–	457 752
Зобов'язання перед МВФ, крім зобов'язань зі сплати внеску за квотою	–	23 345	42 568	81 949	1 156	3 967	152 985
Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою	97 897	–	–	–	–	–	97 897
Інші фінансові зобов'язання	5	–	–	–	–	2 035	2 040
Зобов'язання з надання кредитів	3 000	–	–	–	–	–	3 000
Зобов'язання за угодами своп, у тому числі:	649	3 804	–	–	–	–	4 453
угоди своп, розрахунки за якими проводяться на нетто-основі	586	3 804	–	–	–	–	4 390
угоди своп, розрахунки за якими проводяться на валовій основі:							
суми за угодами до отримання	1 834	–	–	–	–	–	1 834
суми за угодами до постачання	1 737	–	–	–	–	–	1 737
Усього майбутніх платежів за фінансовими зобов'язаннями	1 414 527	27 149	42 568	81 949	1 156	6 002	1 573 351

Періоди виплат за недисконтованими грошовими потоками за фінансовими зобов'язаннями згідно з договорами станом на 31 грудня 2021 року подані таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1–3 місяці	3–12 місяців	1–5 років	Понад 5 років	Строк погашення не визначений	Усього
(у мільйонах гривень)							
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	627 604	–	–	–	–	215	627 819
Кошти банків	57 136	–	–	–	–	–	57 136
Кошти державних та інших установ	55 133	–	–	–	–	–	55 133
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	213 252	–	–	–	–	–	213 252
Кредити отримані	–	2 742	–	–	–	–	2 742
Зобов'язання перед МВФ, крім зобов'язань зі сплати внеску за квотою	–	17 325	32 453	107 067	2 348	3 109	162 302
Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою	76 798	–	–	–	–	–	76 798
Інші фінансові зобов'язання	9	4	118	–	–	603	734
Зобов'язання за угодами своп, у тому числі:	–	–	37	1 068	–	–	1 105
угоди своп, розрахунки за якими проводяться на нетто-основі	–	–	37	1 068	–	–	1 105
угоди своп, розрахунки за якими проводяться на валовій основі:							
суми за угодами до отримання	23 688	–	–	–	–	–	23 688
суми за угодами до постачання	23 473	–	–	–	–	–	23 473
Усього майбутніх платежів за фінансовими зобов'язаннями	1 029 932	20 071	32 608	108 135	2 348	3 927	1 197 021

Розділ IV. Управління капіталом

28. Управління капіталом

Функцією капіталу Національного банку є забезпечення економічної самостійності та здатності виконання ним функцій, визначених законодавством України. Загальна сума капіталу, управління яким здійснює Національний банк, станом на 31 грудня 2022 року 328 158 мільйонів гривень (станом на 31 грудня 2021 року – 166 877 мільйонів гривень). Для Національного банку немає вимог до розміру власного капіталу, крім розміру статутного капіталу та загальних резервів, установлених Законом України “Про Національний банк України”.

Статутний капітал

Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” розмір статутного капіталу становить 10 мільйонів гривень. Його розмір збільшений до 100 мільйонів гривень за рішенням Ради Національного банку за підсумками 2007 року.

Загальні резерви

Національний банк створює загальні резерви, які використовуються на покриття його збитків, згідно з вимогами Закону України “Про Національний банк України”.

Загальні резерви, сформовані за звітний рік, повинні дорівнювати 10% від середньорічного обсягу грошово-кредитних зобов'язань Національного банку, які у 2022 році становлять 996 750 мільйонів гривень (у 2021 році – 804 893 мільйони гривень).

Резервний капітал

Резервний капітал уключає резервний фонд, що формується дочірньою компанією Національного банку шляхом щорічних відрахувань від чистого прибутку дочірньої компанії відповідно до Закону України “Про банки і банківську діяльність” (до 30 червня 2021 року) та Закону України “Про акціонерні товариства” (з 01 липня

2021 року). Відрахування до резервного фонду має бути не меншим ніж 5% суми чистого прибутку до досягнення резервним фондом 25% регулятивного капіталу (до 30 червня 2021 року) та 15% статутного капіталу (з 01 липня 2021 року) дочірньої компанії.

Резерви переоцінки активів і зобов'язань

Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” нереалізовані доходи від переоцінки іноземної валюти, монетарного золота у зв'язку зі змінами офіційного курсу гривні до іноземних валют/облікової ціни золота протягом звітного року, а також нереалізовані доходи від переоцінки цінних паперів, інструментів капіталу та похідних фінансових інструментів у зв'язку з їх переоцінкою до справедливої вартості, нереалізовані доходи або витрати від переоцінки банківських металів у зв'язку зі змінами облікової ціни банківських металів Національний банк спрямовує до статті “Резерви переоцінки активів і зобов'язань” розділу “Власний капітал” консолідованого звіту про фінансовий стан та консолідованого звіту про зміни у власному капіталі.

Сума резервів переоцінки використовується для компенсації сум нереалізованих витрат від переоцінки іноземної валюти, монетарного золота, цінних паперів, інструментів капіталу, похідних фінансових інструментів за справедливою вартістю, якщо вони накопичуються протягом звітного року.

Сума резервів переоцінки за іноземною валютою, монетарним золотом, цінними паперами, інструментами капіталу, похідними фінансовими інструментами, банківськими металами, що вибувають, уключається до прибутку до розподілу у відповідних звітних періодах.

Станом на 31 грудня 2022 та 2021 років власний капітал Національного банку складався з таких компонентів:

	2022	2021
	(у мільйонах гривень)	
Статутний капітал	100	100
Загальні резерви	80 489	67 691
Нерозподілений прибуток	19 192	12 803
Резервний капітал	31	36
Резерв переоцінки іноземної валюти, монетарного золота	223 450	83 856
Резерв переоцінки банківських металів	1 409	613
Резерви переоцінки фінансових інструментів до їх справедливої вартості	3 487	1 778
Усього власного капіталу	328 158	166 877

29. Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до Державного бюджету України

Облікова політика

Згідно з нормами Податкового кодексу України Національний банк здійснює розрахунки з Державним бюджетом відповідно до статті 5¹ Закону України “Про Національний банк України”.

Національний банк перераховує частину прибутку до розподілу до Державного бюджету відповідно до Закону України “Про Національний банк України”. Прибуток до розподілу визначається шляхом зменшення прибутку на суму нереалізованих доходів звітного періоду, що спрямовуються до резервів переоцінки. Нереалізовані доходи, що стають реалізованими в наступних періодах, уключаються до прибутку до розподілу у відповідних звітних періодах. Національний банк компенсує суму перевищення нереалізованих витрат над сумою резерву переоцінки коштами прибутку поточного року, а в разі їх недостатності – коштами загальних резервів. Ці операції відображені в Консолідованому звіті про зміни у власному капіталі.

Після підтвердження зовнішнім аудитором та затвердження Радою Національного банку річної консолідованої фінансової звітності частина прибутку до розподілу, що залишається після формування загальних резервів, підлягає перерахуванню до Державного бюджету.

Станом на 31 грудня 2022 року сума зобов'язань Національного банку перед Державним бюджетом із перерахування частини прибутку до розподілу за 2022 рік становить 71 868 мільйонів гривень (станом на 31 грудня 2021 року – 18 786 мільйонів гривень).

У 2022 році Національний банк перерахував до Державного бюджету 18 786 мільйонів гривень (у 2021 році – 24 434 мільйони гривень).

Перерахування коштів Національним банком до Державного бюджету у 2022 році через повномасштабну військову агресію російської федерації проти України відбулося 24 лютого в особливому порядку (до підтвердження зовнішнім аудитором та затвердження Радою Національного банку річної консолідованої фінансової звітності за 2021 рік) у визначеній Правлінням Національного банку сумі відповідно до наданої аудиторській фірмі на підтвердження в складі річної консолідованої фінансової звітності. Сума частини прибутку до розподілу за 2021 рік, яка перерахована Національним банком до Державного бюджету, пізніше підтверджена зовнішнім аудитором та затверджена Радою Національного банку.

Узгодження показника прибутку від діяльності з показником прибутку Національного банку за 2022 рік:

	Доходи та витрати Національного банку	Консолідаційні коригування	Доходи та витрати за даними Консолідованого звіту про прибутки та збитки та інший сукупний дохід
	(у мільйонах гривень)		
Чистий процентний дохід	63 225	20	63 245
Процентні доходи за фінансовими активами за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки в прибутку або збитку	5 585	–	5 585
Чистий комісійний дохід	277	–	277
Чисте збільшення резервів за активами та зобов'язаннями	(1 097)	–	(1 097)
Інші доходи і витрати	(5 676)	(24)	(5 700)
Прибуток від діяльності	62 314	(4)	62 310
Результати від операцій з фінансовими активами та зобов'язаннями в іноземній валюті та монетарному золоті	175 556	–	175 556
Результати від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки в прибутку або збитку (за вирахуванням процентних доходів)	(5 568)	–	(5 568)
Результати від фінансових інструментів	169 988	–	169 988
Прибуток за рік	232 302	(4)	232 298

Чисте збільшення резервів за активами та зобов'язаннями включає статті “Збиток від зменшення корисності за процентними фінансовими активами”, “Вивільнення резерву забезпечення під імовірні зобов'язання” та “(Збиток)/прибуток від (зменшення)/відновлення корисності за іншими активами” Консолідованого звіту про прибутки та збитки та інший

сукупний дохід. Інші доходи і витрати включають статті “Витрати на утримання персоналу”, “Витрати, пов'язані з виготовленням банкнот, монет, сувенірної та іншої продукції”, “Адміністративно-господарські та інші витрати”, “Витрати з податку на прибуток дочірньої компанії”, “Інші доходи” Консолідованого звіту про прибутки та збитки та інший сукупний дохід.

Узгодження показника прибутку від діяльності з показником прибутку Національного банку за 2021 рік:

	Доходи та витрати Національного банку	Консолідаційні коригування	Доходи та витрати за даними Консолідованого звіту про прибутки та збитки та інший сукупний дохід
(у мільйонах гривень)			
Чистий процентний дохід	28 818	18	28 836
Процентні доходи за фінансовими активами за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки в прибутку або збитку	7 549	–	7 549
Чистий комісійний дохід	596	–	596
Чисте збільшення резервів за активами та зобов'язаннями	(197)	–	(197)
Інші доходи і витрати	(4 496)	(20)	(4 516)
Прибуток від діяльності	32 270	(2)	32 268
Результати від операцій з фінансовими активами та зобов'язаннями в іноземній валюті та монетарному золоті	(21 319)	–	(21 319)
Результати від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки в прибутку або збитку (за вирахуванням процентних доходів)	(9 606)	–	(9 606)
Результати від фінансових інструментів	(30 925)	–	(30 925)
Прибуток за рік	1 345	(2)	1 343

Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до Державного бюджету, визначені відповідно до Закону України “Про Національний банк України”, зазначені в розрахунку:

	Примітка	2022	2021
(у мільйонах гривень)			
Прибуток від діяльності Національного банку		62 314	32 270
Реалізований результат від операцій з фінансовими активами та зобов'язаннями в іноземній валюті та монетарному золоті	18	35 961	143
Реалізований результат від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	19	(4 195)	(5 912)
Нереалізовані витрати, що не компенсуються резервом переоцінки фінансових інструментів до їх справедливої вартості	19	(3 965)	(2 973)
Нереалізовані результати переоцінки минулих років, що стали реалізованими в поточному році, за цінними паперами та деривативами (фінансовими інструментами), що вибули		883	7 955
Реалізований результат за банківськими металами, що вибули		56	186
Результат безоплатного передавання активів		–	(85)
Прибуток до розподілу за рік		91 054	31 584
Формування загальних резервів		(19 186)	(12 798)
Частина прибутку до розподілу, що підлягає перерахуванню до Державного бюджету		71 868	18 786

Розділ V.I. Нефінансові активи та зобов'язання

30. Основні засоби та нематеріальні активи

Облікова політика

Основні засоби обліковуються за первісною вартістю за мінусом накопиченого зносу та збитку від знецінення.

Первісна вартість придбаних основних засобів складається з витрат на придбання та витрат на доведення їх до придатного до експлуатації стану.

Витрати на поліпшення об'єктів основних засобів, що призводять до збільшення первісно очікуваних вигід від їх використання, включаються у вартість таких об'єктів. Витрати, що здійснюються для підтримання об'єктів основних засобів у придатному для використання стані та одержання первісно визначених майбутніх економічних вигід від використання цих об'єктів визнаються в міру їх здійснення. Витрати на заміну основних частин або компонентів основних засобів капіталізуються, а залишкова вартість заміненої частини включається до складу витрат в консолідованому звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід звітного періоду.

У разі зменшення корисності основних засобів їх вартість зменшується до суми очікуваного відшкодування, що становить більшу з двох оцінок: справедливую вартість за мінусом витрат на реалізацію або вартість під час використання активу. Зменшення балансової вартості відображається в складі фінансових результатів у консолідованому звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід. Витрати на зменшення корисності активу, визнані в попередніх періодах, сторнуються, якщо відбулася зміна оцінок, застосованих для визначення суми очікуваного відшкодування.

Результат від реалізації основних засобів, що розраховується як різниця між сумою отриманих коштів і балансовою вартістю активів, визнається в складі фінансових результатів у консолідованому звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід.

Незавершені капітальні вкладення відображаються в обліку за первісною вартістю. Після завершення будівництва активи включаються до класу будівель і споруд за первісною вартістю. Незавершені капітальні вкладення не амортизуються до того часу, доки актив не буде готовий до використання.

Амортизація основних засобів та інвестиційної нерухомості

Нарахування амортизації (зносу) основних засобів починається з місяця, наступного за місяцем, у якому об'єкт основного засобу став придатним для використання, та завершується під час вибуття або за

повністю амортизованими основними засобами (в останньому випадку строки корисного використання переглядаються та коригуються за потреби). Нарахування амортизації виконується із застосуванням прямолінійного методу з метою рівномірного зменшення первісної вартості до ліквідаційної вартості протягом таких установлених строків корисного використання:

будівлі та споруди	20–50 років;
транспортні засоби	7–28 років;
машини та обладнання	4–20 років;
інструменти, прилади та інвентар	4–10 років;
інші	2–25 років.

Земля і незавершені капітальні вкладення не підлягають амортизації.

Ліквідаційна вартість активу – попередньо оцінена сума, яку Національний банк отримав би в поточний час від вибуття цього активу, за мінусом оцінених витрат на вибуття, якщо актив є застарілим та перебуває в стані, очікуваному після закінчення строку його корисної експлуатації. Ліквідаційна вартість активу дорівнює нулю, якщо Національний банк має намір використовувати актив до кінця строку корисного використання.

Нематеріальні активи

Усі нематеріальні активи Національного банку мають визначений строк корисного використання і включають переважно програмне забезпечення та ліцензії на право користування програмними продуктами.

Первісна вартість придбаних нематеріальних активів складається з витрат на придбання та введення їх в експлуатацію. Придбані нематеріальні активи амортизуються за прямолінійним методом протягом очікуваного строку їх корисного використання, що становить від двох до восьми років, і надалі обліковуються за первісною вартістю за мінусом накопиченої амортизації та збитку від зменшення корисності.

Бухгалтерські оцінки та судження

Зменшення корисності основних засобів та нематеріальних активів

Керівництво Національного банку на кожну звітну дату переглядає основні засоби та нематеріальні активи щодо зменшення корисності, зважаючи на аналіз того, чи наявні певні події або зміна обставин, що свідчать про зменшення корисності.

	Будівлі та споруди	Транспортні засоби	Машини та обладнання	Інструменти, прилади та інвентар	Інші основні засоби	Незавершені капітальні вкладення	Нематеріальні активи	Усього
(у мільйонах гривень)								
Первісна вартість на 01 січня 2021 року	4 419	163	4 971	98	239	62	492	10 444
Знос на 01 січня 2021 року	(2 248)	(144)	(3 142)	(92)	(203)	(9)	(416)	(6 254)
Балансова вартість на 01 січня 2021 року	2 171	19	1 829	6	36	53	76	4 190
Надходження	117	–	307	3	22	140	56	645
Переведення до іншої категорії, у тому числі:	2	1	39	(1)	(12)	(27)	(2)	–
первісної вартості	2	1	39	(1)	(12)	(27)	(2)	–
Вибуття, у тому числі:	(86)	–	–	–	–	(7)	–	(93)
первісної вартості	(234)	(4)	(33)	(1)	(2)	(7)	(7)	(288)
зносу	148	4	33	1	2	–	7	195
Зменшення корисності	–	–	–	–	–	–	(2)	(2)
Амортизація (знос), нарахована в поточному звітному періоді	(88)	(3)	(266)	(2)	(12)	–	(26)	(397)
Первісна вартість на 31 грудня 2021 року	4 304	160	5 284	99	247	168	539	10 801
Знос на 31 грудня 2021 року	(2 188)	(143)	(3 375)	(93)	(213)	(9)	(437)	(6 458)
Балансова вартість на 31 грудня 2021 року	2 116	17	1 909	6	34	159	102	4 343
Надходження	–	5	116	1	22	41	14	199
Переведення до іншої категорії, у тому числі:	1	–	27	(1)	(12)	(14)	(1)	–
первісної вартості	1	–	27	(1)	(12)	(14)	(1)	–
Вибуття, у тому числі:	–	(1)	–	–	(1)	–	–	(2)
первісної вартості	–	(8)	(42)	(1)	(4)	–	(11)	(66)
зносу	–	7	42	1	3	–	11	64
Амортизація (знос), нарахована в поточному звітному періоді	(86)	(3)	(287)	(2)	(14)	–	(31)	(423)
Первісна вартість на 31 грудня 2022 року	4 305	157	5 385	98	253	195	541	10 934
Знос на 31 грудня 2022 року	(2 274)	(139)	(3 620)	(94)	(224)	(9)	(457)	(6 817)
Балансова вартість на 31 грудня 2022 року	2 031	18	1 765	4	29	186	84	4 117

Первісна вартість повністю амортизованих основних засобів, які ще використовуються, становить 2 369 мільйонів гривень станом на 31 грудня 2022 року (станом на 31 грудня 2021 року – 2 068 мільйонів гривень).

За результатами проведених тестів на зменшення корисності станом на 31 грудня 2022 року ознак зменшення корисності не виявлено (на 31 грудня 2021 року витрати від зменшення корисності становили 2 мільйони гривень).

Сума вибуття основних засобів та нематеріальних активів дочірньої компанії скоригована на суму амортизації, розрахованої відповідно до облікової політики Національного банку.

У 2021 році на виконання розпорядчих актів Кабінету Міністрів України відбулося безоплатне передавання об'єктів права державної власності зі сфери управління Національного банку до сфери управління інших органів, уповноважених управляти державним майном. Результат від передавання цих активів становить 85 мільйонів гривень та визнається в капіталі як операція із засновником.

Зобов'язання з капітальних вкладень

Станом на 31 грудня 2022 року Національний банк мав зобов'язання з капітальних вкладень, які стосувалися придбання, будівництва та поліпшення основних засобів і нематеріальних активів, на загальну суму 209 мільйонів гривень (станом на 31 грудня 2021 року – 215 мільйонів гривень).

31. Інші нефінансові активи

Облікова політика

Банківські та інші дорогоцінні метали

Банківські метали – запаси золота, що не є монетарним, срібла, платини та паладію, які зберігаються в Державній скарбниці України. Банківські метали обліковуються за

масою в тройських унціях та їх вартістю в гривнях за обліковою ціною банківських металів.

Облікова ціна банківських металів, за якою банківські метали відображені в консолідованій фінансовій звітності, була такою:

	31 грудня 2022 року (у гривнях)	31 грудня 2021 року (у гривнях)
1 тройська унція золота	66 075,8	49 115,22
1 тройська унція срібла	871,97	624,01
1 тройська унція платини	37 284,98	26 331,65
1 тройська унція паладію	64 776,16	54 171,23

Нереалізовані результати переоцінки банківських металів у зв'язку зі зміною облікової ціни банківських металів уключаються до інших сукупних доходів у консолідованому звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід у тому періоді, у якому вони виникли. Реалізовані результати переоцінки банківських металів уключаються до складу нерозподіленого прибутку.

Банківські метали, розміщені на депозитах в іноземних банках, за якими нараховуються процентні доходи, уключаються до статті “Кошти та депозити в іноземній валюті та банківських металах” (примітка 6). Результати переоцінки банківських металів, розміщених в іноземних банках, у зв'язку зі зміною облікової ціни банківських металів уключаються до складу інших сукупних доходів консолідованого звіту про прибутки та збитки та інший сукупний дохід у тому періоді, у якому вони виникли.

Дорогоцінні метали включають зливки золота, які не відповідають визначеним стандартам, брукт золота та інших металів і обліковуються за собівартістю в складі запасів матеріальних цінностей.

Банківські та дорогоцінні метали уключаються до статті “Інші активи” у консолідованому звіті про фінансовий стан.

Необоротні активи, що утримуються для продажу

Національний банк визнає необоротні активи такими, що утримуються для продажу, якщо балансова вартість активу відшкодуватиметься переважно в результаті операції з продажу, а не поточного використання.

Для визнання необоротних активів такими, що утримуються для продажу, активи мають бути придатними для негайного продажу і цей продаж повинен бути високоймовірним.

Необоротні активи, що визнаються такими, що утримуються для продажу, обліковуються за нижчою з двох оцінок: або за балансовою вартістю, або за справедливою вартістю за вирахуванням витрат на

продаж. Якщо балансова вартість об'єктів на дату визнання такими, що утримуються для продажу, перевищує їх справедливу вартість за вирахуванням витрат на продаж, то попередньо проводиться уцінка таких об'єктів.

Інвестиційна нерухомість

До інвестиційної нерухомості належать:

- земля, подальше використання якої ще не визначене;
- будівля, що не зайнята Національним банком та призначена для надання в оренду за одним або кількома договорами про оренду;
- будівля, що перебуває у власності Національного банку або в розпорядженні за договором про оренду та надається в оренду за одним або кількома договорами про оренду;
- нерухоме майно, що будується або поліпшується для майбутнього використання як інвестиційна нерухомість.

Національний банк обліковує інвестиційну нерухомість за собівартістю. Нарахування амортизації інвестиційної нерухомості здійснюється із застосуванням прямолінійного методу.

Національний банк визнає нерухоме майно інвестиційною нерухомістю за такими критеріями:

- нерухоме майно, передане в оренду;
- виключення нерухомого майна зі складу майна, що використовується Національним банком, відповідно до розпорядчого акта Національного банку щодо прийняття рішення про передавання в оренду нерухомого майна;
- отримання економічних вигод, пов'язаних із відповідною інвестиційною нерухомістю;
- можливість достовірно визначити вартість нерухомого майна.

Якщо один об'єкт інвестиційної нерухомості включає одну частину, яка утримується з метою отримання орендної плати, та іншу частину, яка утримується для використання під час діяльності, то такі частини нерухомого майна визнаються окремо, якщо вони можуть бути продані окремо.

Витрати на поточне обслуговування інвестиційної нерухомості визнаються витратами в момент їх виникнення. Витрати на поліпшення об'єктів інвестиційної нерухомості, що призводять до збільшення первісно

очікуваних вигід від їх використання, збільшують первісну вартість цих об'єктів.

Інвестиційна нерухомість, що починає утримуватися з метою продажу, класифікується як активи, що утримуються для продажу.

Припинення визнання інвестиційної нерухомості здійснюється в разі зміни способу її функціонального використання.

	2022	2021
	(у мільйонах гривень)	
Інші нефінансові активи		
Банківські метали	2 984	2 216
Оборотні матеріальні активи	1 446	1 748
Дорогоцінні метали та каміння	882	388
Пам'ятні та інвестиційні монети, сувенірна та інша продукція	233	420
Інвестиції в асоційовану компанію	35	34
Авансові платежі	175	81
Інвестиційна нерухомість	44	45
Необоротні матеріальні активи, що утримуються для продажу	4	4
Інші	14	15
Зменшення корисності за іншими нефінансовими активами	(16)	(4)
Зменшення корисності (знецінення) інвестицій	(5)	–
Усього інших нефінансових активів	5 796	4 947

32. Інші нефінансові зобов'язання

Облікова політика

Забезпечення під імовірні зобов'язання

Забезпечення під імовірні зобов'язання Національного банку включають формування забезпечення за юридичними або конструктивними зобов'язаннями (унаслідок минулих подій), зокрема за судовими позовами, урегулювання яких із високим ступенем імовірності (більшою мірою очікується негативний розвиток подій, ніж позитивний) призведе до вибуття ресурсів, що містять економічні вигоди і суму (витрати), за якими їх можна достовірно оцінити. Витрати на формування забезпечення включаються до складу фінансових результатів консолідованого звіту про прибутки та збитки та інший сукупний дохід у тому періоді, у якому вони виникли.

Судження

Забезпечення під імовірні зобов'язання за пред'явленими до Національного банку судовими позовами

Керівництво Національного банку аналізує судові позови, за якими він є відповідачем, з метою виявлення наявності високого ступеня імовірності настання можливих збитків, у результаті чого Національний банк повинен здійснювати виплати на користь іншої сторони – позивача. Національний банк визначає ступінь імовірності настання можливих збитків як високий переважно тоді, коли за відповідним позовом прийнято рішення суду другої інстанції не на користь Національного банку.

	2022	2021
	(у мільйонах гривень)	
Інші нефінансові зобов'язання		
Кредиторська заборгованість	106	17
Забезпечення під імовірні зобов'язання	95	223
Доходи майбутніх періодів	1	1
Усього інших нефінансових зобов'язань	202	241

Умовні зобов'язання

Судові процедури

До Національного банку під час його діяльності пред'являються певні позови. Станом на 31 грудня 2022 року та 31 грудня 2021 року є судові позови, за якими Національний банк оцінює ймовірність настання можливих збитків невисокою, але керівництво Національного банку вважає, що розкриття інформації щодо таких судових справ майнового характеру може завдати шкоди Національному банку в суперечці з іншими сторонами щодо предмета позову. За такими справами існують умовні зобов'язання, забезпечення під імовірні зобов'язання не формувалося.

Водночас за позовами, за якими Національний банк оцінює ймовірність настання можливих збитків високою, визнане відповідне забезпечення, яке станом на 31 грудня 2022 року становить 94,7 мільйона гривень (на 31 грудня 2021 року – 223,7 мільйона гривень). Протягом 2022 року відбулося розформування забезпечення під імовірні зобов'язання у сумі 129,0 мільйона гривень внаслідок прийняття судового рішення на користь Національного банку, яке є остаточним і не підлягає оскарженню. За 2021 рік змін у забезпеченнях під імовірні зобов'язання не було.

Розділ V.II. Інші доходи і витрати (крім фінансових результатів за фінансовими інструментами)

Облікова політика

Визнання доходів та витрат

Інші доходи й витрати визнаються за принципом нарахування залежно від стадії завершення певної операції, що оцінюється як відношення наданих (отриманих) послуг до загального обсягу послуг, передбачених договором.

Для визнання доходу застосовується п'ятикорокова модель аналізу:

- ідентифікація договору;
- ідентифікація окремих зобов'язань до виконання в межах укладеного договору;
- визначення ціни операції;
- розподіл ціни операції між зобов'язаннями до виконання;
- визнання доходу, коли повністю виконується зобов'язання до виконання або в міру того, як виконується зобов'язання до виконання.

Витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснювалися. Витрати, які неможливо пов'язати з доходом певного періоду, визнаються як витрати того звітного періоду, у якому вони здійснювалися.

Витрати, пов'язані з виготовленням банкнот, монет, сувенірної та іншої продукції

Національний банк здійснює виготовлення банкнот і монет національної валюти України. Витрати на виготовлення банкнот і монет (крім пам'ятних монет, виготовлених із дорогоцінних металів та інвестиційних монет) відображаються за рахунками витрат Національного банку в міру передавання готової продукції Банкотно-монетним двором до Центрального сховища Національного банку. Витрати на виготовлення

банкнот і монет уключають амортизацію виробничого устаткування, витрати на оплату праці, інші виробничі витрати.

Вартість пам'ятних монет, виготовлених із дорогоцінних металів, та інвестиційних монет, за вирахуванням їх номінальної вартості, визнається активом у консолідованому звіті про фінансовий стан Національного банку в статті "Інші активи" і списується на витрати в міру реалізації цих монет.

Витрати на утримання персоналу

Витрати на оплату праці, сплату єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, внески до КНПФ, а також підготовку кадрів та підвищення кваліфікації визнаються в тому періоді, у якому вони були понесені Національним банком.

Витрати на оплату щорічних (основних, додаткових та соціальних) відпусток, не використаних працівниками Національного банку за минулі робочі роки і перенесених на наступні роки, та здійснення інших майбутніх виплат працівникам визнаються як зобов'язання за виплатами працівникам.

Національний банк є засновником КНПФ, який є фондом із визначеними внесками. Національний банк сплачує внески до цього фонду на контрактній основі, а після перерахування коштів не несе зобов'язань щодо виплат. Внески до КНПФ визнаються в складі витрат на утримання персоналу в момент виникнення зобов'язання з перерахування коштів. Після виходу на пенсію працівників Національного банку всі виплати здійснюються КНПФ.

Податки, крім сплати частини прибутку до розподілу, які сплачує Національний банк, уключені до складу адміністративно-господарських та інших витрат.

33. Інші доходи

	2022	2021
	(у мільйонах гривень)	
Доходи від продажу інвестиційних і пам'ятних монет, сувенірної та іншої продукції	473	686
Штрафи, пеня, неустойки, що отримані/повернуті	293	18
Доходи від реалізації нерухомого майна	157	18
Доходи від реєстрації та видачі ліцензій	2	4
Операційні доходи від МВФ	–	486
Прибуток від продажу основних засобів і нематеріальних активів	–	5
Частка участі Національного банку в прибутку асоційованої компанії	3	4
Інші	69	60
Усього інших доходів	997	1 281

34. Витрати на утримання персоналу

	2022	2021
	(у мільйонах гривень)	
Заробітна плата персоналу	2 668	2 068
Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та внески до недержавних пенсійних фондів	557	465
Матеріальна допомога та інші соціальні виплати	11	10
Інші	20	20
Усього витрат на утримання персоналу	3 256	2 563

До інших витрат на утримання персоналу віднесено витрати на підготовку кадрів і підвищення кваліфікації, витрати на добровільне медичне страхування працівників тощо.

35. Адміністративно-господарські та інші витрати

	2022	2021
	(у мільйонах гривень)	
Витрати Банкнотно-монетного двору, що не включаються до собівартості продукції	557	408
Амортизаційні відрахування	254	221
Експлуатаційні та господарські витрати	226	156
Витрати на утримання необоротних матеріальних та нематеріальних активів	163	168
Витрати на службові відрядження	92	14
Витрати на послуги та обслуговування телекомунікацій	40	29
Транспортні витрати на перевезення готівкових коштів	36	–
Внески до профспілки Національного банку	33	10
Виплати членам Ради Національного банку	23	20
Вартість реалізованих послуг комплексу очисних споруд	22	19
Податки, збори та обов'язкові платежі	16	27
Витрати на підтримання програмного забезпечення	10	6
Матеріальна допомога та інші соціальні виплати пенсіонерам Національного банку	9	10
Консультаційні та юридичні послуги	7	6
Витрати на аудит	5	5
Інші операційні витрати, що пов'язані з обробленням грошей	3	4
Вартість пошкодженої продукції	3	–
Витрати за проблемними активами	3	82
Повернення раніше сплачених штрафів комерційним банкам	2	4
Перевищення балансової вартості над вартістю реалізації цінностей та дорогоцінних металів	–	25
Збиток від вибуття основних засобів та нематеріальних активів	–	7
Витрати за операціями із заставним майном	–	1
Інші	17	22
Усього адміністративно-господарських та інших витрат	1 521	1 244

Сума амортизації за 2022 рік не включає амортизацію в сумі 169 мільйонів гривень (у 2021 році – 177 мільйонів гривень), що нарахована на основні засоби, які використовуються для виготовлення банкнотного паперу, банкнот, монет та іншої продукції. Ця частина амортизації включається до витрат, пов'язаних із виготовленням банкнот, монет та іншої продукції.

До інших витрат віднесено негативний результат від перерахунку сировини, витрати на послуги зв'язку та поштові витрати, передплата періодичних видань, витрати на рекламу та маркетинг тощо.

Розділ VI. Інші примітки

36. Операції зі зв'язаними сторонами

Операції зі зв'язаними сторонами. Судження

У своїй діяльності Національний банк здійснює операції зі зв'язаними сторонами, головним чином із Урядом України, банками та організаціями, які перебувають під контролем держави. Відповідно до МСФЗ 9 фінансові інструменти під час початкового їх визнання визнаються за справедливою вартістю. Якщо немає активного ринку для визначення ринкових процентних ставок, то Національний банк застосовує професійні судження. Підставою для таких суджень є ціноутворення щодо подібних видів операцій із незв'язаними сторонами та аналіз ефективної ставки відсотка, зазначені в примітці 21.

Умови операцій зі зв'язаними сторонами

Для складання цієї консолідованої фінансової звітності сторони вважаються зв'язаними, якщо вони перебувають під спільним контролем або якщо одна з них має змогу контролювати іншу чи може мати суттєвий вплив на іншу сторону під час прийняття фінансових та управлінських рішень, як зазначено в МСБО 24 "Розкриття інформації про зв'язані сторони". Під час розгляду всіх відносин, що можуть виникати між зв'язаними сторонами, увага приділяється суті цих відносин, а не лише їх юридичній формі. До зв'язаних сторін Національного банку належать Уряд України, організації, які перебувають під контролем держави, провідний управлінський персонал тощо.

Національний банк під час своєї діяльності здійснює операції зі зв'язаними сторонами. Нижче зазначено залишки за цими операціями на кінець року:

	Примітка	2022			2021		
		Уряд та організації під контролем держави	Асоційовані компанії	Інші зв'язані сторони	Уряд та організації під контролем держави	Асоційовані компанії	Інші зв'язані сторони
(у мільйонах гривень)							
Кошти та депозити в іноземній валюті та банківських металах		69	–	–	–	–	–
Цінні папери України	9	757 040	–	–	323 943	–	–
Кредити банкам та іншим позичальникам		22 468	–	–	37 277	–	–
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам		(3 006)	–	–	(3 664)	–	–
Внутрішній державний борг		1 444	–	–	1 541	–	–
Інші активи		52	30	–	35	34	–
Кошти банків		32 512	–	–	25 206	–	–
Кошти державних та інших установ	13	52 009	4	8	54 432	3	7
Кошти Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	13	947	–	–	675	–	–
Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до Державного бюджету України	29	71 868	–	–	18 786	–	–
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком України		145 683	–	–	67 724	–	–
Інші зобов'язання		3 500	–	–	595	–	–

До інших зв'язаних сторін включено залишки на рахунку КНПФ.

Умови зазначених вище операцій були такими:

за довгостроковими кредитами державним банкам (які включено до кредитів банкам та іншим позичальникам у наведеній вище таблиці) станом на 31 грудня 2022 року встановлена процентна ставка 25,00% (станом на 31 грудня 2021 року – 9,00%);

станом на 31 грудня 2022 року Національний банк мав зобов'язання з кредитування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у межах відкритої відкличної відновлюваної

кредитної лінії на загальну суму 3 000 мільйонів гривень (станом на 31 грудня 2021 року Національний банк не мав зобов'язань з кредитування) (примітка 10);

за залишками коштів у національній валюті, що зберігаються державними банками на кореспондентському рахунку в Національному банку (які включено до коштів банків у наведеній вище таблиці), станом на 31 грудня 2022 та 2021 років відсотки не нараховувалися (примітка 12);

на залишки інших коштів банків на вимогу в іноземній валюті (які включено до коштів банків у наведеній вище таблиці) станом на 31 грудня 2022 року встановлена

процентна ставка 4,25% (станом на 31 грудня 2021 року – операції не проводилися) (примітка 12);

за коштами державних та інших установ станом на 31 грудня 2022 та 2021 років відсотки не нараховувалися (примітка 13);

за коштами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб станом на 31 грудня 2022 року встановлена процентна ставка 4,49% (станом на 31 грудня 2021 року – 4,80%) (примітка 13).

Умови операцій із внутрішнім державним боргом та цінними паперами України розкрито у відповідних примітках.

У наведеній нижче таблиці зазначено статті доходів і витрат за операціями зі зв'язаними сторонами:

	2022			2021		
	Уряд та організації під контролем держави	Асоційовані компанії	Інші зв'язані сторони	Уряд та організації під контролем держави	Асоційовані компанії	Інші зв'язані сторони
(у мільйонах гривень)						
Процентні доходи	96 968	–	–	39 058	–	–
Процентні витрати	(11 216)	–	–	(3 870)	–	–
Комісійні доходи	185	–	–	199	–	–
Інші доходи та результати	(2 867)	3	–	(81)	4	–
Витрати на утримання персоналу та членів Ради Національного банку	–	–	(63)	–	–	(52)
Інші витрати	(152)	–	(66)	(128)	–	(52)
Прибутки від відновлення корисності за процентними фінансовими активами	685	–	–	428	–	–
Збитки від зменшення корисності за іншими активами	–	(5)	–	–	–	–

До інших доходів та результатів віднесено результати від операцій зі зв'язаними сторонами з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток.

Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” послуги для Державного казначейства України надаються Національним банком безоплатно.

У 2022 році короткострокові виплати (заробітна плата і єдиний внесок на загальнообов'язкове державне

соціальне страхування) провідному управлінському персоналу становили 63,2 мільйона гривень, у тому числі винагорода членам Ради Національного банку становила 23,4 мільйона гривень [у 2021 році короткострокові виплати провідному управлінському персоналу становили 51,9 мільйона гривень, у тому числі винагорода членам Ради Національного банку становила 20,0 мільйона гривень]. Сальдо заборгованості за виданими провідному управлінському персоналу кредитами станом на 31 грудня 2022 року та станом на 31 грудня 2021 року немає.

Короткострокові виплати Голові та членам Ради Національного банку:

	2022, у мільйонах гривень	Період, відпрацьований у 2022 році, у місяцях	2021, у мільйонах гривень	Період, відпрацьований у 2021 році, у місяцях
Данилишин Богдан Михайлович	3,6	12	2,7	12
Барсуков Анатолій Зіновійович	0,3	1	–	–
Веремій Ігор Григорович	1,9	6,3	–	–
Горбаль Василь Михайлович	3,6	12	2,7	12
Каленський Микола Миколайович	3,6	12	2,7	12
Козюк Віктор Валерійович	3,6	12	2,7	12
Петрик Олександр Іванович	1,4	4,7	2,7	12
Фурман Василь Миколайович	3,3	11,2	2,7	12
Шапран Віталій Сергійович	–	–	1,1	7
Щербакова Олена Анатоліївна	2,1	7,2	2,7	12
Усього	23,4		20,0	

Короткострокові виплати Голові та членам Правління Національного банку:

	2022, у мільйонах гривень	Період, відпрацьований у 2022 році, у місяцях	2021, у мільйонах гривень	Період, відпрацьований у 2021 році, у місяцях
Пишний Андрій Григорович	1,6	2,8	–	–
Шевченко Кирило Євгенович	5,9	9,2	5,9	12
Рожкова Катерина Вікторівна	6,3	12	5,2	12
Гелетій Юрій Ігорович	6,3	12	5,2	12
Матузка Ярослав Васильович	6,1	12	5,2	12
Ніколайчук Сергій Анатолійович	6,1	12	2,6	6
Олійник Дмитро Ігорович	1,2	2,2	–	–
Сологуб Дмитро Романович	–	–	2,3	6
Шабан Олексій Володимирович	6,3	12	5,5	12
Усього	39,8		31,9	

37. Поточні та непоточні активи і зобов'язання

У наведеній нижче таблиці представлено класифікацію активів і зобов'язань за строками їх очікуваного відшкодування або погашення на поточні (до одного року) та непоточні (більше одного року):

Примітки	2022			2021			
	поточні	непоточні	усього	поточні	непоточні	усього	
(у мільйонах гривень)							
Активи							
Кошти та депозити в іноземній валюті та банківських металах	6	241 504	–	241 504	181 279	–	181 279
Цінні папери нерезидентів	7	694 882	624	695 506	644 167	121	644 288
Авуари в СПЗ	8.1	62 174	–	62 174	510	–	510
Монетарне золото		–	52 272	52 272	–	38 800	38 800
Цінні папери України	9	66 452	690 588	757 040	21 077	302 866	323 943
Кредити банкам та іншим позичальникам	10	4 891	35 890	40 781	11 440	88 421	99 861
Внутрішній державний борг		111	1 333	1 444	110	1 431	1 541
Внески в рахунок квоти МВФ	8.2	–	97 908	97 908	–	76 807	76 807
Основні засоби та нематеріальні активи	30	–	4 117	4 117	–	4 343	4 343
Інші активи	11, 31	2 808	3 074	5 882	3 192	2 333	5 525
Усього активів		1 072 822	885 806	1 958 628	861 775	515 122	1 376 897
Зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу		715 330	–	715 330	627 604	215	627 819
Кошти банків	12	86 870	–	86 870	57 136	–	57 136
Кошти державних та інших установ	13	53 024	–	53 024	55 133	–	55 133
Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до Державного бюджету України	29	71 868	–	71 868	18 786	–	18 786
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком України	14	457 464	–	457 464	212 926	–	212 926
Кредити отримані		–	–	–	2 728	–	2 728
Зобов'язання перед МВФ, крім зобов'язань зі сплати внеску за квотою	8.3	64 060	77 219	141 279	49 842	106 728	156 570
Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою	8.3	97 897	–	97 897	76 798	–	76 798
Інші зобов'язання	15, 32	3 391	3 304	6 695	1 012	1 068	2 080
Усього зобов'язань		1 549 904	80 523	1 630 427	1 101 965	108 011	1 209 976

38. Події після звітної дати

У 2023 році підтримка міжнародних партнерів залишиться стабільною та значною. Зокрема, Європейський Союз затвердив фінансування в межах програми макрофінансової допомоги в обсязі 18 мільярдів євро у 2023 році. Загалом країнами Великої сімки вирішено збільшити фінансування бюджетної й економічної підтримки України у 2023 році до 39 мільярдів доларів США. Додатково Нідерланди затвердили пакет допомоги в розмірі в 2,5 мільярда доларів США, зокрема спрямований на першочергове відновлення та відбудову інфраструктури та військову підтримку України протягом 2023 року. А уряд Норвегії погодив багаторічну програму підтримки України загальною сумою близько 7,5 мільярда доларів США, розподілених на період 2023–2027 роки. Цього року кошти, виділені цієї країною, спрямовуватимуться на військову підтримку України та гуманітарну допомогу для населення.

Кошти міжнародних партнерів будуть використані на фінансування бюджетних потреб та підтримають міжнародні резерви. Станом на 04 квітня 2023 року Україна отримала від міжнародних партнерів загалом близько 13,7 мільярда доларів США. Це майже 10 мільярдів доларів США кредитних коштів, зокрема від Європейського Союзу, МВФ, Канади і Великої Британії, та майже 3,7 мільярда доларів США у вигляді грантів, з яких 3,5 мільярда доларів США від Сполучених Штатів Америки, що зараховуються до доходів Державного бюджету.

Фіксований обмінний курс залишається номінальним якорем для забезпечення макрофінансової стабільності. Монетарні заходи Національного банку спрямовані на підтримання курсової стабільності. Це сприяє стабілізації очікувань та зниженню ризиків зростання інфляції. Ліквідність банківської системи зростає. Водночас поетапне підвищення нормативів обов'язкового резервування спричинило перерозподіл коштів із депозитних сертифікатів (середньоденні залишки знизилися з понад 400 мільярдів гривень у грудні – січні до 354 мільярдів гривень у березні 2023 року) на коррахунки банків (зросли з 94 до 185 мільярдів гривень відповідно).

Міжнародна рейтингова агенція “Fitch Ratings” 20 січня 2023 року підтвердила для України довгостроковий рейтинг дефолту в іноземній валюті на рівні “СС”. Водночас агенція “Moody's” знизила 10 лютого 2023 року довгострокові рейтинги України в іноземній і національній валютах і рейтинги пріоритетного незабезпеченого боргу в іноземній валюті до “Са” з “Саа3” і змінила прогноз з негативного на стабільний.

Протягом періоду від 01 січня 2023 року до дати підписання цієї консолідованої фінансової звітності відбулося погашення ОВДП на загальну суму 12,4 мільярда гривень (сума номіналу – 7,6 мільярда гривень, купона – 4,8 мільярда гривень).

У лютому – квітні 2023 року, до дати підписання цієї консолідованої фінансової звітності, відбулося погашення зобов'язань перед МВФ відповідно до графіка погашення на суму 480 мільйонів СПЗ (23 507 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату здійснення платежу або 18 888 мільйонів гривень за річним курсом МВФ).

У березні 2023 року з рахунку, що адмініструється МВФ, на рахунок авуарів у СПЗ надійшли кошти від Канади на користь Уряду України у сумі 1 305 мільйонів СПЗ або 64 235 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на дату зарахування коштів.

Рада виконавчих директорів МВФ 31 березня 2023 року затвердила чотирирічну програму для України “Механізм розширеного фінансування” (The Extended Fund Facility, EFF) обсягом 11,6 мільярда СПЗ. У березні 2023 року на рахунок авуарів у СПЗ надійшли кошти від МВФ за вищезазначеною програмою на користь Уряду України в сумі 2 012 мільйонів СПЗ або 98 972 мільйони гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на дату зарахування коштів.

39. Уведення нових та змінених стандартів і тлумачень фінансової звітності

Змінені МСФЗ та тлумачення, які набрали чинності та прийняті до застосування 01 січня 2022 року.

Поправки до МСБО 37 “Забезпечення, умовні зобов’язання та умовні активи” – “Обтяжливі контракти – витрати на виконання договору” (набирають чинності для річних періодів, які починаються з або після 01 січня 2022 року).

Поправки до МСФЗ 3 “Об’єднання бізнесу”, пов’язані зі змінами в Концептуальній основі фінансової звітності (набирають чинності для річних періодів, які починаються з або після 01 січня 2022 року).

Поправки до МСБО 16 “Основні засоби” – “Надходження до використання основних засобів за призначенням”. Набирають чинності для річних періодів, які починаються з або після 01 січня 2022 року.

Щорічні вдосконалення МСФЗ за період 2018–2020 років (зміни до МСФЗ 1, МСФЗ 9, МСФЗ 16, МСБО 41).

Зазначені змінені МСФЗ та тлумачення не мали впливу на показники діяльності та фінансовий стан Національного банку.

Нові та переглянуті стандарти, які опубліковані, але ще не набрали чинності

Поправки до МСФЗ 10 “Консолідована фінансова звітність” і МСБО 28 “Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства” – “Продаж або розподіл активів між інвестором та його асоційованим чи спільним підприємством” (набирають чинності для річних періодів, які починаються з або після дати, яка має бути визначена. Дозволяється дострокове їх застосування).

Поправки до МСБО 1 “Подання фінансової звітності” – покликані забезпечити надання роз’яснень щодо розкриття облікової політики у фінансовій звітності (набирають чинності для річних періодів, які починаються з або після 01 січня 2023 року).

Зміни до МСБО 8 “Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки” покликані пояснити відмінності зміни в бухгалтерських оцінках від зміни в обліковій політиці. Набирають чинності для річних періодів, які починаються з або після 01 січня 2023 року.

МСФЗ 17 “Договори страхування” – новий стандарт фінансової звітності для договорів страхування, в якому розглянуто питання визнання та оцінки, подання та розкриття інформації (набирають чинності для річних періодів, які починаються з або після 01 січня 2023 року, проте дозволяється дострокове застосування).

Поправки до МСБО 12 “Податки на прибуток” – “Відстрочені податки, пов’язані з активами і зобов’язаннями, що виникають з єдиної операції”. Набирають чинності для річних періодів, які починаються з або після 01 січня 2023 року.

Поправки до МСБО 1 “Подання фінансової звітності” – “Класифікація зобов’язань як поточних або непоточних” покликані уточнити підхід до класифікації зобов’язань за МСБО 1 на підставі договірних умов, чинних на звітну дату (набирають чинності для річних періодів, які починаються з або після 01 січня 2024 року).

Поправки до МСФЗ 16 “Оренда” – “Орендне зобов’язання в операції з продажу та зворотної оренди” покликані уточнити вимоги, які застосовує продавець-орендар для оцінки орендного зобов’язання, що виникає в операції зворотної оренди (набирають чинності для річних періодів, які починаються з або після 01 січня 2024 року).

Національний банк не застосував зазначені нові та переглянуті стандарти достроково. Керівництво Національного банку очікує, що застосування цих стандартів та поправок не матиме суттєвого впливу на показники діяльності та фінансовий стан Національного банку.

7 квітня 2023 року
Київ, Україна